

Statistik om offentlig upphandling 2018

UPPHANDLINGSMYNDIGHETEN RAPPORT 2018:2
KONKURRENSVERKET RAPPORT 2018:9

Upphandlingsmyndigheten och Konkurrensverket november 2018

Utredare: Andreas Larsson (ansvarig handläggare), Annika Töyrä,
Gustav Hammargren, Karin Morild och Lars Pyk.

ISBN-nr: 978-91-983862-9-5

Produktion: Infab Kommunikation AB, infab.nu

Tryck: Lenanders Grafiska AB, Kalmar, 2018.

Foto: Mostphotos

Förord

Värdet av den offentliga upphandlingen i Sverige motsvarar en sjättedel av BNP. Det är en marknad som är värd 683 miljarder kronor. Den offentliga affären är viktig för många företag och organisationer. För upphandlande myndigheter handlar leveransen om att skapa mesta möjliga nytta för medborgarnas skattepengar. För att öka kunskapen om den offentliga upphandlingen i Sverige behövs en relevant och tillgänglig statistik av hög kvalitet. Fakta och statistik är en förutsättning för att kunna fatta välinformerade beslut och ett viktigt underlag för uppföljning och utvärdering. Detta är den fjärde gemensamma rapporten med statistik om offentlig upphandling som Upphandlingsmyndigheten och Konkursverket ger ut. Syftet är att ge en aktuell bild av den offentliga upphandlingen i Sverige.

I årets rapport har vi identifierat flera trender och tendenser:

- ▶ Antalet annonserade upphandlingar är i princip oförändrat
- ▶ Det genomsnittliga antalet anbudsgivare per upphandling fortsätter att minska samtidigt som andelen upphandlingar med endast en anbudsgivare fortsätter att öka.
- ▶ Antalet överprövningar minskar efter att ha varit i princip oförändrat i flera år.

Att det genomsnittliga antalet anbudsgivare per upphandling minskar tyder på ett minskat intresse att medverka i upphandlingar. Utvecklingen är oroväckande. Vi vet inte varför intresset minskar eller vad utvecklingen betyder i förhållande till målsättningarna om sunda offentliga affärer och väl fungerande marknader. Det här är exempel på områden där det behövs mer kunskap för att finna åtgärder som kan bidra till att motverka utvecklingen.

Vi som ger ut rapporten har olika uppdrag men det gemensamma målet att bidra till en bättre offentlig upphandling. Upphandlingsmyndigheten utvecklar och förmedlar kunskap, verktyg och metoder för offentlig upphandling. Visionen är sunda offentliga affärer för en hållbar framtid. Konkursverket bedriver tillsyn inom både upphandlings- och konkurrensområdena. Ett viktigt uppdrag är att arbeta för en effektiv konkurrens på marknaderna och en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna och marknadens aktörer. Visionen är välfärd genom väl fungerande marknader.

Med den här rapporten vill vi bidra till ökad kunskap om den offentliga upphandlingen i Sverige. För vi är övertygade om att mer kunskap leder till bättre offentliga affärer till nytta för samhället.

Stockholm, november 2018

Inger Ek
Generaldirektör, Upphandlingsmyndigheten

Rikard Jermsten
Generaldirektör, Konkursverket

Innehåll

Sammanfattning	10
Summary	11
Begrepp och förkortningar	12
1 Statistik om offentlig upphandling	17
1.1 Statistik om offentlig upphandling	18
1.2 Om rapporten.....	18
1.3 Kvalitetsförbättringar	19
1.4 Datainsamling, kvalitet och metod	20
2 Upphandlingsreglerna	27
2.1 De svenska upphandlingslagarna.....	28
2.2 EU:s upphandlingsregler.....	28
2.3 De nationella reglerna i de svenska upphandlingslagarna	30
3 Upphandlingspliktiga inköp	33
3.1 Upphandlingar för 683 miljarder kronor	34
3.2 Begreppen offentliga utgifter, inköp och upphandlingspliktiga inköp	35
3.3 Upphandlingspliktiga inköp beräknas utifrån nationalräkenskaperna	37
4 Annonserade upphandlingar	41
4.1 Antalet annonserade upphandlingar oförändrat.....	42
4.2 Flest upphandlingar i Stockholms län	44
4.3 Fyra av tio upphandlingar avser anläggningsarbete.....	45
4.4 Andelen direktivstyrda upphandlingar ökar.....	47
4.5 Nästan alla upphandlingar genomförs med förenklat eller öppet förfarande.....	48
4.6 Tilldelningsgrunden bästa förhållandet mellan pris och kvalitet är vanligare än pris.....	49
5 Upphandlande myndigheter och enheter	53
5.1 Inte bara statliga och kommunala myndigheter omfattas av upphandlingslagarna.....	54
5.2 Knappt 4 000 organisationer omfattas av upphandlingslagarna	55
5.3 Nära 1 200 myndigheter annonserade en upphandling	57
5.4 Kommuner och kommunala bolag annonserar sju av tio upphandlingar.....	59
5.5 Knappt 3 100 personer är anställda som upphandlare eller inköpare	62

6	Avtalsformer	65
6.1	Nära fyra av tio upphandlingar avser ramavtal	66
6.2	Avtalen är 3–4 år i nära sju av tio upphandlingar	68
6.3	Av alla upphandlingar avbryts 13 procent	70
7	Leverantörer och anbud vid upphandling	73
7.1	I genomsnitt lämnar 4,1 anbudsgivare anbud	74
7.2	Fler anbudsgivare vid direktivstyrda upphandlingar	79
7.3	Färre anbudsgivare vid upphandling med pris som tilldelningsgrund	80
7.4	Flest anbudsgivare vid upphandling av fritids-, kultur- och sporttjänster	81
7.5	Flest anbudsgivare per upphandling i Örebro län	82
7.6	Fem av tio anbud kontrakteras	84
7.7	De flesta anbudsgivare är aktiebolag	86
7.8	Bygg- och teknikföretag lämnar flest anbud	90
8	Offentliga utbetalningar	95
8.1	Utbetalningar omfattar inte enbart inköp	96
8.2	Utbetalningar från stat, kommun och landsting uppgår till nära 790 miljarder ...	98
8.3	Ett fåtal myndigheter betalar ut mycket stora belopp	99
8.4	En fjärdedel av utbetalade belopp avser vård och omsorg samt sociala tjänster ...	110
8.5	Utbetalningar till över 210 000 leverantörer	115
9	Små och medelstora företags deltagande i upphandling	127
9.1	EU:s storleksklassificering av företag	128
9.2	Näringslivet i Sverige	129
9.3	Tre fjärdedelar av alla anbudsgivare är mindre företag	130
9.4	Nära fem av tio anbud kontrakteras oavsett företagsstorlek	132
9.5	Nästan hälften av alla leverantörer är mindre företag	133
10	Idéburna organisationers deltagande i upphandling	137
10.1	SCB:s klassificering av idéburna organisationer	138
10.2	Idéburen sektor i Sverige	139
10.3	Få idéburna organisationer lämnar anbud	140
10.4	Nära sju av tio anbud från idéburna organisationer kontrakteras	142
10.5	Utbetalningar till idéburna organisationer uppgår till nära 22 miljarder kronor ...	144
11	Överprövningar av upphandling	147
11.1	Andelen överprövade upphandlingar minskar	148
11.2	Direktivstyrda upphandlingar överprövas oftare än inte direktivstyrda upphandlingar	153

11.3	Överprövning är vanligast vid upphandling av kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning.....	155
11.4	Upphandlingar med fler anbudsgivare blir oftare överprövade än upphandlingar med färre anbudsgivare.....	156
11.5	Antalet mål om överprövning i domstol uppgår till cirka 3 000 per år.....	157
11.6	Leverantörer får rätt i en av fyra överprövningar som prövas i sak i förvaltningsrätterna.....	158
11.7	Andelen upphandlingsmål som blir prövade i sak i kammarrätterna ökar.....	160
11.8	Få upphandlingsmål prövas i sak i Högsta förvaltningsdomstolen	161
11.9	Längre handläggningstider för mål som prövas i sak i högre instans.....	162
12	Tillsyn över upphandling.....	169
12.1	Om tillsyn över upphandlingslagarna	170
12.2	Upphandlingsskadeavgift är en sanktion vid otillåtna direktupphandlingar	171
12.3	De flesta ansökningar leder till att upphandlingsskadeavgift döms ut.....	171
12.4	Nära 30 miljoner kronor i upphandlingsskadeavgifter	173
12.5	Tillsynsbeslut är en kritik mot överträdelser av upphandlingslagarna.....	174
13	Valfrietssystem.....	177
13.1	Valfrietssystem är ett alternativ till upphandling enligt LOU	178
13.2	Det finns 437 annonser om valfrietssystem enligt LOV	179
13.3	Över hälften av alla kommuner har infört ett valfrietssystem.....	180
13.4	Alla landsting och regioner har infört ett valfrietssystem.....	182
13.5	Arbetsförmedlingen har infört valfrietssystem	183
14	Europeiska jämförelser.....	185
14.1	Upphandlingar över tröskelvärdena ska annonseras i TED.....	186
14.2	Antalet annonserade upphandlingar ökar	187
14.3	De flesta upphandlingar avser anläggningsarbete	189
14.4	Det är vanligast att använda öppet förfarande.....	190
14.5	Tilldelningsgrunden bästa förhållandet mellan pris och kvalitet är vanligare än pris.....	193
14.6	En av fem upphandlingar avser ramavtal.....	196
14.7	Relativt kort handläggningstid i nordiska stater	198
14.8	Endast 1 anbud per upphandling i 34 procent av alla upphandlingar som avser kontrakt	200
	Referenser.....	204
	Bilagor.....	209
	Bilaga 1: Beräkning av ett uppskattat värde på de upphandlingspliktiga inköpen.....	210
	Bilaga 2: Tabeller.....	220

Statistik i korthet 2017

Värdet av den offentliga
upphandlingen 2016

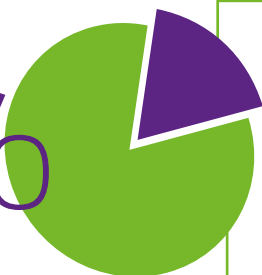
683

miljarder kronor

(exklusive moms)

17%

**AV BNP
TILL BASPRIS**

18 525

**UPPHANDLINGAR
ANNONSERADES 2017**

KOMMUNER ANNONSERADE

69%

av alla upp-
handlingar 2017

1 176

myndigheter

annonserade
minst en
upphandling
2017

13%

av alla upphandlingar som
annonserades 2017

avbröts

39%

av upphandlingarna 2017 avsåg
ANLÄGGNINGSARBETE

4,1

Det genomsnittliga
antalet anbudsgivare
PER UPPHANDLING

68 %
av avtalen är
3-4 ÅR

(inklusive optioner om förlängning)

46 %
av alla anbud 2017
KONTRAKTERADES

37 %

av alla upphandlingar 2017
AVSÅG RAMAVTAL

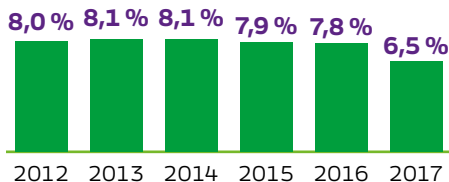
KNAPPT

4 000

ORGANISATIONER
omfattas av
upphandlingslagarna

6,5 %

av alla annonserade upphandlingar
2017 **överprövades**

50 %

av alla anbud 2017
lämnades av
mikroföretag
eller **små företag**

Sammanfattning

Värdet av de upphandlingspliktiga inköpen i Sverige uppskattas till cirka 683 miljarder kronor 2016. Värdet motsvarar drygt en sjättedel av BNP till baspris (exklusive moms).

Den vanligaste typen av upphandlande myndighet är kommuner. Hälften av alla myndigheter som annonserade någon upphandling 2017 genomförde 1–5 upphandlingar.

Det var 18 525 upphandlingar som annonserades i enlighet med upphandlingslagarna 2017. De flesta upphandlingar genomförs med förenklat förfarande och avtalen löper oftast i 3–4 år (inräknat möjligheter till förlängningar). I 60 procent av alla upphandlingar inkommer 1–3 anbud. I genomsnitt inkommer anbud från 4,1 anbudsgivare. Det genomsnittliga antalet anbudsgivare per upphandling har minskat i flera år. Den vanligaste branschen att upphandla ifrån är bygg- och anläggningbranschen.

Den vanligaste leverantören är ett aktiebolag med färre än 50 anställda. Av de anbud som lämnades 2017 ledde 46 procent till kontraktering.

År 2017 var 76 procent av anbudsgivarna mikroföretag eller små företag, medan stora företag utgjorde 4 procent av anbudsgivarna. Mikroföretag och små företag stod för 50 procent av de kontrakterade anbuden. Stora företag stod för

26 procent. Att stora företag tilldelades fler avtal beror på att de var betydligt mer aktiva som anbudsgivare än mindre företag. Stora företag lämnade i genomsnitt 22,0 anbud vardera, att jämföra med 3,0 anbud för små företag och 1,8 anbud för mikroföretag. Andelen kontrakterade anbud var lika stor, oavsett företagsstorlek.

Av anbudsgivarna tillhör 198 organisationer kategorin idéburna organisationer. I genomsnitt lämnade idéburna organisationer 2,2 anbud vardera 2017. Av alla anbud som lämnades av idéburna organisationer kontrakterades 66 procent.

År 2017 var 45 procent av upphandlingarna direktivstyrda. Andelen direktivstyrda upphandlingar har ökat med 14 procentenheter sedan 2012. År 2017 avsåg 37 procent av de upphandlingar som annonserades ramavtal. Av alla annonserade upphandlingar avbröts 13 procent utan att kontrakt tecknades. Andelen upphandlingar som avbryts har ökat i flera år.

Av alla upphandlingar överprövades 6,5 procent. Direktivstyrda upphandlingar överprövas i betydligt högre utsträckning än upphandlingar som inte styrs av EU:s upphandlingsdirektiv. Upphandlingar med fler anbudsgivare har generellt sett en större andel överprövningar än upphandlingar med färre anbudsgivare.

Summary

The value of purchases covered by Swedish procurement laws was estimated at SEK 683 billion (EUR 71 billion) in 2016. This corresponds to approximately one-sixth of GDP (excluding VAT).

Municipalities are the most common contracting authorities in Sweden. Among the contracting authorities that initiated a procurement procedure in 2017, half initiated 1–5 procedures.

A total of 18,525 procurement procedures were initiated in accordance with procurement regulations in 2017. The simplified procedure is the most commonly used procurement procedure. Most public contracts run for 3–4 years (including any extension options). In 60 per cent of all procedures, 1–3 tenders are submitted. The average number of tenders submitted in 2017 was 4.1. The average number of tenders submitted has decreased for several years. The construction industry is the most common sector in public procurement.

The typical supplier is a limited company with fewer than 50 employees. In 2017, 46 per cent of all tenders submitted resulted in public contracts.

In 2017, 76 per cent of all tenderers were small enterprises or micro enterprises while 4 per cent were large companies. Small and micro enterprises won 50 per cent of the total number of contracts

awarded. Large enterprises won 26 per cent. The main reason was that large enterprises were considerably more active as tenderers than small ones. Large enterprises submitted an average of 22.0 tenders each while small and micro enterprises submitted 3.0 and 1.8 tenders each, respectively. The proportion of contracts won was the same regardless of company size.

In 2017, a total of 198 tenderers were non-governmental organisations (NGOs). NGOs submitted 2.2 tenders on average. 66 per cent of all tenders submitted by NGOs resulted in public contracts.

45 per cent of the procurement procedures initiated in 2017 were governed by the EU public procurement directives. This type of procurement has increased by 14 percentage points since 2012. Framework agreements constituted 37 per cent of procurement notices published in 2017. 13 per cent of procurement procedures are cancelled. The percentage of cancelled procedures has increased in recent years.

Of all procurement procedures, 6.5 per cent were subject to a review procedure. Directive-compliant procurement is subject to a review procedure more often than procurement not governed by the EU public procurement directives. Procedures with many tenderers are subject to a review procedure more often than procedures that have only a few tenderers.

Begrepp och förkortningar

Rapporten redovisar i huvudsak statistik för 2017. Den 1 januari 2017 trädde de nya upphandlingslagarna LOU, LUF och LUK i kraft. Eftersom rapporten behandlar en period där både de nya och de gamla upphandlingslagarna har relevans kommer rapporten i lämpliga fall att hänvisa till såväl de nya som de gamla upphandlingslagarna. Eftersom rapporten i huvudsak behandlar 2017 avses de nya lagarna om inget annat uttryckligen anges.

I den här rapporten används följande begrepp och förkortningar:

CPV – Common Procurement Vocabulary. CPV standardiserar de referenser som används av de upphandlande myndigheterna och enheterna för att beskriva föremålet för upphandlingen. En annons om en upphandling ska innehålla en eller flera CPV-koder. CPV-koderna är indelade i en trädstruktur som består av åtta siffror, där de två första siffrorna anger huvudgrupp och de efterföljande siffrorna anger en ökad grad av precisering. CPV-huvudgrupp beskriver i princip det som upphandlas på branschnivå.¹

DIREKTIVSTYRD UPPHANDLING – upphandling som omfattas av EU:s upphandlingsdirektiv. Som *huvudregel* omfattas alla kontrakt som överstiger

tröskelvärdena av upphandlingsdirektiven, men det finns undantag. Upphandlingar som inte är direktivstyrda omfattas i stället enbart av de svenska upphandlingslagarna.

DIREKTUPPHANDLING – upphandling utan krav på anbud i viss form, exempelvis utan krav på annonsering. Direktupphandling är endast tillåtet om det sammanlagda värdet av en upphandling inte överstiger direktupphandlingsgränsen eller om något undantag för direktupphandling är tillämpligt.

DIREKTUPPHANDLINGSGRÄNSEN – anger när direktupphandling är tillåtet i andra fall än när något av undantagen är tillämpliga. År 2017 var direktupphandlingsgränsen 534 890 kronor enligt LOU, 993 368 kronor enligt LUF och LUF:s samt 2 387 903 kronor enligt LUK.

EU:S RÄTTSMEDELSDIREKTIV – avser EU:s lagstiftning för att harmonisera medlemsländernas regler för bland annat överprövning, skadestånd och i vissa fall ogiltighet av kontrakt som tecknats i strid med EU:s upphandlingsdirektiv. Det finns två rättsmedelsdirektiv: Rådets direktiv 89/665/EEG och 92/13/EEG.

EU:S UPPHANDLINGSDIREKTIV – avser EU:s lagstiftning för att harmonisera

1. För mer information om CPV, se SIMAP: http://simap.ted.europa.eu/sv_SE/web/simap/cpv

medlemsländernas regler för upphandlingar över tröskelvärdena. Direktiven ligger till grund för de svenska upphandlingslagarna. Det finns fyra nu gällande upphandlingsdirektiv: Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU (klassiska direktivet), 2014/25/EU (försörjningsdirektivet), 2014/23/EU (koncessionsdirektivet) och 2009/81/EG (försvars- och säkerhetsdirektivet). Tidigare fanns direktiven 2004/18/EG (gamla klassiska direktivet) och 2004/17/EG (gamla försörjningsdirektivet).

EU:S UPPHANDLINGSREGLER – avser EU:s förordningar och direktiv som rör upphandling. Det är därmed ett samlingsnamn för upphandlingsdirektiven och rättsmedelsdirektiven samt övrig lagstiftning på EU-nivå som rör offentlig upphandling. Där ingår till exempel upphandlingsreglerna i EU:s kollektivtrafikförordning och cabotageförordning.

GAMLA LOU – lagen (2007:1091) om offentlig upphandling. Numera upphävd.

GAMLA LUF – lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster. Numera upphävd.

INTE DIREKTIVSTYRD UPPHANDLING – upphandling som inte omfattas av EU:s upphandlingsdirektiv och som genomförs enligt svenska upphandlingslagar.

LOU – lagen (2016:1145) om offentlig upphandling. Trädde i kraft den 1 januari 2017.

LOV – lagen (2008:962) om valfrihetssystem.

LUF – lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna. Trädde i kraft den 1 januari 2017.

LUFS – lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.

LUK – lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner. Trädde i kraft den 1 januari 2017.

MYNDIGHET – i denna rapport används ordet myndighet både för *upphandlande myndigheter* enligt LOU, LUF, LUK och LUFS, och för *upphandlande enheter* enligt LUF och LUK. Detta görs bland annat eftersom det i uppgifterna inte framgår enligt vilken lag som upphandlingarna har annonserats. När termen upphandlande myndighet används i rapporten avses myndighet.

OFFENTLIGA INKÖP – inköp av varor, tjänster och byggtreprenader med offentliga medel.

OFFENTLIG UPPHANDLING – åtgärder som en myndighet vidtar i syfte att anskaffa varor, tjänster eller byggtreprenader genom tilldelning av kontrakt. I princip omfattas alla kontrakt med ekonomiska villkor av upphandlingslagarna. Det finns dock flera viktiga undantag, bland annat för anställningskontrakt, lokalhyra och ersättning som betalas enligt annan lagstiftning (exempelvis ersättning till fristående skolor och assistansersättning).

OFFENTLIGA UTGIFTER – utgifter som redovisas i nationalräkenskaperna. Alla utgifter är inte inköp. Exempel på utgifter som inte avser inköp är till exempel löner till anställda, ränta på statsskulden och utbetalningar inom socialförsäkringarna.

OFFENTLIGA UTBETALNINGAR – samtliga utbetalningar (i en vid benämning) som görs av offentliga organisationer till utomstående, såväl privatpersoner som juridiska personer.

OTILLÅTEN DIREKTUPPHANDLING – när en myndighet köper en vara, tjänst eller byggentreprenad från en leverantör utan att följa förfaranderegler för annonsering i upphandlingslagstiftningen, och det saknas ett tillämpligt undantag från annonseringsplikten eller upphandlingsskyldigheten. Det innebär att kontrakten kan ogiltigförklaras av domstol och att myndigheten kan tvingas betala upphandlingsskadeavgift. Den leverantör som har lidit skada kan föra talan om skadestånd.

RAMAVTAL – ett avtal mellan en eller flera upphandlande myndigheter och en eller flera leverantörer som fastslår villkoren för senare tilldelning av kontrakt under en viss period.

SNI – standard för svensk näringsgrensindelning. SNI används för att kategorisera företag efter vilken

verksamhet de bedriver. SNI är indelad i en trädstruktur med fem nivåer, där de lägre nivåerna anger en ökad grad av precisering. Syftet med SNI-koderna är att kunna klassificera företag till en eller flera branscher eller näringsgrenar.²

TED – Tenders Electronic Daily. TED är EU:s gemensamma elektroniska databas för annonsering av upphandlingar.

TILLDELNINGSGRUND – avgör hur kontrakt tilldelas vid upphandling. Det finns tre tilldelningsgrunder: bästa förhållandet mellan pris och kvalitet, kostnad och pris. Dessa tilldelningsgrunder ersatte de tidigare tilldelningsgrunderna ekonomiskt mest fördelaktiga anbud och lägsta pris.

TRÖSKELVÄRDENA – beloppsgränser som fastställs av Europeiska kommissionen och som avgör vilka regler en upphandling ska följa – de direktivstyrda eller de nationella. Tröskelvärdena är fastställda till en nivå där företag inom EU och EES förväntas vara intresserade av att lägga anbud över nationsgränserna. I de svenska upphandlingslagarna är tröskelvärdena avgörande för vilka delar av upphandlingslagen som ska tillämpas vid upphandlingen. Direktivstyrda upphandlingar ska annonseras i TED.

UPPHANDLING – med en upphandling avses i denna rapport en annonserad upphandling i enlighet med upphand-

2. För mer information, se SCB: <https://www.scb.se/dokumentation/klassifikationer-och-standarder/standard-for-svensk-naringsgrensindelning-sni/>

lingslagarna (det vill säga LOU, LUF, LUFS eller LUK). En annonserad upphandling kan leda till att fler än ett kontrakt tecknas.

UPPHANDLINGSLAGARNA – avser svenska lagar och förordningar som reglerar upphandling.

UPPHANDLINGSPLIKTIGA INKÖP – inköp som omfattas av upphandlingslagarna, oavsett om upphandling genomförs eller inte.

1

STATISTIK OM OFFENTLIG UPPHANDLING

1.1	Statistik om offentlig upphandling	18
1.2	Om rapporten	18
1.3	Kvalitetsförbättringar	19
1.4	Datainsamling, kvalitet och metod	20

1. Statistik om offentlig upphandling

1.1 Statistik om offentlig upphandling

Rapporten *Statistik om offentlig upphandling* ger en aktuell bild av Sveriges offentliga affärer. Rapporten är en återkommande publikation som offentliggör och analyserar statistik om offentlig upphandling och närliggande områden. Rapporten syftar till att bidra med fakta och kunskap om offentlig upphandling. Genom statistik ges intressenter inom upphandlingsområdet ett kunskapsunderlag för att utveckla Sveriges offentliga affärer.

Rapportserien publiceras gemensamt av Upphandlingsmyndigheten och Konkurrensverket. Både Upphandlingsmyndigheten och Konkurrensverket har uppgifter som berör statistiken på upphandlingsområdet och myndigheterna har ett nära samarbete.³ Genom samarbetet kan myndigheterna tillhandahålla en gemensam bild av den offentliga upphandlingen för olika intressenter att utgå ifrån i utredningar och analyser.

Många olika samhällsaktörer har ett behov av en relevant och tillgänglig

statistik på upphandlingsområdet. Användare av rapporten innefattar bland annat beslutsfattare, upphandlare och inköpare, leverantörer, forskare, studenter samt journalister. Genom att publicera statistik blir det lättare för olika intressenter att följa och förstå utvecklingen inom området.

1.2 Om rapporten

Rapporten inleds med en kortare beskrivning av upphandlingsreglerna, som syftar till att öka förståelsen för den statistik som redovisas. Därefter följer en uppskattning av den offentliga upphandlingens värde. Rapporten innehåller kapitel som beskriver olika aspekter av den offentliga upphandlingen, som exempelvis upphandlande myndigheter och leverantörer. Därefter följer kapitel om små och medelstora företags respektive idéburna organisationers deltagande i upphandling. Rapporten innehåller även kapitel med statistik om överprövning av upphandling, upphandlingstillsyn och valfrihetssystem enligt LOV. Det finns även

3. För mer information, se 6 § förordningen (2015:527) med instruktion för Upphandlingsmyndigheten och 4 § förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

ett kapitel som redovisar statistik utifrån offentliga utbetalningar. Rapporten avslutas med ett kapitel där den svenska utvecklingen sätts i relation till utvecklingen i övriga Europa.

Rapporten visar utvecklingen för 2017, men ger även en bild av utvecklingen över tid. De längre tidsserier som redovisas avser ofta de senaste sex åren, det vill säga 2012–2017. Ibland är tillgången till uppgifter dock mer begränsad, vilket innebär att tidsserierna kan vara kortare. Den tidsmässiga avgränsningen har framför allt valts av utrymmesskäl och motiveras av att bortfallet för äldre uppgifter ofta är högre än för nyare.

1.3 Kvalitetsförbättringar

För att öka kunskapen om de offentliga affärerna i Sverige behövs en tillgänglig statistik av hög kvalitet. Fakta och statistik är en förutsättning för att kunna fatta välinformerade beslut och ett viktigt underlag för uppföljning och utvärdering.

Upphandlingsmyndigheten och Konkurrensverket anser att den befintliga statistiken och förutsättningarna för insamling av uppgifter är otillräcklig, och att det finns ett stort behov av att insamlingen av uppgifter förbättras. En bättre insamling av uppgifter för stati-

stikändamål bedöms som nödvändig för att kunna möta framtida behov av kunskap om den offentliga affären. Arbetet med att förbättra statistikens omfattning och kvalitet pågår.⁴

Statistiken på upphandlingsområdet baseras i huvudsak på uppgifter som anges i annonser och efterannonser samt i upphandlingsdokument. Därför påverkas statistikens kvalitet negativt när uppgifterna som anges vid annonsering är ofullständiga. En bristfällig statistik till följd av ofullständiga uppgifter medför att verklighetsbeskrivningen kan bli felaktig. Risken finns att politiska förändringar av upphandlingslagarna initieras utifrån felaktiga eller bristfälliga underlag. För att förbättra statistiken är det bland annat angeläget att öka mängden rapporterade uppgifter. När annonser innehåller fullständiga uppgifter och efterannonsering genomförs ökar förutsättningarna för bättre statistik.

Den statistik som redovisas i rapporten och som är baserad på uppgifter som anges vid annonsering utgår ofta ifrån *antalet* annonserade upphandlingar. Detta beror på att det för en betydande del av upphandlingarna saknas uppgifter om enskilda upphandlingars *värden*. Analyser av värden skulle ge en kompletterande bild av den offentliga

4. Finansdepartementet 2017. *Statistik på upphandlingsområdet*. Departementspromemoria 2017:48. Finansdepartementet 2018. *Uppdrag till Upphandlingsmyndigheten att genomföra en studie om vissa inköpsvärden*. FI2018/01786/OU.

upphandlingen i Sverige, men för närvarande saknas tillförlitliga uppgifter som möjliggör sådana analyser.

1.4 Datainsamling, kvalitet och metod

För att ge en så bred bild som möjligt av Sveriges offentliga affärer baseras denna rapport på uppgifter från flera källor. För huvuddelen av uppgifterna har varken Upphandlingsmyndigheten eller Konkurrensverket definierat vilka uppgifter som har samlats in. Därför finns det begränsade möjligheter att kvalitetssäkra de uppgifter som utgör underlag för den statistik som redovisas i rapporten.

Den statistik som redovisas revideras bakåt i tiden, vilket innebär att uppgifter kan avvika något från en tidigare publicering. Förändringen är tydligast för uppgifter som har en något längre eftersläpning, som exempelvis uppgifter som rör överprövning av upphandling och uppgifter som baseras på tilldelningsinformation för upphandlingar.

1.4.1 Uppgifter ur kommersiella nationella annonsdatabaser

För närvarande samlar ingen svensk myndighet in uppgifter om offentliga upphandlingar som genomförs i landet. Sverige har, till skillnad från många av EU:s medlemsstater, ingen nationell annonsplats för offentliga upphandlingar. I stället finns en privat marknad

för annonsdatabaser. En av de största aktörerna på den svenska marknaden är Visma Commerce AB (Visma). Genom informationsutbyte kan Visma redovisa uppgifter om i princip samtliga upphandlingar som har annonserats på den offentliga upphandlingsmarknaden i Sverige. Uppgifterna avser annonserade upphandlingar både under och över tröskelvärdena.

I denna rapport används Visma som källa för uppgifter som avser annonserade upphandlingar i Sverige. Visma har samlat in uppgifterna på eget initiativ, utan offentligt uppdrag. Varken Upphandlingsmyndigheten eller Konkurrensverket har definierat vilka uppgifter som samlas in och har begränsade möjligheter att kvalitetssäkra dem.

I rapporten används begreppen annons och upphandling synonymt. En upphandling kan dock leda till att en eller flera myndigheter tecknar kontrakt med en eller flera leverantörer. En upphandling kan också avbrytas och därmed inte resultera i något kontrakt. Även avbrutna upphandlingar inkluderas i den statistik som redovisas över antalet annonserade upphandlingar. Upphandlingar som inte har annonserats i enlighet med någon av upphandlingslagarna omfattas inte av denna rapport. Direktupphandlingar ingår inte i statistiken, oavsett om de genomförs på ett tillåtet sätt eller inte, eftersom de oftast inte annonseras. Tilldelning av kontrakt

som grundar sig på ramavtal ingår inte heller. Annonser enligt lagen om valfrihetssystem (LOV) ingår endast i statistiken i kapitel 13.

En anbudsgivare finns registrerad maximalt en gång per upphandling i den databas som utgör underlag för statistiken, även om anbudsgivaren kan lämna flera anbud i samma upphandling. Detta bedöms dock inte påverka sammanställningen eftersom det är relativt ovanligt. Det saknas dock stöd för redovisning av uppgifter per delområde i en upphandling med delkontrakt. Detta innebär att det inte är möjligt att utläsa om en anbudsgivare har lämnat anbud för ett eller flera delområden i en upphandling. Detta innebär att antalet anbudsgivare som finns registrerade i upphandlingar inte nödvändigtvis alltid kan likställas med antalet anbud. När begreppet anbud används i rapporten avses anbudsgivare registrerade i upphandlingar.

De flesta uppgifterna ur svenska annonsdatabaser har ett visst bortfall. Delvis beror detta på att uppgifterna inte anges vid annonsering och därmed varken framgår av annonsmeddelanden, upphandlingsdokument eller övrig tilldelningsinformation. Bortfallet varierar beroende på vilken uppgift som avses. För 2017 finns exempelvis uppgifter om tilldelningsgrund för 96 procent av alla upphandlingar. Fullständiga uppgifter om antalet anbudsgivare finns dock

endast för 76 procent av upphandlingarna. Bortfallet är generellt något högre för äldre uppgifter. Eftersom det saknas kunskap om eller i vilka avseenden bortfallet avviker från tillgängliga uppgifter bör statistiken tolkas med viss försiktighet där bortfallet är högre. Bortfallet för olika uppgifter anges i anslutning till den statistik som redovisas.

1.4.2 Uppgifter ur Tenders Electronic Daily (TED)

Europeiska jämförelser på upphandlingsområdet baseras på uppgifter ur EU:s gemensamma annonsdatabas Tenders Electronic Daily (TED). Uppgifterna avser upphandlingar som har publicerats i TED av upphandlande myndigheter inom det europeiska samarbetsområdet (EES). När begreppet EES används i rapporten avses medlemsstater i EES och dessutom Schweiz och Makedonien. Databasen omfattar i huvudsak upphandlingar som överstiger EU:s tröskelvärden. Att annonsera upphandlingar under tröskelvärdena i TED anses ibland vara god praxis, och därför kan underlaget även omfatta en del upphandlingar under tröskelvärdena.

Även här används begreppen annons och upphandling synonymt. Varje upphandling kan dock leda till att en eller flera myndigheter tecknar kontrakt med en eller flera leverantörer. En upphandling kan också avbrytas och därmed inte resultera i något kontrakt.

Även avbrutna upphandlingar inkluderas i den statistik som redovisas om antalet annonserade upphandlingar.

Processen med att uppdatera standardformulären till en ny version pågår, men den har kommit olika långt i olika medlemsstater. Det nya formatet innebär flera förändringar avseende hur uppgifter ska anges. Den nya versionen innebär att fler uppgifter kan variera per delområde för upphandlingar med delkontrakt, i stället för per upphandling som gällde tidigare. Detta innebär att analysnivån för olika variabler kan variera mellan enskilda år och mellan enskilda medlemsstater beroende på vilken version av standardformulären som används.⁵

Uppgifterna ur TED har inte verifierats eller kvalitetssäkrats av Upphandlingsmyndigheten eller Konkurrensverket. Datamaterialet har kompletterats av Europeiska kommissionen men innehåller likväl kvalitetsbrister som beror på felaktiga inmatningar och saknade uppgifter vid annonsering. De flesta uppgifterna i TED har ett visst bortfall. Bortfallet varierar beroende på vilken uppgift som avses. Det finns även en betydande variation i saknade uppgifter mellan enskilda medlemsstater. Eftersom det saknas kunskap om och i vilka avseenden bortfallet avviker från till-

gängliga uppgifter bör statistiken tolkas med viss försiktighet där bortfallet är högre. Bortfallsfrekvensen för olika uppgifter anges i anslutning till den statistik som redovisas.

1.4.3 Uppgifter ur nationalräkenskaperna

Uppskattningen av det totala värdet av de upphandlingspliktiga inköpen i Sverige baseras på en beräkningsmetod som utvecklades på uppdrag av Konkurrensverket.⁶ Beräkningsmetoden utgår från uppgifter i nationalräkenskaperna och kompletteras med uppgifter från flera andra källor. Beräkningen innehåller flera schablonmässiga antaganden som innebär att det sammanlagda värdet utgör en uppskattning snarare än ett definitivt värde.

Beräkningsmetoden har reviderats något genom åren allteftersom den offentliga statistiken har förändrats och vissa uppgifter inte längre är tillgängliga. För en redovisning av hur beräkningen har genomförts och vilka uppgifter som används, se bilaga 1. I beräkningen görs flera gränsdragningar avseende upphandlingspliktiga inköp. Dessa gränsdragningar är gjorda för beräkningsändamålet och ska inte ses som juridiska ställningstaganden.

5. För mer information, se Europeiska kommissionen 2018. TED CSV Notes & Codebook.

6. För mer information, se Mats Bergman. Offentlig upphandling och offentliga inköp: omfattning och sammansättning. Konkurrensverket: uppdragsforskningsrapport.

Beräkningen av värdet av den offentliga upphandlingen sker med två års eftersläpning. Eftersläpningen beror på publiceringstillfällena för de olika uppgifterna som ingår i beräkningen.

1.4.4 Uppgifter ur leverantörsreskontra

Uppgifterna om offentliga utbetalningar avser utbetalningar till utomstående organisationer registrerade i respektive upphandlande myndighets leverantörsreskontra. För närvarande saknas möjligheten att med säkerhet identifiera vilka utbetalningar i leverantörsreskontra som avser inköp. Utbetalningar som inte avser inköp och som kan identifieras har exkluderats ur statistiken. Ersättningar och transfereringar som exempelvis olika former av bidrag ingår dock i redovisad statistik. Den statistik som redovisas kan därför inte likställas med inköp, men en betydande del av utbetalningarna avser sannolikt inköp. Det finns även inköp som inte registreras i leverantörsreskontra och som därför inte ingår i redovisad statistik.

För närvarande samlar ingen svensk myndighet in uppgifter om offentliga inköp som genomförs i landet. I denna rapport används Dagens Samhälle Insikt AB (DSI) som källa för uppgifter om offentliga utbetalningar. DSI har samlat in uppgifterna på eget initiativ, utan offentligt uppdrag. Varken Upphandlingsmyndigheten eller Konkurrentverket har definierat vilka uppgifter som samlas in och har begränsade möjligheter att kvalitetssäkra dem.

Uppgifterna har ett betydande bortfall. För 2017 finns uppgifter för 287 av landets 290 kommuner⁷, alla 21 lands- och regioner⁸ och 204 av landets statliga myndigheter⁹. Uppgifter om utbetalningar från offentligt ägda företag som exempelvis aktiebolag, kommunalförbund och stiftelser samlas inte in och saknas därför helt i den statistik som redovisas. Antalet organisationer i offentlig regi samt privata företag som omfattas av LUF uppgår 2017 till nära 4 000. Detta innebär att uppgifter om utbetalningar saknas för många myndigheter som omfattas av upphandlingsreglerna.

7. Uppgifter saknas för Mullsjö kommun och Mölndal kommun.

8. I redovisningen ingår Region Gotland. Region Gotland är en kommun med landstingsuppgifter med rätt att kalla sig region.

9. Uppgifter saknas för Polismyndigheten, Arvsfondsdelegationen, Ersättningsnämnden, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Gentekniknämnden Harpsundsnämnden, Hovstaterna, Justitiekanslern, Konstnärnämnden, Kungliga musikhögskolan, Lunds universitet, Luftfartsverket, Marknadsdomstolen, Nämnden för hemslöjdsfrågor, Regionala etikprövningsnämnden i Lund, Regionala etikprövningsnämnden i Stockholm, Regionala etikprövningsnämnden i Uppsala, Riksställningar, Statens centrum för arkitektur och design och Säkerhetspolisen.

Uppgifterna omfattar inte utbetalningar där mottagaren inte kan identifieras, och de uppgick till drygt 4 procent 2017. Även utbetalningar till enskilda privatpersoner är undantagna. Till skillnad från övriga värden i rapporten redovisas utbetalade belopp inklusive eventuell mervärdesskatt.

1.4.5 Uppgifter ur företagsregister

Företagsinformation hämtas via företagsupplysningstjänster som levereras av Bisnode Sverige AB. Utifrån organisationsnummer hämtas uppgifter om till exempel antal anställda, nettoomsättning och balansomslutning. Företagsuppgifter bygger i huvudsak på uppgifter ur årsredovisningar. När denna rapport utarbetades saknades knappt 3 procent av aktiebolagens årsredovisningar för 2017. För de aktiebolag där årsredovisning saknas för 2017 används i stället uppgifter ur senast tillgängliga årsredovisning, vilket i huvudsak var 2016.

Företagsanalyser utgår ifrån organisationsnummer. Analyserna tar ingen hänsyn till eventuella koncernrelationer mellan enskilda företag. Det finns koncerner som har hundratals organisationsnummer med vitt skilda ägarförhållanden och verksamheter. Att kategorisera företag baserat på organisationsnummer efter exempelvis koncerntillhörighet förutsätter gränsdragningar som kan kräva omfattande utredning. Resultatet av företagsanaly-

serna visar dock att många företag har en koncerntillhörighet. Av de företag som lämnande anbud 2017 tillhörde 57 procent en koncern. Av de företag som mottog utbetalningar 2017 tillhörde 21 procent en koncern.

Analysen av konkurrensaspekter i upphandling bör optimalt ta hänsyn till koncernrelationer mellan företag. Flera anbud i en enskild upphandling kan lämnas av företag som tillhör samma koncern. Att mäta konkurrensen utifrån antalet anbud i en upphandling, utan att ta hänsyn till koncernrelationer, riskerar att överskatta konkurrensen.

Vid klassificering av företag efter storlek bortses från en rad bestämmelser som rör ägandeförhållanden. Ett mikroföretag som är helägt av en koncernmoder ska till exempel räknas samman med koncernmodern och eventuella andra helägda bolag i koncernen när storleksklassen fastställs. Eftersom tillgång till fullständiga ägarandelar saknas tar klassificeringen inte hänsyn till eventuella koncernrelationer mellan enskilda bolag. Vidare har ingen hänsyn tagits till att ett företag ska överstiga någon av gränserna för sin storleksklass under två efterföljande redovisningsperioder för att tillhöra en viss storleksklass.

1.4.6 Uppgifter från övriga källor

Domstolsverkets uppgifter baserade på mål används som källa för statistik om mål om överprövning, utgång i mål om

överprövning och handläggningstid i mål om överprövning. Alla kategoriseringar har gjorts av Domstolsverket. Varken Upphandlingsmyndigheten eller Konkurrensverket har varit involverad i hur dessa definieras. Antalet mål om överprövning i domstolarna kan inte likställas med antalet upphandlingar som överprövas. Det finns flera situationer där domstolarna registrerar flera målnummer vid överprövning av en enskild upphandling.

För uppgifter om valfrihetssystem utgör Upphandlingsmyndigheten och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) huvudsakliga källor. Valfrihetssystem i enlighet med LOV omfattas inte av upphandlingslagarna och ingår därför inte i den statistik om offentlig upphandling som redovisas i rapporten. Rapporten innehåller i stället ett särskilt kapitel med statistik om valfrihetssystem.

Även uppgifter från Statistiska centralbyråns (SCB:s) olika register, som exempelvis företagsregister och yrkesregister samt uppgifter från register som administreras av Tillväxtverket, används som underlag för statistik. Därutöver används uppgifter från Konkurrensverket som underlag för statistik.

2

UPPHANDLINGS- REGLERNA

2.1 De svenska upphandlingslagarna	28
2.2 EU:s upphandlingsregler	28
2.3 De nationella reglerna i de svenska upphandlingslagarna	30

2. Upphandlingsreglerna

Offentlig upphandling innebär att en upphandlande myndighet köper, hyr eller på annat sätt anskaffar varor, tjänster eller byggtreprenader. Exempel på upphandlande myndigheter är statliga myndigheter, kommuner, landsting samt kommunalt eller statligt styrda bolag.

För att på bästa sätt ta tillvara konkurrensen på marknaden och hushålla med skattemedlen måste myndigheter följa upphandlingslagarna. Dessa är LOU, LUF, LUFs och LUK.

2.1 De svenska upphandlingslagarna

Offentlig upphandling innebär att en upphandlande myndighet köper, hyr eller på annat sätt anskaffar varor, tjänster eller byggtreprenader. Exempel på upphandlande myndigheter är statliga myndigheter, kommuner, landsting samt kommunalt eller statligt styrda bolag. För att på bästa sätt ta tillvara konkurrensen på marknaden och hushålla med skattemedlen måste myndigheter följa upphandlingslagarna. Dessa är LOU, LUF, LUFs och LUK. Upphandlingslagarna bygger på fem grundprinciper: likabehandling, icke-diskriminering,

öppenhet, ömsesidigt erkännande och proportionalitet. De svenska upphandlingslagarna bygger på EU:s upphandlingsregler.

2.2 EU:s upphandlingsregler

Det finns fyra EU-direktiv om offentlig upphandling.¹⁰ De innehåller bestämmelser om förfaranden för tilldelning av offentliga kontrakt, bland annat avseende annonsering, utformningen av krav och kriterier samt kontraktstilldelning. För upphandling av vissa typer av kollektivtrafik finns delvis andra regler, då detta i stället regleras av EU:s kollektivtrafikförordning¹¹ eller EU:s

10. Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU om offentlig upphandling (klassiska direktivet), direktiv 2014/25/EU om upphandling av enheter som är verksamma på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (försörjningsdirektivet), direktiv 2014/23/EU om tilldelning av koncessioner (koncessionsdirektivet) och direktiv 2009/81/EG om samordning av förfarandena vid tilldelning av vissa kontrakt för byggtreprenader, varor och tjänster av upphandlande myndigheter och enheter på försvars- och säkerhetsområdet.

11. Förordningen (EG) nr 1370/2007 Kollektivtrafikförordningen (även kallad "PSO regulation").

cabotageförordning¹². Utöver EU:s fyra upphandlingsdirektiv finns även två rättsmedelsdirektiv¹³ som bland annat innehåller bestämmelser om överprövning, skadestånd och i vissa fall ogiltighet av kontrakt som tecknats i strid med EU:s upphandlingsdirektiv.

Syftet med EU:s upphandlingsregler är bland annat att öppna upp marknader och undanröja hinder för den fria rörligheten av varor och tjänster inom EU. Genom EU:s upphandlingsregler har upphandlingsreglerna i medlemsstaterna harmoniserats. Detta innebär att i princip alla offentliga ramavtal och kontrakt över tröskelvärdena inom EU omfattas

av liknande regler och att reglerna vid upphandling över tröskelvärdena ska tolkas på ett enhetligt sätt i alla medlemsstater.

EU:s upphandlingsdirektiv innebär att upphandlingar som uppgår till minst de nedan angivna tröskelvärdena som huvudregel måste annonseras i EU:s gemensamma annonsdatabas, TED. Tröskelvärdena fastställs av Europeiska kommissionen. Upphandlingar i Sverige som annonseras i TED går i regel att hitta även i svenska annonsdatabaser, vilka därmed innehåller annonser både över och under tröskelvärdena.

Tabell 1 **Tröskelvärden i upphandlingslagarna från 1 januari 2018 (kr)**

	Varor och tjänster	Byggtjänster	Sociala tjänster och andra särskilda tjänster
LOU			
Statliga myndigheter	1 365 782	52 620 561	7 113 450
Övriga upphandlande myndigheter	2 096 097	52 620 561	7 113 450
LUF			
Upphandlande enheter	4 201 678	52 620 561	9 484 600
LUFS			
Upphandlande myndigheter och enheter	4 201 678	52 620 561	4 201 678
LUK			
Upphandlande myndigheter och enheter	52 620 561	52 620 561	52 620 561

Källa: Tillkännagivande (2018:34) om tröskelvärden vid offentlig upphandling.

12. Rådets förordning (EEG) 3577/92 om tillämpning av principen om frihet att tillhandahålla tjänster på sjötransportområdet inom medlemsstaterna (cabotage).

13. Rådets direktiv 89/665/EEG och 92/13/EEG.

2.3 De nationella reglerna i de svenska upphandlingslagarna

För upphandlingar som inte omfattas av EU:s upphandlingsregler kan medlemsstaterna välja att antingen inte ha några särskilda regler eller införa egna regler. Upphandlingar som inte omfattas är de som understiger tröskelvärdena eller där det finns undantag i EU:s upphandlingsregler. Sverige har valt att införa nationella regler även för upphandlingar som inte omfattas av EU:s upphandlingsregler. Dessa regler är samlade i särskilda kapitel i LOU, LUF, LUF5 och LUK. De upphandlingar som regleras i dessa kapitel brukar kallas för inte direktivstyrda eller nationella regler. I Sverige liknar de nationella reglerna för upphandlingar som behöver annonseras till relativt stor del de direktivstyrda förfarandena.

Till skillnad från många andra medlemsstater i EU har Sverige inte någon nationell annonsdatabas i offentlig regi för annonsering av upphandlingar. När upphandlingar ska annonseras enligt de nationella reglerna ska de publiceras i en elektronisk databas som är allmänt tillgänglig.

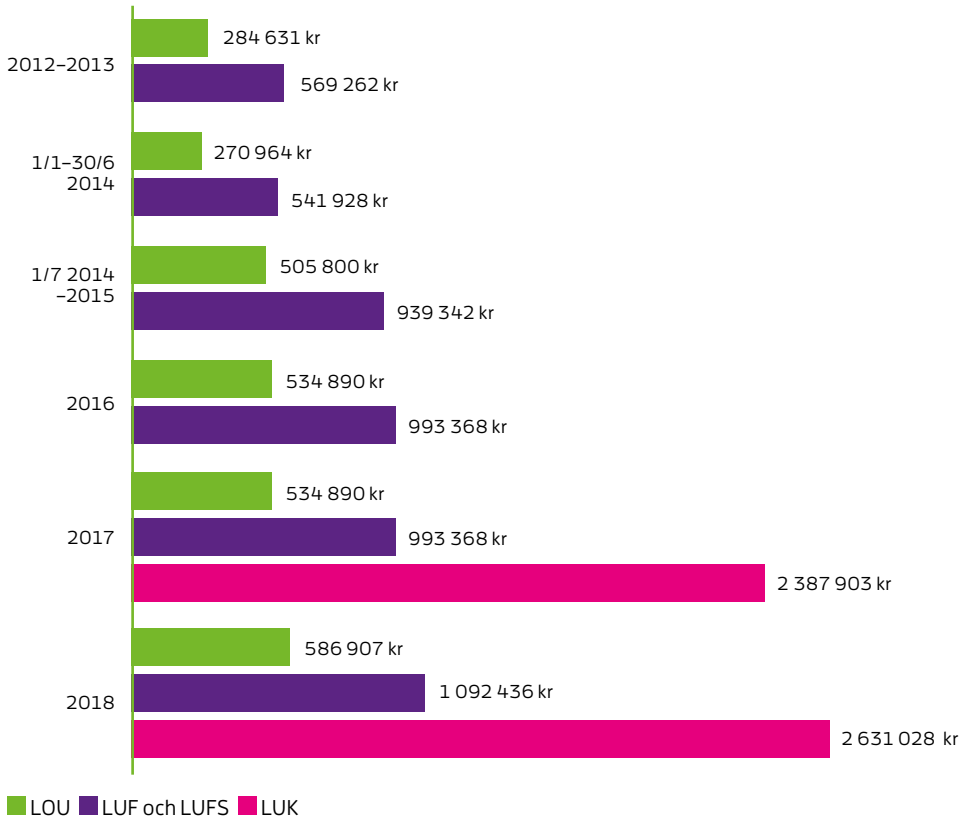
Vissa upphandlingar behöver inte annonseras enligt de nationella reglerna. En upphandling utan obligatorisk

annonsering enligt de nationella reglerna benämns direktupphandling och innebär att det inte finns några formkrav för vare sig förfarandet eller anbuden. Däremot finns det andra regler som rör direktupphandlingar. För att använda direktupphandlingar ska myndigheter ha beslutat om riktlinjer. Dessutom är myndigheter skyldiga att dokumentera direktupphandlingar över 100 000 kronor.

Direktupphandling är enligt upphandlingslagarna endast tillåtet vid följande situationer:

- ▶ Om värdet understiger direktupphandlingsgränsen. I Diagram 1 anges direktupphandlingsgränserna för respektive upphandlingslag och år. Värdet av en upphandling ska uppskattas till det totala belopp som ska betalas i upphandlingen, inklusive eventuella options- och förlängningsklausuler. Vid beräkningen ska myndigheten beakta direktupphandlingar av samma slag som är gjorda av myndigheten under räkenskapsåret.¹⁴
- ▶ Vid upphandling under tröskelvärdena, om förutsättningarna för förhandlat förfarande utan föregående annonsering enligt de direktivstyrda reglerna är uppfyllda eller om det finns synnerliga skäl.

¹⁴ Upphandlingsmyndigheten 2015. *Är inköpen av samma slag? Hjälpregler för beräkning av kontraktsvärdet vid direktupphandlingar av samma slag*. Rapport 2015:1.

Diagram 1 **Direktupphandlingsgränsen, 2012–2018**

Källa: LOU, LUF, LUFS och LUK samt regeringens tillkännagivande om tröskelvärden vid offentlig upphandling (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

En upphandling genomförd som en direktupphandling när förutsättningarna för det inte är uppfyllda, kallas ibland för otillåten direktupphandling. Avtal som ingåtts i strid med upphand-

lingslagarna kan ogiltigförklaras av domstol. Den upphandlande myndigheten kan även tvingas betala upphandlingsskadeavgift och skadestånd.

3

UPPHANDLINGS- PLIKTIGA INKÖP

3.1 Upphandlingar för 683 miljarder kronor	34
3.2 Begreppen offentliga utgifter, inköp och upphandlingspliktiga inköp	35
3.3 Upphandlingspliktiga inköp beräknas utifrån nationalräkenskaperna	37

3. Upphandlingspliktiga inköp

Värdet av de inköp som omfattas av upphandlingslagarna uppskattas till cirka 683 miljarder kronor 2016. Detta motsvarade drygt en sjättedel av BNP till baspris (exklusive moms).

Upphandlingslagarna omfattar inte bara inköp som görs med offentliga medel. Till exempel omfattas vissa privata bolag som verkar inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster.

Samtidigt är inte alla offentliga inköp upphandlingspliktiga. Till exempel omfattas inte köp av mark och hyra av lokaler av upphandlingslagarna.

3.1 Upphandlingar för 683 miljarder kronor

Begreppet upphandlingspliktiga inköp avser det som borde ha upphandlats – oavsett om detta skett i praktiken eller inte. Att beräkna värdet av det som i praktiken upphandlas i Sverige är svårt. Därför beräknas de upphandlingspliktiga inköpen – värdet av de inköp som omfattas av upphandlingslagarna. Uppskattningen av de upphandlingspliktiga inköpen utgår från nationalräkenskaperna.

De upphandlingspliktiga inköpen hade sammanlagt ett värde på cirka 683 miljarder kronor 2016. Detta motsvarade drygt en sjättedel av BNP till baspris (exklusive moms). Andelen av BNP har minskat något under de senaste åren. Beräkningen av värdet av den offentliga upphandlingen sker med två års eftersläpning. Eftersläpningen beror på publiceringstillfällena för de olika uppgifter som ingår i beräkningen.

Tabell 2 **Upphandlingspliktiga inköp, värde och andel av BNP, 2012–2016**

	2012	2013	2014	2015	2016
Upphandlingspliktiga inköp (mdkr)	615	623	633	642	683
BNP till baspris (mdkr)	3 254	3 333	3 487	3 720	3 894
Andel av BNP till baspris	18,9 %	18,7 %	18,1 %	17,3 %	17,5 %

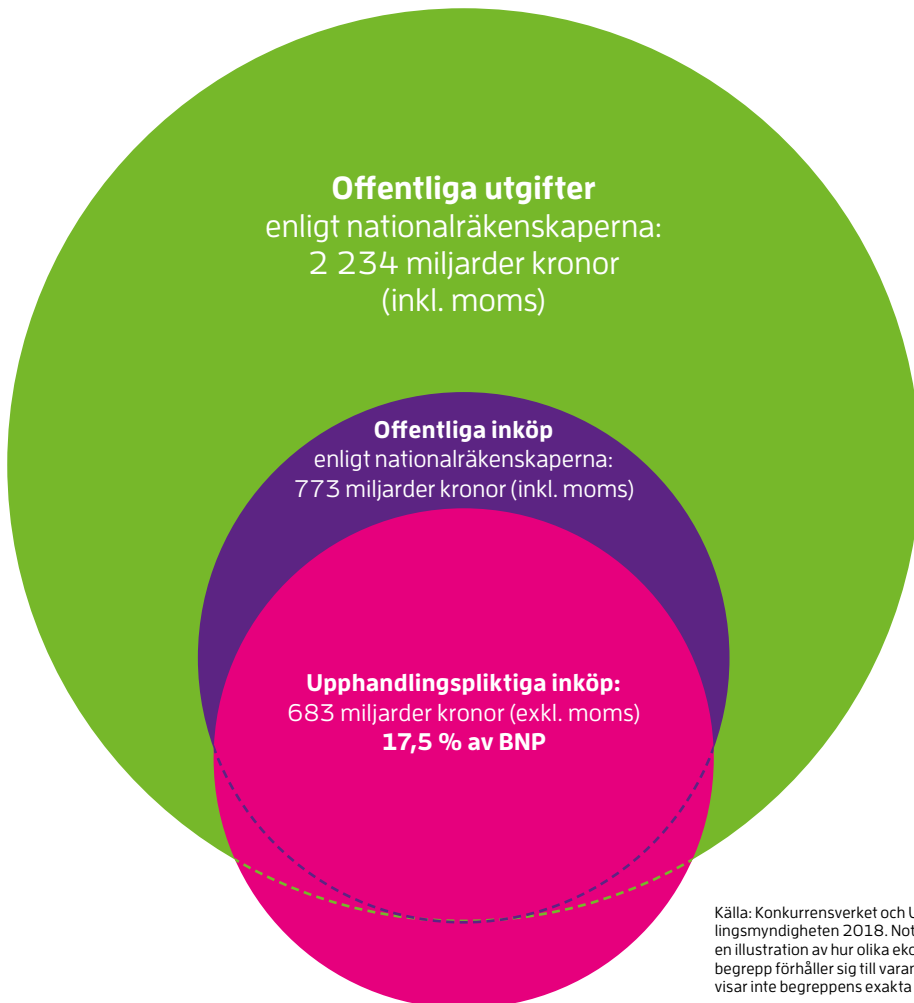
Källa: Statistiska centralbyrån (uppgifter) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018. Not: BNP till baspris exkluderar skatter och subventioner.

3.2 Begreppen offentliga utgifter, inköp och upphandlingspliktiga inköp

Flera olika begrepp förekommer för att beskriva hur offentliga medel används. Dessa begrepp överlappar delvis och är

lätta att förväxla, men de beskriver olika värden. Figur 1 illustrerar hur offentliga utgifter, offentliga inköp och upphandlingspliktiga inköp förhåller sig till varandra.

Figur 1 **Offentliga utgifter, offentliga inköp och upphandlingspliktiga inköp, 2016**

**Värdet av den offentliga
upphandlingen 2016**

683

miljarder kronor
(exklusive moms)

17%

av BNP till baspris

De *offentliga utgifterna* framgår av nationalräkenskaperna. Transaktioner mellan myndigheter exkluderas för att inte sådana utgifter ska räknas med flera gånger.

De *offentliga inköpen* omfattar i princip alla inköp som görs av myndigheter. Alla offentliga utgifter är inte inköp. Till exempel utgör följande offentliga utgifter inte inköp:

- ▶ löner till offentliganställda
- ▶ ränta på statsskulden
- ▶ pensioner
- ▶ underhållsstöd
- ▶ föräldrapenning
- ▶ sjukpenning.

Alla inköp ingår inte i de offentliga inköpen enligt nationalräkenskapernas definition. Till exempel saknas inköp av lokaltrafik, avfallshantering för medborgarnas räkning, upphandlingspliktiga inköp som görs av offentliga och privata företag samt inbördes köp mellan olika myndigheter.

De *upphandlingspliktiga inköpen* avser de inköp som omfattas av upphandlingslagarna och som borde ha upphandlats, oavsett om detta skett i praktiken eller inte. Alla offentliga inköp är dock inte upphandlingspliktiga, och dessutom omfattar upphandlingslagarna inte bara inköp som görs med offentliga medel.

3.3 Upphandlingspliktiga inköp beräknas utifrån nationalräkenskaperna

Alla offentliga inköp omfattas inte av upphandlingslagarna. Därför används begreppet *upphandlingspliktiga inköp* för inköp som omfattas av de svenska upphandlingslagarna. Exempel på offentliga inköp som inte omfattas av de svenska upphandlingslagarna är lokalhyror, vissa sociala naturaförmåner och viss försvarsmateriel. Utöver upphandlingslagarna finns i Sverige ytterligare nationella regler för myndigheters köp av tjänster samt utbetalningar av ersättning för olika tjänster. Exempel på sådana är LOV och skollagen.

För att uppskatta de upphandlingspliktiga inköpen används här offentliga inköp enligt nationalräkenskaperna som utgångspunkt.¹⁵ De offentliga inköpen utgörs av offentlig sektors insatsförbrukning, bruttoinvesteringar och sociala naturaförmåner exklusive moms. Detta räknas samman med de upphandlingspliktiga inköp som inte ingår i nationalräkenskaperna under offentliga inköp. Vidare finns flera undantag från upphandlingsplikten som exkluderas från de offentliga inköpen. Detta redovisas översiktligt i avsnitt 3.3.1 – 3.3.4. För en mer ingående redovisning av beräkningen, se bilaga 1. I beräkningen görs flera gränsdragningar avseende upp-

15. För mer information, se Mats Bergman 2008. *Offentlig upphandling och offentliga inköp: omfattning och sammansättning*. Konkurrensverket: uppdragsforskningsrapport.

handlingspliktiga inköp. Dessa gränsdragningar är gjorda för beräkningsändamålet och ska inte ses som juridiska ställningstaganden.

3.3.1 Inköp som inte baseras på avtal

För att inköp ska omfattas av upphandlingslagarna krävs bland annat att de grundas på offentliga avtal. Ett exempel på inköp som inte utgör ett offentligt kontrakt är *interna köp*. Med detta avses till exempel när enheter inom samma juridiska person överför resurser mellan varandra. Sådana överföringar omfattas därmed inte av upphandlingslagarna. En del av dessa kan uppskattas och exkluderas från de offentliga inköpen som inte ingår i nationalräkenskaperna. Andra går inte att uppskatta och inkluderas därför i beräkningen av upphandlingspliktiga inköp.

3.3.2 Undantag från upphandlingslagarna

EU:s upphandlingsdirektiv innehåller ett antal uttryckliga undantag som även är undantagna i den svenska lagstiftningen.¹⁶ Medlemsstaterna har inga möjligheter att införa egna undantag från EU:s upphandlingsdirektiv utöver de undantag som anges i direktiven. De

gäller bland annat: förvärv eller hyra av mark eller annan fast egendom (dock inte byggentreprenader), vissa tv- eller radiotjänster, tjänstekontrakt som tilldelas på grund av ensamrätt, kontrakt som tillkommit genom intern upphandling och upphandling mellan upphandlande myndigheter under vissa förutsättningar. En del av undantagen kan skattas och därmed exkluderas för att beräkna de upphandlingspliktiga inköpen. Andra undantag kan inte skattas och inkluderas därför i beräkningen av upphandlingspliktiga inköp.

Tjänstekoncessioner har tidigare varit undantagna från EU:s upphandlingsdirektiv, men de har nu ett eget direktiv. Direktivet har genomförts i svensk rätt genom lagen om upphandling av koncessioner (LUK), som trädde i kraft den 1 januari 2017. Eftersom LUK inte hade trätt i kraft 2016 borde tjänstekoncessioner räknas bort från de upphandlingspliktiga inköpen. Eftersom uppgifter som krävs för att skatta värdet av tjänstekoncessionerna saknas, ingår de i beräkningen.

3.3.3 Ersättningar som betalas enligt särskild lagstiftning

Utbetalningar till företag som görs enligt vissa särskilda lagstiftningar

16. För mer information, se till exempel artiklarna 8–15 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU och artiklarna 18–24 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/25/EU.

omfattas inte av upphandlingslagarna. Ett par exempel är:

- ▶ ersättning till fristående skolor och förskolor
- ▶ ersättning för läkemedel inom läkemedelsförmånen
- ▶ ersättning inom tandvårdsförmånen
- ▶ assistansersättning
- ▶ ersättning till vissa fysioterapeuter och så kallade taxeläkare.

En viktig skillnad mellan utbetalningar enligt dessa regelverk och inköp enligt upphandlingslagarna är att den myndighet som betalar inte bestämmer vilka tjänster eller varor som ska köpas in. Reglerna innebär också att utbetalande

myndigheter saknar möjlighet att ställa krav eller villkor på det som levereras.

3.3.4 Andra inköp som omfattas av upphandlingslagarna

Slutligen kompletteras beräkningen med inköp som inte är offentliga inköp i nationalräkenskaperna men som ändå omfattas av upphandlingslagarna. Detta rör till exempel offentligt ägda företag och verksamheter i privat regi inom försörjningssektorerna som bedrivs med ensamrätt eller en särskild rättighet. Försörjningssektorerna utgörs av viss verksamhet inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster.

4

ANNONSERADE UPPHANDLINGAR

4.1	Antalet annonserade upphandlingar oförändrat	42
4.2	Flest upphandlingar i Stockholms län	44
4.3	Fyra av tio upphandlingar avser anläggningsarbete	45
4.4	Andelen direktivstyrda upphandlingar ökar	47
4.5	Nästan alla upphandlingar genomförs med förenklat eller öppet förfarande	48
4.6	Tilldelningsgrunden bästa förhållandet mellan pris och kvalitet är vanligare än pris	49

4. Annonserade upphandlingar

Under 2017 annonserades 18 525 upphandlingar i enlighet med upphandlingslagarna. Antalet har varit i stort sett oförändrat under de senaste tre åren. Andelen upphandlingar som styrs av EU:s upphandlingsdirektiv har ökat varje år sedan 2012. År 2017 var andelen 45 procent.

Stockholms län, Västra Götalands län och Skåne län var de vanligaste leveransorterna 2017. Fyra av tio upphandlingar (40 procent) som annonserades 2017 hade något av de tre storstadslänen som leveransort.

Fyra av tio upphandlingar (39 procent) under 2017 avser CPV 45 *Anläggningsarbete*.

Den vanligaste typen av förfarande vid upphandling var förenklat förfarande, som användes i 54 procent av alla annonserade upphandlingar. Näst vanligast var öppet förfarande, som användes i 40 procent av upphandlingarna. Av de myndigheter som annonserade minst en upphandling 2017 använde sig 73 procent enbart av förenklat eller öppet förfarande.

Tilldelningsgrunden *bästa förhållandet mellan pris och kvalitet* var något vanligare än *pris* som tilldelningsgrund 2017.

4.1 Antalet annonserade upphandlingar oförändrat

Upphandlingslagarna innebär att när en myndighet ska genomföra ett upphandlingspliktigt inköp med värde över direktupphandlingsgränsen måste upphandlingen annonseras i en elektronisk annonsdatabas som är allmänt tillgänglig. Fram till LOU trädde i kraft den 1 januari 2017 var det vid upphandlingar som översteg direktupphandlingsgränsen

men understeg tröskelvärdena tillåtet att i stället annonsera i annan form som möjliggjorde effektiv konkurrens.

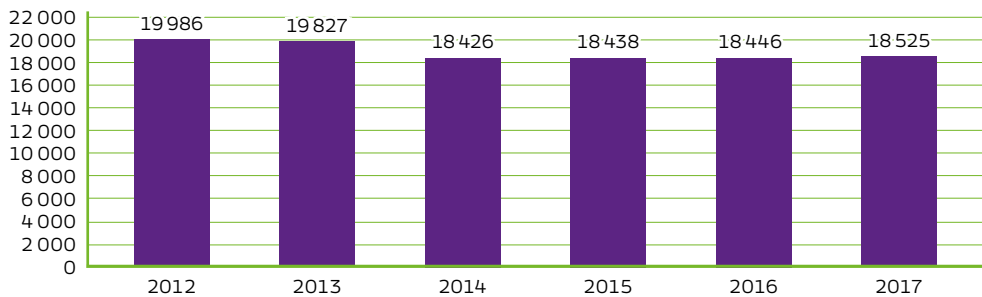
År 2017 annonserade upphandlande myndigheter 18 525 upphandlingar i enlighet med upphandlingslagarna. Antalet har varit i stort sett oförändrat under perioden 2014–2016 men ökade marginellt 2017 med knappt en halv procent. Jämfört med 2013 annonserades betydligt färre upphandlingar 2014, 2015,

2016 och 2017. Orsaken till minskningen 2014 var sannolikt att direktupphandlingsgränsen höjdes 1 juli 2014, vilket innebär att färre upphandlingar behöver annonseras.

18 525

UPPHANDLINGAR ANNONSERADES 2017

Diagram 2 **Antal annonserade upphandlingar, 2012–2017**

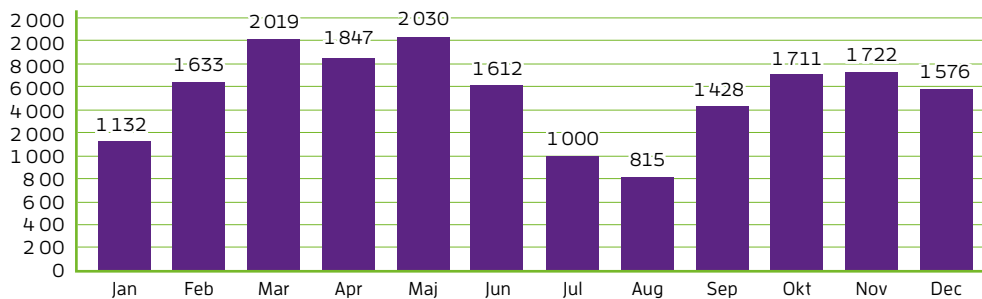

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

Fördelningen av annonserade upphandlingar mellan månaderna ser ut på ett liknande cykliskt sätt år efter år. Antalet

annonserade upphandlingar är som högst under mars, april och maj och som lägst under juli och augusti.

Diagram 3 **Antal annonserade upphandlingar efter månad, 2017**

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

4.2 Flest upphandlingar i Stockholms län

Var varan, tjänsten eller byggentreprenaden ska levereras anges i annonsen som leveransort. En enskild upphandling kan ha mer än en leveransort. Alla annonser innehåller därmed minst en regionkod för varan, tjänsten eller byggentreprenadens leveransort. Stockholms län, Västra Götalands län och Skåne län

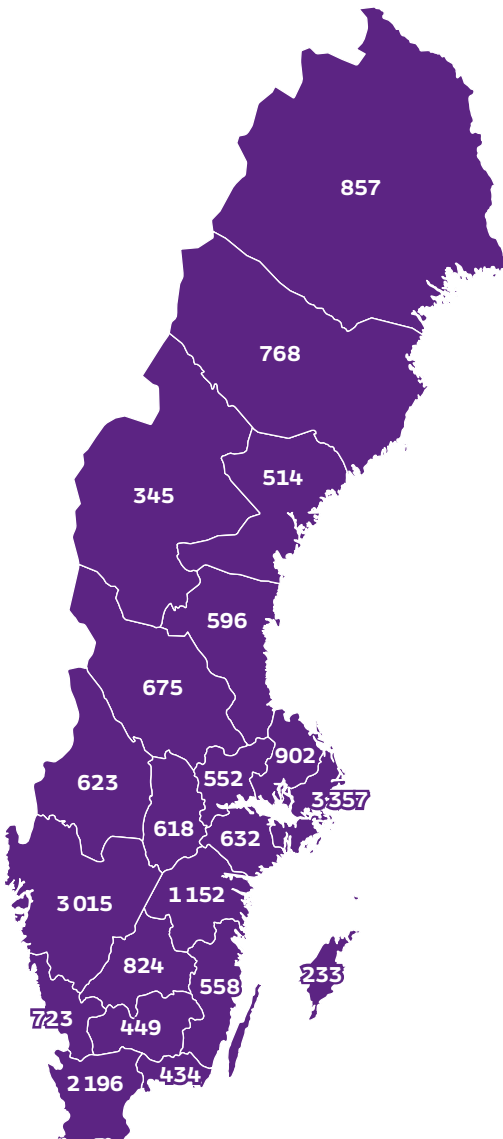
var 2017 de vanligaste regionerna för leveransort. Av samtliga upphandlingar som annonserades hade 41 procent något av de tre länen Stockholms län, Västra Götalands län och Skåne län som leveransort. Upphandlingar där leveransorten inte anses vara avgörande har Sverige som leveransort. I genomsnitt hade upphandlingarna 1,1 regionkoder 2017.

Tabell 3 Antal annonserade upphandlingar efter leveransort, 2012–2017

Leveransort	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Andel 2017
Stockholms län	3 526	3 589	3 327	3 261	3 180	3 357	16 %
Västra Götalands län	3 311	3 194	2 802	2 790	2 770	3 015	14 %
Skåne län	2 363	2 135	1 906	2 016	2 065	2 196	10 %
Östergötlands län	1 095	1 014	1 064	1 107	1 049	1 152	5 %
Uppsala län	837	750	864	770	881	902	4 %
Norrbottnens län	900	828	839	770	780	857	4 %
Jönköpings län	757	856	808	744	782	824	4 %
Västerbottens län	861	901	714	717	671	768	4 %
Hallands län	719	624	643	651	657	723	3 %
Dalarnas län	727	613	616	624	577	675	3 %
Södermanlands län	582	555	618	463	572	632	3 %
Värmlands län	556	620	513	570	579	623	3 %
Örebro län	513	444	433	489	537	618	3 %
Gävleborgs län	544	571	543	581	576	596	3 %
Kalmar län	559	469	523	480	489	558	3 %
Västmanlands län	548	539	458	552	521	552	3 %
Västernorrlands län	521	544	519	531	484	514	2 %
Kronobergs län	480	471	480	395	409	449	2 %
Blekinge län	444	350	356	351	411	434	2 %
Jämtlands län	383	370	347	348	338	345	2 %
Gotlands län	157	151	155	176	172	233	1 %
Sverige	1 067	1 188	959	973	1 066	823	4 %
Utanför Sverige	45	106	59	49	85	137	1 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Andelarna summerar till mer än 100 procent eftersom vissa upphandlingar har mer än en leveransort.

Figur 2 **Antal annonserade upphandlingar efter leveransort, 2017**

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

4.3 Fyra av tio upphandlingar avser anläggningsarbete

En annons om upphandling ska innehålla minst en CPV-kod som beskriver den kategori varor, tjänster eller byggentreprenader som upphandlingen avser. CPV-koderna är uppbyggda i en trädstruktur som består av åtta siffror, där de två första siffrorna anger huvudgrupp och de efterföljande siffrorna anger en ökande grad av precisering. CPV-koderna fastställs av Europeiska kommissionen. CPV-koderna syftar till att möjliggöra för leverantörer att avgränsa sitt sökande till sådana upphandlingar som de är intresserade av. Sammanlagt finns närmare 10 000 CPV-koder.

Genom CPV-koder kan upphandlingar delas in branschvis i olika CPV-huvudgrupper. Vanligast var CPV 45 Anläggningsarbete. Av de upphandlingar som annonserades 2017 hade 39 procent minst en kod inom CPV 45 Anläggningsarbete. Det är vanligt att annonser har flera CPV-koder eftersom upphandlingar ofta avser kombinationer av flera olika varor och tjänster. Därför kan de också tillhöra flera CPV-huvudgrupper. De tio vanligaste CPV-huvudgrupperna 2017 har, med några undantag, varit de vanligaste i flera år. För mer information, se tabell 76, bilaga 2.

A photograph of two railway workers in high-visibility yellow-green jackets working on a curved railway track. One worker is using a yellow power tool on the rails, while the other is using a shovel on the gravel bed. The background shows a complex network of overhead power lines and railway infrastructure under a clear sky. Blue signs with the number '080' are visible along the tracks.

39 %

av upphandlingarna 2017 avsåg
anläggningsarbete

Tabell 4 De tio vanligaste CPV-huvudgrupperna, 2017

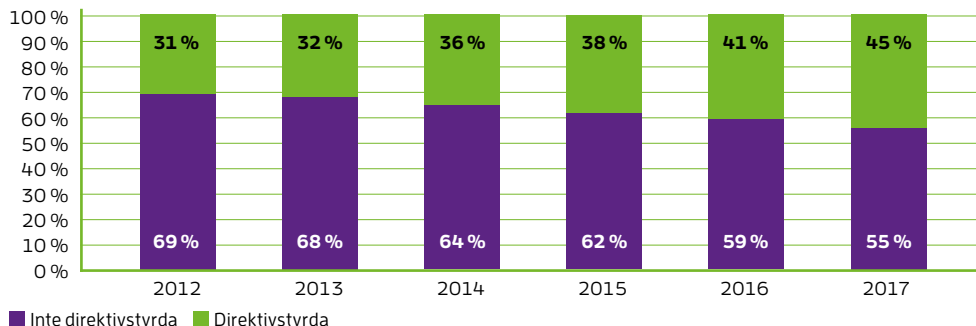
CPV	Benämning	Antal	Andel
45	Anläggningsarbete	7 181	39 %
71	Arkitekt-, bygg-, ingenjör- och besiktningstjänster	2 041	11 %
79	Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	1 679	9 %
90	Avlopps- och avfallshantering, sanering och miljöjänster	1 491	8 %
34	Transportutrustning och transporthjälpmedel	1 140	6 %
50	Reparation och underhåll	1 096	6 %
44	Konstruktioner och konstruktionsmaterial; konstruktionshjälpmedel (utom elutrustning)	1 012	5 %
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	959	5 %
51	Installation (utom programvara)	893	5 %
72	IT-tjänster: konsultverksamhet, programvaruutveckling, Internet och stöd	890	5 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. En upphandling kan ha en eller flera CPV-koder. Varje upphandling kan därför tillhöra flera CPV-huvudgrupper.

Den statistik som redovisas visar de tio vanligaste CPV-huvudgrupperna 2017 utifrån antalet upphandlingar. CPV 85 *Hälso- och sjukvård samt socialvård* (724) och CPV 60 *Transporter utom avfalls-transport* (450) är exempel på CPV-huvudgrupper med ett förhållandevis litet antal upphandlingar men där värdet på enskilda upphandlingar kan antas vara mycket högt. Analyser av värden skulle sannolikt ge en annorlunda bild av de vanligaste CPV-huvudgrupperna i Sverige, men för närvarande saknas tillförlitliga uppgifter som möjliggör sådana analyser. För mer information, se avsnitt 1.3.

4.4 Andelen direktivstyrda upphandlingar ökar

Andelen direktivstyrda upphandlingar har ökat årligen sedan 2012. År 2017 omfattades 45 procent av alla annonserade upphandlingar av EU:s upphandlingsdirektiv. Upphandlingar som inte var direktivstyrda var fortfarande vanligast, men har blivit färre under flera år. Det saknas uppgifter om värdet på annonserade upphandlingar, men utvecklingen mot en högre andel direktivstyrda upphandlingar tyder på att värdet på de upphandlingar som annonseras ökar.

Diagram 4 **Andel direktivstyrda och inte direktivstyrda upphandlingar, 2012–2017**

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: I uppgifterna ingår inte förfarande som avser koncessioner, eftersom det inte framgår huruvida de är direktivstyrda eller inte.

4.5 Nästan alla upphandlingar genomförs med förenklat eller öppet förfarande

En upphandling genomförs genom ett upphandlingsförfarande. Vilka förfaranden som den upphandlande myndigheten får välja bland beror på upphandlingens värde i förhållande till tröskelvärdena samt, om det är fråga om en tjänst, på vilken typ av tjänst som ska upphandlas. Upphandlingsprocessen ser olika ut beroende på vilket förfarande som den upphandlande myndigheten använder. Bland annat skiljer sig förfarandena åt i fråga om annonsering och tidsfrister och om myndigheten får förhandla med anbudsgivarna eller inte.

Annonserade upphandlingar som inte är direktivstyrda kan genomföras genom förenklat förfarande eller urvalsförfarande. Förenklat förfarande innebär att upphandlingen annonseras nationellt och att vem som helst kan lämna anbud.

45 %

av upphandlingarna 2017 var **direktivstyrda**

Detta var det vanligaste upphandlingsförfarandet 2017. Användningen av förenklat förfarande minskade dock med 5 procent 2017 jämfört med 2016.

Vid direktivstyrd upphandling finns ett flertal förfaranden att välja mellan. Den vanligaste formen av direktivstyrd upphandling, öppet förfarande, användes i 40 procent av alla upphandlingar 2017. Detta förfarande innebär att upphandlingen ska annonseras i EU:s gemensamma annonsdatabas TED och att vem som helst kan lämna anbud. Användningen av öppet förfarande ökade med 8 procent 2017 jämfört med 2016. Övriga förfaranden används i betydligt mindre utsträckning.

Tabell 5 **Antal annonserade upphandlingar efter förfarande, 2012–2017**

Förfarande	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Andel 2017
Inte direktivstyrda upphandlingar	13 726	13 376	11 801	11 315	10 767	10 198	55 %
Förenklat förfarande	13 438	13 101	11 556	11 131	10 549	10 065	54 %
Urvalsförfarande	288	275	245	184	218	133	1 %
Direktivstyrda upphandlingar	6 189	6 374	6 542	7 024	7 560	8 233	44 %
Öppet förfarande	5 410	5 666	5 792	6 339	6 865	7 431	40 %
Förhandlat förfarande med föregående annonsering	562	537	530	517	530	614	3 %
Selektivt förfarande	185	145	181	146	132	147	1 %
Konkurrenspräglad dialog	25	23	26	19	30	38	0 %
Kvalificeringssystem	7	3	13	3	3	2	0 %
Förfarande för inrättande av innovationspartnerskap	0	0	0	0	0	1	0 %
Annat	71	77	83	99	119	94	1 %
Förfarande för upphandling av en koncession	71	77	83	99	119	94	1 %
Totalt	19 986	19 827	18 426	18 438	18 446	18 525	100 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

Relativt få myndigheter upphandlar genom andra förfaranden än öppet eller förenklat förfarande. Av de myndigheter som annonserade minst en upphandling 2017 upphandlade 73 procent enbart med öppet och/eller förenklat förfarande.

4.6 Tilldelningsgrunden bästa förhållandet mellan pris och kvalitet är vanligare än pris

Tilldelningsgrunden avgör hur avtal tilldelas vid upphandling. För att bestämma vilket anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga finns tre grunder för utvärdering att välja mellan: *bästa förhållandet mellan pris och kvalitet*, *kostnad* samt *pris*. Vid utvärde-

ring av vilket anbud som ska antas på grunden *bästa förhållandet mellan pris och kvalitet* tar den upphandlande myndigheten hänsyn till andra tilldelningskriterier, utöver pris. Vilken kvalitet som upphandlingen resulterar i beror på vilka krav som ställs. Vid tillämpning av grunden *pris* ska avtalet tilldelas den som till lägst pris uppfyller alla obligatoriska krav. Grunden *kostnad* är ett utökat kostnadsbegrepp och fastställs genom en analys av kostnadseffektivitet, där till exempel livscykelkostnader kan ingå. Det är möjligt att ställa lika höga krav på kvalitet oavsett vilken tilldelningsgrund som används.

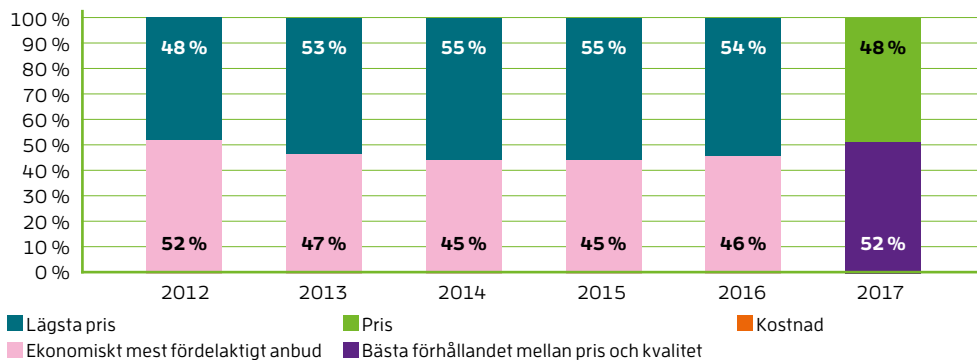

Statistiken i denna rapport redovisas delvis enligt de tidigare gällande tilldelningsgrunderna, eftersom rapporten även avser en tidsperiod då de gamla tilldelningsgrunderna fortfarande gällde. Innan 2017 kunde tilldelningsgrunderna vara antingen *lägsta pris* (motsvaras i dag av grunden *pris*) eller *ekonomiskt mest fördelaktiga anbud* (motsvaras i dag av grunden *bästa förhållandet mellan pris och kvalitet*).

Fördelningen mellan tilldelningsgrunderna *bästa förhållandet mellan pris och kvalitet* samt *pris* är relativt jämn.

Den tilldelningsgrund som användes något oftare 2017 var *bästa förhållandet mellan pris och kvalitet*. Tilldelningsgrunden användes i 52 procent av alla annonserade upphandlingar. Tilldelningsgrunden *pris* användes i 48 procent av alla annonserade upphandlingar. Tilldelningsgrunden *ekonomiskt mest fördelaktiga anbud* användes endast i ett fåtal upphandlingar 2017. Eftersom tilldelningsgrunderna förändrades den 1 januari 2017 bör jämförelser mellan 2017 och tidigare år göras med viss försiktighet.

Diagram 5 **Andel annonserade upphandlingar efter tilldelningsgrund, 2012–2017**

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om tilldelningsgrund saknas för 9 procent av alla upphandlingar 2012, 6 procent för 2013, 9 procent för 2014, 8 procent för 2015, 8 procent för 2016 och 4 procent för 2017. Tilldelningsgrunden *ekonomiskt mest fördelaktiga anbud* användes endast i ett fåtal upphandlingar 2017.

Vid upphandlingar som inte är direktivstyrd var det vanligast att *pris* användes som tilldelningsgrund (56 procent). Vid direktivstyrd upphandlingar var det

däremot betydligt vanligare att *bästa förhållandet mellan pris och kvalitet* användes som tilldelningsgrund (61 procent).

Tabell 6 Annonserande upphandlingar efter förfarande och tilldelningsgrund, 2017

Förfarande	Bästa förhållandet mellan pris och kvalitet	Pris
Inte direktivstyrda upphandlingar	44 %	56 %
Förenklat förfarande	43 %	57 %
Urvalsförfarande	93 %	7 %
Direktivstyrda upphandlingar	61 %	39 %
Öppet förfarande	59 %	41 %
Förhandlat förfarande med föregående annonsering	87 %	13 %
Selektivt förfarande	99 %	1 %
Konkurrenspräglad dialog	100 %	0 %
Kvalificeringssystem	100 %	0 %
Förfarande för inrättande av innovationspartnerskap	0 %	0 %
Annat	88 %	12 %
Förfarande för upphandling av en koncession	88 %	12 %
Totalt	52 %	48 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om tilldelningsgrund saknas för 4 procent av alla upphandlingar 2017. För tilldelningsgrunden kostnad saknas uppgift om förfarande för alla upphandlingar där denna tilldelningsgrund använts.

5

UPPHANDLANDE MYNDIGHETER OCH ENHETER

5.1	Inte bara statliga och kommunala myndigheter omfattas av upphandlingslagarna	54
5.2	Knappt 4 000 organisationer omfattas av upphandlingslagarna	55
5.3	Nära 1 200 myndigheter annonserade en upphandling	57
5.4	Kommuner och kommunala bolag annonserar sju av tio upphandlingar	59
5.5	Knappt 3 100 personer är anställda som upphandlare eller inköpare	62

5. Upphandlande myndigheter och enheter

Ungefär 4 000 organisationer omfattades av upphandlingslagarna 2017. Knappt 1 200 myndigheter annonserade en upphandling 2017. Att antalet myndigheter som annonserade upphandlingar är färre än antalet som omfattades av reglerna kan bland annat förklaras av att många myndigheter samordnar upphandlingar och att många inköp är så små att de inte behöver annonseras.

Majoriteten av upphandlingarna (69 procent) 2017 annonserades av kommuner och kommunala bolag. Statliga myndigheter och bolag stod för 18 procent medan landsting och regioner med deras bolag stod för 10 procent.

De flesta myndigheter annonserade bara en eller ett fåtal upphandlingar 2017. Den myndighet som annonserade flest upphandlingar 2017 var Trafikverket, följt av Stockholms stad och Göteborgs stad.

5.1 Inte bara statliga och kommunala myndigheter omfattas av upphandlingslagarna

Upphandlingslagarna omfattar statliga myndigheter, kommuner, landsting och offentligt styrda organ samt i vissa särskilda fall även privata företag.

Med *offentligt styrda organ* avses juridiska personer som tillgodoser behov i det allmännas intresse, under förutsättning att behovet inte är av industriell eller kommersiell karaktär, och som

uppfyller minst ett av följande kriterier:

- ▶ Organisationen är till största del finansierad av stat, kommun, landsting eller upphandlande myndighet.
- ▶ Organisationens verksamhet står under kontroll av stat, kommun, landsting eller upphandlande myndighet.
- ▶ Mer än halva antalet ledamöter av organisationens styrelse eller motsvarande ledningsorgan är utsedda av stat, kommun, landsting eller upphandlande myndighet.

Ibland kan det krävas en relativt omfattande utredning för att avgöra om en organisation omfattas av upphandlingslagarna eller inte.

De *privata företag* som omfattas är privata juridiska personer som med stöd av en ensamrätt eller särskild rättighet bedriver verksamhet inom någon av försörjningssektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster enligt 2 kap. 1–8 § LUF. Ensamrätten eller den särskilda rättigheten ska ha beviljats enligt en lag eller en annan författning och innebär att endast ett eller ett fåtal företag har rätt att utöva verksamheten. Dessutom ska ensamrätten eller den särskilda rättigheten påverka andra företags möjligheter att bedriva samma typ av verksamhet väsentligt. Det handlar framför allt om så kallade naturliga monopol, som elnät och fjärrvärmenät, men

även i fall när en privat juridisk person som inte har ett naturligt monopol får en ensamrätt eller en särskild rättighet.

5.2 Knappt 4 000 organisationer omfattas av upphandlingslagarna

Det fanns knappt 4 000 offentliga organisationer som omfattades av upphandlingslagarna 2017. Organisationerna utgjordes av statliga myndigheter, kommuner, landsting och regioner samt offentligt styrda organ såsom aktiebolag eller kommunalförbund. Även privata företag som omfattas av LUF med en omsättning över 10 miljoner kronor ingår i statistiken. Antalet organisationer som omfattas av upphandlingslagarna ökade mellan 2012 och 2015 men minskade något 2016. År 2017 var antalet i princip oförändrat.

Tabell 7 **Antal organisationer i offentlig regi och privata företag som omfattas av LUF, 2012-2017**

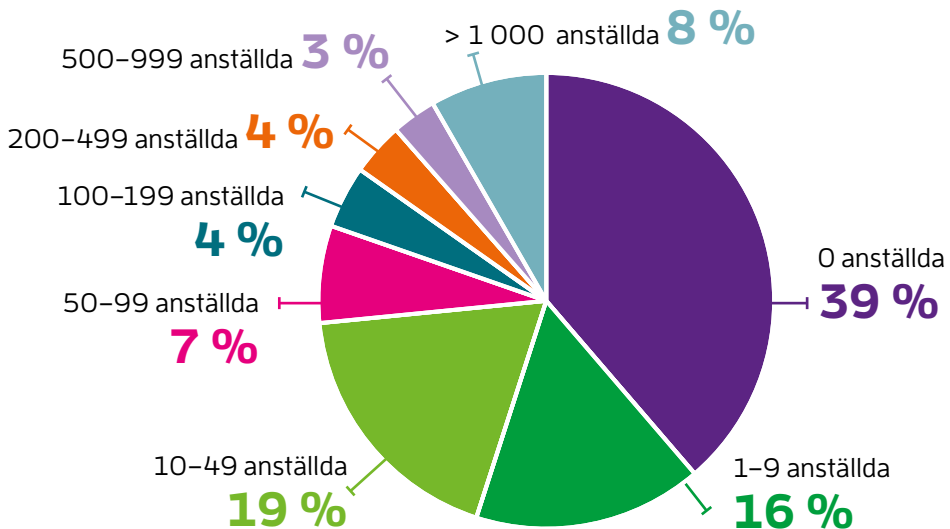
Myndighet	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Stat	1 061	1 076	1 223	1 319	1 238	1 216
Statliga myndigheter	370	360	365	343	337	351
Statliga bolag	691	716	858	976	901	865
Kommun	2 222	2 271	2 227	2 306	2 285	2 313
Kommuner	290	290	290	290	290	290
Kommunala bolag	1 932	1 981	1 937	2 016	1 995	2 023
Landsting och region	168	168	168	167	173	168
Landsting och regioner	20	20	20	20	20	20
Landsting och regionägda bolag	148	148	148	147	153	148
Privata företag som omfattas av LUF	260	286	286*	286*	286*	286*
Totalt	3 711	3 801	3 904	4 078	3 982	3 983

Källa: Statistiska centralbyrån (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: *Antalet privata företag som omfattas av LUF har tidigare baserats på urvalet i en undersökning som SCB genomförde. Eftersom ingen sådan undersökning har genomförts efter 2014 baseras uppgifterna för 2014, 2015, 2016 och 2017 på den tidigare uppgiften.

Alla organisationer i offentlig regi eller privata företag som omfattas av LUF annonserar inte nödvändigtvis upphandlingar själva, trots att de omfattas av upphandlingslagarna. Fyra av tio offentliga organisationer (39 procent) har inga anställda. Dessa organisationer är därmed sannolikt så små att de kan hantera sina inköp genom direktupphandlingar. Borträknat organisationer utan anställda återstår drygt 2 300 organisationer. Dessutom medverkar många myndigheter i samordnade upphandlingar som innebär att de själva inte ansvarar för annonseringen. Därutöver

ingår inte tilldelning av kontrakt som grundar sig på ramavtal i statistiken som avser annonserade upphandlingar. Exempelvis ska statliga myndigheter använda ramavtalen som Statens Inköpscentral vid Kammarkollegiet upphandlat.¹⁷ Kommuner och landsting kan exempelvis använda SKL Kommentus Inköpscentrals ramavtal. Alla myndigheter annonserar inte upphandlingar varje år. Sammantaget leder detta till att antalet myndigheter som annonserar upphandlingar i praktiken är färre än antalet som omfattas av upphandlingslagarna.

Diagram 6 **Andel offentliga organisationer efter antal anställda, 2017**

Källa: Statistiska centralbyrån (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

17. Enligt 3 § förordningen (1998:796) om statlig inköpsamordning ska statliga myndigheter använda de avtal som finns inom den statliga inköpsamordningen om myndigheten inte finner att en annan form av avtal sammantaget är bättre.

5.3 Nära 1 200 myndigheter annonserade minst en upphandling

År 2017 annonserade 1 176 upphandlande myndigheter upphandlingar enligt upphandlingslagarna. Antalet inkluderar inte myndigheter som enbart medverkat i samordnade upphandlingar eller som enbart tilldelat kontrakt som grundar sig på ramavtal som upphandlats av någon annan myndighet. Antalet myndigheter som annonserade minst 1 upphandling under respektive år har varit ungefär 1 200–1 300 under de senaste sex åren.

Majoriteten av de upphandlande myndigheterna genomför relativt få

1 176
myndigheter
annonserade **minst en**
upphandling 2017

upphandlingar varje år. Hälften av de myndigheter (50 procent) som annonserade minst 1 upphandling under 2017 genomförde 1–5 upphandlingar. Det var 227 myndigheter som endast annonserade 1 upphandling under året. Vidare annonserade 83 myndigheter fler än 50 upphandlingar 2017.

Tabell 8 **Antal myndigheter efter antal annonserade upphandlingar, 2012–2017**

Antalet upphandlingar	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Andel 2017
> 50	100	89	84	76	86	83	7 %
26–50	96	113	102	110	118	106	9 %
11–25	214	213	207	207	189	209	18 %
6–10	174	186	182	183	184	181	15 %
2–5	356	401	415	397	392	370	31 %
1	277	289	299	334	306	227	19 %
Totalt	1 217	1 291	1 289	1 307	1 275	1 176	100 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

Det är relativt vanligt att upphandlande myndigheter använder sig av tillfälliga samarbeten vid upphandling, så kallad samordnad upphandling. År 2017 genomfördes 2 706 samordnade upphandlingar i Sverige, vilket innebar att nära 15 procent av alla annonserade upphandlingar var samordnade. I LOU och LUF finns bestämmelser om vissa former av samordnad upphandling. Detta hindrar inte att det finns andra former av samordnad upphandling. Med samordnad upphandling avses här antingen att flera upphandlande myndigheter genomför en upphandling gemensamt eller att flera upphandlande myndigheter är avropsberättigade. En samordnad upphandling kan därför

2 706

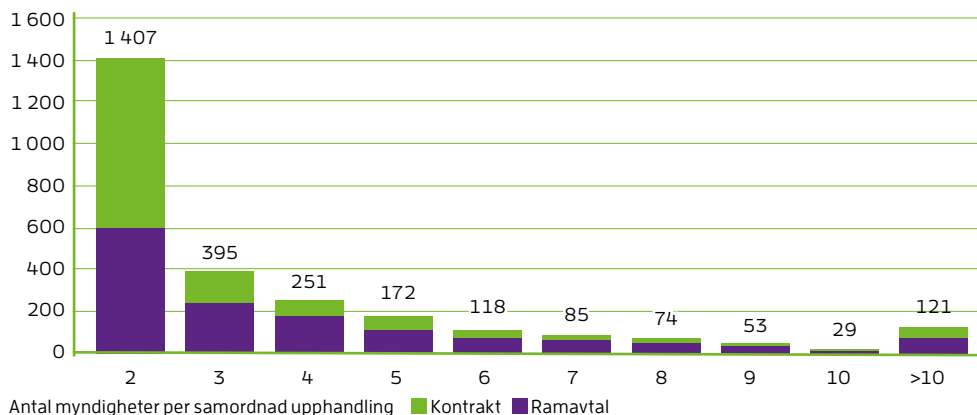
samordnade

upphandlingar 2017

omfatta flera myndigheter. I genomsnitt omfattade en samordnad upphandling 2,4 myndigheter 2017. Det var dock vanligast att en samordnad upphandling omfattade endast 2 myndigheter. Drygt hälften av alla samordnade upphandlingar avser ramavtal (53 procent) och strax under hälften avser kontrakt (47 procent).

Diagram 7 **Antal annonserade upphandlingar som var samordnade, 2017**

Antal samordnade upphandlingar

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: I redovisningen av antalet myndigheter som ingår i samordningen ingår även den myndighet som annonserat upphandlingen.

5.4 Kommuner och kommunala bolag annonserar sju av tio upphandlingar

Av alla upphandlingar som annonserades under 2017 annonserades 47 procent av kommuner. Med kommuner avses även kommunala förbund och kommunala organ, till exempel stadsdelsförvaltningar. Näst flest upphandlingar annonserades av kommunala bolag, som stod för 22 procent av upphandlingarna som annonserades. Kommunala bolag inkluderar i denna redovisning även upphandlingar som annonserades av privata företag som omfattas av LUF. Statliga myndigheter och bolag stod för 18 procent av alla upphandlingar. Landsting och regioner med deras bolag stod för

10 procent av alla upphandlingar som annonserades. Kategorin övriga utgörs av organisationer som varken tillhör stat, kommun eller landsting, som exempelvis stiftelser och ekonomiska föreningar.

Kommuner
annonserade
69 %
av alla upphandlingar 2017

Tabell 9 Antal annonserade upphandlingar efter myndighetstyp, 2012–2017

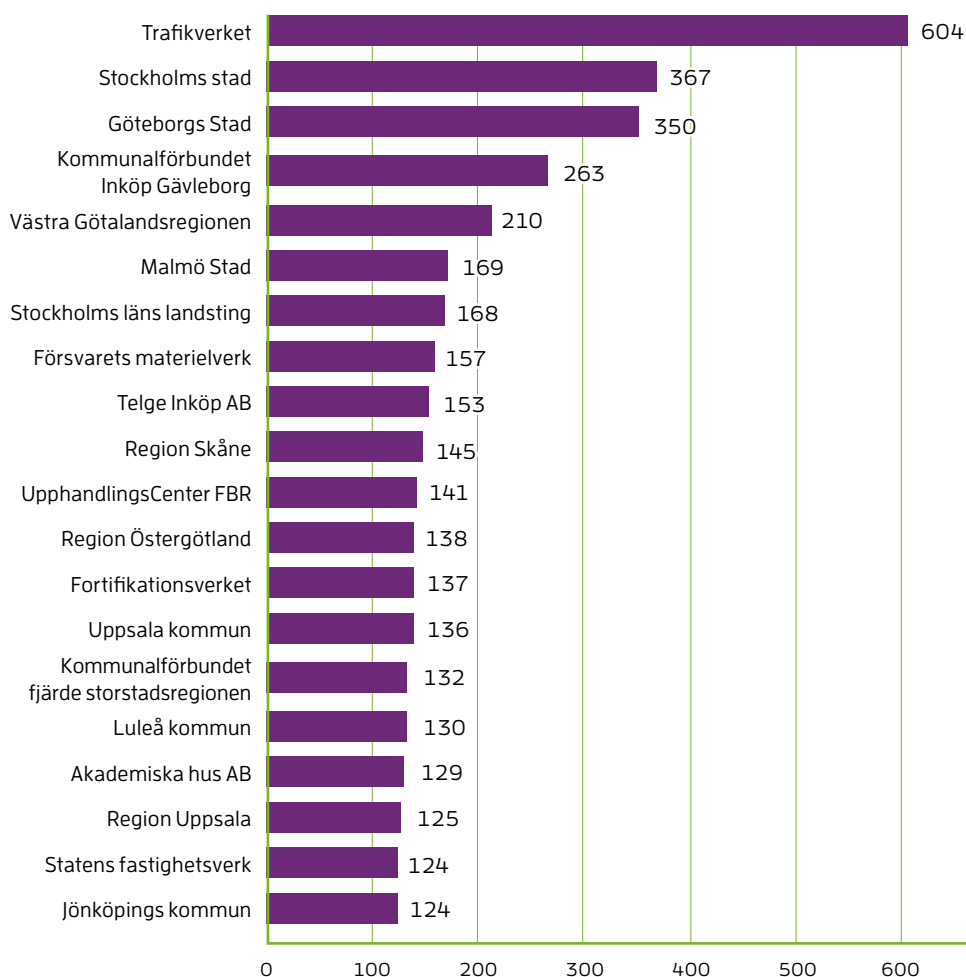
Myndighet	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Andel 2017
Stat	4 279	4 132	3 796	3 584	3 315	3 394	18 %
Statliga myndigheter	3 904	3 745	3 495	3 281	2 992	3 006	16 %
Statliga bolag	375	387	301	303	323	388	2 %
Kommun	13 626	13 446	12 470	12 581	12 770	12 753	69 %
Kommuner	9 334	9 261	8 429	8 624	8 650	8 754	47 %
Kommunala bolag	4 292	4 185	4 041	3 957	4 120	3 999	22 %
Landsting och region	1 841	1 878	1 856	1 856	1 913	1 943	10 %
Landsting och regioner	1 640	1 648	1 598	1 642	1 683	1 727	9 %
Landsting och regionägda bolag	201	230	258	214	230	216	1 %
Övriga organisationer	240	371	304	417	448	435	2 %
Övriga organisationer	240	371	304	417	448	435	2 %
Totalt	19 986	19 827	18 426	18 438	18 446	18 525	100 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Kategorin övriga innehåller organisationer som varken tillhör kommun, landsting eller stat, exempelvis stiftelser och ekonomiska föreningar.

År 2017 annonserade 9 myndigheter fler än 150 upphandlingar. Den myndighet som annonserade flest upphandlingar under året var Trafikverket, som

annonserade 604 upphandlingar, följt av Stockholms stad och Göteborgs stad, som annonserade 367 respektive 350 upphandlingar.

Diagram 8 **Myndigheter som annonserade flest upphandlingar, 2017**

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

Trafikverket, Försvarets materielverk och Fortifikationsverket annonserade flest upphandlingar bland statliga myndigheter och bolag. Stockholms stad, Göteborgs stad och Kommunalförbundet Inköp Gävleborg annonserade flest

avseende kommuner och kommunala bolag. Västra Götalandsregionen, Stockholms läns landsting och Region Skåne annonserade flest upphandlingar bland landsting och regioner och deras bolag.

Tabell 10 **Myndigheter som annonserade flest upphandlingar, 2017**

Stat	Antal	Kommun	Antal	Landsting och region	Antal
Trafikverket	604	Stockholms stad	367	Västra Götalandsregionen	210
Försvarets materielverk	157	Göteborgs Stad	350	Stockholms läns landsting	168
Fortifikationsverket	137	Kommunalförbundet Inköp Gävleborg	263	Region Skåne	145
Akademiska hus AB	129	Malmö Stad	169	Region Östergötland	138
Statens fastighetsverk	124	Telge Inköp AB	153	Region Uppsala	125
Kriminalvården	90	UpphandlingsCenter FBR	141	Region Jönköpings län	99
Swedavia	82	Uppsala kommun	136	Västerbottens läns landsting	96
Lunds universitet	75	Kommunalförbundet fjärde storstadsregionen	132	Region Kronoberg	80
Uppsala universitet	73	Luleå kommun	130	Region Halland	78
Domstolsverket	72	Jönköpings kommun	124	Landstinget Dalarna	70
Karolinska institutet	66	Helsingborgs stad	124	Region Örebro län	61
Polismyndigheten	54	Umeå kommun	108	Landstinget i Värmland	57
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)	48	Skellefteå kommun	107	Landstinget Sörmland	56
Umeå universitet	47	Motala kommun	102	Region Västernorrland	55
Sjöfartsverket	47	MKB Fastighets AB	99	Landstinget i Kalmar län	54
Arbetsförmedlingen	47	Lunds kommun	99	Region Jämtland Härjedalen	53
Vattenfall AB	46	Örebro kommun	98	Region Norrbotten	50
Göteborgs universitet	44	Norrevo Fastigheter AB	94	Region Gävleborg	46
Migrationsverket	44	Karlstads kommun	90	Region Västmanland	45
Skatteverket	41	Kristianstads kommun	87	Landstinget Blekinge	43

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgifterna för statliga myndigheter, kommuner, landsting och regioner omfattar även offentligt ägda bolag inom respektive kategori.

5.5 Knappt 3 100 personer är anställda som upphandlare eller inköpare

År 2016 hade 3 089 offentligt anställda yrkestiteln inköpare eller upphandlare. Antalet ger inte en fullständig bild av antalet offentligt anställda som arbetar med inköp och upphandling. Många som arbetar med inköp och upphandling har en yrkestitel som inte är inköpare eller upphandlare. Detta kan exempelvis vara jurister eller verksamhetsspecialister. Dessutom använder upphandlande myndigheter ofta konsulter för att genomföra upphandling.

Detta betyder att antalet som i praktiken arbetar med inköp och upphandling i Sverige är betydligt högre än de uppgifter som redovisas här.

Fyra av tio personer (42 procent) som var offentligt anställda med yrkestiteln inköpare eller upphandlare 2016 var anställda i statliga myndigheter eller statligt ägda företag. Inom kommuner och kommunalt ägda företag hade 36 procent sin anställning. Resterande 22 procent hade sin anställning inom landsting och regioner eller landstingsägda företag.

Tabell 11 **Antal offentligt anställda med yrkestiteln inköpare eller upphandlare, 2014–2016**

Myndighet	2014	2015	2016	Andel 2016
Stat	1 336	1 289	1 286	42 %
Statliga myndigheter	864	863	909	29 %
Statligt ägda företag	472	426	377	12 %
Kommun	977	1 082	1 126	36 %
Kommuner	773	836	888	29 %
Kommunalt ägda företag	204	246	238	8 %
Landsting och region	648	677	675	22 %
Landsting och regioner	622	649	647	21 %
Landsting och regionägda företag	26	28	28	1 %
Övriga offentliga organisationer	2	5	2	0 %
Totalt	2 963	3 053	3 089	100 %

Källa: SCB (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgifter avser anställda 16–64 år med yrke 3323 Inköpare och upphandlare.

Den genomsnittliga personen som var anställd som inköpare eller upphandlare 2016 är kvinna (55 procent) i åldern 45–54 år (31 procent) och har en eftergymnasial utbildning (72 procent). Den

vanligaste inriktningen på utbildning var samhällsvetenskap, juridik, handel eller administration (51 procent) följt av teknik och tillverkning (20 procent).

Diagram 9 **Andel offentligt anställda med yrkestiteln inköpare eller upphandlare efter ålder, 2016**

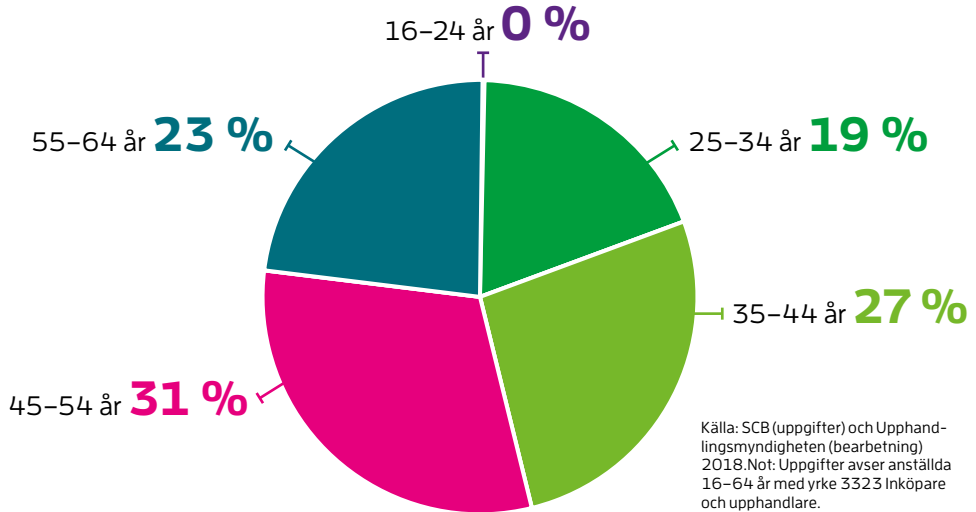
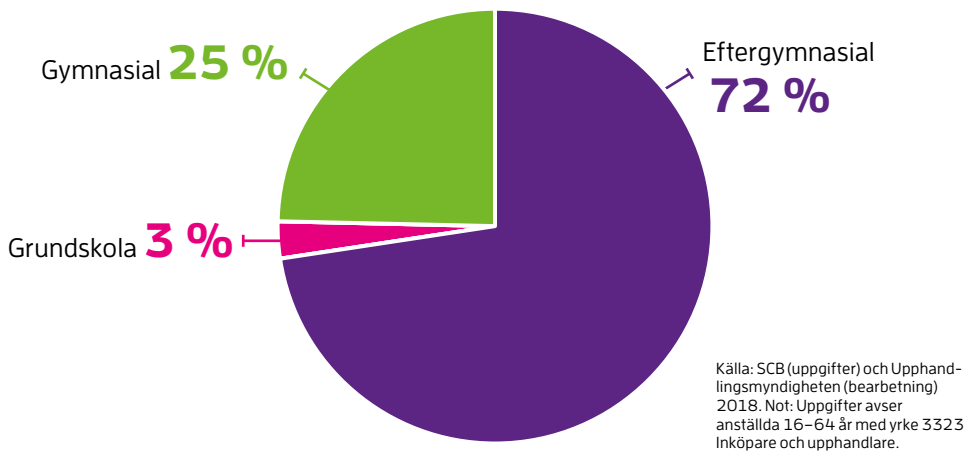

Diagram 10 **Andel offentligt anställda med yrkestiteln inköpare eller upphandlare efter utbildningsnivå, 2016**

6

AVTALSFORMER

6.1	Nära fyra av tio upphandlingar avser ramavtal	66
6.2	Avtalen är 3–4 år inklusive optioner i nära sju av tio upphandlingar	68
6.3	Av alla upphandlingar avbryts 13 procent	70

6. Avtalsformer

Närmare fyra av tio upphandlingar (37 procent) avsåg ramavtal 2017. Andelen upphandlingar som avser ramavtal minskade något 2017 jämfört med 2016. Ramavtal var vanligare vid upphandling över tröskelvärdena än vid upphandling under tröskelvärdena.

Användningen av ramavtal är vanligt förekommande i både stat, kommun och landsting. Landsting och regioner med bolag var den kategori av myndigheter som 2017 hade högst andel upphandlingar som avser ramavtal.

Sju av tio upphandlingar (68 procent) som annonserades 2017 avsåg avtalsperioder om 3–4 år, inklusive eventuella optioner till förlängning.

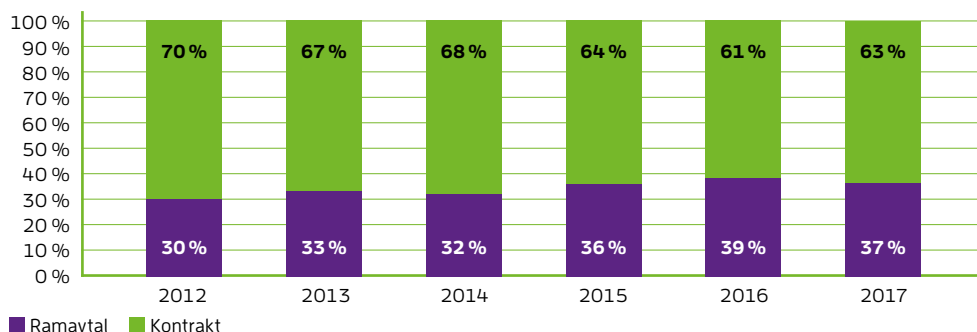
Av alla upphandlingar som annonserades 2017 avbröts 13 procent. Andelen upphandlingar som avbryts har ökat årligen sedan 2012.

6.1 Nära fyra av tio upphandlingar avser ramavtal

Ramavtal är ett avtal som ingås för att bestämma villkoren för kommande kontrakt som ska tilldelas under en given tidsperiod. Tilldelning av

kontrakt som grundar sig på ramavtal kallas ibland för avrop. Av de upphandlingar som annonserades 2017 avsåg 37 procent ramavtal. Andelen upphandlingar som avser ramavtal har ökat relativt kraftigt mellan 2012 och 2016, men minskade något 2017.

Diagram 11 Andel upphandlingar som avser ramavtal och kontrakt, 2012–2017

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Det framgår inte alltid uttryckligen av annonsen att upphandlingen avser ramavtal. Andelarna ramavtal kan därför vara högre i verkligheten.

Andelen ramavtal var högre vid upphandlingar som var direktivstyrda. Av de direktivstyrda upphandlingarna

avsåg 44 procent ramavtal. Av de upphandlingar som inte var direktivstyrda utgjordes 30 procent av ramavtal.

Tabell 12 **Annonserade upphandlingar efter förfarande och typ av avtal, 2017**

Förfarande	Antal upphandlingar	Varav ramavtal	Andel ramavtal
Inte direktivstyrda upphandlingar	10 198	3 017	30 %
Förenklat förfarande	10 065	2 998	30 %
Urvalsförfarande	133	19	14 %
Direktivstyrda upphandlingar	8 233	3 806	46 %
Öppet förfarande	7 431	3 577	48 %
Förhandlat förfarande med föregående annonsering	614	160	26 %
Selektivt förfarande	147	64	44 %
Konkurrenspräglad dialog	38	5	13 %
Kvalificeringssystem	2	0	0 %
Förfarande för inrättande av innovationspartnerskap	1	0	0 %
Annat	94	6	6 %
Förfarande för upphandling av en koncession	94	6	6 %
Totalt	18 525	6 829	37 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Det framgår inte alltid uttryckligen av annonsen att upphandlingen avser ramavtal. Saknas uppgift utgår statistiken från att upphandlingen avser ett kontrakt. Andelarna ramavtal kan därför vara högre i verkligheten.

Användningen av ramavtal är vanligt förekommande inom både stat, kommun och landsting. Statliga bolag var den kategori av upphandlande myndigheter som hade högst andel upphandlingar som avser ramavtal 2017 (51 procent). Andelen var lägst i kategorin övriga organisationer, där exempelvis samsälligheter och stiftelser ingår. I denna kategori avsåg 22 procent av alla upphandlingar ramavtal.

Upphandlande myndigheter kan även under vissa förutsättningar upphandla

från eller genom inköpscentraler. Exempelvis ska statliga myndigheter vanligtvis avropa från de ramavtal som Statens Inköpscentral vid Kammarkollegiet (SIC) eller Ekonomistyrningsverket (ESV) upphandlat.¹⁸ Kommuner och landsting kan exempelvis avropa från ramavtal som SKL Kommentus Inköpscentral (SKI) upphandlat. Inom IT och telekom samt inom administrativa stödssystem kan kommuner och landsting använda de ramavtal som SIC eller ESV upphandlat.

18. Den 1 januari 2018 övertog Kammarkollegiet ansvaret för ESV:s inköpscentralsverksamhet.

Tabell 13 Annonserade upphandlingar efter myndighetstyp och typ av avtal, 2017

Myndighet	Antal upphandlingar	Varav ramavtal	Andel ramavtal
Stat	3 394	1 195	35 %
Statliga myndigheter	3 006	996	33 %
Statliga bolag	388	199	51 %
Kommun	12 753	4 645	36 %
Kommuner	8 754	3 281	37 %
Kommunala bolag	3 999	1 364	34 %
Landsting och region	1 943	894	46 %
Landsting och regioner	1 727	816	47 %
Landsting och regionägda bolag	216	78	36 %
Övriga organisationer	435	95	22 %
Övriga organisationer	435	95	22 %
Totalt	18 525	6 829	37 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Det framgår inte alltid uttryckligen av annonsen att upphandlingen avser ramavtal. Saknas uppgift utgår statistiken från att upphandlingen avser ett kontrakt. Andelarna ramavtal kan därför vara högre i verkligheten.

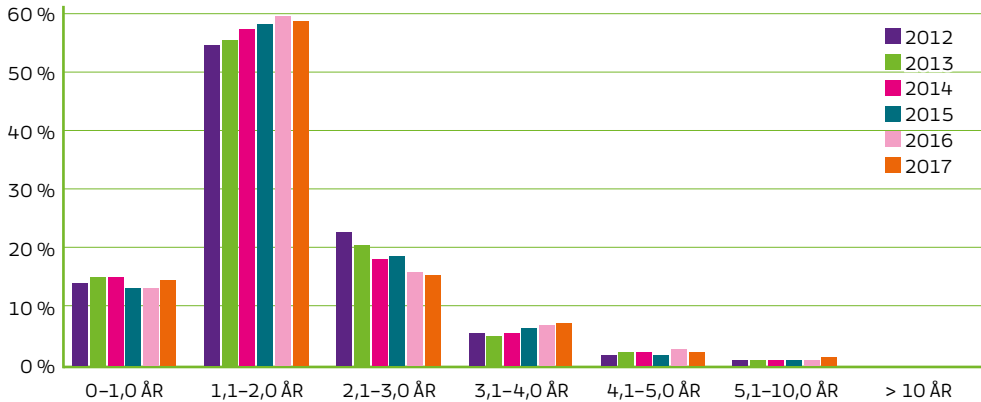
6.2 Avtalen är 3–4 år inklusive optioner i nära sju av tio upphandlingar

De upphandlingar som annonserades 2017 hade en genomsnittlig avtalsperiod om 2,2 år exklusive eventuella optioner till förlängning, det vill säga förlängningsklausuler. Sex av tio upphandlingar (59 procent) avsåg avtalsperioder om 1–2 år. Notera att i denna beräkning är eventuella förlängningsklausuler exkluderade. Förlängningsklausuler är exkluderade eftersom sådana inte nödvändigtvis nyttjas. Beräkningen visar därför avtalsperioden givet att optioner om förlängning inte utnyttjas.

Det saknas information om huruvida optioner nyttjas. Det förekommer givetvis att optioner nyttjas och att avtal förlängs. Detta innebär att beräkningen utan förlängningsklausuler kan vara missvisande i förhållande till hur långa avtalstiderna är i praktiken.

68 %
av avtalen är 3–4 år
 (inklusive option om förlängning)

Diagram 12 **Andel annonserade upphandlingar efter avtalsperiod (exklusive optioner till förlängning), 2012–2017**

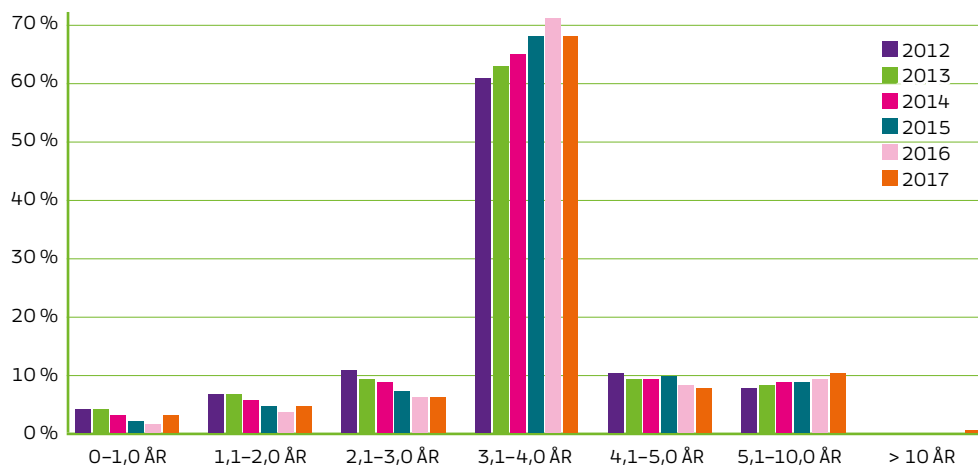
Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Enskilda avtalsperioder har avrundats till en decimal innan grupperingarna gjordes. Uppgift om avtalsperiod saknas för 52 procent av alla upphandlingar 2012, 49 procent för 2013, 50 procent för 2014, 47 procent för 2015, 45 procent för 2016 och 42 procent för 2017. Vid tolkning av statistiken bör därför försiktighet iakttas.

Inklusive eventuella optioner till förlängningar var den genomsnittliga avtalsperioden 4,1 år för de upphandlingar som annonserades 2017. Nära sju av tio upphandlingar (68 procent) avsåg avtalsperioder om 3–4 år. I denna beräkning är eventuella optioner om förlängning, det vill säga förlängningsklausuler, inkluderade. Nära 80 procent av upphandlingar som avser ramavtal hade en avtalsperiod om 3–4 år. För upphandlingar som avser kontrakt hade 47 procent en avtalsperiod om 3–4 år och 32 procent en avtalsperiod som översteg 4 år. Den upphandling som annonserades 2017 med längst avtalsperiod, inklusive optioner till förlängning,

hade en avtalsperiod om 23 år. Upphandlingen avsåg en byggentreprenad för långtidshyra av LSS-boende.

För närmare 60 procent av alla upphandlingar finns uppgift om avtalsperioder. Cirka 63 procent av dessa upphandlingar avser ramavtal och cirka 37 procent avser kontrakt. Att uppgifter om avtalsperioder saknas för enskilda upphandlingar kan bero på bortfall eller att myndigheten anser att uppgiften inte är relevant. För många kontrakt är uppgift om avtalsperiod inte relevant för den upphandlande myndigheten i praktiken, exempelvis när parterna fullgör sina åtaganden relativt omgående efter att kontraktet har tecknats.

Diagram 13 Andel annonserade upphandlingar efter avtalsperiod (inklusive optioner till förlängning), 2012–2017

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Enskilda avtalsperioder har avrundats till en decimal innan grupperingarna gjordes. Uppgift om avtalsperiod saknas för 52 procent av alla upphandlingar 2012, 49 procent för 2013, 50 procent för 2014, 47 procent för 2015, 45 procent för 2016 och 42 procent för 2017. Vid tolkning av statistiken bör därför försiktighet iakttas.

6.3 Av alla upphandlingar avbryts 13 procent

Totalt 2 379 upphandlingar som annonserades 2017 avbröts. Detta motsvarade 13 procent av alla upphandlingar som annonserades 2017. Avbryts en upphandling innebär det att inget ramavtal ingås eller kontrakt tecknas. Andelen avbrutna upphandlingar har ökat kontinuerligt sedan 2012. Uppgiften om andelen avbrutna upphandlingar kan dessutom vara underskattad, eftersom

uppgift om att en upphandling avbrutits inte alltid kommuniceras. Det kan finnas flera skäl till varför en upphandling avbryts. Av de avbrutna upphandlingarna 2017 förekommer överprövning i 256 annonserade upphandlingar. Att en upphandling blir föremål för överprövning kan således enbart delvis förklara varför relativt många upphandlingar avbryts. Det saknas information om hur stor andel av de avbrutna upphandlingarna som annonseras på nytt.

Tabell 14 Antal och andel avbrutna upphandlingar, 2012–2017

Antalet upphandlingar	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Antal annonserade	19 986	19 827	18 426	18 438	18 446	18 525
Antal avbrutna	1 741	1 735	1 736	1 890	2 112	2 379
Andel avbrutna	9 %	9 %	9 %	10 %	11 %	13 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

Det finns skillnader mellan branscher och segment vad avser andelen avbrutna upphandlingar. Störst andel avbrutna upphandlingar 2017 fanns inom CPV 30 *Kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning, utom möbler och programvara* (17,9 procent), CPV 63 *Kringtjänster för transporter; resebyråttjänster*

(17,3 procent) och CPV 64 *Post- och telekommunikationstjänster* (17,1 procent). Den CPV-huvudgrupp där flest upphandlingar annonserades 2017 var CPV 45 *Anläggningsarbete*, där 13,9 procent av alla upphandlingar avbröts. För mer information, se tabell 77, bilaga 2.

Tabell 15 **Avbrutna upphandlingar efter CPV-huvudgrupp, 2017**

CPV	Benämning	Antal upphandlingar	Varav avbrutna	Andel avbrutna
30	Kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning, utom möbler och programvara	340	61	17,9 %
63	Kringtjänster för transporter; resebyråttjänster	197	34	17,3 %
64	Post- och telekommunikationstjänster	164	28	17,1 %
35	Säkerhets-, brandbekämpnings-, polis- och försvarsutrustning	280	47	16,8 %
70	Tjänster avseende fast egendom	136	22	16,2 %
48	Programvara och informationssystem	614	95	15,5 %
18	Kläder, skor, väskor och tillbehör	234	36	15,4 %
39	Möbler (inkl. kontorsmöbler), inredning, hushållsapparater (exkl. belysning) och rengöringsprodukter	688	103	15,0 %
55	Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster	245	36	14,7 %
14	Gruvprodukter, basmetaller och tillhörande produkter	103	15	14,6 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: I tabellen redovisas endast CPV-huvudgrupper med över 10 annonserade upphandlingar 2017.

13 %
av alla upphandlingar
som annonserades 2017
AVBRÖTS

Lägst andel avbrutna upphandlingar fanns inom CPV 76 *Tjänster för olje- och gasindustrin* (2,8 procent), CPV 15 *Livsmedel, drycker, tobak och dylikt* (7,8 procent) och CPV 16 *Jordbruksmaskiner* (8,2 procent). För mer information, se tabell 77, bilaga 2.

LEVERANTÖRER OCH ANBUD VID UPPHANDLING

7.1	I genomsnitt lämnar 4,1 anbudsgivare anbud	74
7.2	Fler anbudsgivare vid direktivstyrda upphandlingar	79
7.3	Färre anbudsgivare vid upphandling med pris som tilldelningsgrund	80
7.4	Flest anbudsgivare vid upphandling av fritids-, kultur- och sporttjänster	81
7.5	Flest anbudsgivare per upphandling i Örebro län	82
7.6	Fem av tio anbud kontrakteras	84
7.7	De flesta anbudsgivare är aktiebolag	86
7.8	Bygg- och teknikföretag lämnar flest anbud	90

7. Leverantörer och anbud vid upphandling

I genomsnitt inkom anbud från 4,1 anbudsgivare i de upphandlingar som annonserades 2017. Det genomsnittliga antalet anbudsgivare per upphandling har minskat i flera år.

I upphandlingar som avser ramavtal inkom i genomsnitt anbud från 5,2 anbudsgivare, medan det i upphandlingar av kontrakt i genomsnitt inkom anbud från 3,4 anbudsgivare.

Den CPV-huvudgrupp där upphandlingar i genomsnitt mottog anbud från flest anbudsgivare 2017 var CPV 92 *Fritids-, kultur- och sporttjänster*. Sådana upphandlingar fick i genomsnitt anbud från 11,4 anbudsgivare.

I genomsnitt kontrakterades 46 procent av anbuden 2017. Detta innebär att 54 procent av anbuden inte kontrakterades.

År 2017 var 95 procent av alla anbudsgivare aktiebolag. Aktiebolagen lämnade i genomsnitt 3,7 anbud var.

7.1 I genomsnitt lämnar 4,1 anbudsgivare anbud

Att beskriva hur konkurrensen fungerar inom offentlig upphandling är inte enkelt. Det genomsnittliga antalet anbudsgivare kan användas som en grov indikator på konkurrensen i en upphandling. Det genomsnittliga antalet anbudsgivare kan illustrera skillnader över tid eller mellan olika branscher och marknadssegment, och kan därmed vara en grov indikator för om det finns fler eller färre aktörer på marknaden och vilket intresse de har av att

lämna anbud i offentliga upphandlingar. Få anbudsgivare kan tyda på svagare konkurrens. Många aktörer på marknaden behöver dock inte alltid innebära bättre konkurrens. Ibland kan det vara tillräckligt med ett fåtal aktörer för att skapa ett konkurrenstryck, och ibland saknas konkurrenstryck trots ett flertal aktörer på marknaden. Exempel på andra faktorer som kan påverka konkurrensen i en upphandling är hur marknaden ser ut och fungerar, hur attraktivt avtalet är och om det existerar en privat marknad vid sidan av den offentliga.

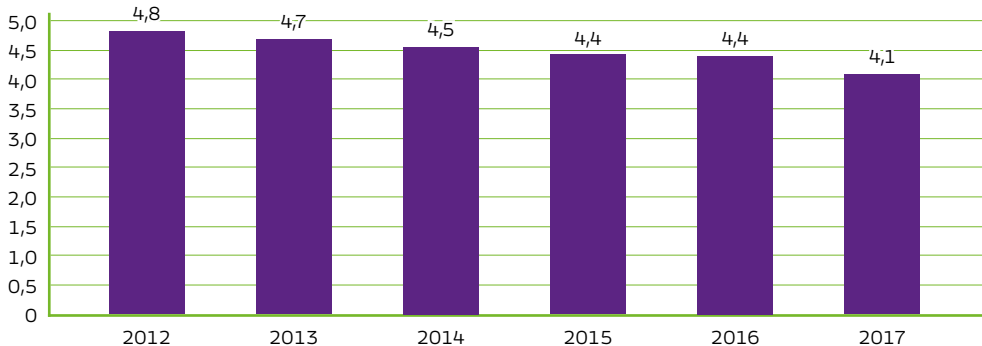
I genomsnitt lämnade 4,1 anbudsgivare anbud per upphandling 2017. Detta är en minskning jämfört med 2016, då i genomsnitt 4,4 anbudsgivare lämnade anbud per upphandling. Det genomsnittliga antalet anbudsgivare per upphandling har minskat årligen sedan 2012, då i genomsnitt 4,8 anbudsgivare lämnade anbud. Förändringen sammanfaller med utvecklingen inom den CPV-huvudgrupp där flest upphandlingar annonseras, CPV 45 *Anläggningsarbete*, där det genomsnittliga antalet anbudsgivare per upphandling minskade från 4,6 till 3,7 mellan 2012 och 2017. Dock minskade det genomsnittliga antalet anbudsgivare per upphandling under den tidsperioden inom de flesta CPV-huvudgrupper. För mer information, se tabell 78, bilaga 2.

För 2017 fanns komplett information om antalet anbudsgivare för nära 14 000

av drygt 18 500 upphandlingar. Detta innebär ett bortfall av uppgifter för drygt 4 500 upphandlingar, vilket motsvarar 24 procent. Det saknas information om, och i så fall i vilka avseenden, bortfallet avviker från tillgängliga uppgifter. Vid tolkning av statistiken bör därför viss försiktighet iakttas.

Företagsanalyser utgår ifrån organisationsnummer och tar ingen hänsyn till eventuella koncernrelationer mellan enskilda företag. Analyser av konkurrens i upphandling bör dock optimalt ta hänsyn till sådana koncernrelationer. Flera anbud i en enskild upphandling kan lämnas av olika företag som tillhör samma koncern. Att mäta konkurrensen utifrån antalet anbud i en upphandling, utan att ta hänsyn till koncernrelationer mellan företag, riskerar att överskatta konkurrensen.

Diagram 14 **Genomsnittligt antal anbudsgivare per upphandling, 2012–2017**

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om antalet anbudsgivare saknas för 30 procent av upphandlingarna 2012. Motsvarande andel är 28 procent för 2013–2015, 26 procent för 2016 och 24 procent för 2017. Vid tolkning av statistiken bör därför försiktighet iakttas.

Högst genomsnittligt antal anbudsgivare återfinns i upphandlingar av landsting och regioner, där i genomsnitt 5,3 anbudsgivare lämnade anbud 2017. Det genomsnittliga antalet anbudsgivare per upphandling var något lägre i upphandlingar som annonserades av kommuner och statliga myndigheter. I upphandlingar av kommuner lämnade i genomsnitt 3,9 anbudsgivare anbud 2017. Motsvarande genomsnitt för stat-

liga myndigheter var 3,8. Det genomsnittliga antalet anbudsgivare har varit i stort sett oförändrat i upphandlingar annonserade av landsting och regioner sedan 2012, men det har minskat betydligt för kommuner och statliga myndigheter under tidsperioden. Förändringen indikerar ett minskat intresse från anbudsgivare att lämna anbud i kommunala och statliga upphandlingar.

Tabell 16 **Genomsnittligt antal anbudsgivare per upphandling efter myndighetstyp, 2012–2017**

Myndighet	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Stat	4,7	4,7	4,6	4,6	4,5	4,0
Statliga myndigheter	4,5	4,7	4,6	4,6	4,4	3,8
Statliga bolag	7,9	4,8	4,3	4,1	5,8	6,4
Kommun	4,7	4,6	4,4	4,3	4,2	3,9
Kommuner	4,7	4,6	4,4	4,3	4,2	3,9
Kommunala bolag	4,7	4,5	4,4	4,2	4,1	3,9
Landsting och region	5,4	5,1	5,5	5,3	5,7	5,4
Landsting och regioner	5,6	5,2	5,7	5,3	5,9	5,3
Landsting och regionägda bolag	4,1	4,7	4,2	4,9	4,5	6,8
Övriga organisationer	9,7	5,3	4,9	3,5	4,1	4,2
Övriga organisationer	9,7	5,3	4,9	3,5	4,1	4,2
Totalt	4,8	4,7	4,5	4,4	4,4	4,1

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om antalet anbudsgivare saknas för 30 procent av upphandlingarna 2012. Motsvarande andel är 28 procent för 2013–2015, 26 procent för 2016 och 24 procent för 2017. Vid tolkning av statistiken bör därför försiktighet iakttas.

Det genomsnittliga antalet anbudsgivare är högre vid upphandlingar som avser ramavtal än vid upphandlingar som avser kontrakt. Vid upphandlingar av

ramavtal lämnade i genomsnitt 5,2 anbudsgivare anbud 2017, vilket kan jämföras med i genomsnitt 3,4 anbudsgivare vid upphandlingar som avsåg kontrakt.

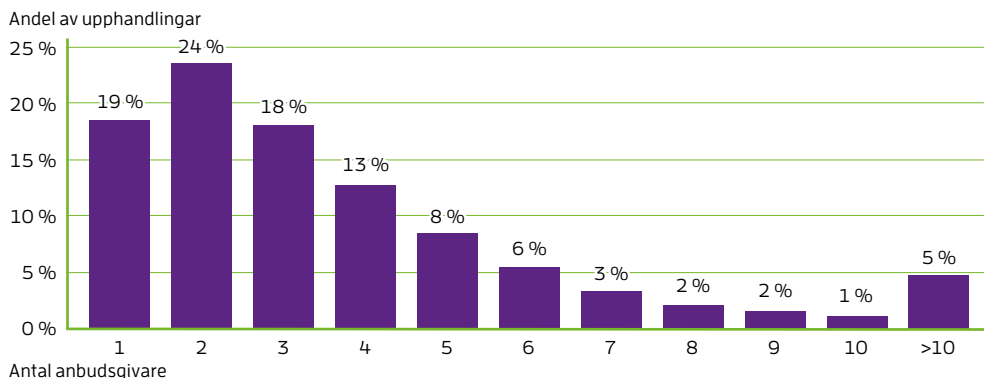
Tabell 17 **Genomsnittligt antal anbudsgivare per upphandling efter typ av avtal, 2012–2017**

Typ av avtal	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ramavtal	6,4	5,9	5,9	5,6	5,6	5,2
Kontrakt	4,0	4,0	3,9	3,7	3,5	3,4
Alla typer av avtal	4,8	4,7	4,5	4,4	4,4	4,1

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om antalet anbudsgivare saknas för 30 procent av upphandlingarna 2012. Motsvarande andel är 28 procent för 2013–2015, 26 procent för 2016 och 24 procent för 2017. Vid tolkning av statistiken bör därför försiktighet iakttas.

Genom att studera fördelningen av antalet anbudsgivare per upphandling ges en kompletterande bild till medelvärdet. Andelen upphandlingar med endast 1 anbudsgivare kan vara en indikator på bristande intresse för upphandlingar och bristande konkurrens. I närmare 19 procent av alla upphandlingar 2017 inkom anbud från endast

1 anbudsgivare. Detta innebär att i nära 80 procent av upphandlingarna inkom anbud från fler än 1 anbudsgivare. I 60 procent av upphandlingarna inkom anbud från 3 anbudsgivare eller färre. Det vanligast förekommande antalet anbudsgivare (typvärde) i de upphandlingar som annonserades under 2017 var 2.

Diagram 15 **Fördelning av antal anbudsgivare per upphandling, 2017**

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om antalet anbudsgivare saknas för 24 procent av alla upphandlingar 2017. Vid tolkning av statistiken bör därför försiktighet iakttas.

Andelen upphandlingar med endast 1 anbudsgivare har ökat årligen sedan 2012 och uppgick 2017 till nära 19 procent. Andelen upphandlingar där anbud inkommer från 1–3 anbudsgivare har

ökat från 51 procent 2012 till drygt 60 procent 2017. Förändringarna indikerar sammantaget ett minskat intresse att lämna anbud i upphandlingar.

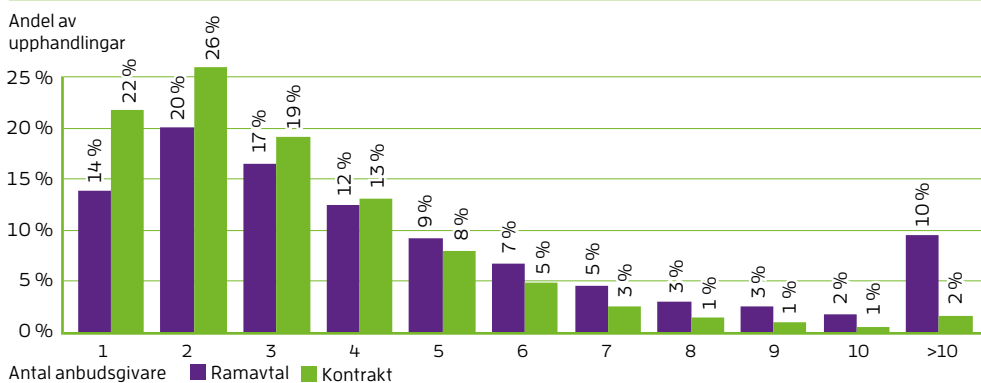
Tabell 18 **Fördelning av antal anbudsgivare per upphandling, 2012–2017**

Antalet anbudsgivare	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	13 %	13 %	13 %	15 %	16 %	19 %
2	19 %	19 %	20 %	21 %	22 %	24 %
3	19 %	19 %	19 %	19 %	19 %	18 %
4	15 %	14 %	15 %	14 %	13 %	13 %
5	10 %	10 %	10 %	9 %	9 %	8 %
6	7 %	7 %	6 %	6 %	6 %	6 %
7	5 %	5 %	5 %	4 %	4 %	3 %
8	3 %	3 %	3 %	2 %	2 %	2 %
9	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %
10	2 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %
>10	7 %	6 %	6 %	6 %	5 %	5 %
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om antalet anbudsgivare saknas för 30 procent av upphandlingarna 2012. Motsvarande andel är 28 procent för 2013–2015, 26 procent för 2016 och 24 procent för 2017. Vid tolkning av statistiken bör därför försiktighet iakttas.

Det är mindre vanligt med endast 1 anbudsgivare i upphandlingar som avser ramavtal än i upphandlingar som avser kontrakt. I upphandlingar som avser ramavtal inkom anbud från endast 1 anbudsgivare i 14 procent av alla upphandlingar 2017, att jämföra med

22 procent för upphandlingar som avser kontrakt. I upphandlingar som avser ramavtal inkom anbud från över 10 anbudsgivare i 10 procent av upphandlingarna. Motsvarande andel för upphandlingar som avser kontrakt var 2 procent.

Diagram 16 **Fördelning av antal anbudsgivare per upphandling efter typ av avtal, 2017**

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om antalet anbudsgivare saknas för 24 procent för 2017. Vid tolkning av statistiken bör därför försiktighet iakttas.

7.2 Fler anbudsgivare vid direktivstyrda upphandlingar

Vid direktivstyrda upphandlingar inkommer i genomsnitt anbud från fler anbudsgivare än vid upphandlingar som inte är direktivstyrda (4,5 respektive 3,8). Vid upphandlingar genom förenklat förfarande, som är det vanligaste för-

farandet vid upphandling under tröskelvärdena, inkom i genomsnitt anbud från 3,8 anbudsgivare 2017. Vid öppet förfarande, som används vid merparten av alla upphandlingar över tröskelvärdena, inkom anbud från i genomsnitt 4,4 anbudsgivare.

Tabell 19 Genomsnittligt antal anbudsgivare per upphandling efter förfarande, 2012–2017

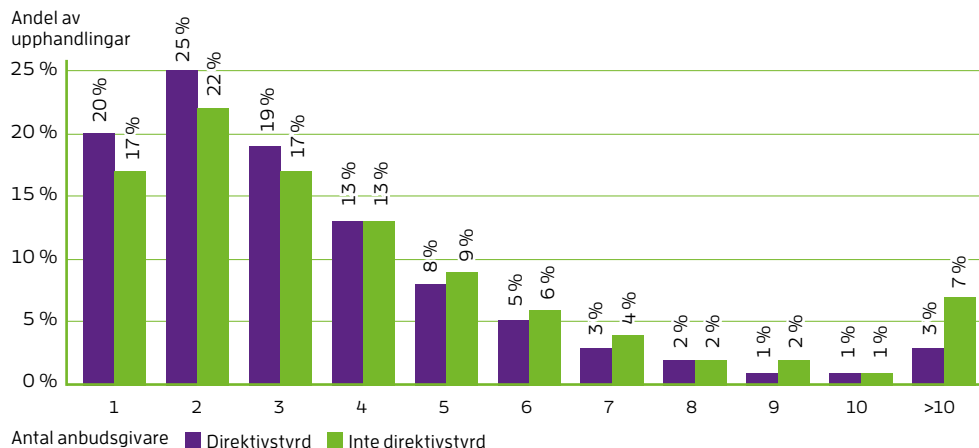
Förfarande	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Inte direktivstyrda upphandlingar	4,4	4,4	4,2	4,2	4,0	3,8
Förenklat förfarande	4,4	4,4	4,2	4,2	4,0	3,8
Urvalsförfarande	5,1	4,1	4,2	5,0	5,4	3,6
Direktivstyrda upphandlingar	5,6	5,3	5,2	4,8	4,9	4,5
Öppet förfarande	5,6	5,3	5,1	4,8	4,9	4,4
Förhandlat förfarande med föregående annonsering	4,3	4,4	3,9	4,1	3,7	4,0
Selektivt förfarande	8,9	4,7	10,1	6,0	5,3	13,3
Konkurrenspräglad dialog	3,6	3,2	3,4	2,3	3,3	4,1
Kvalificeringssystem	-	-	3,0	-	-	-
Förfarande för inrättande av innovationspartnerskap	-	-	-	-	-	-
Annat	3,8	4,0	2,7	2,4	2,7	2,2
Förfarande för upphandling av koncessioner	3,8	4,0	2,7	2,4	2,7	2,2
Totalt	4,8	4,7	4,5	4,4	4,4	4,1

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om antalet anbudsgivare saknas för 30 procent av upphandlingarna 2012. Motsvarande andel är 28 procent för 2013–2015, 26 procent för 2016 och 24 procent för 2017. Vid tolkning av statistiken bör därför försiktighet iakttas.

I direktivstyrda upphandlingar inkom anbud från endast 1 anbudsgivare i 20 procent av alla upphandlingar 2017, att jämföra med 17 procent i upphandlingar som inte var direktivstyrda. Det

är alltså vanligare med endast 1 anbudsgivare i upphandlingar som är direktivstyrda än i upphandlingar som inte är direktivstyrda.

Diagram 17 **Fördelning av antal anbudsgivare per upphandling efter direktivstyrd och inte direktivstyrd upphandling, 2017**

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om antalet anbudsgivare saknas 24 procent för 2017. Vid tolkning av statistiken bör därför försiktighet iakttas.

7.3 Färre anbudsgivare vid upphandling med pris som tilldelningsgrund

Upphandlingar med *bästa förhållandet mellan pris och kvalitet* som tilldelningsgrund har i genomsnitt fått något fler anbud än upphandlingar enligt tilldelningsgrunderna *pris* eller *kostnad*. Vid användning av tilldelningsgrunden *pris* inkom anbud från i genomsnitt 3,8 an-

budsgivare, att jämföra med 4,3 för *bästa förhållandet mellan pris och kvalitet*. För båda tilldelningsgrunderna som tillämpats under 2012–2016 (*lägsta pris* och *ekonomiskt mest fördelaktiga anbud*) har det genomsnittliga antalet anbudsgivare minskat något sedan 2012. För tilldelningsgrunden *kostnad* saknas jämförelse bakåt i tiden.

Tabell 20 **Genomsnittligt antal anbudsgivare per upphandling efter tilldelningsgrund, 2012–2017**

Tilldelningsgrund	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ekonomiskt mest fördelaktiga anbud / Bästa förhållandet mellan pris och kvalitet	4,8	4,8	4,6	4,6	4,5	4,3
Lägsta pris / Pris	4,6	4,5	4,4	4,1	4,1	3,8
Kostnad	-	-	-	-	-	3,5
Uppgift saknas	5,7	5,3	6,0	5,7	6,2	5,7
Totalt	4,8	4,7	4,5	4,4	4,4	4,1

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om antalet anbudsgivare saknas för 30 procent av upphandlingarna 2012. Motsvarande andel är 28 procent för 2013–2015, 26 procent för 2016 och 24 procent för 2017. Uppgift om tilldelningsgrund saknas för 5–7 procent av alla upphandlingar 2012–2016 och för 3 procent av alla upphandlingar 2017. Vid tolkning av statistiken bör därför försiktighet iakttas.

7.4 Flest anbudsgivare vid upphandling av fritids-, kultur- och sporttjänster

Det genomsnittliga antalet anbudsgivare per upphandling varierar mellan olika branscher och marknadssegment. Flest anbudsgivare 2017 hade upphandlingar inom CPV 92 *Fritids-, kultur- och sport-*

tjänster med i genomsnitt 11,4 anbudsgivare per upphandling. Läst antal anbudsgivare per upphandling 2017 hade upphandlingar inom CPV 16 *Jordbruksmaskiner*. Upphandlingar inom denna CPV-huvudgrupp mottog i genomsnitt anbud från 2,5 anbudsgivare per upphandling.

Tabell 21 **CPV-huvudgrupper med högst genomsnittligt antal anbudsgivare per upphandling, 2017**

CPV	Benämning	2017
92	Fritids-, kultur- och sporttjänster	11,4
85	Hälso- och sjukvård samt socialvård	6,9
79	Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	5,6
80	Undervisning och utbildning	5,4
22	Trycksaker och tillhörande produkter	5,4
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	5,1
55	Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster	5,1
71	Arkitekt-, bygg-, ingenjör- och besiktningstjänster	5,0
75	Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster	4,7
19	Skinn och textilier, plast- och gummmaterial	4,5

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om antalet anbudsgivare saknas för 24 procent för 2017. Vid tolkning av statistiken bör därför försiktighet iakttas.

Den CPV-huvudgrupp där flest upphandlingar annonserades 2017 var CPV 45 *Anläggningsarbete*. Inom denna bransch fick upphandlingar i genomsnitt anbud från 3,7 anbudsgivare. Det genomsnittliga antalet anbudsgivare per upphandling inom CPV 45 *Anläggningsarbete* har minskat årligen sedan 2013. Det genomsnittliga antalet anbudsgivare per upphandling har minskat under tidsperioden 2012–2017 inom de flesta CPV-huvudgrupper. För mer information, se tabell 78, bilaga 2.

7.5 Flest anbudsgivare per upphandling i Örebro län

Det finns geografiska skillnader vad gäller hur många anbudsgivare som

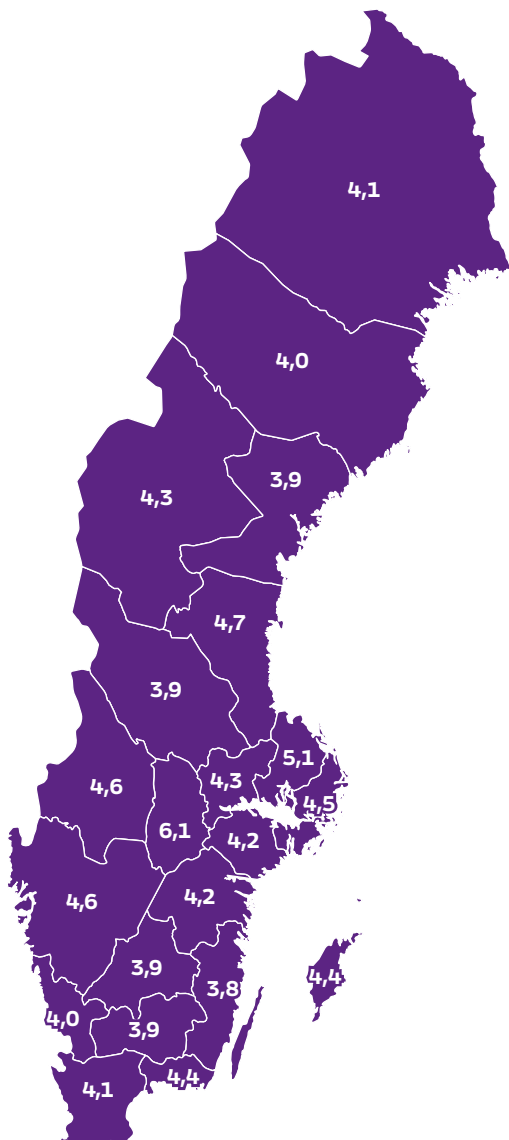
i genomsnitt lämnar anbud i upphandlingar. Bland enskilda län mottog upphandlingar med Örebro län som leveransort i genomsnitt anbud från flest anbudsgivare. I upphandlingar med Örebro län som leveransort lämnade i genomsnitt 6,1 anbudsgivare anbud per upphandling 2017. Det genomsnittliga antalet anbudsgivare per upphandling var 5,1 då Sverige angetts som leveransort. Sverige anges som leveransort när hela Sverige är leveransort eller när leveransorten saknar betydelse. Antalet anbudsgivare var lägst vid upphandlingar där leveransorten är belägen utanför Sverige. Det genomsnittliga antalet anbudsgivare vid dessa upphandlingar var 2,9.

Tabell 22 **Genomsnittligt antal anbudsgivare per upphandling efter leveransort, 2012–2017**

Leveransort	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Örebro län	5,0	4,8	4,6	4,3	4,1	6,1
Uppsala län	5,0	4,8	4,9	4,5	4,3	5,1
Gävleborgs län	5,1	4,3	4,5	4,0	3,8	4,7
Västra Götalands län	4,8	5,0	4,7	4,4	4,7	4,6
Värmlands län	4,8	3,9	4,1	4,0	3,7	4,6
Stockholms län	5,6	5,1	5,2	5,0	5,1	4,5
Blekinge län	4,7	4,4	4,2	3,8	3,7	4,4
Gotlands län	5,3	5,5	4,4	4,2	3,4	4,4
Jämtlands län	4,6	4,6	3,8	3,9	4,3	4,3
Västmanlands län	4,7	4,4	4,7	4,1	3,8	4,3
Södermanlands län	5,2	4,5	5,3	4,1	5,8	4,2
Östergötlands län	4,9	4,5	4,5	4,6	4,3	4,2
Skåne län	5,0	4,9	4,8	4,6	4,7	4,1
Norrbottnens län	4,1	3,5	3,5	3,5	4,0	4,1
Hallands län	6,3	4,9	4,7	5,2	4,5	4,0
Västerbottens län	3,9	3,5	3,9	3,6	4,2	4,0
Västernorrlands län	4,7	3,8	4,3	3,9	4,6	3,9
Jönköpings län	5,5	4,2	4,0	4,0	4,0	3,9
Kronobergs län	5,2	4,5	4,5	5,3	3,9	3,9
Dalarnas län	4,4	4,0	4,0	4,1	3,7	3,9
Kalmar län	5,1	4,4	4,4	4,1	4,1	3,8
Sverige	6,8	6,5	5,6	6,2	5,8	5,1
Utanför Sverige	4,3	2,0	4,5	4,4	3,0	2,9

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om antalet anbudsgivare saknas för 30 procent av upphandlingarna 2012. Motsvarande andel är 28 procent för 2013–2015, 26 procent för 2016 och 24 procent för 2017. Vid tolkning av statistiken bör därför försiktighet iakttas.

Figur 3 **Genomsnittligt antal anbudsgivare per upphandling efter leveransort, 2017**

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om antalet anbudsgivare saknas för 24 procent av upphandlingarna 2017. Vid tolkning av statistiken bör därför försiktighet iakttas.

7.6 Fem av tio anbud kontrakteras

Antalet anbudsgivare kan användas som en grov indikator på konkurrensen i en upphandling. Ett stort antal anbudsgivare behöver dock inte nödvändigtvis betyda att konkurrensen har varit hård. Flera anbudsgivare, ibland samtliga, kan tilldelas avtal i en upphandling. Detta är särskilt vanligt vid upphandling som avser ramavtal. Det förekommer också att upphandlingar är uppdelade i flera olika avtalsområden, där separata avtal tecknas för varje avtalsområde.

Stora andelar kontrakterade anbudsgivare i en bransch eller i en enskild upphandling kan tyda på svag konkurrens. Ett stort antal anbudsgivare behöver då inte nödvändigtvis tvinga fram samma prispress som om färre anbudsgivare hade kontrakterats. En analys av konkurrensen bör därför ta hänsyn till hur stor andel av anbuderna som lett till tilldelning av avtal. Notera att även detta kan vara missvisande. Konkurrensen i en upphandling kan även påverkas av hur stor chansen är att faktiskt få leverera. I exempelvis ett ramavtal med rangordning med många leverantörer är det vanligt att endast de första leverantörerna får leverera.

I genomsnitt kontrakterades 46 procent av anbuderna 2017. Detta innebär att 54 procent av anbuderna inte kontrakterades. Andelen anbud som kontrakteras har ökat något under de fyra senaste

åren. Att ett anbud inte leder till avtal kan till exempel bero på att anbudet inte var det bästa som lämnades eller att anbudet inte har kvalificerats för utvärdering. Noterbart är även att det

totala antalet lämnade anbud har minskat kontinuerligt sedan 2014, trots att antalet upphandlingar i princip varit oförändrat.

Tabell 23 **Antal anbud och andel kontrakterade anbud, 2012–2017**

Anbud	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Inte kontrakterade anbud	39 813	40 633	36 746	34 354	32 675	31 079
Kontrakterade anbud	27 054	26 979	25 840	25 988	27 370	26 327
Totalt	66 867	67 612	62 586	60 342	60 045	57 406
Andel kontrakterade anbud	40 %	40 %	41 %	43 %	46 %	46 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om anbud saknas för 25 procent av upphandlingarna 2012. Motsvarande andel är 23 procent för 2013–2014, 24 procent för 2015, 22 procent för 2016 och 23 procent för 2017. Vid tolkning av statistiken bör därför försiktighet iakttas.

Antalet kontrakterade anbudsgivare varierar kraftigt mellan olika upphandlingar. I sju upphandlingar som annonserades 2017 tilldelades över 50 anbudsgivare avtal. Som mest tilldelades 77 anbudsgivare avtal i en och samma upphandling. Flera av dessa upphandlingar avsåg ramavtal och var uppdelade på flera olika tjänster eller flera geografiska områden.

Vid upphandling som avser ramavtal tilldelas fler anbudsgivare avtal än vid upphandling av kontrakt. I genomsnitt tilldelades 2,7 anbudsgivare avtal vid upphandling som avser ramavtal. Vid upphandling av kontrakt tilldelades i genomsnitt 1,2 anbudsgivare avtal. Detta kan till exempel bero på att myndigheter vid upphandling som avser ramavtal vill kunna tilldela avtal till flera olika leverantörer för förbättrad

kapacitet för leverans under avtalstiden. I det gamla klassiska direktivet angavs dessutom att, vid upphandling av ramavtal med flera leverantörer, minst tre anbudsgivare skulle tilldelas avtal om det fanns tre eller fler kvalificerade anbud. Motsvarande bestämmelse saknas i det klassiska direktivet.

Det finns stora skillnader mellan olika branscher vad gäller andelen anbud som kontrakteras. Störst andel kontrakterade anbud fanns 2017 inom upphandling av CPV 55 *Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster* där 67 procent av anbuden kontrakterades. Därefter kom CPV 33 *Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar* med 63 procent kontrakterade anbud, följt av CPV 14 *Gruvprodukter, basmetaller och tillhörande produkter* med 61 procent kontrakterade anbud.

Tabell 24 **Genomsnittligt antal anbud och kontrakterade anbud efter CPV-huvudgrupp, 2017**

CPV	Benämning	Anbud i genomsnitt	Varav kontrakterade i genomsnitt	Andel kontrak- terade
55	Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster	5,0	3,4	67 %
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	5,0	3,2	63 %
14	Gruvprodukter, basmetaller och tillhörande produkter	2,7	1,7	61 %
24	Kemiska produkter	4,0	2,3	58 %
66	Finans- och försäkringstjänster	2,6	1,5	56 %
85	Hälsa- och sjukvård samt socialvård	6,8	3,8	56 %
38	Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning (exkl. glas)	2,6	1,4	55 %
16	Jordbruksmaskiner	2,4	1,3	54 %
60	Transporter (utom avfallstransport)	3,4	1,8	53 %
43	Maskiner för brytning och byggnadsarbeten	2,9	1,5	52 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om anbud saknas för 23 procent av alla upphandlingar 2017. Vid tolkning av statistiken bör därför försiktighet iaktas.

Lägst andel kontrakterade anbud fanns inom CPV 41 *Uppsamlat och renat vatten*, där 25 procent av anbuden kontrakterades. Därefter kom CPV 92 *Fritids-, kultur- och sporttjänster* med 32 procent kontrakterade anbud och CPV 22 *Trycksaker och tillhörande produkter* med 22 procent. Den CPV-huvudgrupp där flest upphandlingar annonserades 2017 var CPV 45 *Anläggningsarbete*, där 37 procent av anbuden kontrakterades. För mer information, se tabell 79, bilaga 2.

46 %
av alla anbud 2017
KONTRAKTERADES

7.7 De flesta anbudsgivare är aktiebolag

En överväldigande majoritet, 95 procent, av alla anbudsgivare under 2017 var aktiebolag. Den näst vanligaste juridiska formen för anbudsgivare var handels- och kommanditbolag och ekonomiska föreningar, som utgjorde drygt 1 procent av anbudsgivarna vardera. Redovisningen omfattar i princip inga enskilda firmor eftersom deras uppgifter har sekretesskyddats. År 2016 var cirka 500 anbudsgivare enskilda firmor och de lämnade tillsammans cirka 700 anbud, varav cirka 370 kontrakterades. Antalet lämnade anbud ger en liknande bild. Drygt 97 procent av alla anbud som inkom under 2017 lämnades av aktiebolag. Aktiebolag lämnar i genomsnitt 3,7 anbud per företag.

Tabell 25 **Antal anbudsgivare och antal anbud efter juridisk form, 2017**

Juridisk form	Antal anbuds- givare	Andel av anbudsgivare	Antal anbud	Andel av anbud	Genomsnittligt antal anbud per anbudsgivare
Aktiebolag	13 996	95 %	52 236	97 %	3,7
Ekonomisk förening	165	1 %	429	1 %	2,6
Utländsk juridisk person	122	1 %	358	1 %	2,9
Handels- och kommanditbolag	192	1 %	353	1 %	1,8
Stiftelse eller fond	72	0 %	169	0 %	2,3
Ideell förening	85	1 %	167	0 %	2,0
Statlig enhet	23	0 %	51	0 %	2,2
Kommun	23	0 %	49	0 %	2,1
Regional statlig myndighet	8	0 %	23	0 %	2,9
Okänd juridisk form	11	0 %	21	0 %	1,9
Landsting	12	0 %	18	0 %	1,5
Kommunförbund	11	0 %	13	0 %	1,2
Enskild firma	5	0 %	8	0 %	1,6
Totalt	14 725	100 %	53 895	100 %	3,7

Källa: Visma (uppgifter), Bisnode (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om anbud saknas för 23 procent av alla upphandlingar 2017. Antalet anbud och antalet anbudsgivare avviker något från övriga tabeller eftersom denna tabell endast innehåller upphandlingar med organisationsnummer tillgängliga via Bisnode.

95 %
av anbudsgivarna
2017 var
AKTIEBOLAG

Börs

Stockholm.
OMX
I går -1.5%
I år +12.7%

New York.
Dow Jones
-0.5%
+7.8%

Dir. avk proc	Börsvärde Mkr	Aktiens namn	+ el-sista betal-kurs	Dagens sista bet.kurs	Omsatt antal i tusental
---------------	---------------	--------------	-----------------------	-----------------------	-------------------------

A BOLAG STOCKHOLM

Dir. avk proc	Börsvärde Mkr	Aktiens namn	+ el-sista betal-kurs	Dagens sista bet.kurs	Omsatt antal i tusental
69690,38		ABB	-2,00	139,20	1368,52
57507,46		Alfa Laval	-2,30	137,10	1848,29
14176,82		Alliance Oil	-2,20	82,65	735,53
70059,36		Assa Abloy B	-2,70	200,70	1066,84
59159,95		Astra Zeneca	+0,90	305,80	1154,92
39591,24		Atlas Copco A ♣	-6,60	166,30	4712,12
57830,46		Atlas Copco B	-6,30	148,20	1091,44
0512,11		Atrium Ljungb. (L) ♣	+0,40	81,35	48,61
4824,07		Autoliv SDB	-14,50	450,30	515,02
524,03		Axfood	+0,20	238,70	84,34
867,42		Boliden	-4,50	109,20	3786,14
43,00		Castellum	-0,95	89,20	399,01
33,55		Electrolux A	+0,20	150,20	0,06
34,09		Electrolux B ♣	-1,40	147,10	1817,39
8,24		Elekta B	+0,80	328,60	215,84
6,18		Ericsson A	-1,20	67,30	2,76
35		Ericsson B ♣	-0,50	67,90	8266,60
13		Fabege	+0,15	62,90	191,11
71		Getinge B	+0,50	186,60	145,47
28		H&M B	-4,90	245,50	4169,08
		Mallin Invest	+0,70	114,30	54,61
		McAfee B	-3,20	126,10	2231,20
		Outsource A	+4,30	200,00	0,70
		Outsource B ♣	-3,50	183,20	277,23
		Outsource C	+0,05	74,30	221,53
		Outsource D			
		Outsource E			
		Outsource F			
		Outsource G			
		Outsource H			
		Outsource I			
		Outsource J			
		Outsource K			
		Outsource L			
		Outsource M			
		Outsource N			
		Outsource O			
		Outsource P			
		Outsource Q			
		Outsource R			
		Outsource S			
		Outsource T			
		Outsource U			
		Outsource V			
		Outsource W			
		Outsource X			
		Outsource Y			
		Outsource Z			

Aktiebolag stod för cirka 96 procent av alla kontrakterade anbud. Redovisningen omfattar i princip inga enskilda firmor eftersom deras uppgifter har sekretessskyddats. År 2016 var cirka 500 anbudsgivare enskilda firmor och de lämnade tillsammans cirka 700 anbud varav 370 kontrakterades. Andelen anbud som

kontrakteras varierar något med juridisk form. Knappt 46 procent av anbuden som lämnades av aktiebolag kontrakterades 2017. Andelen anbud som kontrakterades var för de flesta andra juridiska former något högre. För ekonomiska föreningar kontrakterades exempelvis 58 procent av lämnade anbud.

Tabell 26 **Antal anbud och antal kontrakterade anbud efter juridisk form 2017**

Juridisk form	Antal anbudsgivare	Antal anbud	Antal kontrakterade anbud	Andel av anbud som kontrakteras	Andel av antal kontrakterade anbud	Genomsnittligt antal kontrakterade anbud per anbudsgivare
Aktiebolag	13 996	52 236	24 192	46 %	96 %	1,7
Ekonomisk förening	165	429	249	58 %	1 %	1,5
Utländsk juridisk person	122	358	184	51 %	1 %	1,5
Handels- och kommanditbolag	192	353	171	48 %	1 %	0,9
Stiftelse eller fond	72	169	115	68 %	0 %	1,6
Ideell förening	85	167	108	65 %	0 %	1,3
Statlig enhet	23	51	35	69 %	0 %	1,5
Kommun	23	49	26	53 %	0 %	1,1
Regional statlig myndighet	8	23	20	87 %	0 %	2,5
Okänd juridisk form	11	21	15	71 %	0 %	1,4
Landsting	12	18	11	61 %	0 %	0,9
Kommunförbund	11	13	5	38 %	0 %	0,5
Enskild firma	5	8	3	38 %	0 %	0,6
Totalt	14 725	53 895	25 134	47 %	100 %	1,7

Källa: Visma (uppgifter), Bisnode (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om anbud saknas för 23 procent av alla upphandlingar 2017. Antalet anbud och antalet anbudsgivare avviker något från övriga tabeller eftersom denna tabell endast innehåller upphandlingar med organisationsnummer tillgängliga via Bisnode.

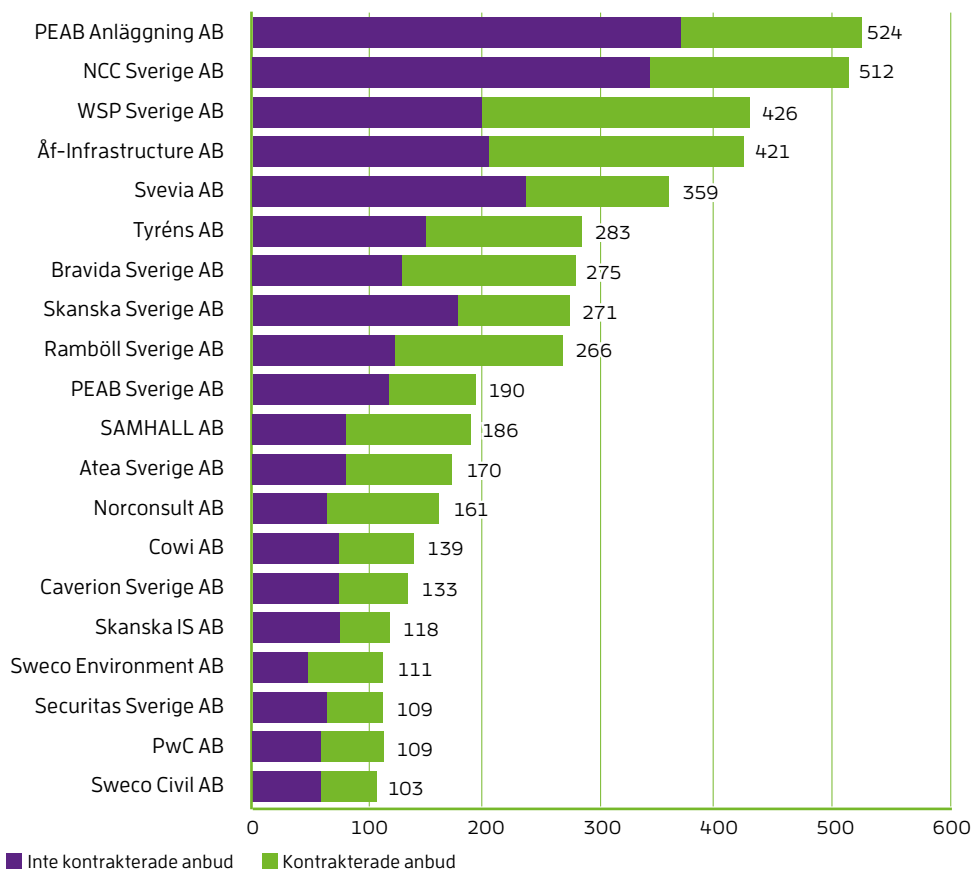

7.8 Bygg- och teknikföretag lämnar flest anbud

PEAB Anläggning AB var den anbudsgivare som lämnade flest anbud i upphandlingar annonserade 2017, följt av NCC Sverige AB och WSP Sverige AB. De tio företag som lämnade flest anbud 2017 var alla verksamma inom bygg-, teknik- eller anläggningsbranscherna.

Detta kan till stor del förklaras av att flest upphandlingar annonseras inom dessa branscher. Företagsanalyser utgår ifrån organisationsnummer och tar ingen hänsyn till eventuella koncernrelationer mellan enskilda företag. För en utförligare redovisning av rapportens metod hänvisas till avsnitt 1.4.5.

Diagram 18 **Anbudsgivare som lämnade flest anbud, 2017**

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.
Not: Uppgift om anbud saknas för 23 procent av alla upphandlingar 2017.

År 2017 var Svevia AB den anbudsgivare som lämnade flest anbud i upphandlingar annonserade av staten, följt av PEAB Anläggning AB och NCC Sverige AB. PEAB Anläggning AB och NCC Sverige AB lämnade även flest anbud

i kommunala upphandlingar. GE Healthcare Sverige AB, Mediplast AB och Siemens Healthcare AB lämnade flest anbud i upphandlingar annonserade av landsting och regioner.

Tabell 27 **Anbudsgivare som lämnade flest anbud 2017**

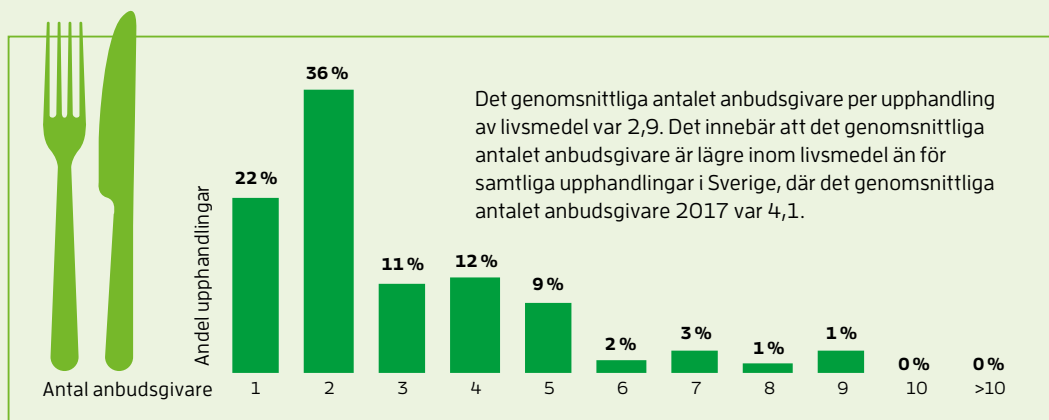
Stat	Antal anbud	Kommun	Antal anbud	Landsting och region	Antal anbud
Svevia AB	127	PEAB Anläggning AB	423	GE Healthcare Sverige AB	70
PEAB Anläggning AB	89	NCC Sverige AB	412	Mediplast AB	56
NCC Sverige AB	82	Åf-Infrastructure AB	340	Siemens Healthcare AB	50
WSP Sverige AB	72	WSP Sverige AB	332	Vingmed AB	48
Åf-Infrastructure AB	62	Svevia AB (publ)	230	Philips AB	46
SAMHALL AB	58	Tyréns AB	230	B. Braun Medical AB	46
Atea Sverige AB	51	Ramböll Sverige AB	216	OneMed Sverige AB	45
Skanska Sverige AB	46	Skanska Sverige AB	215	Medtronic AB	41
Skanska Industrial Solutions AB	43	Bravida Sverige AB	205	Mediq Sverige AB	41
ISS Facility Services AB	43	PEAB Sverige AB	157	Bravida Sverige AB	34
Tyréns AB	41	Norconsult AB	139	Johnson & Johnson AB	32
Ramböll Sverige AB	41	SAMHALL AB	118	Etac Sverige AB	30
Förenade Service i Sverige AB	41	Cowi AB	116	Olympus Sverige AB	29
Bravida Sverige AB	30	Atea Sverige AB	103	Dräger Sverige AB	29
Sweco Civil AB	26	Sweco Environment AB	98	3M Svenska AB	28
PEAB Asfalt AB	25	Caverion Sverige AB	97	Karo Pharma Sverige AB	27
CGI Sverige AB	25	Vattenfall Services Nordic AB	82	Invacare AB	27
NCC Industry AB	22	Securitas Sverige AB	80	Baxter Medical AB	26
Gunnar Karlsen Sverige AB	22	Svensk Markservice AB	76	Boston Scientific Nordic AB	23
Företagsväxter i Knivsta AB	22	Skanska Industrial Solutions AB	75	Codan Triplus AB	23

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om anbud saknas för 23 procent av alla upphandlingar 2017. Uppgifterna för stat, kommun och landsting och region omfattar även offentligt ägda bolag inom respektive kategori.

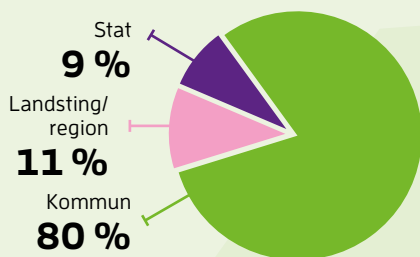
FÖRDJUPNING

Livsmedel

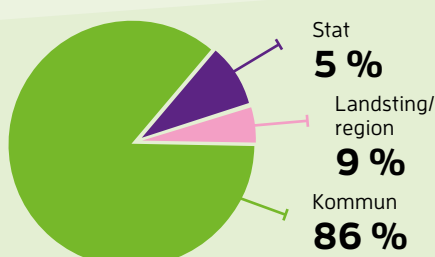
År 2017 annonserades **268 upphandlingar** av livsmedel. Upphandlingar av livsmedel utgjorde därmed totalt sett 1 procent av alla annonserade upphandlingar 2017.

Annonserade upphandlingar av livsmedel 2017

Utbetalningar från stat, kommun och landsting till leverantörer av livsmedel 2017

9,7

miljarder kronor

betalades 2017 ut till

5 627

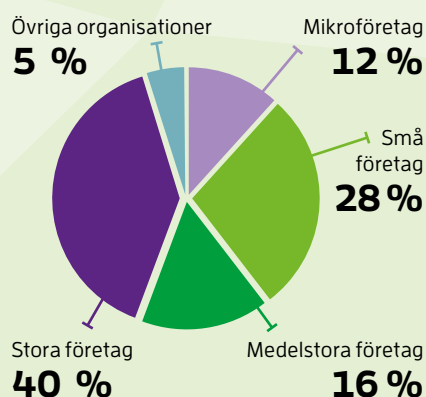
leverantörer av livsmedel

65 %

av annonserade
upphandlingar av livsmedel
2017 avsåg

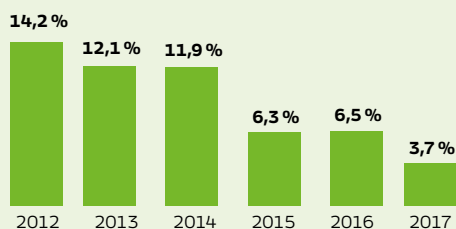
RAMAVTAL

Andel kontrakterade anbud vid upphandling av livsmedel

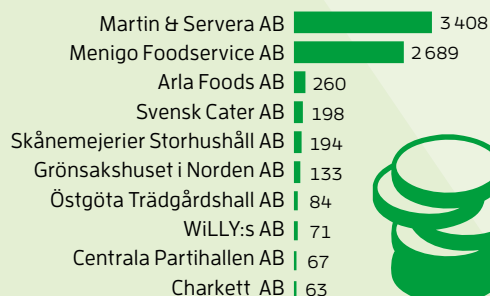

Överprövning

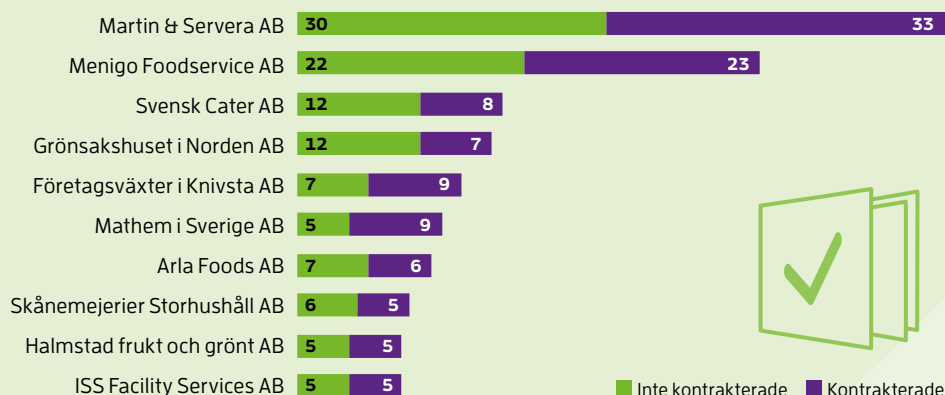
av upphandlingar av livsmedel
har minskat kraftigt

Utbetalningar (miljoner kronor) från stat, kommun och landsting till leverantörer av livsmedel 2017

Anbudsgivare som lämnat flest anbud 2017 i upphandlingar av livsmedel

Källa: Uppgifterna om upphandlingar avser Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018 och uppgifterna om utbetalningar avser DSI (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För utbetalningar avser livsmedel SNI 011-017, 031-032, 101-108, 110, 463, 47111-47112, 472, 4781. För upphandlingar avser livsmedel CPV 15.

8

OFFENTLIGA UTBETALNINGAR

8.1	Utbetalningar omfattar inte enbart inköp	96
8.2	Utbetalningar från stat, kommun och landsting uppgår till nära 790 miljarder	98
8.3	Ett fåtal myndigheter betalar ut mycket stora belopp	99
8.4	En fjärdedel av utbetalade belopp avser vård och omsorg samt sociala tjänster	110
8.5	Utbetalningar till över 210 000 leverantörer	115

8. Offentliga utbetalningar

År 2017 betalade stat, kommun och landsting ut nära 789 miljarder kronor till privata företag och andra organisationer. Utbetalade belopp från kommuner uppgick till knappt 325 miljarder kronor och utbetalade belopp från landsting och regioner uppgick till knappt 269 miljarder kronor. Utbetalade belopp från statliga myndigheter uppgick till drygt 195 miljarder kronor.

Av utbetalade belopp avser 23 procent verksamhet inom SNI Q *Vård och omsorg samt sociala tjänster*. Därefter följer verksamhet inom SNI F *Byggverksamhet* motsvarande 14 procent och SNI G *Handel* motsvarande 9 procent av utbetalade belopp.

År 2017 mottog över 210 000 olika företag och andra organisationer utbetalningar. Drygt 207 400 kan klassificeras som privata företag och knappt 2 600 som offentliga organisationer.

Av alla leverantörer till stat, kommun och landsting 2017 var 54 procent aktiebolag. Aktiebolagen mottog 70 procent av utbetalade belopp.

8.1 Utbetalningar omfattar inte enbart inköp

Den statistik som redovisas i detta avsnitt avser utbetalningar till utomstående organisationer, registrerade i respektive upphandlande myndighets leverantörsreskontra.¹⁹ Alla utbetalningar avser inte inköp. Löner till anställda, pensioner, föräldrapenning och sjukpenning är exempel på utbetalningar som inte avser inköp. Löner till anställda registreras vanligtvis inte i leverantörsreskontra och

ingår således inte i redovisad statistik. För närvarande saknas dock möjlighet att med säkerhet identifiera vilka utbetalningar i leverantörsreskontra som avser inköp. Utbetalningar som inte avser inköp och som kan identifieras har exkluderats ur statistiken.²⁰ Ersättning och transfereringar, som exempelvis olika former av bidrag, ingår dock i redovisad statistik. Den statistik som redovisas kan därför inte likställas med inköp, men en betydande del av

19. Med utomstående organisation avses en organisation som har ett annat organisationsnummer än den organisation som gjort utbetalningen. För 2017 ingår dock cirka 40 miljarder kronor som avser transaktioner inom en och samma myndighet.

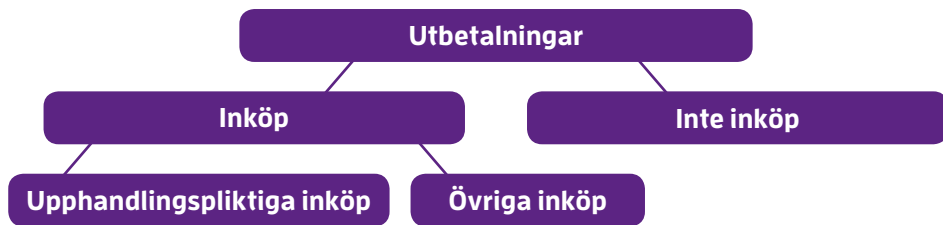
20. Detta avser utbetalningar till Skatteverket (172 miljarder kronor), försäkringskassor (4,3 miljarder kronor) och offentligt ägda pensionsbolag (33 miljarder kronor).

utbetalningarna avser inköp. Det finns även inköp som inte registreras i leverantörsreskontra och som därför inte ingår i redovisad statistik. Till skillnad från rapporten i övrigt redovisas utbetalningar inklusive eventuell mervärdesskatt.

Alla inköp omfattas inte av upphandlingslagarna. I redovisad statistik ingår både utbetalningar som avser upphandlingspliktiga inköp och utbetalningar

som avser inköp som inte är upphandlingspliktiga. För närvarande saknas möjligheter att särskilja inköp som regleras av upphandlingslagarna från övriga inköp. Figur 4 illustrerar relationen mellan utbetalningar, inköp och upphandlingspliktiga inköp. I avsnitt 3 redovisas en uppskattning av de upphandlingspliktiga inköpen baserad på de offentliga utgifterna enligt nationalräkenskaperna.

Figur 4 **Utbetalningar, inköp och upphandlingspliktiga inköp**

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2018. Not: Figuren ska inte ses som ett juridiskt ställningstagande, utan syftar enbart till att redogöra för relationen mellan olika ekonomiska begrepp.

Det bör noteras särskilt att den statistik som redovisas avser utbetalningar, vilket inte är detsamma som utgifter eller kostnader. En verksamhet kan leda till utbetalningar i flera led, exempelvis när landstingen bedriver verksamhet i ett helägt bolag och utbetalningar redovisas både i landstinget och i det helägda bolaget. Detta uppstår även när landsting och kommuner ersätter varandra för olika tjänster. En redovisning

av offentliga utgifter där hänsyn tas till sådana dubbelräkningseffekter görs i SCB:s nationalräkenskaper.

Redovisad statistik avser utbetalningar från 204 statliga myndigheter och 287 kommuner samt 21 landsting och regioner.²¹ Utbetalningar från offentligt ägda företag som aktieföretag, kommunalförbund och stiftelser samlas inte in och saknas därför helt i den statistik som redovisas. Antalet organisationer

21. Uppgifter saknas för 22 statliga myndigheter och 2 kommuner. För mer information om vilka uppgifter som saknas se avsnitt 1.4.4. Utbetalade belopp för de statliga myndigheter och kommuner som saknas bedöms motsvara 20-30 miljarder kronor 2017.

i offentlig regi samt privata företag som omfattas av LUF uppgår 2017 till nära 4 000. Detta innebär att uppgifter om utbetalningar saknas för många myndigheter som omfattas av upphandlingsreglerna. Statistiken ger således inte nödvändigtvis en heltäckande bild av de offentliga inköpen i Sverige. Den ger dock en mer ingående bild av hur utbetalningar är fördelade mellan upphandlande myndigheter och leverantörer samt mellan olika branscher och segment.

8.2 Utbetalningar från stat, kommun och landsting uppgår till nära 790 miljarder kronor

År 2017 betalade stat, kommun och landsting ut nära 790 miljarder kronor till över 210 000 privata företag och andra organisationer. Utbetalade belopp från kommuner uppgick till knappt 325 miljarder kronor (41 procent) och utbetalade

belopp från landsting och regioner till knappt 269 miljarder kronor (34 procent). Utbetalade belopp från statliga myndigheter uppgick till knappt 196 miljarder kronor (25 procent). År 2017 hade statliga myndigheter nära 74 000 leverantörer, kommuner nära 159 000 leverantörer och landsting och regioner nära 64 000 leverantörer. Med leverantörer avses här en utomstående organisation som mottagit offentliga utbetalningar.

NÄRA

790
miljarder kronor

Värdet av offentliga utbetalningar från stat, kommun och landsting 2017

Tabell 28 **Utbetalningar från stat, kommun och landsting till utomstående organisationer, 2017**

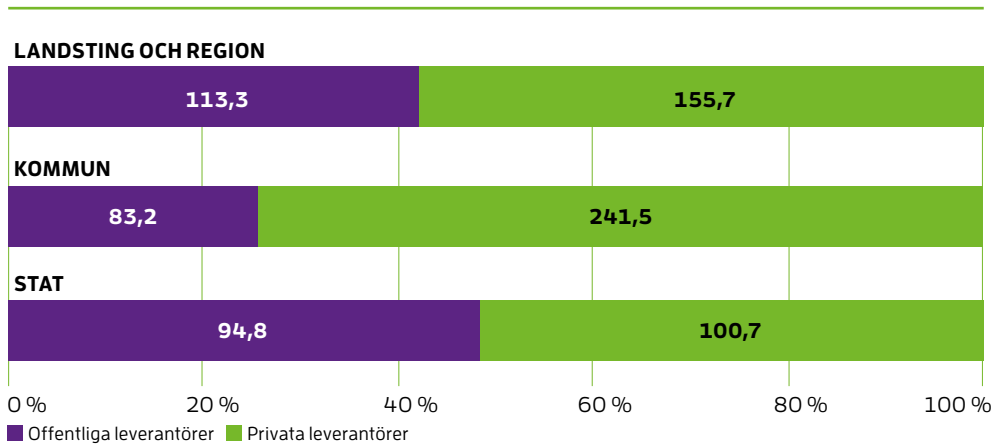
Myndighetstyp	Privata leverantörer		Offentliga leverantörer		Totalt	
	Utbetalade belopp (mdkr)	Antal leverantörer	Utbetalade belopp (mdkr)	Antal leverantörer	Utbetalade belopp (mdkr)	Antal leverantörer
Stat	100,7	71 912	94,8	1 884	195,6	73 796
Kommun	241,5	156 148	83,2	2 362	324,6	158 510
Landsting och region	155,7	62 502	113,3	1 634	268,9	64 136
Totalt	497,8	207 546	291,3	2 661	789,1	210 207

Källa: DSI (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer.

Utbetalningar från stat, kommun och landsting sker till både privata företag och offentliga organisationer. Utbetalningar till offentliga leverantörer avser utbetalningar mellan myndigheter. Detta kan även omfatta utbetalningar från en myndighet till den verksamhet som den myndigheten har valt att bedriva i exempelvis aktieföretagsform. Utbetalningar till offentliga leverantörer stod

för 37 procent av utbetalade belopp 2017. För landsting och regioner uppgick utbetalningar till offentliga leverantörer till 113,3 miljarder kronor (42 procent). För statliga myndigheter uppgick utbetalningar till offentliga leverantörer till 94,8 miljarder kronor (48 procent). För kommuner uppgick utbetalade belopp till offentliga leverantörer till 83,2 miljarder kronor (26 procent).

Diagram 19 **Utbetalningar från stat, kommun och landsting till utomstående organisationer (mdkr), 2017**

Källa: DSI (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer.

8.3 Ett fåtal upphandlande myndigheter betalar ut mycket stora belopp

Inom offentlig sektor finns naturligt betydande skillnader i hur stora belopp som betalas ut av olika upphandlande myndigheter. En upphandlande myndighet betalade i genomsnitt 1,5 miljarder kronor till privata och offentliga leveran-

törer 2017. Genomsnittet ger dock en missvisande bild av fördelningen av utbetalade belopp. Närmare 75 procent av alla upphandlande myndigheter (382 av 512) betalade var för sig ut under 1 miljard kronor 2017. Samtidigt betalade ett fåtal upphandlande myndigheter ut mycket stora belopp. Diagram 20 visar utbetalade belopp efter myndighet

som ingår i statistiken. Diagrammet visar att 101 upphandlande myndigheter tillsammans stod för 80 procent av utbetalade belopp 2017. Enbart 8 myndigheter betalade tillsammans ut 325 miljarder kronor, vilket motsvarade 41 procent av utbetalade belopp 2017. En betydande del av utbetalade belopp är därmed koncentrerade till ett mindre antal myndigheter. För mer information, se tabell 81, bilaga 2.

Myndigheter inom staten skiljer sig åt i många avseenden (exempelvis vad gäller uppdrag och storlek), vilket styr respektive myndighets inköpsbehov. I genomsnitt betalade statliga myndigheter 1 miljard kronor till privata och offentliga leverantörer 2017. Även här ger genomsnittet en missvisande bild av fördelningen av utbetalade belopp. Diagram 21 visar att 24 statliga myndigheter stod för 80 procent av utbetalade belopp 2017. De flesta myndigheter (176) betalade ut under 1,0 miljard kronor och många (161) betalade ut under 500 miljoner kronor. Ett fåtal myndigheter betalade samtidigt ut mycket stora belopp. Trafikverket betalade till exempel ut 51,1 miljarder kronor 2017. Detta kan jämföras med till exempel Upphandlingsmyndigheten som betalade ut 36,1 miljoner kronor 2017. För mer information, se tabell 81, bilaga 2.

En kommun betalade i genomsnitt 1,1 miljarder kronor till privata och offentliga leverantörer 2017. Diagram 22

visar att 115 kommuner stod för 80 procent av utbetalade belopp 2017. Det finns betydande skillnader mellan enskilda kommuner som delvis kan förklaras av skillnader i befolkningsstorlek. Sveriges befolkningsmässigt största kommun, Stockholms stad, betalade till exempel ut 26,9 miljarder kronor 2017, medan Sveriges befolkningsmässigt minsta kommun, Bjurholms kommun, betalade ut 100,1 miljoner kronor 2017. För mer information, se tabell 81, bilaga 2.

I genomsnitt betalade ett landsting eller en region 12,8 miljarder kronor till privata och offentliga leverantörer 2017. Diagram 23 visar att 8 av landstingen och regionerna stod för 80 procent av utbetalade belopp 2017. Stockholms läns landsting betalade till exempel 119,6 miljarder kronor till privata och offentliga leverantörer 2017. Detta belopp var betydligt större än motsvarande belopp för de två landsting och regioner med näst respektive tredje största belopp 2017. Region Skåne och Västra Götalandsregionen betalade 27,5 respektive 25,0 miljarder kronor 2017. Resterande landsting och regioner betalade ut under 10 miljarder kronor 2017. För mer information, se tabell 81, bilaga 2.

Diagram 20 **Utbetalningar från stat, kommun och landsting till utomstående organisationer, 2017**

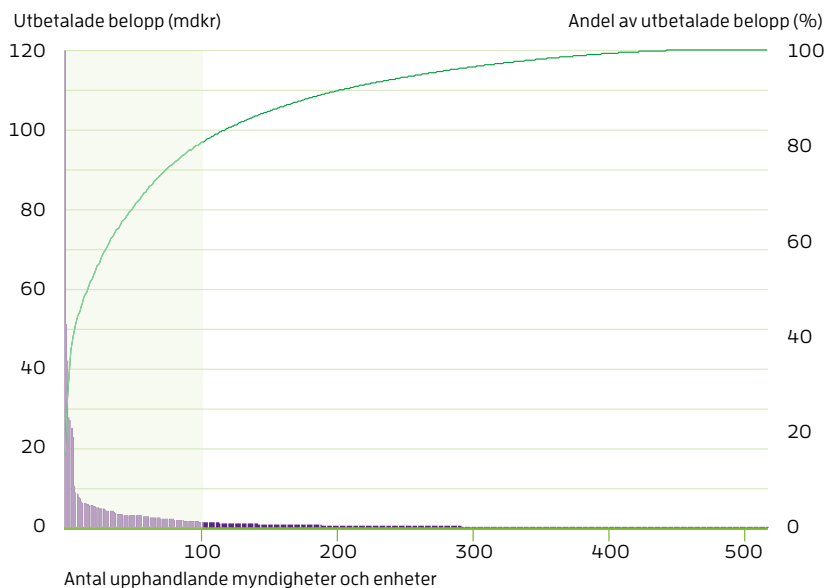

Diagram 21 **Utbetalningar från statliga myndigheter till utomstående organisationer, 2017**

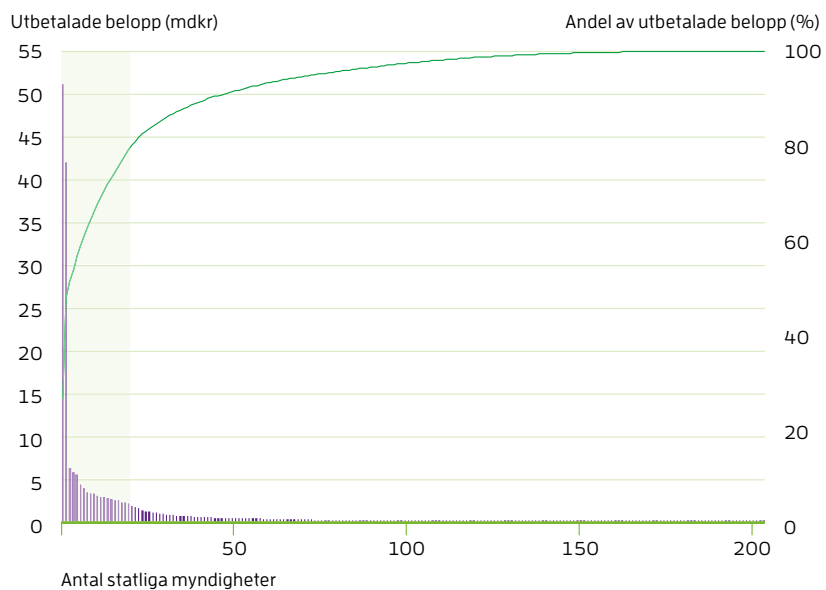
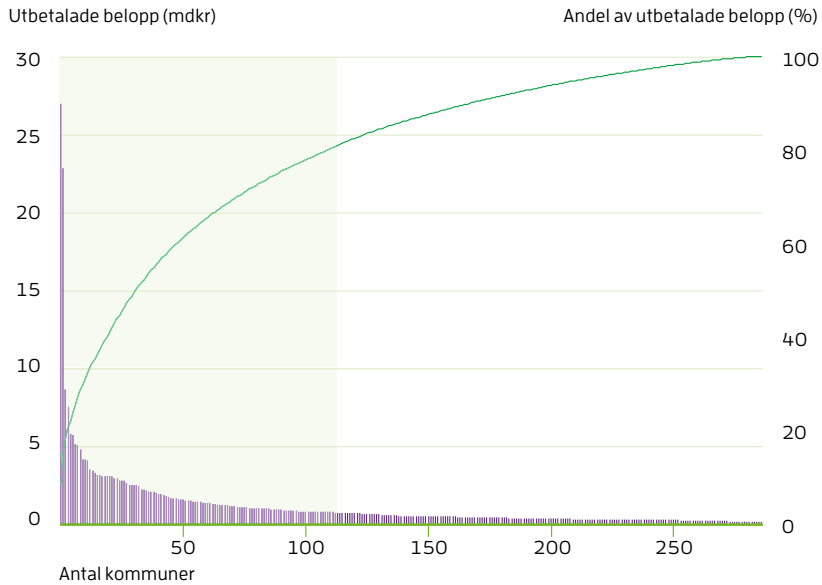
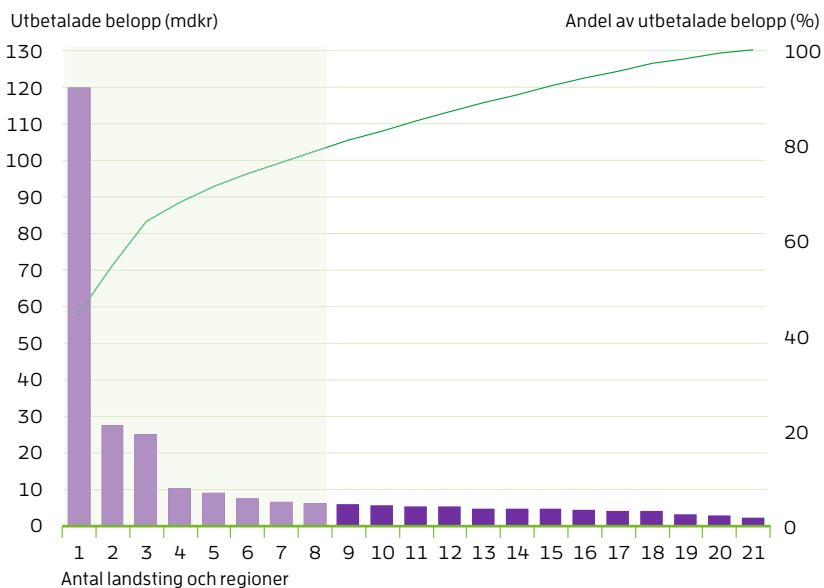

Diagram 22 **Utbetalningar från kommuner till utomstående organisationer, 2017**Diagram 23 **Utbetalningar från landsting och regioner till utomstående organisationer, 2017**

Källa: DSI (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer. Den skuggade ytan motsvarar 80 procent av utbetalade belopp.

År 2017 hade stat, kommun och landsting över 210 000 privata och offentliga leverantörer. Diagram 24–27 visar utbetalade belopp i kombination med antalet leverantörer för upphandlande myndigheter som ingår i statistiken. En punkt motsvarar en upphandlande myndighet och visar utbetalade belopp i kombination med antalet leverantörer för den myndigheten. För en upphandlande myndighet kan motsvarande analys utgöra ett viktigt underlag för utveckling av inköpsverksamheten. Med några undantag hade upphandlande myndigheter 2017 under 10 000 leverantörer och de flesta under 5 000 leverantörer. Detta framgår av Diagram 24. Nationellt visar trenden att antalet leverantörer växer med storleken på utbetalade belopp. Korrelationskoefficienten uppgår till 0,76, vilket visar på en positiv korrelation.

Med undantag för ett mindre antal statliga myndigheter som hade 4 000–8 000 leverantörer vardera, hade många

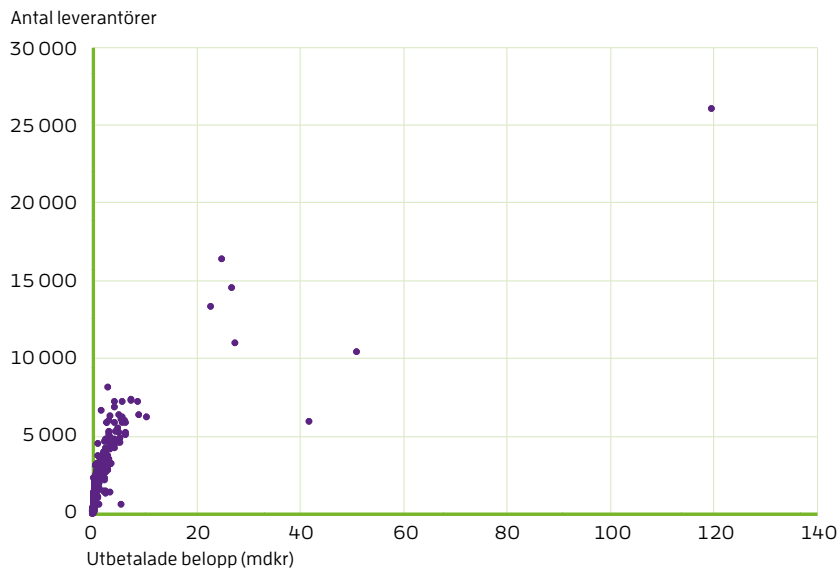
statliga myndigheter under 4 000 leverantörer och de flesta under 2 000 leverantörer 2017. Trafikverket stod ut bland statliga myndigheter med över 10 000 leverantörer 2017. Detta framgår av Diagram 25.

Med undantag för ett tjugotal kommuner som hade 4 000–8 000 leverantörer, hade de flesta kommuner under 4 000 leverantörer var 2017. Stockholms stad och Göteborgs stad stod ut bland kommunerna med över 13 000 leverantörer vardera 2017. Detta framgår av Diagram 26.

Med tre undantag hade landsting och regioner 4 000–6 000 leverantörer vardera 2017. Stockholms läns landsting (cirka 26 000), Region Skåne (cirka 11 000) och Västra Götalandsregionen (cirka 16 000) stod ut bland landstingen och regionerna med ett högre antal leverantörer. Detta framgår av Diagram 27.

Diagram 24 Utbetalade belopp och antalet leverantörer efter statlig myndighet, kommun och landsting och region (varje punkt motsvarar en upphandlande myndighet), 2017

Diagram 25 Utbetalade belopp och antalet leverantörer efter statlig myndighet (varje punkt motsvarar en statlig myndighet), 2017

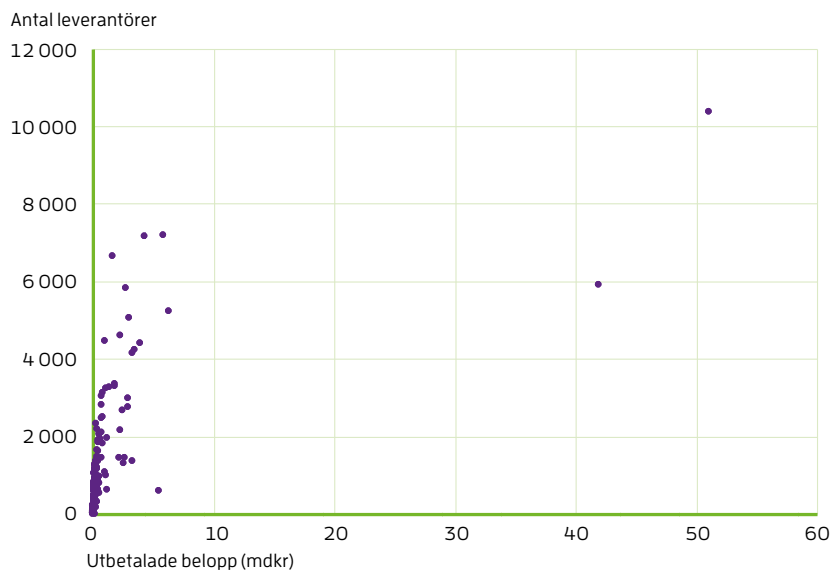

Diagram 26 **Utbetalade belopp och antalet leverantörer efter kommun (varje punkt motsvarar en kommun), 2017**

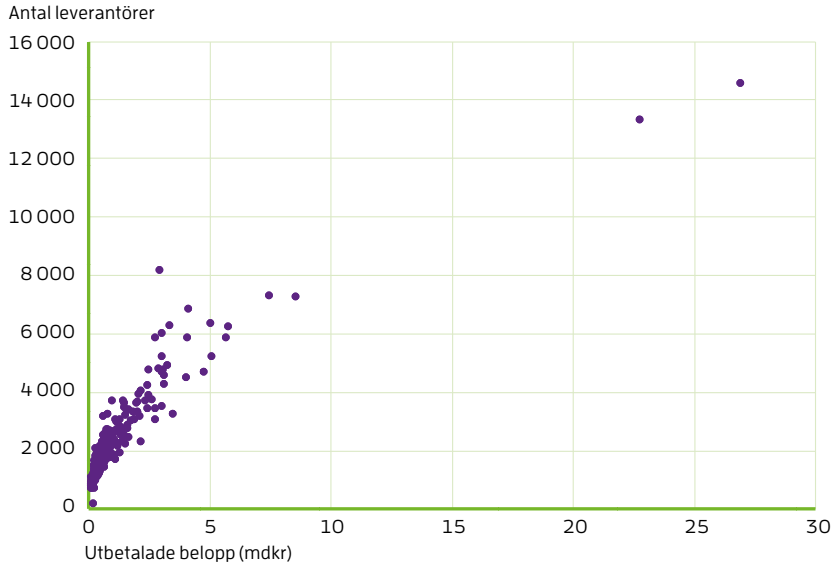
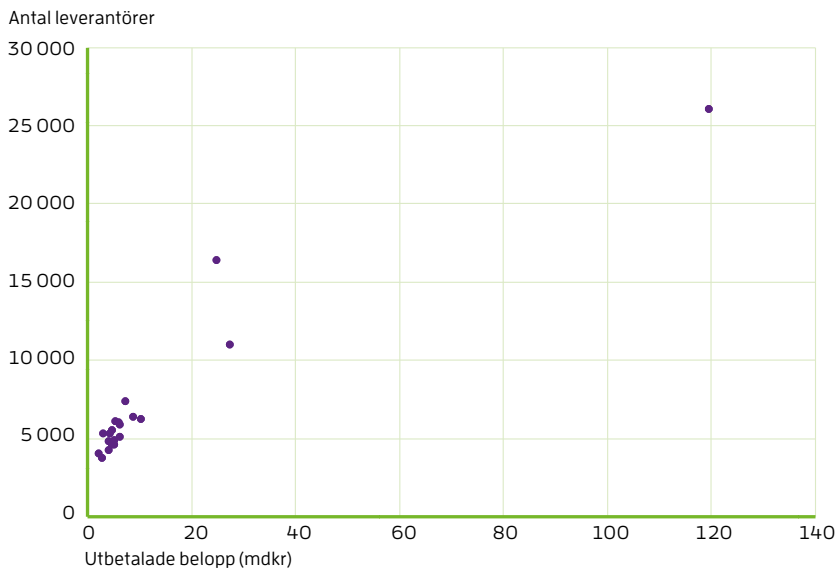

Diagram 27 **Utbetalade belopp och antalet leverantörer efter landsting och region (varje punkt motsvarar ett landsting eller en region), 2017**

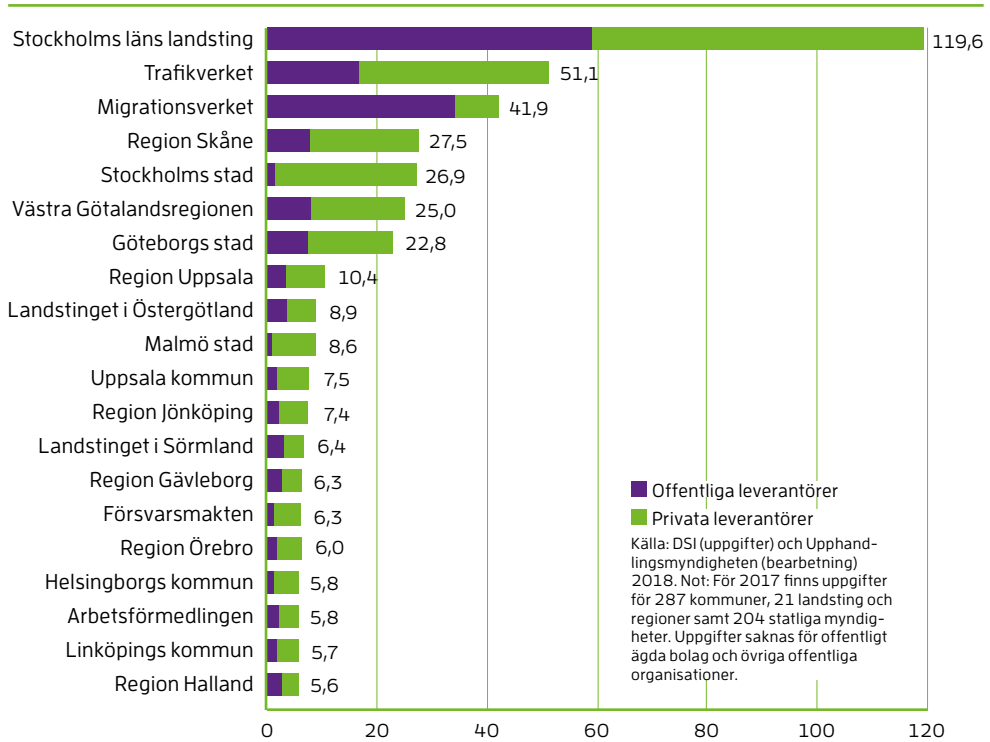

Källa: DSI (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer.

Stockholms läns landsting var den upphandlande myndighet som under 2017 betalade ut störst belopp (119,6 miljarder kronor) till privata och offentliga leverantörer. Stockholms läns landsting stod därmed ensamt för 15 procent av utbetalade belopp 2017. I den summa

som Stockholms läns landsting betalade ut ingår bland annat utbetalningar till den verksamhet som landstinget bedriver i aktiebolagsform. Därefter följde Trafikverket och Migrationsverket, som under 2017 betalade ut 51,1 miljarder kronor respektive 41,9 miljarder kronor.

Diagram 28 Myndigheter med störst utbetalade belopp (mdkr), 2017

Inom staten betalade Trafikverket (51,1 miljarder kronor), Migrationsverket (41,9 miljarder kronor) och Försvarsmakten (6,3 miljarder kronor) ut störst belopp 2017. Bland kommuner betalade de stora kommunerna Stockholms stad (26,9 miljarder kronor), Göteborgs stad

(22,8 miljarder kronor) och Malmö stad (8,6 miljarder kronor) ut störst belopp. Stockholms läns landsting (119,6 miljarder kronor), Region Skåne (27,5 miljarder kronor) och Västra Götalandsregionen (25,0 miljarder kronor) betalade ut störst belopp bland landsting och regioner.

Tabell 29 **Utbetalningar från stat, kommun och landsting till utomstående organisationer, 2017**

Stat	Utbe- talade belopp (mdkr)	Antal leveran- törer	Kommun	Utbe- talade belopp (mdkr)	Antal leveran- törer	Landsting och region	Utbe- talade belopp (mdkr)	Antal leveran- törer
Trafikverket	51,1	10 380	Stockholms stad	26,9	14 530	Stockholms läns landsting	119,6	26 027
Migrationsverket	41,9	5 913	Göteborgs stad	22,8	13 294	Region Skåne	27,5	10 941
Försvarsmakten	6,3	5 243	Malmö stad	8,6	7 229	Västra Götalandsregionen	25,0	16 371
Arbetsförmedlingen	5,8	7 185	Uppsala kommun	7,5	7 268	Region Uppsala	10,4	6 223
Vetenskapsrådet	5,5	596	Helsingborg kommun	5,8	6 228	Landstinget i Östergötland	8,9	6 370
Kriminalvården	4,3	7 168	Linköping kommun	5,7	5 860	Region Jönköping	7,4	7 326
Karolinska institutet	3,9	4 399	Västerås stad	5,1	5 181	Landstinget i Sörmland	6,4	5 842
Försäkringskassan	3,4	4 250	Örebro kommun	5,0	6 325	Region Gävleborg	6,3	5 075
Fortifikationsverket	3,3	4 169	Nacka kommun	4,8	4 671	Region Örebro	6,0	5 965
Svenska kraftnät	3,3	1 383	Jönköpings kommun	4,2	6 811	Region Halland	5,6	6 089
Uppsala universitet	3,0	5 055	Norrköpings kommun	4,1	5 859	Landstinget Västmanland	5,3	4 855
Statens fastighetsverk	2,9	2 991	Umeå kommun	4,0	4 467	Västerbottens läns landsting	5,3	4 541
Skatteverket	2,9	2 772	Täby kommun	3,5	3 239	Kalmar läns landsting	4,8	5 494
Göteborgs universitet	2,7	5 837	Lund kommun	3,4	6 243	Landstinget Dalarna	4,8	4 643
Statens Energimyndighet	2,6	1 446	Karlstad kommun	3,3	4 893	Landstinget Västernorrland	4,8	4 544
Transportstyrelsen	2,6	1 328	Huddinge kommun	3,1	4 561	Norrbottnens läns landsting	4,5	5 248
MSB	2,4	2 690	Gävle kommun	3,1	4 245	Region Kronoberg	4,2	4 205
Statens kulturråd	2,2	2 162	Sundsvall kommun	3,1	4 763	Landstinget i Värmland	4,1	4 797
Sveriges Domstolar	2,2	4 620	Järfälla kommun	3,1	3 502	Region Gotland	3,1	5 264
Naturvårdsverket	2,2	1 470	Skellefteå kommun	3,0	4 666	Landstinget Blekinge	2,9	3 704

Källa: DSI (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer.

23 %

av utbetalade belopp 2017 avsåg **vård och omsorg samt sociala tjänster**

8.4 En fjärdedel av utbetalade belopp avser **vård och omsorg samt sociala tjänster**

Utifrån den så kallade standarden för svensk näringsgrensindelning (SNI) kan företag klassificeras efter vilken verksamhet de bedriver. SNI är indelad i en trädstruktur med fem nivåer, där lägre nivåer anger en ökad grad av precisering. Utifrån SNI kan företag klassificeras till en eller flera branscher eller näringsgrenar. Den lägsta nivån innehåller drygt 800 SNI-koder.

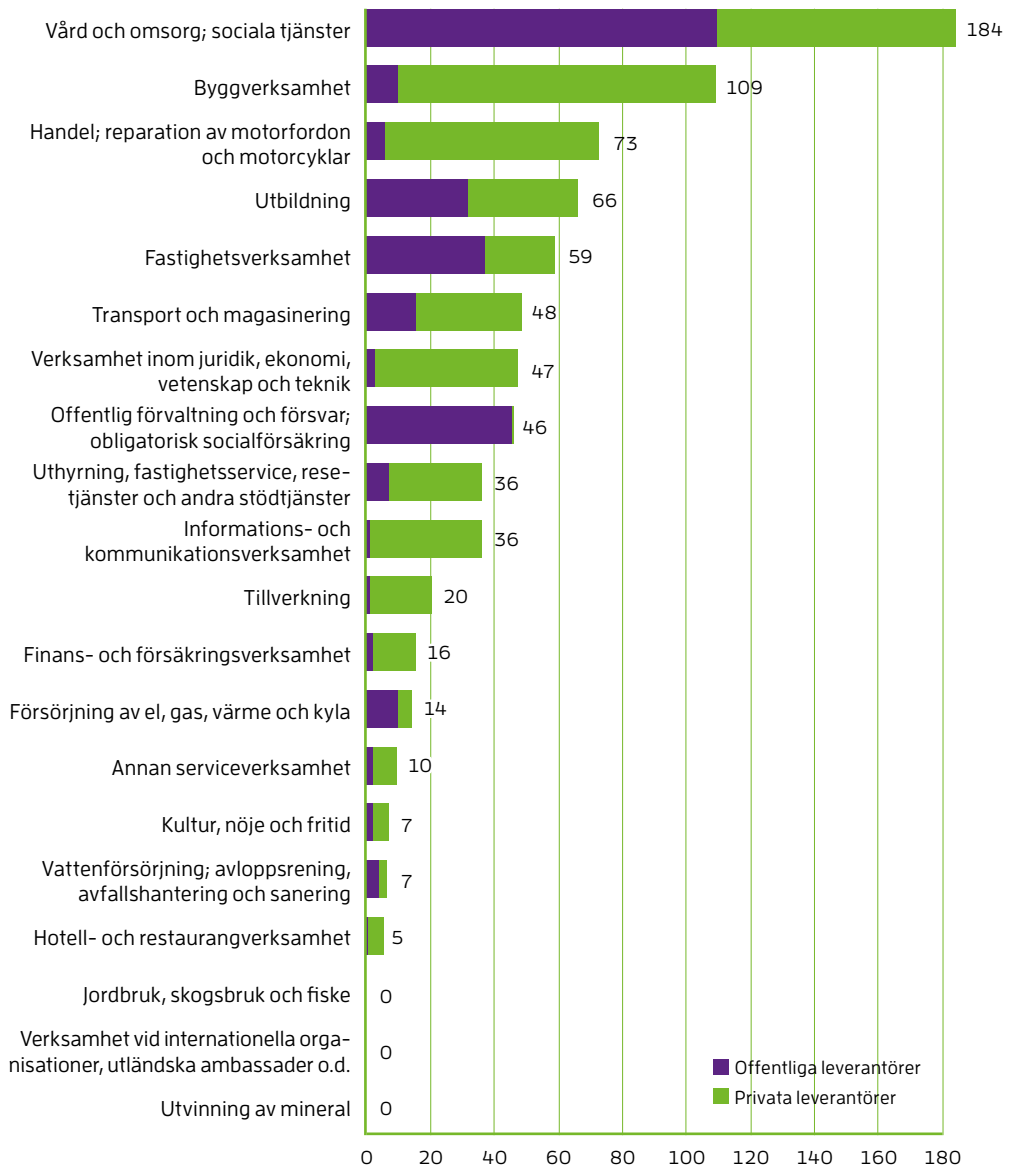
Genom att kategorisera leverantörer utifrån SNI-koder kan utbetalningar delas in branschvis i olika avdelningar och undergrupper.²² Kategoriseringen ger en översiktlig bild av vad offentlig sektor betalar för. Drygt 184 miljarder kronor (23 procent) betalades ut till leverantörer inom SNI Q *Vård och omsorg samt sociala tjänster*. Drygt 60 procent av utbetalade belopp inom denna bransch gick till offentliga leverantörer. Därefter

följde SNI F *Byggverksamhet* med drygt 109 miljarder kronor (14 procent) och SNI G *Handel* med drygt 73 miljarder kronor (9 procent). Byggverksamhet omfattar både bygg och anläggning och olika byggrelaterade installationer. Handel omfattar parti- och detaljhandeln där stora poster inkluderar medicinsk utrustning, apoteksvaror och livsmedel. Inom både byggverksamhet och handel gick drygt 90 procent av utbetalade belopp till privata leverantörer. För mer information, tabell 83 och 84, bilaga 2.

Inom flertalet branscher var utbetalade belopp till privata leverantörer större än till offentliga. Undantagen är SNI Q *Vård och omsorg samt sociala tjänster*, SNI L *Fastighetsverksamhet*, SNI E *Vattenförsörjning; avloppsrening, avfallshantering och sanering* och SNI D *Försörjning av el, gas, värme och kyla*, där utbetalade belopp till offentliga leverantörer översteg utbetalade belopp till privata leverantörer.

22. Ett enskilt företag kan ha en eller flera SNI-koder. Vid kategorisering används respektive företags eller organisations huvudsakliga SNI-kod.

Diagram 29 **Utbetalningar från stat, kommun och landsting till utomstående organisationer efter SNI-sektioner (mdkr), 2017**

Källa: DSI (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer.

Tabell 30 och diagram 30 visar antalet leverantörer i kombination med utbetalade belopp per SNI-sektion. Flest leverantörer fanns inom SNI G *Handel* där strax över 30 000 leverantörer tillsammans mottog 72,6 miljarder kronor.

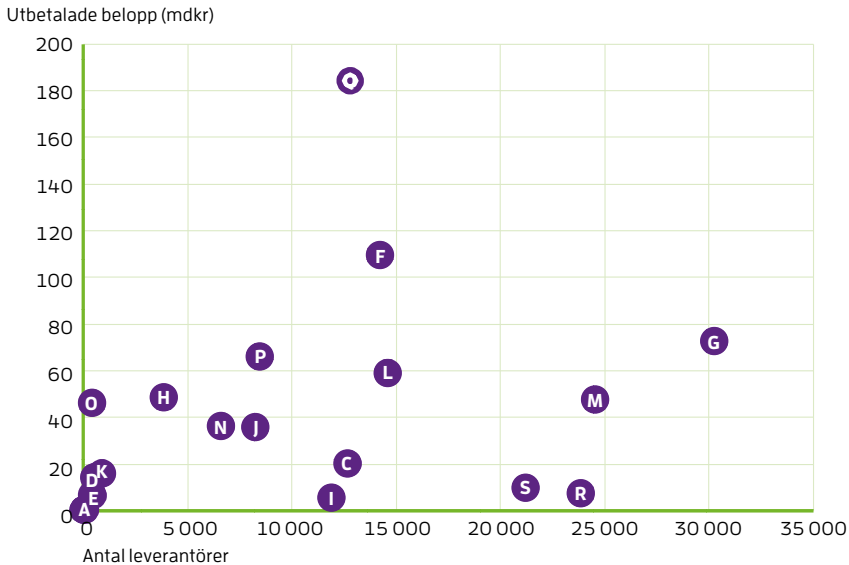
Inom SNI R *Kultur, nöje och fritid* mottog nära 24 000 leverantörer 7,2 miljarder kronor. Därefter följer SNI M *Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik* där nära 25 000 leverantörer mottog 47,2 miljarder kronor.

Tabell 30 **Utbetalningar från stat, kommun och landsting till utomstående organisationer efter SNI-sektioner, 2017**

SNI	Benämning	Utbetalade belopp (mdkr)	Andel (%)	Antal leverantörer	Andel (%)
A	Jordbruk, skogsbruk och fiske	0,0	0,0 %	136	0,1 %
B	Utvinning av mineral	0,0	0,0 %	5	0,0 %
C	Tillverkning	20,1	2,5 %	12 709	6,0 %
D	Försörjning av el, gas, värme och kyla	14,5	1,8 %	521	0,2 %
E	Vattenförsörjning; avloppsrening, avfallshantering och sanering	6,5	0,8 %	507	0,2 %
F	Byggverksamhet	109,1	13,8 %	14 236	6,8 %
G	Handel; reparation av motorfordon och motorcyklar	72,6	9,2 %	30 269	14,4 %
H	Transport och magasinering	48,5	6,1 %	3 871	1,8 %
I	Hotell- och restaurangverksamhet	5,3	0,7 %	11 902	5,7 %
J	Informations- och kommunikationsverksamhet	35,7	4,5 %	8 250	3,9 %
K	Finans- och försäkringsverksamhet	15,7	2,0 %	928	0,4 %
L	Fastighetsverksamhet	58,7	7,4 %	14 591	6,9 %
M	Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	47,2	6,0 %	24 576	11,7 %
N	Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster	36,2	4,6 %	6 608	3,1 %
O	Offentlig förvaltning och försvar; obligatorisk socialförsäkring	45,9	5,8 %	450	0,2 %
P	Utbildning	65,9	8,4 %	8 452	4,0 %
Q	Vård och omsorg; sociala tjänster	184,0	23,3 %	12 821	6,1 %
R	Kultur, nöje och fritid	7,2	0,9 %	23 871	11,4 %
S	Annan serviceverksamhet	9,6	1,2 %	21 208	10,1 %
U	Verksamhet vid internationella organisationer, utländska ambassader och dylikt	0,0	0,0 %	20	0,0 %
	Uppgift saknas	6,5	0,8 %	14 276	6,8 %
	Totalt	789,1	100,0 %	210 207	100,0 %

Källa: DSI (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer.

Diagram 30 **Utbetalade belopp och antalet leverantörer efter SNI-sektioner (varje punkt motsvarar en SNI-sektion), 2017**

Källa: DSI (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer.

Det är naturligt med betydande skillnader inom offentlig sektor avseende utbetalningar till branscher och segment. Utbetalningar sammanfaller till stor del med obligatoriska uppgifter för stat, kommun och landsting. De tre branscher som 2017 mottog störst belopp från statliga myndigheter var SNI Q *Vård och omsorg samt sociala tjänster* (34,0 miljarder kronor), SNI F *Byggnadsverksamhet* (30,7 miljarder kronor) och SNI P *Utbildning* (20,2 miljarder kronor).²³ Kommuner betalade

störst belopp till leverantörer inom SNI F *Byggnadsverksamhet* (56,9 miljarder kronor), SNI Q *Vård och omsorg samt sociala tjänster* (53,0 miljarder kronor) och SNI P *Utbildning* (41,1 miljarder kronor). De tre branscher som mottog störst belopp från landsting och regioner var SNI Q *Vård och omsorg samt sociala tjänster* (97,0 miljarder kronor), SNI G *Handel* (37,1 miljarder kronor) och SNI H *Transport och magasinering* (28,9 miljarder kronor).

23. För staten saknas bland annat utbetalningar för Polismyndigheten och Försvarets materielverk, vilket påverkar utfallet.

Tabell 31 **Utbetalningar från stat, kommun och landsting till utomstående organisationer efter SNI-sektioner, 2017**

SNI Benämning	Stat		Kommun		Landsting och region	
	Utbetalade belopp (mdkr)	Antal leverantörer	Utbetalade belopp (mdkr)	Antal leverantörer	Utbetalade belopp (mdkr)	Antal leverantörer
A Jordbruk, skogsbruk och fiske	0,0	30	0,0	94	0,0	17
B Utvinning av mineral	0,0	2	0,0	3	0,0	0
C Tillverkning	7,9	5 413	6,3	9 691	5,9	4 315
D Försörjning av el, gas, värme och kyla	2,9	339	8,9	419	2,6	216
E Vattenförsörjning; avloppsrening, avfallshandling och sanering	0,3	266	5,8	461	0,4	157
F Byggverksamhet	30,7	3 977	56,9	12 049	21,5	2 873
G Handel; reparation av motorfordon och motorcyklar	7,8	13 102	27,7	24 908	37,1	12 808
H Transport och magasinering	6,8	1 775	12,8	3 027	28,9	1 330
I Hotell- och restaurangverksamhet	2,2	5 224	2,3	10 381	0,8	4 821
J Informations- och kommunikationsverksamhet	13,9	4 087	13,6	5 451	8,2	2 899
K Finans- och försäkringsverksamhet	5,0	433	6,9	644	3,7	338
L Fastighetsverksamhet	19,0	4 057	34,2	11 705	5,4	1 971
M Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	18,5	12 323	18,0	14 898	10,8	6 594
N Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster	9,0	2 654	16,7	5 323	10,4	2 031
O Offentlig förvaltning och försvar; obligatorisk socialförsäkring	11,8	255	8,9	360	25,1	230
P Utbildning	20,2	2 878	41,1	6 682	4,6	2 371
Q Vård och omsorg; sociala tjänster	34,0	2 761	53,0	6 554	97,0	7 443
R Kultur, nöje och fritid	1,3	5 369	3,9	19 913	2,0	4 923
S Annan serviceverksamhet	2,4	4 483	4,1	16 415	3,1	5 913
U Verksamhet vid internationella organisationer, utländska ambassader o.d.	0,0	15	0,0	5	0,0	2
Uppgift saknas	1,7	4 353	3,4	9 527	1,4	2 884
Totalt	195,6	73 796	324,6	158 510	268,9	64 136

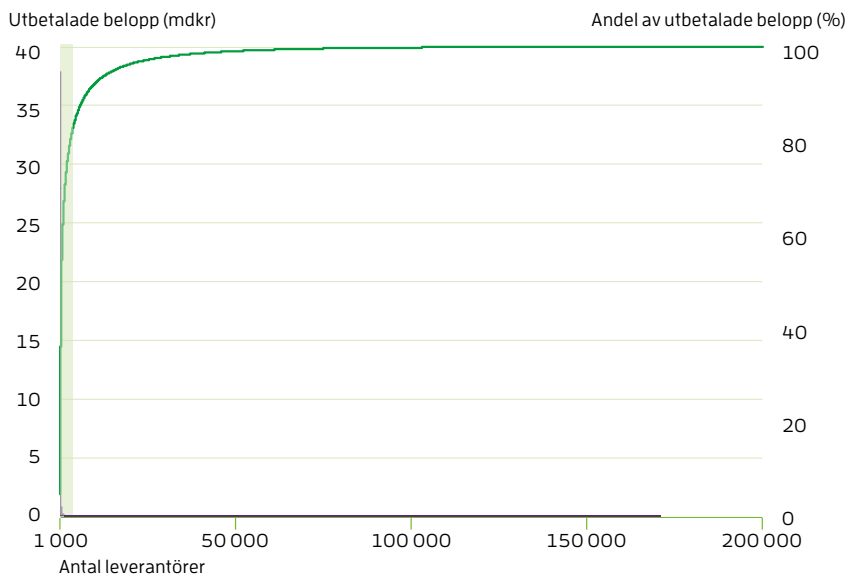
Källa: DSI (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer.

8.5 Utbetalningar till över 210 000 leverantörer

År 2017 mottog över 210 207 privata företag och andra organisationer utbetalningar från stat, kommun och landsting. Drygt 207 400 kan klassificeras som privata företag och drygt 2 600 som offentliga organisationer. Den genomsnittliga leverantören mottog 3,7 miljoner kronor 2017. Genomsnittet ger dock en missvisande bild av fördelningen av utbetalade belopp, eftersom ett mindre antal leverantörer mottog mycket stora belopp samtidigt som ett stort antal leverantörer mottog relativt små belopp. Diagram 31 visar en övergripande bild av vilka leverantörer som

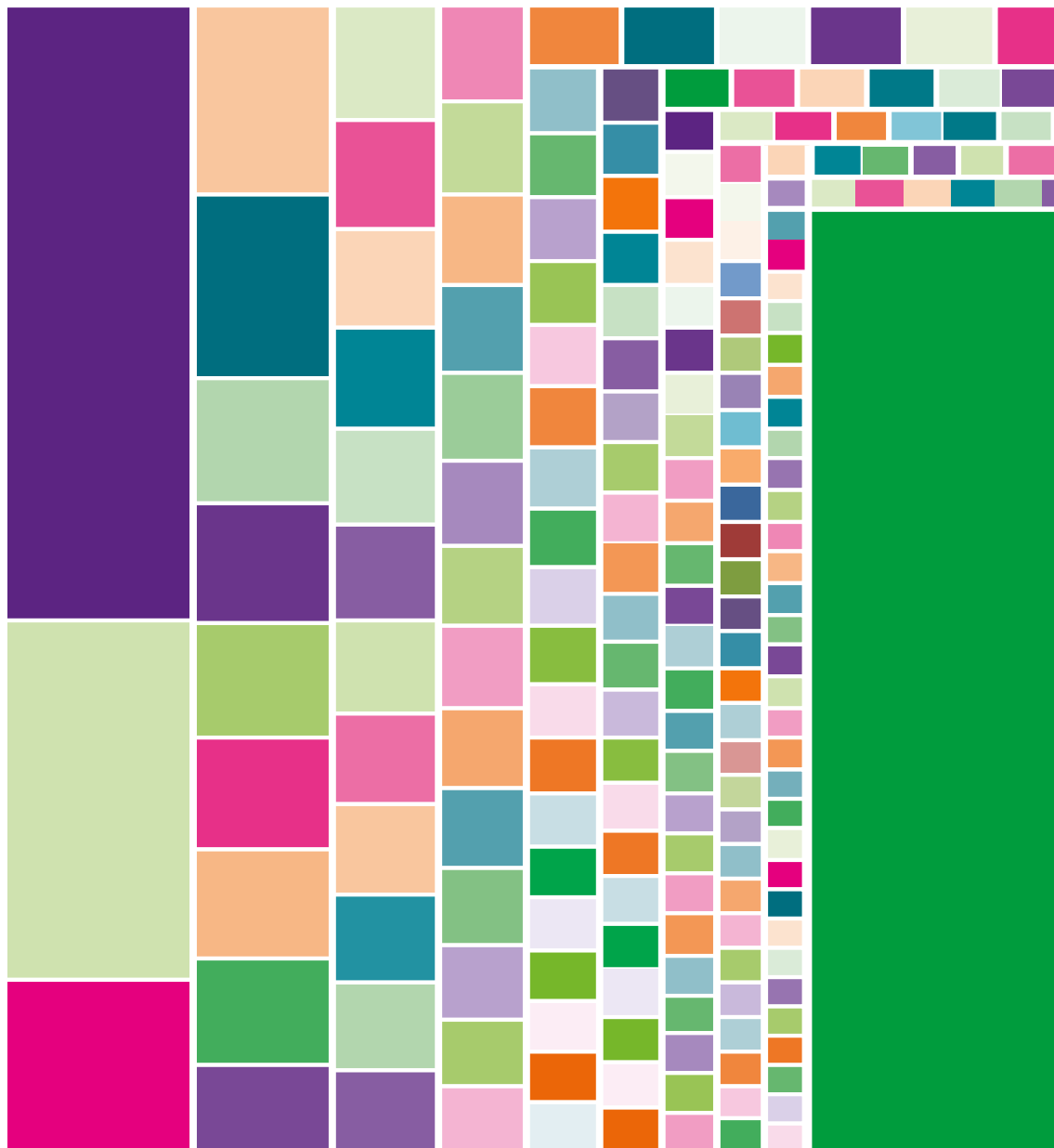
mottagit utbetalningar efter storleken på dessa belopp. Diagrammet visar att 3 066 leverantörer mottog 80 procent (635 miljarder kronor) av utbetalade belopp 2017. Vidare mottog 323 leverantörer 50 procent (398 miljarder kronor). De 100 största leverantörerna till stat, kommun och landsting mottog tillsammans 35 procent (279 miljarder kronor) av utbetalade belopp 2017. Utbetalningar var således koncentrerade till ett mindre antal leverantörer. Nära 1 000 leverantörer mottog ett belopp över 100 miljoner kronor. Nära 129 000 leverantörer mottog belopp under 100 000 kronor. För mer information, se tabell 82, bilaga 2.

Diagram 31 **Leverantörer till stat, kommun och landsting, 2017**

Källa: DSI (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer. Den skuggade ytan motsvarar 80 procent av utbetalade belopp.

Diagram 32 **Leverantörer till stat, kommun och landsting (varje box motsvarar en leverantör), 2017**

Källa: DSI (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer.

Övriga 209 918 leverantörer

År 2017 mottog över 210 000 privata företag och andra organisationer utbetalningar från stat, kommun och landsting. Denna figur visar en övergripande bild av leverantörer som mottagit utbetalningar efter storleken på dessa belopp.

Av de företag och andra organisationer som mottog offentliga utbetalningar 2017 var över 110 000 (54 procent) aktiebolag. Aktiebolagen mottog 554,6 miljarder kronor (70 procent) 2017. Den näst vanligaste juridiska formen var enskild

firma, som utgjorde 22 procent av alla leverantörer. Ideella föreningar utgjorde 16 procent. Leverantörer med en annan juridisk form än aktiebolag mottog tillsammans 30 procent av utbetalade belopp 2017.

Tabell 32 **Leverantörer till stat, kommun och landsting efter juridisk form, 2017**

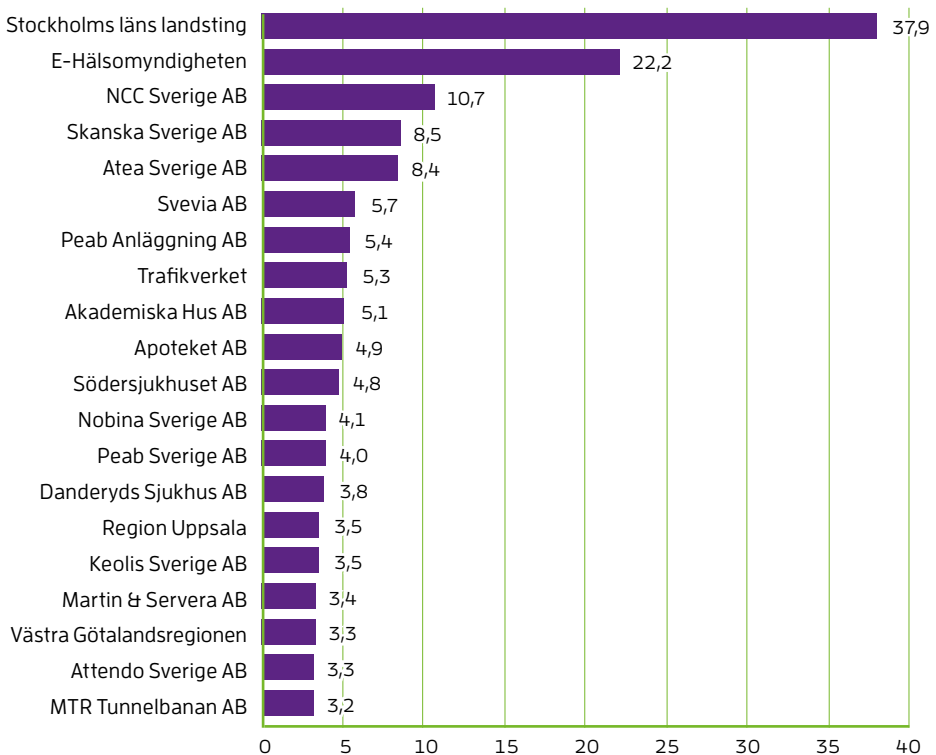
Juridisk form	Antal leverantörer	Andel av leverantörer (%)	Mottaget belopp (mdkr)	Andel av mottaget belopp (%)	Genomsnittligt mottaget belopp (mnr)
Aktiebolag	110 426	54 %	554,6	70 %	5,0
Enskild firma	44 803	22 %	3,9	0 %	0,1
Ideell förening	31 946	16 %	12,5	2 %	0,4
Handels- och kommanditbolag	6 991	3 %	7,0	1 %	1,0
Samfällighet	4 313	2 %	0,2	0 %	0,0
Ekonomisk förening	3 461	2 %	9,6	1 %	2,8
Stiftelse eller fond	1 197	1 %	8,3	1 %	6,9
Okänd juridisk form	845	0 %	1,4	0 %	1,7
Utländsk juridisk person	491	0 %	3,4	0 %	6,9
Kommuner	290	0 %	50,8	6 %	175,1
Statlig enhet	201	0 %	63,8	8 %	317,7
Kommunförbund	185	0 %	16,1	2 %	87,1
Regional statlig myndighet	41	0 %	0,2	0 %	5,5
Landsting	20	0 %	60,3	8 %	3 017,2
Oskiftat dödsbo	9	0 %	0,0	0 %	0,1
SCE-företag	1	0 %	0,0	0 %	0,1
Partrederi	1	0 %	0,0	0 %	0,0
Totalt	205 221	100 %	792,2	100 %	3,9

Källa: DSI (uppgifter), Bisnode (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer. Det totala antalet organisationer och utbetalade belopp avviker något från övriga tabeller, eftersom denna tabell endast innehåller leverantörer med organisationsnummer tillgängliga via Bisnode.

Diagram 33 visar de största leverantörerna till stat, kommun och landsting 2017. Redovisningen omfattar både privata och offentliga leverantörer. Den största offentliga leverantören 2017 var Stockholms läns landsting (37,9 miljarder kronor), följt av E-hälsomyndigheten (22,2 miljarder kronor) och Svevia AB (5,7 miljarder kronor). Stockholms läns landsting är både den myndighet som betalar ut störst belopp till leverantörer och den leverantör som mottar störst

belopp från myndigheter. Den största privata leverantören var NCC Sverige AB (10,7 miljarder kronor) följt av Skanska Sverige AB (8,5 miljarder kronor) och Atea Sverige AB (8,4 miljarder kronor). Företagsanalyser utgår ifrån organisationsnummer och tar ingen hänsyn till eventuella koncernrelationer mellan enskilda företag. För en utförligare redovisning av rapportens metod hänvisas till avsnitt 1.4.5.

Diagram 33 **Leverantörer till stat, kommun och landsting (mdkr), 2017**

Källa: DSI (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer.

Tabell 33 redovisar leverantörer uppdelade efter stat, kommun och landsting 2017 efter mottaget belopp. De tre största leverantörerna till staten var Akademiska Hus AB (5,1 miljarder kronor), Svevia AB (4,2 miljarder kronor) och NCC Sverige AB (3,3 miljarder kronor). NCC Sverige AB (5,0 miljarder kronor) var även den största leverantören till kommuner,

följt av Atea Sverige AB (3,5 miljarder kronor) och Attendo Sverige AB (3,2 miljarder kronor). De tre största leverantörerna till landsting och regioner var Stockholms läns landsting (35,6 miljarder kronor), E-Hälsomyndigheten (22,1 miljarder kronor) och Apoteket AB (4,8 miljarder kronor).

Tabell 33 **Leverantörer till stat, kommun och landsting, 2017**

Stat	Mottagna belopp (mdkr)	Kommun	Mottagna belopp (mdkr)	Landsting och region	Mottagna belopp (mdkr)
Akademiska Hus AB	5,1	NCC Sverige AB	5,0	Stockholms läns landsting	35,6
Svevia AB	4,2	Atea Sverige AB	3,5	E-Hälsomyndigheten	22,1
NCC Sverige AB	3,3	Attendo Sverige AB	3,2	Apoteket AB	4,8
Trafikverket	3,1	Martin & Servera AB	3,0	Södersjukhuset AB	4,8
Peab Anläggning AB	2,9	Skanska Sverige AB	2,4	Nobina Sverige AB	4,0
Infranord AB	2,8	Menigo Foodservice AB	2,4	Skanska Sverige AB	3,9
Atea Sverige AB	2,8	Peab Anläggning AB	2,3	Danderyds Sjukhus AB	3,8
Arbetsförmedlingen	2,5	Peab Sverige AB	2,3	Keolis Sverige AB	3,3
Skanska Sverige AB	2,2	NCC Industry AB	1,9	MTR Tunnelbanan AB	3,2
Göteborgs stad	2,2	Internationella Engelska Skolan AB	1,8	Praktikertjänst AB	3,2
Stockholms läns landsting	2,0	Pysslingen Förskolor och Skolor AB	1,8	Uppsala läns landsting	2,8
Diners Club Nordic AB	2,0	Trafikverket	1,6	Swedish Hospital Partners AB	2,8
Stockholms stad	1,8	Nordea Finans Sverige AB	1,6	Arriva Sverige AB	2,7
Specialfastigheter Sverige AB	1,8	Aleris Omsorg AB	1,5	NCC Sverige AB	2,4
ICA Banken AB	1,6	Svevia AB	1,4	Capio S:t Görans Sjukhus AB	2,3
Strukton Rail AB	1,5	Västtrafik AB	1,3	ApoEx AB	2,1
Västra Götalandsregionen	1,4	Frösunda Omsorg AB	1,2	Atea Sverige AB	2,1
Lunds universitet	1,4	Göteborgs Spårvägar AB	1,1	MTR Pendeltågen AB	1,9
CGI Sverige AB	1,2	Förenade Care AB	1,1	Aleris Sjukvård AB	1,7
Uppsala universitet	1,2	WSP Sverige AB	1,0	Sjukvård och Omsorg i Norrtälje	1,6

Källa: DSI (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer.

3 066

LEVERANTÖRER

mottog tillsammans

1,5 %
av leverantörer

635

MILJARDER KRONOR

80 %
av utbetalade
belopp

Diagram 34 **Topp-50 privata leverantörer till stat, kommun och landsting 2017 (mdkr)**

Källa: DSI (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer.

Diagram 35 **Topp-50 offentliga leverantörer till stat, kommun och landsting 2017 (mdkr)**

Källa: DSI (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer.

9

SMÅ OCH MEDELSTORA FÖRETAGS DELTAGANDE I UPPHANDLINGAR

9.1	EU:s storleksklassificering av företag	128
9.2	Näringslivet i Sverige	129
9.3	Tre fjärdedelar av alla anbudsgivare är mindre företag	130
9.4	Nära fem av tio anbud kontrakteras oavsett företagsstorlek	132
9.5	Nästan hälften av alla leverantörer är mindre företag	133

9. Små och medelstora företags deltagande i upphandlingar

Av alla anbudsgivare 2017 var 76 procent mikroföretag eller små företag. Stora företag utgjorde 4 procent av anbudsgivarna och medelstora företag 11 procent.

År 2017 kontrakterades 46 procent av alla lämnade anbud, oavsett företagsklass. Stora företag var betydligt mer aktiva som anbudsgivare än mindre företag. Stora företag lämnade i genomsnitt 22,2 anbud vardera, att jämföra med 3,0 anbud för små företag och 1,9 anbud för mikroföretag. Detta ledde till att stora företag i genomsnitt tilldelades 10,2 avtal vardera, medan små företag och mikroföretag tilldelades 1,4 avtal respektive 0,9 avtal vardera.

Stora företag stod för 25 procent av alla kontrakterade anbud. Mikroföretag och små företag stod tillsammans för 50 procent av alla kontrakterade anbud.

Av alla leverantörer som mottog utbetalningar från stat, kommun och landsting 2017 var 47 procent mikroföretag eller små företag. Tillsammans mottog mikroföretag och små företag 143,6 miljarder kronor 2017, vilket motsvarade 18 procent av utbetalade belopp.

9.1 EU:s storleksklassificering av företag

Klassifikationen av företagsstorlek utgår ifrån Europeiska kommissionens definition. Europeiska kommissionen klassificerar företag enligt tre storleksklasser.²⁴

Klassificeringen baseras på antal anställda samt antingen nettoomsättning eller balansomslutning. I valet mellan nettoomsättning eller balansomslutning väljs det lägsta värdet. Företagets storleksklass bestäms därefter av den största klass

²⁴. Europeiska kommissionens rekommendation av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag (2003/361/EG).

som antal anställda samt nettoomsättning eller balansomslutning indikerar. Ett företag utan anställda men med en nettoomsättning på 20 miljoner euro

klassificeras därmed som ett medelstort företag. EU:s klassificering avviker från SCB:s klassificering som enbart baseras på antal anställda.

Tabell 34 **Europeiska kommissionens storleksklasser för företag**

Storleksklass	Antal anställda	Nettoomsättning (miljoner euro)	Balansomslutning (miljoner euro)
Mikroföretag	0–9	0–2	0–2
Små företag	10–49	2–10	2–10
Medelstora företag	50–249	10–50	10–43
Stora företag	> 250	> 50	> 43

Källa: Europeiska kommissionen (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

Vid storleksklassificering av företag bortses från flera bestämmelser som avser ägandeförhållanden. Ett mikroföretag som är helägt av en koncernmoder ska exempelvis räknas samman med koncernmodern och eventuellt andra helägda bolag i koncernen när storleksklassen fastställs. Eftersom tillgång till fullständiga ägarandelar saknas tar klassificeringen inte hänsyn till eventuella koncernrelationer mellan enskilda företag. För en utförligare redovisning av rapportens metod hänvisas till avsnitt 1.4.5.

9.2 Näringslivet i Sverige

Det finns i dag över 1,2 miljoner företag i Sverige, och över tid har antalet företag inom näringslivet ökat.²⁵ Enligt SCB hade över 96 procent av företagen i Sverige

tio eller färre anställda 2016. En stor del av dem är sannolikt mikroföretag enligt Europeiska kommissionens definition. Ett vanligt förekommande argument är att mikroföretag är underrepresenterade bland anbudsgivare, eftersom andelen mikroföretag i näringslivet är betydligt högre än andelen mikroföretag bland anbudsgivarna. Det finns flera brister med en sådan jämförelse. Jämförelsen tar till exempel inte hänsyn till att många företag är så små att de varken vill eller kan lämna anbud i offentlig upphandling. Företag kan dessutom vara underleverantörer till större företag som är anbudsgivare, vilket inte framgår av statistiken. Dessutom kan många av de varor och tjänster som de minsta företagen erbjuder upphandlas genom direktupphandlingar, som inte ingår

25. Statistiska centralbyrån 2017. Företagens ekonomi 2016.

i denna statistik. Även om mikroföretagen utgör en överväldigande majoritet av antalet företag i Sverige står små, medelstora och stora företag tillsammans för en betydligt större andel av näringslivets totala antal anställda och totala

omsättning. Att beskriva näringslivet enbart utifrån antal företag ger därmed ofta en missvisande bild av näringslivets struktur och olika företags samlade betydelse för ekonomin.

Tabell 35 **Näringslivets fördelning av företag, anställda, omsättning och förädlingsvärde efter antal anställda, 2016**

	Företag med 0–9 anställda	Företag med 10–49 anställda	Företag med 50–249 anställda	Företag med > 250 anställda
Andel av näringslivets totala antal företag	96,4 %	3,0 %	0,5 %	0,1 %
Andel av näringslivets totala anställda	22,8 %	23,2 %	19,3 %	34,7 %
Andel av näringslivets totala omsättning	21,6 %	18,8 %	20,0 %	39,6 %
Andel av näringslivets totala förädlingsvärde	24,4 %	19,1 %	18,9 %	37,5 %

Källa: Statistiska centralbyrån (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Definitionen av näringslivet exkluderar företag inom SNI 0 Offentlig förvaltning, försvar, obligatorisk socialförsäkring och SNI K Finans- och försäkringsverksamhet.

9.3 Tre fjärdedelar av alla anbudsgivare är mindre företag

Av de företag som lämnade anbud 2017 var 39 procent mikroföretag, 37 procent små företag och 12 procent medelstora företag. Av anbudsgivarna var 4 procent stora företag. Resterande 8 procent av anbudsgivarna utgjordes av privata företag och andra organisationer där de uppgifter som krävs för klassificering saknas, som exempelvis enskilda firmor eller utländska juridiska personer.

Fördelningen av antalet lämnade anbud i upphandlingar ger en annorlunda bild än antalet anbudsgivare. Mikroföretagen, som utgjorde 39 procent

av antalet anbudsgivare, stod för 19 procent av lämnade anbud. På motsvarande sätt stod små företag, som utgjorde 37 procent av anbudsgivarna, för 31 procent av lämnade anbud. Stora företag, som utgjorde 4 procent av antalet anbudsgivare, stod för 26 procent av antalet lämnade anbud. Förklaringen är att större företag oftare lämnar anbud i fler upphandlingar än mindre företag. Stora företag lämnade i genomsnitt 22,0 anbud under 2017, vilket kan jämföras med 6,1 anbud för medelstora företag, 3,0 anbud för små företag och 1,8 anbud för mikroföretag.

76%

av alla anbudsgivare 2017

VAR **MIKROFÖRETAG**
ELLER **SMÅ FÖRETAG**

Tabell 36 **Antal och andel anbudsgivare och anbud efter företagets storleksklass, 2017**

Storleksklass	Antal anbudsgivare	Andel av anbudsgivare	Antal anbud	Andel av anbud	Genomsnittligt antal anbud per anbudsgivare
Mikroföretag	5 656	39 %	10 408	19 %	1,8
Små företag	5 431	37 %	16 500	31 %	3,0
Medelstora företag	1 687	12 %	10 356	19 %	6,1
Stora företag	627	4 %	13 783	26 %	22,0
Övriga organisationer	1 099	8 %	2 333	4 %	2,1
Totalt	14 500	100 %	53 380	100 %	3,7

Källa: Visma (uppgifter), Bisnode (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om anbud saknas för 23 procent av alla upphandlingar 2017. Antalet anbud och anbudsgivare avviker något från övriga tabeller, eftersom denna tabell endast innehåller upphandlingar med organisationsnummer tillgängliga via Bisnode. Kategorin övriga organisationer saknar de uppgifter som krävs för klassificering av storlek.

9.4 Nära fem av tio anbud kontrakteras oavsett företagsstorlek

Ur företagets perspektiv är det inte viktigast att delta i upphandlingar, utan att tilldelas kontrakt. Stora företag var mest framgångsrika under 2017 och stod i genomsnitt för 10,1 kontrakterade anbud var. Detta var betydligt högre än motsvarande genomsnitt för mindre

företag. Nära hälften (46 procent) av alla lämnade anbud kontrakterades 2017, oavsett anbudsgivarens storleksklass.

Att stora företag i genomsnitt tilldelades fler avtal beror på att stora företag lämnade fler anbud. Stora företag stod för 26 procent av kontrakterade anbud 2017. Mikroföretag och små företag stod för 19 respektive 31 procent och medelstora företag för 20 procent.

Tabell 37 **Antal anbud och antal kontrakterade anbud efter företagets storlek, 2017**

Storleksklass	Antal anbud	Antal kontrakterade anbud	Andel av anbud som kontrakteras	Andel av antalet kontrakterade anbud	Genomsnittligt antal kontrakterade anbud per anbudsgivare
Mikroföretag	10 408	4 771	46 %	19 %	0,8
Små företag	16 500	7 578	46 %	31 %	1,4
Medelstora företag	10 356	4 828	47 %	20 %	2,9
Stora företag	13 783	6 316	46 %	26 %	10,1
Övriga organisationer	2 333	1 250	54 %	5 %	1,1
Totalt	53 380	24 743	46 %	100 %	1,7

Källa: Visma (uppgifter), Bisnode (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om anbud saknas för 23 procent av alla upphandlingar 2017. Antalet anbud och anbudsgivare avviker något från övriga tabeller, eftersom denna tabell endast innehåller upphandlingar med organisationsnummer tillgängliga via Bisnode. Kategorin övriga organisationer saknar de uppgifter som krävs för klassificering av storlek.

Jämförelserna mellan företagens storleksklasser avseende tilldelade avtal tar inte hänsyn till avtalens värde. De avtal som tilldelas stora företag kan antas ha betydligt högre genomsnittligt värde än de avtal som tilldelas mikroföretag och små företag. Tillgängliga uppgifter möjliggör inte någon analys av avtalens värde. En analys av offentliga utbetalningar i relation till leverantörernas storlek ger dock stöd för en sådan slutsats.

9.5 Nästan hälften av alla leverantörer är mindre företag

År 2017 betalade stat, kommun och landsting ut nära 789 miljarder kronor till över 210 000 privata företag och andra organisationer. Av alla leverantörer 2017

var 47 procent mikroföretag eller små företag, medan 2 procent var medelstora företag och 1 procent var stora företag. För 49 procent av alla leverantörer saknas de uppgifter som krävs för att klassificera storleken. Detta kan exempelvis avse enskilda firmor eller ekonomiska föreningar. Mikroföretag mottog 45,3 miljarder kronor 2017, vilket motsvarade 6 procent av utbetalade belopp. Små företag mottog 98,3 miljarder kronor, vilket motsvarade 12 procent av utbetalade belopp. Medelstora företag mottog 118,2 miljarder kronor, vilket motsvarade 15 procent av utbetalade belopp, och stora företag mottog 274,5 miljarder kronor, vilket motsvarade 35 procent av utbetalade belopp 2017.

Tabell 38 **Antalet leverantörer och utbetalade belopp efter företagsstorlek, 2017**

Storleksklass	Antal leverantörer	Andel av leverantörer	Mottaget belopp (mdkr)	Andel av mottaget belopp
Mikroföretag	76 581	37 %	45,3	6 %
Små företag	21 429	10 %	98,3	12 %
Medelstora företag	4 629	2 %	118,2	15 %
Stora företag	1 330	1 %	274,5	35 %
Övriga organisationer	101 252	49 %	255,8	32 %
Totalt	205 221	100 %	792,2	100 %

Källa: DSI (uppgifter), Bisnode (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer. Antalet leverantörer och utbetalade belopp avviker något från övriga tabeller, eftersom denna tabell endast innehåller utbetalningar med organisationsnummer tillgängliga via Bisnode.

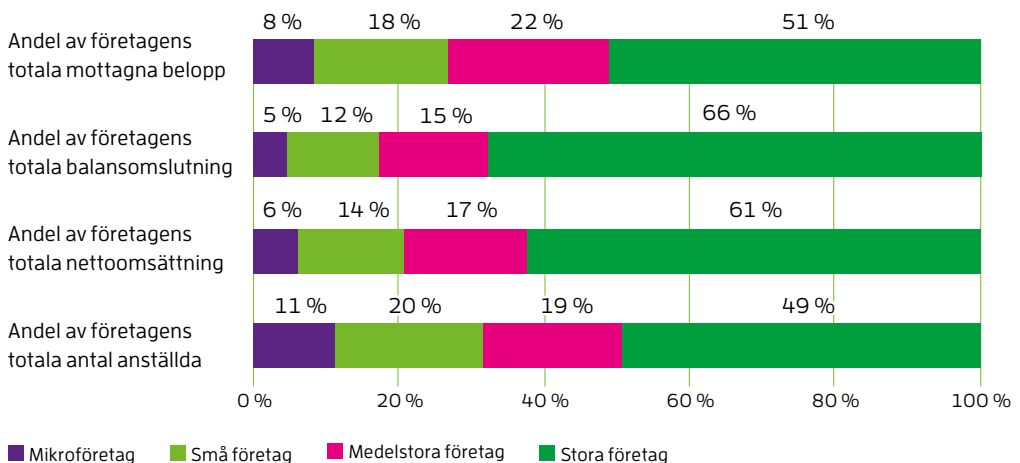

50% av alla anbud 2017
LÄMNADES AV
MIKROFÖRETAG eller **SMÅ FÖRETAG**

Att stora företag erhåller en större andel av utbetalade belopp är naturligt, eftersom de representerar en större andel av företagens totala antal anställda och totala omsättning. Stora företag har per definition större kapacitet än mindre företag, vilket ofta innebär möjligheter att utföra flera och större uppdrag. Endast 1 procent av alla leverantörer till stat,

kommun och landsting 2017 var stora företag. De stora företagen representerade dock 49 procent av leverantörernas totala antal anställda och 61 procent av leverantörernas totala omsättning. Det är mot denna bakgrund naturligt att stora företag mottog 51 procent av totala utbetalade belopp 2017.

Diagram 36 **Leverantörernas fördelning av utbetalade belopp, anställda, omsättning och balansomslutning efter företagsstorlek, 2017**

Källa: DSI (uppgifter), Bisnode (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer.

10

IDÉBURNA ORGANISATIONERS DELTAGANDE I UPPHANDLING

10.1	SCB:s klassificering av idéburna organisationer	138
10.2	Idéburen sektor i Sverige	139
10.3	Få idéburna organisationer lämnar anbud	140
10.4	Nära sju av tio anbud från idéburna organisationer kontrakteras	142
10.5	Utbetalningar till idéburna organisationer uppgår till nära 22 miljarder kronor	144

10. Idéburna organisationers deltagande i upphandlingar

Av de organisationer som lämnade anbud i upphandling 2017 kan drygt 198 anses tillhöra kategorin idéburna organisationer. De flesta var ideella föreningar.

Idéburna organisationer lämnade i genomsnitt 2,2 anbud var under 2017, vilket kan jämföras med 3,7 för övriga organisationer. Av alla lämnade anbud från idéburna organisationer kontrakterades 66 procent. Detta kan jämföras med 46 procent för övriga organisationer.

Nära 38 500 organisationer (18 procent) som mottog utbetalningar från stat, kommun och landsting 2017 tillhörde kategorin idéburna organisationer. De flesta var ideella föreningar. Tillsammans mottog idéburna organisationer 21,7 miljarder kronor, vilket motsvarar 3 procent av utbetalade belopp 2017.

10.1 SCB:s klassificering av idéburna organisationer

Definitionen av det civila samhället och den idéburna sektorn är varken tydlig eller enhetlig. Detta gör det svårt att i statistik identifiera vilka organisationer som tillhör dessa kategorier.²⁶ Den

statistik som redovisas i detta avsnitt utgår ifrån SCB:s definition av det civila samhället. I stället för begreppet civila samhället används begreppen idéburen sektor och idéburen organisation. Dock är definitionen av vilka organisationer som omfattas av begreppen densamma.

26. För mer information, se Statistiska centralbyrån 2016. *Det civila samhället 2014: satelliträkenskaper. Rapport 2016:1* och Betänkande av Utredningen för ett stärkt civilsamhälle 2016. *Palett för ett stärkt civilsamhälle*. SOU 2016:13. s. 63–78 och 420–427 och Betänkande av Valfärdsutredningen 2017. *Kvalitet i välfärden: bättre upphandling och uppföljning*. SOU 2017:38. s. 246–250 och 214–216 och Finansdepartement 2018. *En tydlig definition av idéburna aktörer i välfärden*. Kommittédirektiv 2018:41.

Den statistik som redovisas för idéburen sektor utgår i huvudsak från juridisk form och omfattar ideella föreningar, trossamfund, samfälligheter, stiftelser och fonder samt aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning (SVB). Därutöver ingår aktiebolag och ekonomiska föreningar inom vissa utpekade sektorer, samtidigt som ideella föreningar inom vissa utpekade sektorer inte ingår. Dessutom ingår så kallade arbetsintegrerade sociala företag enligt Tillväxtverket och organisationer med 90-konton enligt Svensk Insamlingskontroll. Dessa organisationer kan ha olika juridiska former, exempelvis ekonomisk förening, ideell förening eller aktiebolag. Inom ramen för denna rapport benämns de organisationer som omfattas av ovan definition för idéburna organisationer.

Företagsanalyser utgår ifrån organisationsnummer och tar ingen hänsyn till eventuella koncernrelationer mellan enskilda företag. Dotterorganisationer

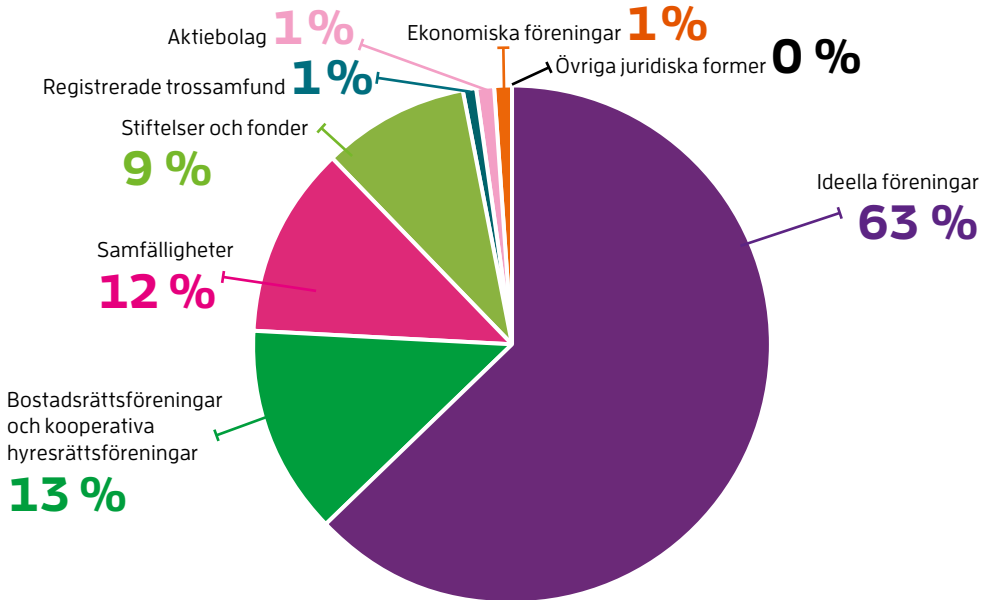
till moderorganisationer som omfattas av ovan definition ska dock, enligt SCB:s definition, klassificeras som tillhörande kategorin. För en utförligare redovisning av rapportens metod hänvisas till avsnitt 1.4.5. För en fullständig redovisning av metodiken bakom SCB:s klassificering hänvisas till SCB.²⁷

10.2 Idéburen sektor i Sverige

Enligt SCB fanns 2015 cirka 243 800 organisationer inom den idéburna sektorn, varav 93 000 var ekonomiskt aktiva. Sett till juridisk form var en majoritet av organisationerna ideella föreningar (63 procent), följt av bostadsrättsföreningar och hyresrättsföreningar (13 procent), samfälligheter (12 procent) samt stiftelser och fonder (9 procent). Förädlingsvärdet för de idéburna organisationerna beräknades av SCB till 132 miljarder kronor 2015, vilket motsvarade 3,1 procent av BNP.²⁸

27. Statistiska centralbyrån 2016. Det civila samhället 2014: satelliträkenskaper. Rapport 2016:1

28. Statistiska centralbyrån 2018. Civila samhällets bidrag till BNP var 3,1 procent 2015. Statistiknyhet från SCB 2017-12-11.

Diagram 37 **Andel idéburna organisationer i Sverige efter juridisk form, 2015**

Källa: Statistiska centralbyrån (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

10.3 Få idéburna organisationer lämnar anbud

Av de organisationer som lämnade anbud 2017 kan drygt 198 organisationer anses tillhöra kategorin idéburna organisationer. De vanligaste juridiska formerna bland de idéburna organisationer som lämnade anbud var ideella föreningar följt av stiftelser och fonder. Idéburna organisationer lämnade i genomsnitt 2,2 anbud var under 2017, vilket kan jämföras

föras med 3,7 för övriga organisationer. Idéburna organisationer lämnade tillsammans 421 anbud, vilket motsvarade strax under 1 procent av alla anbud som inkom 2017. Bortfallet av uppgifter om anbudsgivare innebär att antalet idéburna organisationer kan vara högre än vad som redovisas här. Det finns dock inget som tyder på att bortfallet av uppgifter är högre för idéburna organisationer än för övriga organisationer.

198 IDÉBURNA
ORGANISATIONER
LÄMNADE 421
anbud

Tabell 39 Antal anbud och anbudsgivare efter idéburna och övriga organisationer, 2017

Juridisk form	Antal anbudsgivare	Andel av anbudsgivare	Antal anbud	Andel av anbud	Genomsnittligt antal anbud per anbudsgivare
Idéburna organisationer	198	1 %	421	1 %	2,2
Aktiebolag	10	0 %	23	0 %	2,3
Ekonomisk förening	27	0 %	41	0 %	1,5
Ideell förening	85	1 %	164	0 %	1,9
Okänd juridisk form	2	0 %	11	0 %	5,5
Offentliga korporationer	8	0 %	23	0 %	2,9
Stiftelse eller fond	66	0 %	159	0 %	2,4
Övriga organisationer	14 527	99 %	53 474	99 %	3,7
Totalt	14 725	100 %	53 895	100 %	3,7

Källa: Visma (uppgifter), Bisnode (uppgifter), Statistiska centralbyrån (uppgifter), Tillväxtverket (uppgifter), Svensk Insamlingskontroll (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om anbud saknas för 23 procent av alla upphandlingar 2017. Antalet anbud och anbudsgivare avviker något från övriga tabeller, eftersom denna tabell endast innehåller upphandlingar med organisationsnummer tillgängliga via Bisnode.

10.4 Nära sju av tio anbud från idéburna organisationer kontrakteras

Idéburna organisationer lämnade tillsammans 421 anbud 2017, varav 283 kontrakterades. I genomsnitt kontrakterades 1,4 anbud för idéburna organisationer,

vilket var lägre än för övriga organisationer med i genomsnitt 1,7 kontrakterade anbud var. Av lämnade anbud från idéburna organisationer kontrakterades 66 procent 2017, vilket kan jämföras med 46 procent för övriga organisationer.

Tabell 40 Antal anbud och kontrakterade anbud efter idéburna och övriga organisationer, 2017

Juridisk form	Antal anbud	Antal kontrakterade anbud	Andel av anbud som kontrakteras	Andel av kontrakterade anbud	Genomsnittligt antal kontrakterade anbud per anbudsgivare
Idéburna organisationer	421	283	66 %	1 %	1,4
Aktiebolag	23	7	30 %	0 %	0,7
Ekonomisk förening	41	30	73 %	0 %	1,1
Ideell förening	164	107	65 %	0 %	1,3
Okänd juridisk form	11	10	91 %	0 %	5,0
Offentliga korporationer	23	20	87 %	0 %	2,5
Stiftelse eller fond	159	109	69 %	0 %	1,7
Övriga organisationer	53 474	24 851	46 %	99 %	1,7
Totalt	53 895	25 134	47 %	100 %	1,7

Källa: Visma (uppgifter), Bisnode (uppgifter), Statistiska centralbyrån (uppgifter), Tillväxtverket (uppgifter), Svensk Insamlingskontroll (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om anbud saknas för 23 procent av alla upphandlingar 2017. Antalet anbud och anbudsgivare avviker något från övriga tabeller, eftersom denna tabell endast innehåller upphandlingar med organisationsnummer tillgängliga via Bisnode.

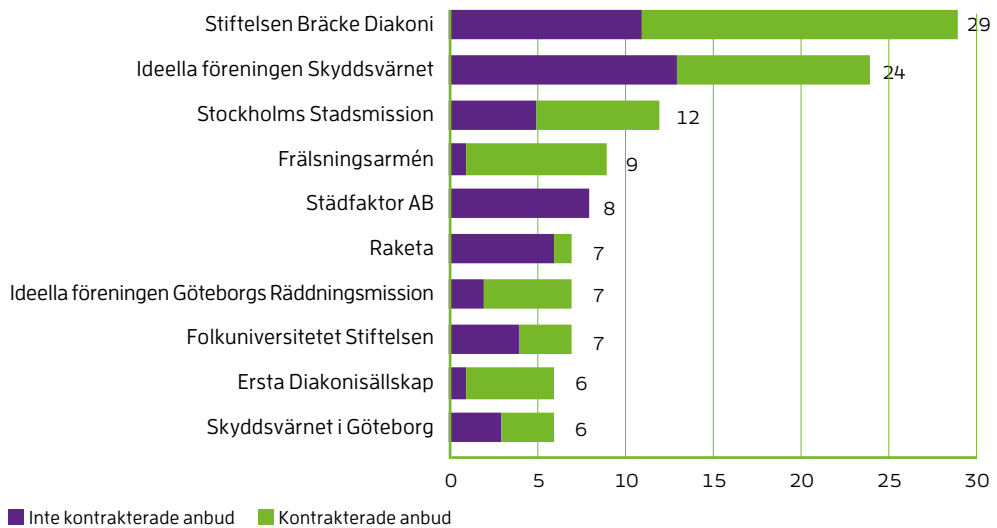
Stiftelsen Bräcke Diakoni (29) var den anbudsgivare som lämnade flest anbud 2017. Därefter följer Ideella föreningen Skyddsvärnet (24) och Stockholms Stadsmission (12). Företagsanalyser utgår ifrån organisationsnummer och tar ingen hänsyn till eventuella koncernrelationer mellan enskilda företag.

För en utförligare redovisning av rapportens metod hänvisas till avsnitt

1.4.5.

66 %
av alla anbud från
idéburna organisationer
KONTRAKTERADES

Diagram 38 **Idéburna organisationer som lämnade flest anbud 2017**

Källa: Visma (uppgifter), Bisnode (uppgifter), Statistiska centralbyrån (uppgifter), Tillväxtverket (uppgifter), Svensk Insamlingskontroll (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om anbud saknas för 23 procent av alla upphandlingar 2017.

10.5 Utbetalningar till idéburna organisationer uppgår till nära 22 miljarder kronor

Nära 38 500 organisationer som mottog utbetalningar från stat, kommun och landsting 2017 tillhörde kategorin idéburna organisationer. Detta motsvarar 18 procent av alla leverantörer. Den vanligaste juridiska formen inom denna kategori var ideell förening, följt av samfälligheter. Utbetalade belopp till idéburna organisationer uppgick till 21,7 miljarder kronor, vilket motsvarade

3 procent av utbetalade belopp 2017. Utbetalningar från det offentliga till idéburna organisationer innefattar inte enbart inköp utan även ersättningar och transfereringar, som olika former av bidrag. För närvarande saknas möjligheter att identifiera vilka utbetalningar till idéburna organisationer som avser inköp, men det är sannolikt att en betydande del av utbetalade belopp till idéburna organisationer avser utbetalningar som inte utgör inköp.

Tabell 41 **Utbetalningar från stat, kommun och landsting till idéburna och övriga organisationer, 2017**

Juridisk form	Antal leverantörer	Andel av leverantörer (%)	Utbetalade belopp (mdkr)	Andel av utbetalade belopp (%)	Genomsnittligt mottaget belopp (mnkr)
Idéburna organisationer	38 452	18 %	21,7	3 %	0,6
Aktiebolag	28	0 %	0,0	0 %	1,4
Ekonomisk förening	680	0 %	1,0	0 %	1,5
Ideell förening	31 939	15 %	12,2	2 %	0,4
Okänd juridisk form	330	0 %	0,5	0 %	1,5
Offentliga korporationer	20	0 %	0,1	0 %	6,7
Samfällighet	4 313	2 %	0,2	0 %	0,0
Stiftelse eller fond	1 140	1 %	7,7	1 %	6,7
Utländsk juridisk person	2	0 %	0,0	0 %	0,0
Övriga organisationer	171 755	82 %	767,4	97 %	4,5
Totalt	210 207	100 %	789,1	100 %	3,8

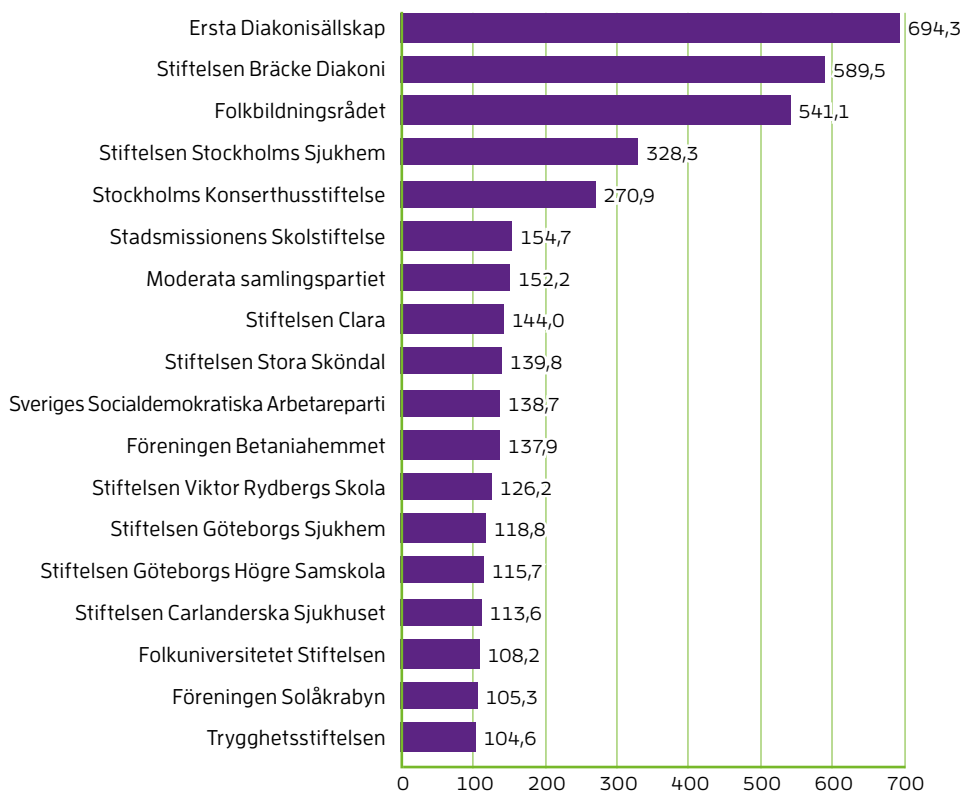
Källa: DSI (uppgifter), Bisnode (uppgifter), Statistiska centralbyrån (uppgifter), Tillväxtverket (uppgifter), Svensk Insamlingskontroll (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer. Antalet organisationer och utbetalade belopp avviker något från övriga tabeller, eftersom denna tabell endast innehåller utbetalningar med organisationsnummer tillgängliga via Bisnode.

I genomsnitt mottog en idéburen organisation 0,6 miljoner kronor 2017. Genomsnittet ger dock en missvisande bild av fördelningen av utbetalade belopp. Det var 1 733 idéburna organisationer som mottog 80 procent av utbetalade belopp inom kategorin idéburna organisationer 2017. Ersta Diakonisällskap (694,3 miljoner kronor) var den idéburna organisation som

mottog störst belopp 2017. Därefter följer Stiftelsen Bräcke Diakoni (589,5 miljoner kronor) och Folkbildningsrådet (541,1 miljoner kronor). Bland de idéburna organisationer som mottagit utbetalningar ingår politiska partier som exempelvis Moderata samlingspartiet och Sveriges socialdemokratiska arbetareparti. Utbetalningarna avser sannolikt partistöd.

Diagram 39 **Idéburna organisationer som mottog störst belopp (mnkr), 2017**

Källa: DSI (uppgifter), Bisnode (uppgifter), Statistiska centralbyrån (uppgifter), Tillväxtverket (uppgifter), Svensk Insamlingskontroll (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer.

11

ÖVERPRÖVNINGAR AV UPPHANDLING

11.1	Andelen överprovade upphandlingar minskar	148
11.2	Direktivstyrda upphandlingar överprövas oftare än inte direktivstyrda upphandlingar	153
11.3	Överprovning är vanligast vid upphandling av kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning	155
11.4	Upphandlingar med fler anbudsgivare blir oftare överprovade än upphandlingar med färre anbudsgivare	156
11.5	Antalet mål om överprovning i domstol uppgår till cirka 3 000 per år	157
11.6	Leverantörer får rätt i en av fyra överprovningar som prövas i sak i förvaltningsrätterna	158
11.7	Andelen upphandlingsmål som blir provade i sak i kammarrätterna ökar	160
11.8	Få upphandlingsmål prövas i sak i Högsta förvaltningsdomstolen	161
11.9	Längre handläggningstider för mål som prövas i sak i högre instans	162

11. Överprövningar av upphandling

Av alla upphandlingar överprövas 6,5 procent. Direktivstyrda upphandlingar överprövas i högre utsträckning än upphandlingar som inte är direktivstyrda.

Det är något vanligare att upphandlingar som annonseras av landsting och regioner överprövas än att upphandlingar som annonseras av kommuner och statliga myndigheter överprövas. Upphandlingar med fler anbudsgivare har generellt sett en högre andel överprövningar än upphandlingar med färre anbudsgivare.

Överprövning är vanligast inom CPV 30 *Maskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning utom möbler och programvara*, där 13,5 procent av alla upphandlingar överprövas. Inom CPV 45 *Anläggningsarbete* överprövas 5,3 procent av alla upphandlingar.

Under 2017 inkom 3 279 mål om överprövning vid förvaltningsdomstolarna. Detta var en minskning med 22 procent jämfört med 2016. I 76 procent av alla mål som prövades i sak 2017 dömde förvaltningsrätten till de upphandlande myndigheternas fördel. Av de mål som prövades i sak i förvaltningsrätterna 2017 fick den klagande helt eller delvis bifall i sin talan i 24 procent av målen.

11.1 Andelen överprövade upphandlingar minskar

En leverantör som anser sig ha lidit eller kunna komma att lida skada av att en myndighet har brutit mot en upphandlingslag i en upphandling kan ansöka om överprövning av upphandlingen hos förvaltningsrätten. Anser förvaltningsrätten att leverantören har rätt kan den besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först efter rättelse har gjorts.

År 2017 annonserades 18 525 upphandlingar, varav 1 212 överprövades. Detta motsvarade 6,5 procent av alla annonserade upphandlingar 2017. Att en upp-

6,5 %

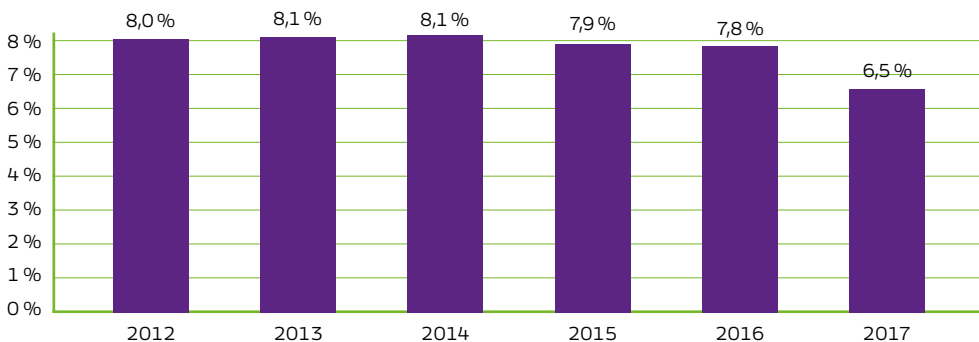
av alla upphandlingar 2017
överprövades

handling har registrerats som överprövad innebär att en dom eller ett beslut i första instans har fastställts. Antalet överprövningar kommer att öka något, eftersom det förekommer att överprövningar inte leder till dom förrän året efter. Giltigheten av ett avtal som har slutits kan dessutom under vissa förutsättningar överprövas i upp till sex månader efter att avtalet slöts. Redovisad statistik avser de upphandlingar som registrerats som överprövade per den 1 september 2018.²⁹

År 2017 minskade antalet upphandlingar som överprövades, samtidigt som antalet annonserade upphandlingar var relativt oförändrat jämfört med föregående år. Andelen överprövade upphandlingar

minskade från 7,8 procent till 6,5 procent. Förändringen indikerar ett trendbrott mot tidigare år. Antalet överprövade upphandlingar kommer att öka något eftersom en del överprövningar av upphandlingar inte leder till dom förrän året efter. För upphandlingar som avser ramavtal var andelen överprövade upphandlingar 9,2 procent 2017, att jämföra med 5,0 procent för upphandlingar som avser kontrakt. En förklaring till detta kan vara att i upphandlingar som avser ramavtal (5,2 anbudsgivare) medverkar generellt fler anbudsgivare i genomsnitt än i upphandlingar som avser kontrakt (3,4 anbudsgivare).

Diagram 40 **Andel överprövade annonserade upphandlingar, 2012–2017**

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

29. I statistiken ingår även ett begränsat antal överprövningar som rör avtals giltighet.

Tabell 42 **Antal överprövade annonserade upphandlingar 2012–2017**

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Antal annonserade upphandlingar	19 986	19 827	18 426	18 438	18 446	18 525
Antal överprövade upphandlingar	1 597	1 601	1 496	1 450	1 441	1 212

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

Sett till antal överprövades flest upphandlingar bland dem som annonserades av kommuner under 2017. Dock var andelen annonserade upphandlingar som överprövades högst för landsting och

regioner, där 10,2 procent av alla upphandlingar överprövades. För kommuner var andelen 6,7 procent och för statliga myndigheter var andelen 6,8 procent.

Tabell 43 **Antal och andel överprövade annonserade upphandlingar efter myndighetstyp, 2017**

Myndighet	Antal upphandlingar	Varav överprövade	Andel överprövade
Stat	3 394	214	6,3 %
Statliga myndigheter	3 006	203	6,8 %
Statliga bolag	388	11	2,8 %
Kommun	12 753	789	6,2 %
Kommuner	8 754	584	6,7 %
Kommunala bolag	3 999	205	5,1 %
Landsting och region	1 943	199	10,2 %
Landsting och regioner	1 727	177	10,2 %
Landsting- och regionägda bolag	216	22	10,2 %
Övriga organisationer	435	10	2,3 %
Totalt	18 525	1 212	6,5 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

Det var 426 myndigheter som fick minst 1 av sina upphandlingar överprövade under 2017. Av dessa myndigheter var det 57 procent som endast fick 1 upphandling överprövad. För 18 myndig-

heter överprövades över 10 annonserade upphandlingar. De flesta av dessa myndigheter annonserade dock ett stort antal upphandlingar under 2017.

Diagram 4.1 **Antal myndigheter efter antal överprövade annonserade upphandlingar, 2012-2017**

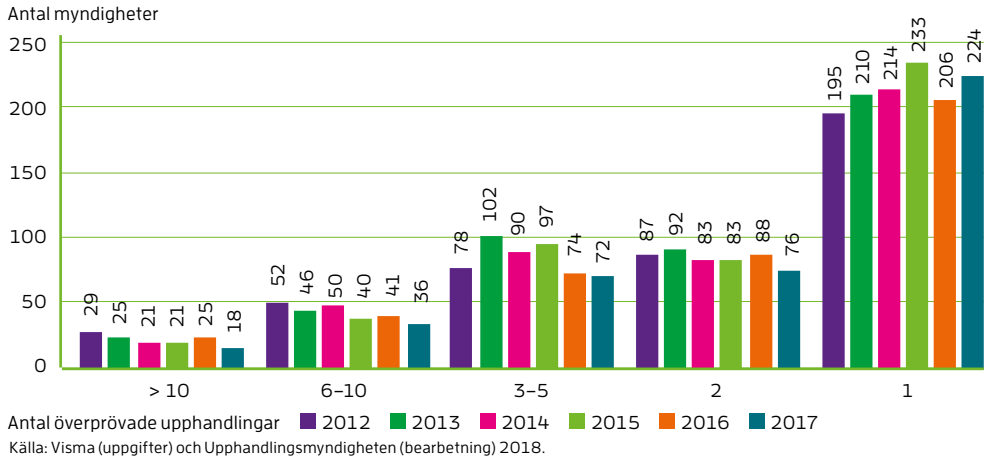
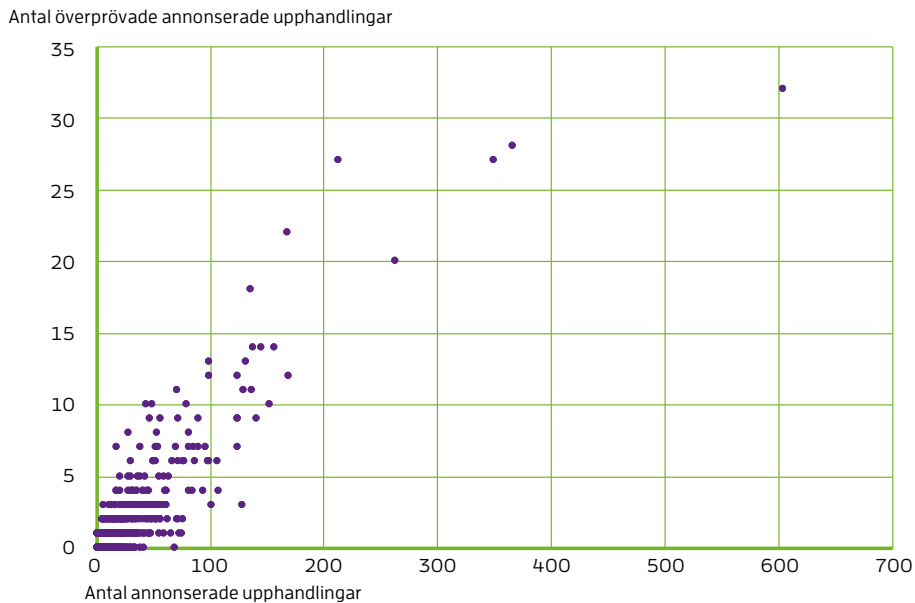

Diagram 4.2 **Antal annonserade upphandlingar och antal överprövade annonserade upphandlingar efter myndighet (varje punkt motsvarar en myndighet), 2017**

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

Flera av de myndigheter med ett högre antal överprövade upphandlingar 2017 annonserade även ett stort antal upphandlingar. Trafikverket annonserade till exempel 604 upphandlingar 2017, varav 32 överprövades. Detta innebär att en relativt låg andel (5,3 procent) av Trafikverkets annonserade upphandlingar överprövades 2017. Det finns

myndigheter som annonserade relativt många upphandlingar och som dessutom har en högre andel överprövningar än genomsnittet. För exempelvis Västra Götalandsregionen, Stockholms läns landsting och Uppsala kommun uppgick andelen överprövade upphandlingar till cirka 13 procent.

Tabell 44 **Myndigheter med högst antal överprövade annonserade upphandlingar, 2017**

Myndighet	Antal upphandlingar	Varav överprövade	Andel överprövade
Trafikverket	604	32	5,3 %
Stockholms stad	367	28	7,6 %
Västra Götalandsregionen	213	27	12,7 %
Göteborgs stad	350	27	7,7 %
Stockholms läns landsting	168	22	13,1 %
Kommunalförbundet Inköp Gävleborg	263	20	7,6 %
Uppsala kommun	136	18	13,2 %
Region Östergötland	138	14	10,1 %
Region Skåne	145	14	9,7 %
Försvarets Materielverk	157	14	8,9 %
Jönköpings läns landsting	99	13	13,1 %
Kommunalförbundet Fjärde storstadsregionen	132	13	9,8 %
Region Uppsala	125	12	9,6 %
Malmö stad	169	12	7,1 %
Lunds kommun	99	12	12,1 %
Luleå kommun	130	11	8,5 %
Nacka kommun	71	11	15,5 %
Fortifikationsverket	137	11	8,0 %
Telge Inköp AB	153	10	6,5 %
Region Kronoberg	80	10	12,5 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

11.2 Direktivstyrda upphandlingar överprövas oftare än inte direktivstyrda upphandlingar

Direktivstyrda upphandlingar överprövas oftare än inte direktivstyrda upphandlingar (8,6 procent respektive

4,9 procent). Vid upphandlingar genom öppet förfarande, som är vanligast för direktivstyrda upphandlingar, var andelen överprövningar 8,9 procent. Detta kan jämföras med 4,9 procent vid förenklat förfarande, som är vanligast vid upphandlingar som inte är direktivstyrda.

Tabell 45 **Antal och andel överprövade annonserade upphandlingar efter förfarande, 2017**

Förfarande	Antal upphandlingar	Varav överprövade	Andel överprövade
Inte direktivstyrda upphandlingar	10 198	498	4,9 %
Förenklat förfarande	10 065	490	4,9 %
Urvalsförfarande	133	8	6,0 %
Direktivstyrda upphandlingar	8 233	710	8,6 %
Öppet förfarande	7 431	658	8,9 %
Förhandlat förfarande med föregående annonsering	614	34	5,5 %
Selektivt förfarande	147	17	11,6 %
Konkurrenspräglad dialog	38	1	2,6 %
Kvalificeringssystem	2	0	0,0 %
Förfarande för inrättande av innovationspartnerskap	1	0	0,0 %
Annat	94	4	4,3 %
Förfarande för upphandling av en koncession	94	4	4,3 %
Totalt	18 525	1 212	6,5 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

Överprövning var något vanligare vid användning av tilldelningsgrunden *bästa förhållandet mellan pris och kvalitet* än vid användning av tilldelningsgrunden *pris* 2017. Vid upphandling med tilldelningsgrunden *bästa förhållandet mellan*

pris och kvalitet var andelen överprövningar 6,9 procent. När *pris* användes som tilldelningsgrund var andelen något lägre, 6,1 procent. Endast ett fåtal upphandlingar som annonserades 2017 använde *kostnad* som tilldelningsgrund.

Tabell 46 **Antal och andel överprövade annonserade upphandlingar efter tilldelningsgrund, 2017**

Tilldelningsgrund	Antal upphandlingar	Varav överprövade	Andel överprövade
Bästa förhållandet mellan pris och kvalitet	9 204	636	6,9 %
Kostnad	4	0	0,0 %
Pris	8 600	528	6,1 %
Uppgift saknas	717	48	6,7 %
Totalt	18 525	1 212	6,5 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

11.3 Överprövning är vanligast vid upphandling av kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning

Andelen upphandlingar som blir föremål för överprövning varierar mellan olika branscher och marknadssegment. År 2017 var överprövningar vanligast inom CPV 30 *Kontorsmaskiner, datorer*

samt kontors- och datorutrustning, utom möbler och programvara (13,5 procent).

Näst vanligast var överprövningar inom CPV 35 *Säkerhets-, brandbekämpnings-, polis- och försvarsutrustning* (12,1 procent) följt av upphandlingar inom CPV 85 *Hälso- och sjukvård samt socialvård* (11,6 procent).

Tabell 47 **CPV-huvudgrupper med högst andel överprövade annonserade upphandlingar, 2017**

CPV	Benämning	Antal upphandlingar	Varav överprövade	Andel överprövade
30	Kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning, utom möbler och programvara	340	46	13,5 %
35	Säkerhets-, brandbekämpnings-, polis- och försvarsutrustning	280	34	12,1 %
85	Hälso- och sjukvård samt socialvård	724	84	11,6 %
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	959	104	10,8 %
22	Trycksaker och tillhörande produkter	148	16	10,8 %
18	Kläder, skor, väskor och tillbehör	234	25	10,7 %
50	Reparation och underhåll	1 096	115	10,5 %
19	Skinn och textilier, plast- och gummimaterial	67	7	10,4 %
75	Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster	144	15	10,4 %
60	Transporter (utom avfallstransport)	43	450	9,6 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: I tabellen redovisas endast CPV-huvudgrupper med över 10 annonserade upphandlingar 2017.

Lägst andel överprövningar hade upphandlingar inom CPV 66 *Finans- och försäkringstjänster* (2,3 procent) och CPV 73 *FoU-tjänster samt tillhörande konsulttjänster* (2,6 procent). Den CPV-huvudgrupp där flest upphandlingar genomfördes 2017 var inom CPV 45 *Anläggningsarbete*. Inom denna CPV-huvudgrupp överprövades 5,3 procent av alla upphandlingar, vilket var lägre än genomsnittet i Sverige. För mer information, se tabell 80, bilaga 2.

11.4 Upphandlingar med fler anbudsgivare blir oftare överprövade än upphandlingar med färre anbudsgivare

Generellt är sannolikheten för överprövning högre när fler anbudsgivare lämnar anbud i en upphandling. Ett större antal anbudsgivare innebär att det i regel finns fler som kan ha ett intresse av att ansöka om överprövning. Andelen överprövade upphandlingar ökar från nästan 0 procent vid 1 anbudsgivare till nära 30 procent när fler än 30 anbudsgivare medverkar vid upphandling.

Tabell 48 **Antal och andel överprövade annonserade upphandlingar efter antalet anbudsgivare, 2017**

Antal anbudsgivare	Antal upphandlingar	Varav överprövade	Andel överprövade
1	2 599	9	0,3 %
2	3 300	132	4,0 %
3	2 523	166	6,6 %
4	1 793	145	8,1 %
5	1 187	111	9,4 %
6	781	84	10,8 %
7	470	50	10,6 %
8	292	29	9,9 %
9	228	34	14,9 %
10–19	630	93	14,8 %
20–29	103	26	25,2 %
> 30	88	26	29,5 %
Uppgift saknas	4 530	307	6,8 %
Totalt	18 525	1 212	6,5 %

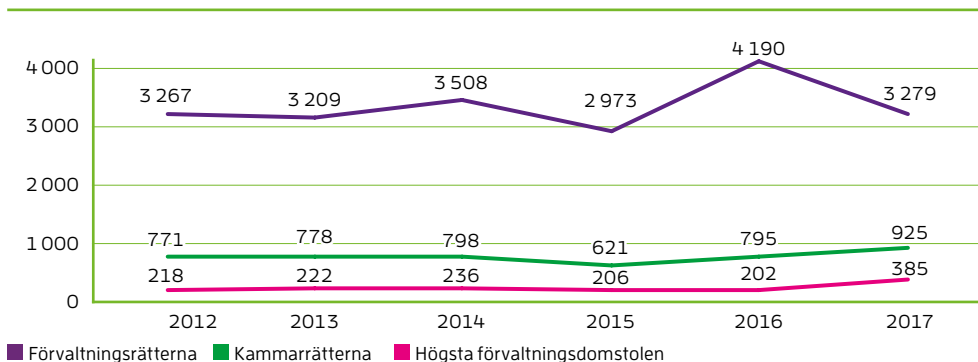
Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

11.5 Antalet mål om överprövning i domstol uppgår till cirka 3 000 per år

Under 2017 inkom 3 279 mål om överprövning vid förvaltningsdomstolarna. Detta var en minskning med 22 procent jämfört med 2016. Efter att antalet mål under de senaste åren varit cirka 3 000 per år ökade antalet markant 2016.³⁰ År 2017 är antalet tillbaka på samma nivå som tidigare. Antalet mål om överprövning i domstolarna kan inte likställas med antalet upphandlingar som överprövas. Domstolarna kan registrera flera målnummer vid överprövning av en enskild upphandling. Detta kan exempelvis ske när en leverantör begär överprövning av en samordnad upp-

handling där flera myndigheter deltagit, då ett målnummer skapas för varje myndighet som omfattas av överprövningen. Om ansökan om överprövning lämnas in vid flera förvaltningsrätter, till exempel vid en samordnad upphandling där myndigheterna som deltagit finns inom olika domstolars områden, kan flera målnummer skapas vid överföringen mellan domstolarna. Detta innebär att en enda upphandling som överprövas kan generera ett stort antal målnummer, även om de i praktiken handläggs som en enda överprövning. Det finns exempel på flera enskilda upphandlingar som har gett upphov till över 50 målnummer vardera.³¹

Diagram 43 **Antal inkomna mål om överprövning vid domstol, 2012–2017**

Källa: Domstolsverket (uppgifter) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018.

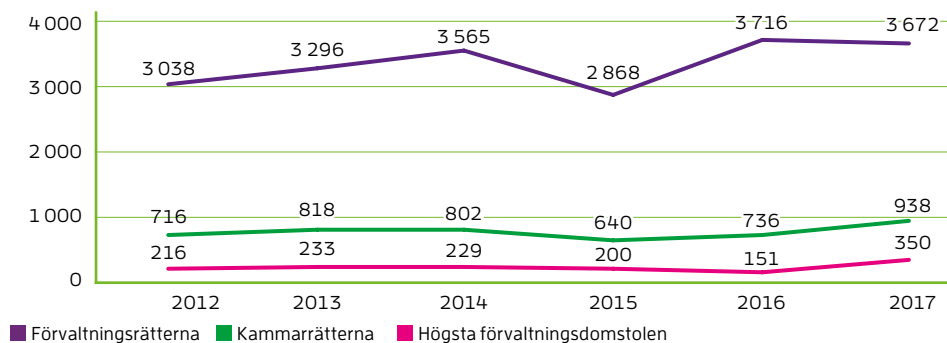
30. Under slutet av 2015 och inledningen av 2016 genomfördes upphandlingar avseende boenden av både Migrationsverket och kommuner, till följd av flyktingmottagandet. Dessa upphandlingar gav upphov till ett stort antal ansökningar om överprövning och även ett stort antal målnummer. Detta beror på att de medförde överlämningar mellan domstolar och att det i vissa fall förekom ett stort antal leverantörer som begärde överprövning av samma upphandling.

31. För mer information, se Upphandlingsmyndigheten 2017. *Kartläggning och analys av mål om överprövning*. Rapport 2017:7.

Totalt avgjordes 3 672 mål om överprövning i förvaltningsrätterna 2017, vilket var i stort sett oförändrat jämfört med 2016. I kammarrätterna ökade både antalet inkomna mål (16 procent) och antalet avgjorda mål (27 procent) 2017 jämfört med 2016. Även i Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) ökade såväl antalet inkomna mål som antalet avgjorda mål jämfört med 2016. Antalet inkomna mål till HFD ökade med 91 procent samtidigt som antalet avgjorda

mål ökade med 132 procent. Jämfört med antalet mål i kammarrätterna och förvaltningsrätterna är antalet mål i HFD betydligt lägre, vilket innebär att mindre förändringar i antal resulterar i större procentuella förändringar för HFD än i de lägre instanserna. Anledningen att antalet mål är betydligt lägre i såväl kammarrätterna som HFD är att det krävs prövningstillstånd i dessa instanser.

Diagram 44 **Antal avgjorda mål om överprövning vid domstol, 2012–2017**

Källa: Domstolsverket (uppgifter) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018.

11.6 Leverantörer får rätt i en av fyra överprövningar som prövas i sak i förvaltningsrätterna

Förvaltningsrätterna avgjorde 3 672 mål om överprövning av upphandling 2017. Av dessa avgjordes 2 541 (69 procent) efter en prövning i sak, vilket är i nivå med tidigare år. I resterande 1 126 mål (31 procent) avgjorde förvaltningsrätterna däremot ärendet utan sakprövning. Detta är

i nivå med 2016 men en klar ökning jämfört med åren dessförinnan. Att ett mål avgörs utan sakprövning innebär att rätten inte har tagit ställning i den fråga som var aktuell i målet. Det kan exempelvis bero på att ansökan om överprövning kom in för sent, att ansökan återkallades, att den sökande saknade talerätt eller att målet lämnades över till en annan förvaltningsrätt.

Tabell 49 **Utgång i avgjorda mål om överprövning av upphandling i förvaltningsrätterna, 2012–2017**

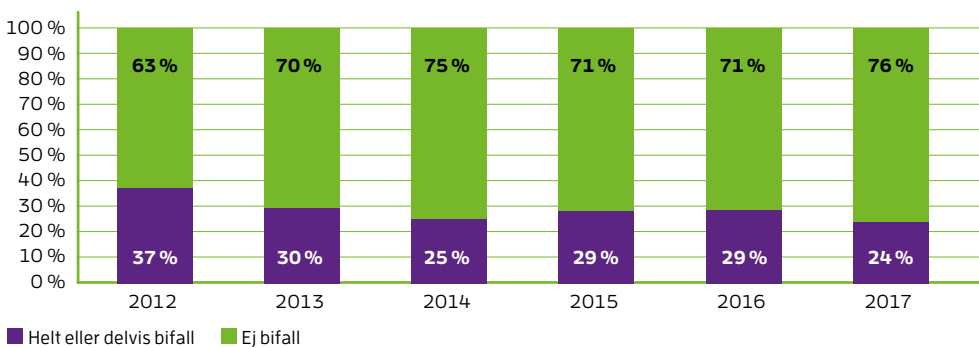
Utgång	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Prövade i sak	2 343 (77 %)	2 525 (77 %)	2 683 (75 %)	2 248 (78 %)	2 457 (66 %)	2 541 (69 %)
Inte prövade i sak	684 (23 %)	767 (23 %)	867 (24 %)	164 (21 %)	1 256 (34 %)	1 126 (31 %)
Övriga	11 (0 %)	4 (0 %)	15 (0 %)	6 (0 %)	3 (0 %)	5 (0 %)
Totalt	3 038 (100 %)	3 296 (100 %)	3 565 (100 %)	2 868 (100 %)	3 716 (100 %)	3 672 (100 %)

Källa: Domstolsverket (uppgifter) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018. Not: Med prövade i sak avses utgångarna delvis ändrat, helt eller delvis bifall (ansökningsmål), ändrat, ej bifall (ansökningsmål) och ej ändrat. Med inte prövade i sak avses utgången inte prövad i sak. Med övriga avses inhibition meddelad och värde saknas.

Av de mål som prövades i sak i förvaltningsrätterna 2017 fick den klagande helt eller delvis rätt i sin talan i 24 procent av målen. Detta var en minskning

med 5 procentenheter jämfört mot föregående år. Efter en ökning 2015 och 2016 har bifallsfrekvensen återigen minskat till samma nivå som 2014.

Diagram 45 **Utgång i mål om överprövning av upphandlingar som har prövats i sak i förvaltningsrätterna, 2012–2017**

Källa: Domstolsverket (uppgifter) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018.

11.7 Andelen upphandlingsmål som blir prövade i sak i kammarrätterna ökar

Drygt en femtedel³² av förvaltningsrätternas beslut i upphandlingsmål blir överklagade till kammarrätt. Prövnings- tillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. I 64 procent av målen gör kammarrätten inte någon sakprövning. I de flesta fall sker ingen sakpröv-

ning eftersom prövningstillstånd inte meddelas, eller för att målen skrivs av eller avvisas. Andelen upphandlingsmål som prövas i sak i kammarrätterna har ökat under de senaste åren. Av de 332 mål som fått prövningstillstånd och därför prövades i sak i kammarrätten ändrades förvaltningsrättens beslut i 237 mål (71 procent). Detta är en ökning jämfört med 2016.

Tabell 50 **Utgång i upphandlingsmål som prövas i sak i kammarrätterna, 2013–2017**

Utgång	2013	2014	2015	2016	2017
Prövade i sak	162 (20 %)	215 (27 %)	206 (32 %)	252 (34 %)	332 (35 %)
Varav ändrade	80	106	122	137	237
Varav ej ändrade	82	109	84	115	95
Inte prövade i sak	651 (80 %)	584 (73 %)	433 (68 %)	484 (66 %)	602 (64 %)
Övriga	5 (1 %)	3 (0 %)	1 (0 %)	0 (0 %)	4 (0 %)
Totalt	818 (100 %)	802 (100 %)	640 (100 %)	736 (100 %)	938 (100 %)

Källa: Domstolsverket (uppgifter) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018. Not: Med prövade i sak avses utgångarna delvis ändrat, ändrat, prövningstillstånd meddelat och ändrat samt prövningstillstånd meddelat och återförvisat. Med inte prövade i sak avses utgångarna avskrivet, avvisat, ej prövat i sak, överlämnat samt prövningstillstånd meddelat och avvisat och prövningstillstånd vägrat. Med övriga avses utgångarna prövningstillstånd meddelat men utan resultat av prövningen och prövningstillstånd meddelat och inhibition meddelad samt övrigt.

32. En approximation utifrån $\frac{\text{(antalet inkomna mål i kammarrätterna år 2017)}}{\text{(antalet avgjorda mål i förvaltningsrätterna år 2017)}}$.

Att ett mål ändras i en kammarrätt eller i HFD innebär att beslutet från underinstansen eller underinstanserna ersätts med överrättens beslut. Det är däremot inte möjligt att utifrån tillgängliga uppgifter hos Domstolsverket följa utfallet av rättsprocesserna för att avgöra hur ofta den som ansökt om överprövning får rätt i slutändan. Detta beror på att det av den befintliga statistiken inte framgår om det är den upphandlande myndigheten eller den som ansökte om överprövning som har överklagat domstolens beslut. I många fall kan också en kammarrätts eller HFD:s beslut innebära att domstolen endast tar ställning till en fråga som tas upp i domen, och återförvisar målet till en underinstans för

en ny prövning. För att få en fullständig bild av utfallet måste därför varje enskilt mål analyseras.

11.8 Få upphandlingsmål prövas i sak i Högsta förvaltningsdomstolen

Fyra av tio³³ beslut av kammarrätterna i upphandlingsmål 2017 blev överklagade till HFD. Under 2017 fattade HFD beslut i 351 upphandlingsmål. Likt tidigare år är det endast ett fåtal mål som blir prövade i sak. Under 2017 fattade HFD endast 7 beslut i upphandlingsmål där beslutet innebar ett ställningstagande i sak, varav 5 beslut innebar att kammarrättens dom ändrades.

Tabell 51 **Utgång i upphandlingsmål i Högsta förvaltningsdomstolen, 2013–2017**

Utgång	2013	2014	2015	2016	2017
Prövade i sak	21 (9 %)	6 (3 %)	2 (1 %)	9 (6 %)	7 (2 %)
Varav ändrade	9	5	1	5	5
Varav ej ändrade	12	1	1	4	2
Inte prövade i sak	212 (91 %)	222 (97 %)	198 (99 %)	142 (94 %)	343 (98 %)
Övriga	0 (0 %)	1 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (0 %)
Totalt	233 (100 %)	229 (100 %)	200 (100 %)	151 (100 %)	351 (100 %)

Källa: Domstolsverket (uppgifter) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018. Not: Med prövade i sak avses utgångarna ändrat, återförvisat och prövningstillstånd meddelat och ändrat samt ansökan avslagen och fastställt. Med inte prövade i sak avses utgångarna avskrivet, avvisat, ej prövat i sak, prövningstillstånd meddelat i kammarrätt och överlämnat samt prövningstillstånd vägrat. Med övriga avses utgången inhibition upphävd.

33. En approximation utifrån $\frac{\text{(antalet inkomna mål i kammarrätterna år 2017)}}{\text{(antalet avgjorda mål i förvaltningsrätterna år 2017)}}$.

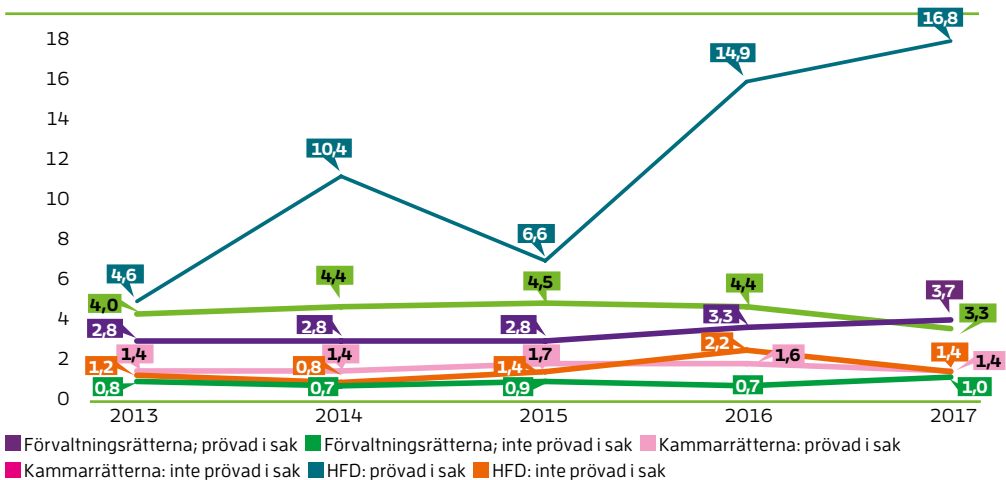

11.9 Längre handläggningstider för mål som prövas i sak i högre instans

Möjligheten till överprövning är viktig för rättssäkerheten vid offentlig upphandling. Samtidigt innebär en överprövning att upphandlingsprocessen stannar upp, eftersom den vinnande anbudsgivaren och myndigheten inte, annat än i undantagsfall, får ingå avtal innan handläggningen i domstolen är avslutad. Uppgifter om handläggningstider visar tiden från att ett mål om överprövning inkommer till en domstol tills den domstolen har fattat ett slutligt beslut eller meddelat dom.³⁴ Mål som avgörs utan en prövning i sak tar i

genomsnitt 1–1,5 månad, oberoende av instans. Eftersom ett förhållandevis stort antal mål i såväl HFD som förvaltningsrätter och kammarrätter avgörs utan en prövning i sak sänks den genomsnittliga handläggningstiden för samtliga mål jämfört med de mål där domstolarna har gjort en sakprövning. Därför redovisas handläggningstiden för de mål som prövats i sak. Generellt är handläggningstiden för målen som prövas i sak längre i alla instanser. Ett undantag är 2017, då den genomsnittliga handläggningstiden för ett mål som prövats var aningen längre i förvaltningsrätterna än i kammarrätterna.

Diagram 46 **Genomsnittlig handläggningstid i mål om överprövning i förvaltningsrätterna, kammarrätterna och Högsta förvaltningsdomstolen (månader), 2013–2017**

34. För mer information, se Upphandlingsmyndigheten 2017. *Kartläggning och analys av mål om överprövning*. Rapport 2017:7 och Konkurrensverket 2013. *Överprövningar av offentliga upphandlingar: siffror och fakta*. Rapport 2013:5.

2,9 månader

Genomsnittlig handläggningstid 2017
i förvaltningsrätt

Den genomsnittliga handläggningstiden för överprövningsmål i förvaltningsrätterna var 2,9 månader 2017. I förvaltningsrätterna avgörs tre av tio mål utan någon sakprövning. I de 2 541 mål där sakprövning har skett var i stället den

genomsnittliga handläggningstiden i förvaltningsrätterna ungefär en månad längre: 3,7 månader 2017. Sedan 2013 har den genomsnittliga handläggningstiden varit cirka 3 månader i mål där domstolen gjort en prövning i sak.

Tabell 52 **Handläggningstid (månader) i förvaltningsrätterna, 2013–2017**

Förvaltningsrätt	2013	2014	2015	2016	2017
Antal avgjorda mål	3 296	3 565	2 868	3 737	3 672
Andel av mål i FR	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Handläggningstid alla avgjorda mål					
Medel	2,4	2,2	2,4	2,4	2,9
75:e percentilen	3,3	3,2	3,3	3,6	4,4
Max	21,1	29,7	14,5	20,8	15,4
Antal mål prövade i sak	2 521	2 684	2 249	2 463	2 541
Andel av mål prövade i sak i FR	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Handläggningstid prövade i sak					
Medel	2,8	2,8	2,8	3,3	3,7
75:e percentilen	3,7	3,6	3,6	4,3	5,1
Max	16,6	29,7	12,9	20,8	14,2

Källa: Domstolsverket (uppgifter) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018. Not: Med FR avses förvaltningsrätt.

I 80 procent av alla överprövningar avslutas överprövningsprocessen när förvaltningsrätten har avgjort målet. För myndigheten rätt i sak kan avtal tecknas när tiodagarsfristen har löpt ut, om inte ett överklagande har kommit in och ett interimistiskt beslut fattas att myndigheten inte får ingå avtal innan något annat har bestämts. Av de mål som tas upp i förvaltningsrätterna blir 20 procent överklagade till kammarrätt. Av

938 inkomna mål i kammarrätterna 2017 prövades 310 i sak. För de mål som överklagades till kammarrätten och som prövades i sak var handläggningstiden i genomsnitt 3,3 månader från tidpunkten då målet inkom till kammarrätten till att målet avgjordes i kammarrätten. För ärenden som inte prövades i sak var handläggningstiden i genomsnitt 1,4 månader från att överklagandet inkom till det att det avgjordes.

Tabell 53 **Handläggningstid (månader) i kammarrätterna, 2013–2017**

Kammarrätt	2013	2014	2015	2016	2017
Antal avgjorda mål	818	802	640	736	938
Andel av mål i FR	24,8 %	22,5 %	22,3 %	19,7 %	25,5 %
Handläggningstid alla avgjorda mål					
Medel	1,9	2,1	2,5	2,3	2,0
75:e percentilen	2,5	2,6	3,1	2,8	3,1
Max	13,8	16,1	16,2	16,0	14,9
Antal mål prövade i sak	137	182	175	169	310
Andel av mål prövade i sak i FR	5,4 %	6,8 %	7,8 %	6,9 %	12,2 %
Handläggningstid prövade i sak					
Medel	4,0	4,4	4,5	4,4	3,3
75:e percentilen	5,8	6,5	5,9	6,1	3,9
Max	11,9	16,1	16,2	16,0	14,9

Källa: Domstolsverket (uppgifter) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018. Not: Med FR avses förvaltningsrätt.

HFD prövade 7 upphandlingsmål i sak 2017. Dessa 7 mål hade en handläggningstid på i genomsnitt 16,8 månader. Det är en ökning jämfört med 2016, då de mål som prövades i sak hade en genomsnittlig handläggningstid på 14,9 månader. Eftersom antalet mål är litet ger ett enskilt mål mycket stort utslag på

den genomsnittliga handläggningstiden. Förändringen kan bero på en generell förändring av handläggningstiderna eller att ett fåtal mål har haft en lång handläggningstid. Den längsta handläggningstiden har ökat från 18,3 månader 2016 till 20,7 månader 2017.

Tabell 54 **Handläggningstid (månader) i Högsta förvaltningsdomstolen, 2013–2017**

Högsta Förvaltningsdomstolen	2013	2014	2015	2016	2017
Antal avgjorda mål	233	229	200	151	351
Andel av mål i FR	7,1 %	6,4 %	7,0 %	4,0 %	9,6 %
Handläggningstid alla avgjorda mål					
Medel	1,5	1,1	1,5	2,8	1,7
75:e percentilen	1,1	0,9	1,8	2,0	1,4
Max	14,4	12,1	11,6	18,3	28,4
Antal mål prövade i sak	20	7	2	7	7
Andel av mål prövade i sak i FR	0,8 %	0,3 %	0,1 %	0,3 %	0,3 %
Handläggningstid prövade i sak					
Medel	4,6	10,4	6,6	14,9	16,8
75:e percentilen	7,1	11,7	9,1	15,2	20,7
Max	7,7	12,1	11,6	18,3	20,7

Källa: Domstolsverket (uppgifter) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018. Not: Med FR avses förvaltningsrätt.

Den genomsnittliga handläggningstiden för ett mål i förvaltningsrätt ger en relevant bild av handläggningstiden för överprövning, eftersom de flesta mål om överprövning avslutas efter förvaltningsrättens beslut. Handläggningstiden för ett mål i respektive instans är också relevant. Det är däremot inte möjligt att summera de genomsnittliga handläggningstiderna i respektive instans för att fastställa tiden tills ett mål är slutligt

avgjort. Tabell 55 visar handläggningstiden från att ett mål kommer in till en förvaltningsrätt tills att det slutligt avgjorts i HFD. Mål som hade prövats i sak när de slutligt avgjordes i HFD 2017 hade i genomsnitt en handläggningstid på cirka 25 månader. De som däremot inte prövades i sak i HFD hade en genomsnittlig handläggningstid på knappt 8 månader.

Tabell 55 **Handläggningstid (månader) genom instanser till slutligt avgörande i HFD, 2013–2017**

Högsta Förvaltningsdomstolen	2013	2014	2015	2016	2017
Antal mål prövade i sak i HFD	19	12	2	7	7
Handläggningstid för mål prövade i sak i HFD					
Medel	10,1	26,3	13,5	21,9	25,2
75:e percentilen	11,0	27,6	16,4	22,9	32,2
Max	25,3	35,0	19,3	23,3	32,2
Antal mål ej prövade i sak i HFD	203	213	216	144	340
Handläggningstid för mål ej prövade i sak i HFD					
Medel	6,7	6,6	8,3	10,2	7,7
75:e percentilen	8,1	8,0	9,9	12,1	8,2
Max	19,8	27,8	27,3	45,8	28,2

Källa: Domstolsverket (uppgifter) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018.

12

TILLSYN ÖVER UPPHANDLING

12.1 Om tillsyn över upphandlingslagarna	170
12.2 Upphandlingsskadeavgift är en sanktion vid otilåtna direktupphandlingar	171
12.3 De flesta ansökningar leder till att upphandlingsskadeavgift döms ut	171
12.4 Nära 30 miljoner kronor i upphandlingsskadeavgifter	173
12.5 Tillsynsbeslut är en kritik mot överträdelser av upphandlingslagarna	174

12. Tillsyn över upphandling

År 2017 lämnade Konkurrensverket in 21 ansökningar om upphandlings-skadeavgift till förvaltningsrätterna. Nära 30 miljoner kronor dömdes ut i upphandlingsskadeavgift under året.

År 2017 fattade Konkurrensverket 27 tillsynsbeslut. Vid offentlig upphandling är det vanligast att tillämpa LOU. Därmed är det naturligt att såväl de flesta ärenden om upphandlingsavgift som de flesta tillsynsbeslut också rör tillämpningen av LOU.

12.1 Om tillsyn över upphandlingslagarna

EU:s rättsmedelsdirektiv för offentlig upphandling innebär att medlemsstaterna bland annat måste införa regler för att kunna ogiltigförklara kontrakt som tecknats i strid med upphandlingslagarna. Samtliga medlemsstater har därför sådana regler. Liksom de flesta andra medlemsstater har Sverige nyttjat en möjlighet att införa regler som innebär att domstolen kan avstå från att ogiltigförklara kontrakt om de negativa effekterna för samhället skulle bli alltför stora. Sverige är en av få medlemsstater som även har valt att nyttja möjligheten att införa sanktioner i form av

en avgift, vilken i Sverige benämns *upphandlingsskadeavgift*.

I Sverige är Konkurrensverket tillsynsmyndighet för den offentliga upphandlingen, vilket innebär att myndigheten ska kontrollera att de svenska upphandlingslagarna och lagarna om valfrihetssystem följs. Det görs genom att utreda om myndigheterna följer regelverken. Målet för tillsynsverksamheten är att ge vägledning och skapa incitament till förändring på de områden där det behövs. Vid överträdelser av reglerna har Konkurrensverket två tillsynsverktyg: ansökan om upphandlingsskadeavgift och tillsynsbeslut.³⁵

35. För mer information, se Konkurrensverket 2018. *Konkurrensverkets upphandlingstillsyn 2017*. Rapport 2018:2.

12.2 Upphandlingsskadeavgift är en sanktion vid otillåtna direktupphandlingar

Upphandlingsskadeavgift är en sanktionsavgift som får beslutas av allmän förvaltningsdomstol i de fall avtal ingåtts i strid med vissa bestämmelser i upphandlingslagarna. De fall som avses är:

- ▶ när avtal har tecknats till följd av en otillåten direktupphandling,
- ▶ när avtal får bestå trots grund för ogiltighet eller
- ▶ när avtal ingåtts i strid med avtalsspärr.

Åläggs en myndighet att betala upphandlingsskadeavgift tillfaller den staten. Upphandlingsskadeavgift finns som sanktion vid upphandlingar som regleras i upphandlingslagarna och i kollektivtrafiklagen. Upphandlingsskadeavgiften kan uppgå till mellan 10 000 kronor och

10 miljoner kronor, men som högst till 10 procent av upphandlingens värde.

Konkurrensverket kan i domstol ansöka om upphandlingsskadeavgift på eget initiativ i de ärenden som verket väljer att prioritera (så kallad *egen-initierad ansökan*). I två situationer är Konkurrensverket dock skyldigt att ansöka om upphandlingsskadeavgift (så kallad *obligatorisk ansökan*).³⁶

12.3 De flesta ansökningar leder till att upphandlingsskadeavgift döms ut

Från 2012 till 2017 lämnades 127 ansökningar om upphandlingsskadeavgift in till förvaltningsrätterna. Under 2017 lämnades 21 ansökningar in. Nästan alla ansökningar (19 av 21) avsåg upphandlingar där Konkurrensverket gör gällande att LOU borde ha tillämpats.

Tabell 56 **Antal ansökningar om upphandlingsskadeavgift efter upphandlingslag, 2012-2017**

Upphandlingslag	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Gamla LOU eller LOU	22	21	19	16	21	19	118
Gamla LUF eller LUF	2	2	1	0	1	1	7
LUFS	0	0	0	1	0	1	2
LUK	-	-	-	-	-	0	0
Kollektivtrafiklagen	-	-	-	-	-	0	0
Totalt	24	23	20	17	22	21	127

Källa: Konkurrensverket (uppgifter) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018. Not: År avser året då ansökan lämnades in till förvaltningsrätten.

36. För mer information, se Konkurrensverket 2018. *Konkurrensverkets upphandlingstillsyn 2017*. Rapport 2018:2.

Av de 127 inlämnade ansökningarna om upphandlingsskadeavgift mellan 2012 och 2017 var 71 procent egeninitierade. År 2017 skiljer sig från tidigare

år, då antalet ansökningar där Konkurrentverket var skyldigt att ansöka om upphandlingsskadeavgift var fler än antalet egeninitierade.

Tabell 57 **Antal ansökningar om upphandlingsskadeavgift 2012–2017**

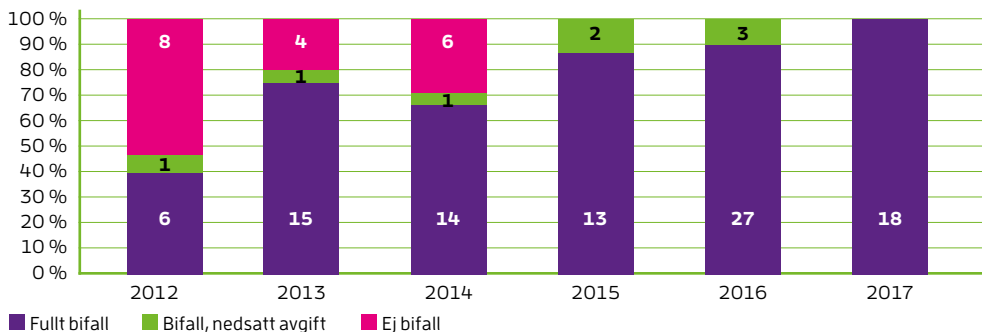
Ansökan	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Egeninitierade	12	19	15	15	20	9	90
Obligatoriska	12	4	5	2	2	12	37
Totalt	24	23	20	17	22	21	127

Källa: Konkurrentverket (uppgifter) och Konkurrentverket (bearbetning) 2018. Not: År avser året då ansökan lämnades in till förvaltningsrätten.

Av de 127 ansökningarna har 119 mål behandlats i domstol och vunnit laga kraft mellan 2012 och 2017. Av dessa 119 mål har domstolarna beslutat att helt eller delvis bifalla Konkurrentverkets ansökan om upphandlingsskadeavgift i 101 mål, det vill säga i 85 procent av fallen. Av de ansökningar där upphand-

lingsavgift dömts ut har nio av tio vunnit fullt bifall. Med fullt bifall avses de fall där domstol fastställt avgiften till det belopp som Konkurrentverket begärt. I resterande fall beslutade domstolen att upphandlingsskadeavgift ska utgå, men avgiften fastställdes till ett lägre belopp än vad Konkurrentverket begärt.

Diagram 47 **Utgång i mål om upphandlingsskadeavgift, 2012–2017**

Källa: Konkurrentverket (uppgifter) och Konkurrentverket (bearbetning) 2018. Not: År avser året då domen vann laga kraft.

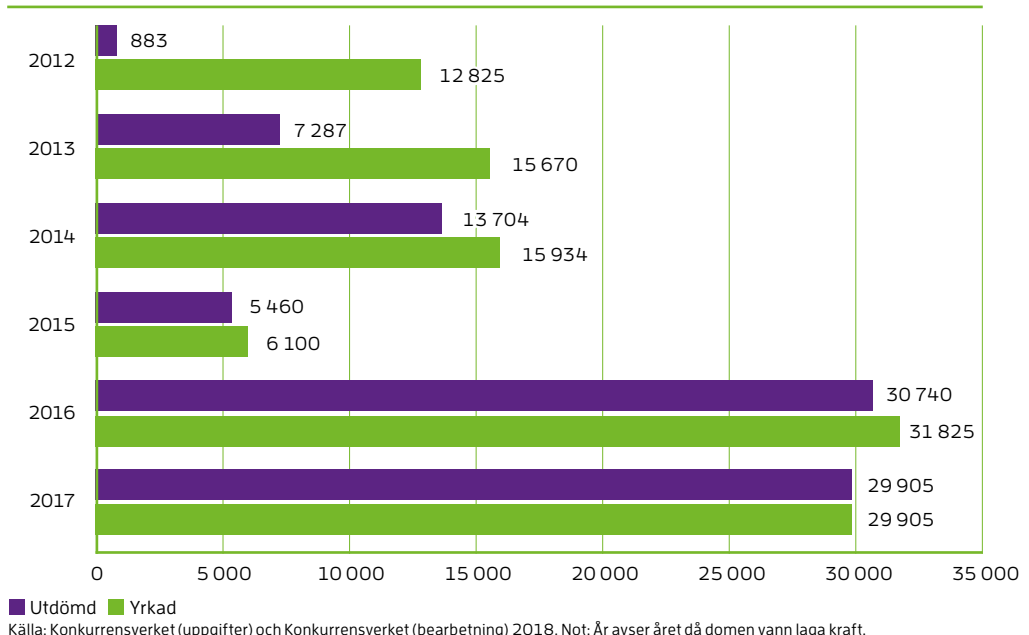
12.4 Nära 30 miljoner kronor i upphandlingsskadeavgifter

I de 119 mål som har behandlats i domstol och som vunnit laga kraft mellan 2012 och 2017 har Konkurrensverket sammanlagt yrkat på upphandlingsskadeavgift om drygt 112 miljoner kronor. Totalt summerar de utdömda upphandlingsskadeavgifterna till nära 88 miljoner kronor, varav 9,5 miljoner kronor avsåg obligatoriska ansökningar. Under 2017 utdömdes nära 30 miljoner kronor i upphandlingsskadeavgift. Av dessa avsåg drygt 4,1 miljoner kronor obligatoriska ansökningar, och resten var till följd av egeninitierade ansökningar. De utdömda upphandlingsskadeavgifterna

NÄRA
30
MILJONER KRONOR
i upphandlingsskadeavgifter 2017

är markant högre 2016 och 2017 jämfört med tidigare år. Denna ökning beror 2016 framför allt på ett större antal utdömda upphandlingsskadeavgifter och 2017 framför allt på att det dömts ut fler höga upphandlingsskadeavgifter.

Diagram 48 Utdömda upphandlingsskadeavgifter (tkr), 2012–2017

12.5 Tillsynsbeslut är en kritik mot överträdelser av upphandlingslagarna

Ett tillsynsbeslut innebär att Konkurrensverket kritiserar en myndighet för att inte ha följt bestämmelser i någon av upphandlingslagarna eller i lagarna om valfrihetssystem. Tillsynsbeslut är till skillnad från upphandlingsskadeavgift inte begränsade till överträdelser av vissa bestämmelser, utan kan avse alla typer av överträdelser av upphandlingslagarna. Det finns inga sanktioner kopplade till ett tillsynsbeslut. I tillsynen enligt lagarna om valfrihetssystem är tillsynsbeslut Konkurrensverkets enda verktyg.

Från 2014 till 2017 fattade Konkurrensverket 63 tillsynsbeslut och motiverade avskrivningsbeslut. Av dem var 55 tillsynsbeslut där Konkurrensverket konstaterat att fel hade begåtts, och resterande 8 var motiverade avskrivningsbeslut. I motiverade avskrivningsbeslut uttalar sig Konkurrensverket i en särskild rättsfråga i förhållande till en specifik situation, men tar inte ställning till om den berörda myndigheten har agerat rätt eller fel i den situation som beslutet avser. År 2017 fattades 26 tillsynsbeslut, jämfört med 10 tillsynsbeslut 2016. Ökningen kan förklaras av en granskning av efterannonser som resulterade i 19 tillsynsbeslut.³⁷

Tabell 58 **Antal tillsynsbeslut och motiverade avskrivningsbeslut, 2014–2017**

	2014	2015	2016	2017	Totalt
Tillsynsbeslut	11	8	10	26	55
Motiverade avskrivningsbeslut	1	5	1	1	8
Totalt	12	13	11	27	63

Källa: Konkurrensverket (uppgifter) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018. Not: År avser året då beslutet fattades. Överklagade tillsynsbeslut som inte har prövats är exkluderade.

37. För mer information, se Konkurrensverket 2017. *Tillsyn av efterannonsering*. Rapport 2017:6.

Vid offentlig upphandling är det vanligast att tillämpa LOU. Det är därför naturligt att 54 av 58 tillsynsbeslut

mellan 2014 och 2017 också rör tillämpningen av LOU.

Tabell 59 **Antal tillsynsbeslut efter upphandlingslag, 2014–2017**

Upphandlingslag	2014	2015	2016	2017	Totalt
Gamla LOU eller LOU	9	8	10	25	52
Gamla LUF eller LUF	0	0	1	0	1
Gamla LOU och gamla LUF eller LOU och LUF	0	0	0	2	2
LUFS	0	0	0	0	0
LOV	3	0	0	0	3
LUK	-	-	-	0	0
Kollektivtrafiklagen	-	-	-	0	0
Totalt	12	8	11	27	58

Källa: Konkurrensverket (uppgifter) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018. Not: År avser året då beslutet fattades. Överklagade tillsynsbeslut som inte har prövats är exkluderade.

13

VALFRIHETSSYSTEM

13.1	Valfrihetssystem är ett alternativ till upphandling enligt LOU	178
13.2	Det finns 437 annonser om valfrihetssystem enligt LOV	179
13.3	Över hälften av alla kommuner har infört ett valfrihetssystem	180
13.4	Alla landsting och regioner har infört ett valfrihetssystem	182
13.5	Arbetsförmedlingen har infört valfrihetssystem	183

13. Valfrihetssystem

Valfrihetssystem enligt LOV är ett alternativ till att upphandla enligt LOU och kan tillämpas på bland annat vissa tjänster inom vård och omsorg samt vissa arbetsmarknadspolitiska insatser.

Valfrihetswebben är den nationella webbplatsen för annonsering av tjänster enligt LOV. År 2018 fanns 437 annonser om valfrihetssystem, vilket var något fler än motsvarande tid föregående år.

Alla landsting och regioner har infört valfrihetssystem inom primärvården. De flesta landsting och regioner har även infört valfrihetssystem på andra områden.

Av kommunerna har över hälften infört valfrihetssystem, varav de flesta avser hemtjänst. Arbetsförmedlingen har infört valfrihetssystem inom områdena stöd och matchning samt validering.

13.1 Valfrihetssystem är ett alternativ till upphandling enligt LOU

Valfrihetssystemen omfattas inte av reglerna om upphandling i LOU. I stället regleras vad som ska gälla när upphandlande myndigheter låter brukaren välja utförare bland leverantörer i ett valfrihetssystem genom två lagar: lagen om valfrihetssystem (LOV) och lagen om valfrihetssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering (e-LOV). I dag är det möjligt att använda valfrihetssystem inom tre områden:

- ▶ Kommuner och landsting kan införa valfrihetssystem för vissa hälsovårds- och socialtjänster. Det är frivilligt för kommuner att införa valfrihetssystem men obligatoriskt för landstingen inom primärvården.

- ▶ Arbetsförmedlingen har möjlighet att använda valfrihetssystem inom myndighetens arbetsmarknadspolitiska verksamhet.
- ▶ Myndigheter kan välja att tillämpa e-legitimation i sina elektroniska tjänster och ansluta sig till ett system för säker elektronisk identifiering som tillhandahålls av Myndigheten för digital förvaltning (DIGG).

Utöver dessa finns områden där brukare kan välja utförare utan att valet omfattas av LOV, bland annat möjligheterna att välja skola och förskola, som regleras i skollagen, och reglerna om assistanstjänster, vilka regleras av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Dessa områden omfattas inte av detta avsnitt.

För att ett valfrihetssystem ska omfattas av LOV måste det annonseras via annonseringsdatabasen, www.valfrihetswebben.se, som förvaltas av Upphandlingsmyndigheten. Så länge valfrihetssystemet annonseras på Valfrihetswebben är det möjligt för nya leverantörer att ansöka om godkännande och därmed få rätt till ersättning enligt systemet. Valfrihetssystem enligt e-LOV annonseras via Myndigheten för digital förvaltning (DIGG). Det får inte finnas någon gräns för hur många leverantörer som kan antas i ett valfrihetssystem.

Valfrihetssystem enligt LOV och e-LOV omfattas inte av upphandlingslagarna och ingår därför inte i den statistik som presenteras i övriga avsnitt i denna rapport.

13.2 Det finns 437 annonser om valfrihetssystem enligt LOV

År 2018 fanns 437 annonser av tjänster enligt LOV, vilket var 11 fler än motsvarande tid föregående år. Valfrihetssystem enligt LOV kan bara införas av kommuner, av landsting och regioner samt av Arbetsförmedlingen. Av annonserna avser 313 annonser kommuner och 118 annonser avser landsting och regioner. Arbetsförmedlingen hade 6 annonser om valfrihetssystem enligt LOV. Därutöver hade DIGG (tidigare E-legitimationsnämnden) 2 valfrihetssystem enligt e-LOV som avser e-legitimation.

Tabell 60 **Antal annonser om valfrihetssystem enligt LOV efter myndighetstyp, 2013–2018**

Myndighet	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kommuner	267	294	299	300	306	313
Landsting och regioner	89	112	114	113	118	118
Arbetsförmedlingen	4	2	1	1	2	6
Totalt	360	408	414	414	426	437

Källa: Upphandlingsmyndigheten (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2013, 2014, 2015 och 2016 avser uppgifterna oktober månad. För 2017 och 2018 avser uppgifterna september månad.

13.3 Över hälften av alla kommuner har infört ett valfrihetssystem

Av landets 290 kommuner hade 161 kommuner valfrihetssystem i drift 2018. Detta innebär att 56 procent av kommunerna har inrättat minst ett valfrihetssystem. Vidare har 13 kommuner tidigare haft valfrihetssystem i drift men beslutat att avbryta det.

437

annonser om
valfrihetssystem
enligt LOV

Tabell 61 Inrättande av valfrihetssystem enligt LOV i kommuner, 2012–2018

Status för valfrihetssystem	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Har infört	118	143	153	155	158	161	161
Ska införa	51	36	24	21	18	14	8
Saknar införandebeslut	121	111	113	111	108	108	108
Har avbrutit	0	0	0	3	6	7	13
Totalt	290	290	290	290	290	290	290

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2012 avser uppgifterna mars månad. För 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 och 2018 avser uppgifterna april månad.

De flesta valfrihetssystem i kommuner avser hemtjänst. År 2018 hade 127 kommuner inrättat valfrihetssystem inom hemtjänst. En del kommuner har inrättat valfrihetssystem även inom andra områden.

Tabell 62 **Antal kommuner som inrättat valfrihetssystem enligt LOV efter kategori, 2018**

Tjänst	Antal kommuner som infört
Hemtjänst: omvårdnad, service och delegerade hälso- och sjukvårdsinsatser	127
Daglig verksamhet enl. LSS	30
Hemtjänst: enbart serviceinsatser	24
Särskilt boende för äldre	20
Ledsagning enl. LSS	19
Avlösning enl. LSS	17
Familjerådgivning	15
Boendestöd	12
Hemtjänst: omvårdnad, service och hemsjukvård	8
Sysselsättning socialpsykiatri	8
Ickeval personlig assistans enl. LSS	8
Dagverksamhet för äldre	7
Korttidsvistelse enl. LSS	6
Matdistribution	6
Gruppboende enl. LSS	4
Korttidstillsyn enl. LSS	3
Arbetsmarknadsinsatser	3
HVB barn	2
Korttidsboende för äldre utomlands	1
Fotvård i särskilt boende	1
Gruppboende socialpsykiatri	1
Kontaktperson	1
Familjebehandling	1
Öppenvård missbruk	1
HVB vuxna	1
Konsulentstödda jour- och familjehem	1
Kvalificerad tillsyn	1
Kolloverksamhet	1

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgifterna avser april månad 2018.

13.4 Alla landsting och regioner har infört ett valfrihetssystem

Landsting och regioner har en rättslig skyldighet att erbjuda valfrihetssystem inom primärvården. Samtliga landsting och regioner har inrättat minst ett valfrihetssystem som ger invånarna

möjlighet att välja vårdcentral. Flera landsting och regioner har infört valfrihetssystem även på andra områden. Stockholms läns landsting har flest valfrihetssystem i drift 2018, följt av Region Skåne.

Tabell 63 **Antal valfrihetssystem enligt LOV efter landsting och region, 2012–2018**

Landsting eller region	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Stockholms läns landsting	27	26	31	34	33	37	37
Region Skåne	7	8	14	14	12	12	12
Region Uppsala	13	14	21	17	17	12	11
Landstinget i Kalmar län	4	4	5	5	5	5	7
Region Halland	1	1	3	3	5	5	5
Region Östergötland	3	3	4	6	4	4	5
Region Västmanland	2	3	4	3	3	3	4
Region Jämtland Härjedalen	1	2	3	3	3	3	3
Landstinget Sörmland	2	2	2	2	2	2	3
Västra Götalandsregionen	1	1	2	2	2	2	2
Region Jönköpings län	1	1	2	2	2	2	2
Region Kronoberg	1	1	2	2	2	2	2
Landstinget i Värmland	1	1	2	2	2	2	2
Region Västernorrland	1	1	2	3	2	2	2
Region Örebro län	1	1	2	2	2	2	2
Region Norrbotten	1	1	1	2	2	2	2
Region Gotland	1	1	2	1	1	1	1
Landstinget Blekinge	1	1	1	1	1	1	1
Landstinget Dalarna	1	1	1	1	1	1	1
Region Gävleborg	1	1	1	1	1	1	1
Västerbottens läns landsting	1	1	1	1	1	1	1

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2017. Not: För 2013 och 2014 avser uppgifterna maj månad och för 2012 och 2015 juni månad. För 2016, 2017 och 2018 avser uppgifterna april månad. I uppgifterna ingår valfrihetssystem inom primärvården.

13.5 Arbetsförmedlingen har infört valfrihetssystem

År 2018 hade Arbetsförmedlingen 6 annonser om valfrihetssystem enligt LOV. Valfrihetssystem inom området Stöd och matchning infördes av Arbetsförmedlingen 2014 för att hjälpa arbets-

sökande till arbete eller utbildning. Ett valfrihetssystem för validering infördes 2017. Arbetsförmedlingen hade tidigare valfrihetssystem för jobbcoachning som avslutades 2013 och valfrihetssystem för etableringslotsar för nyanlända som avslutades 2014.

14

EUROPEISKA JÄMFÖRELSE

14.1 Upphandlingar över tröskelvärdena ska annonseras i TED	186
14.2 Antalet annonserade upphandlingar ökar	187
14.3 De flesta upphandlingar avser anläggningsarbete	189
14.4 Det är vanligast att använda öppet förfarande	190
14.5 Tilldelningsgrunden bästa förhållandet mellan pris och kvalitet är vanligare än pris	193
14.6 En av fem upphandlingar avser ramavtal	196
14.7 Relativt kort handläggningstid i nordiska stater	198
14.8 Endast 1 anbud per upphandling i 34 procent av alla upphandlingar som avser kontrakt	200

14. Europeiska jämförelser

År 2017 annonserade upphandlande myndigheter och enheter inom EES 214 509 upphandlingar i Tenders Electronic Daily (TED). Detta var en ökning med 12 procent jämfört med 2016. Nära hälften av alla upphandlingar som annonserades avser tjänster.

Det vanligaste förfarandet var öppet förfarande, som användes i 85 procent av alla annonserade upphandlingar. Det näst vanligaste förfarandet var förhandlat förfarande, som användes i 9 procent av upphandlingarna.

Tilldelningsgrunden *bästa förhållandet mellan pris och kvalitet* användes i 55 procent av alla upphandlingar 2017. Tilldelningsgrunden *pris* användes i lägre utsträckning, 45 procent.

Av upphandlingarna som annonserades 2017 avser 23 procent ramavtal. År 2017 annonserades 451 dynamiska inköpssystem. Elektronisk auktion användes i 5 133 upphandlingar 2017.

Av alla upphandlingar som annonserades 2017 avser 16 procent CPV 45 *Anläggningsarbete*.

År 2017 inkom endast 1 anbud per upphandling för 34 procent av alla upphandlingar som avser kontrakt. Den vinnande anbudsgivaren tillhör nästan alltid samma stat som den upphandlande myndighet som annonserat upphandlingen.

14.1 Upphandlingar över tröskelvärdena ska annonseras i TED

De svenska upphandlingslagarna bygger på EU:s upphandlingsregler. Genom EU:s upphandlingsregler har upphandlingsreglerna vid upphandling över tröskelvärdena i medlemsstaterna harmoniserats. Detta innebär att i princip alla offentliga ramavtal och kontrakt

över tröskelvärdena inom EU omfattas av liknande regler. Även stater som inte ingår i EU men som ingår i det europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), det vill säga Norge, Island och Liechtenstein, omfattas av EU:s upphandlingsdirektiv. Reglerna innebär att upphandlingar över tröskelvärdena ska annonseras i EU:s gemensamma annonsdatabas,

TED. För en mer utförlig redovisning av upphandlingsreglerna, se avsnitt 2.

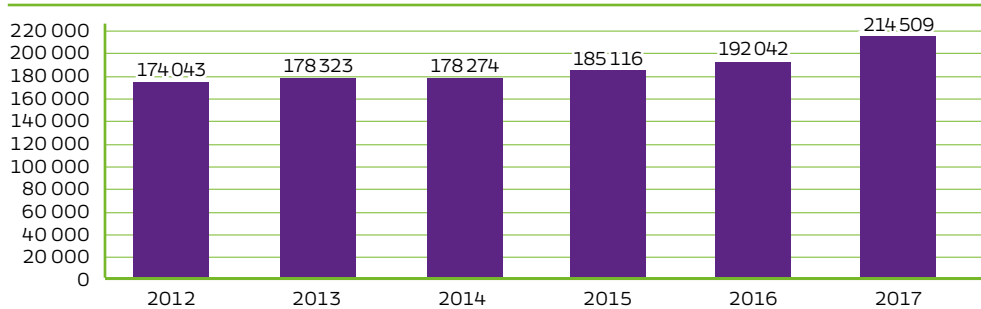
14.2 Antalet annonserade upphandlingar ökar

Upphandlande myndigheter och enheter i EES annonserade 214 509 upphandlingar i TED 2017. Detta var en ökning

med 12 procent jämfört med 2016. Med undantag för 2014 följer antalet upphandlingar en stigande trend sedan 2012.

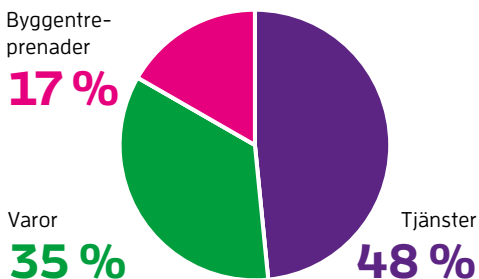
Fördelningen mellan varor (35 procent), tjänster (48 procent) och byggtreprenader (17 procent) var oförändrad 2017 jämfört med 2016. För mer information, se tabell 85, bilaga 2.

Diagram 49 **Antal annonserade upphandlingar i TED, 2012–2017**

Källa: Europeiska kommissionen (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

Diagram 50 **Andel annonserade upphandlingar i TED efter slag, 2017**

Källa: Europeiska kommissionen (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

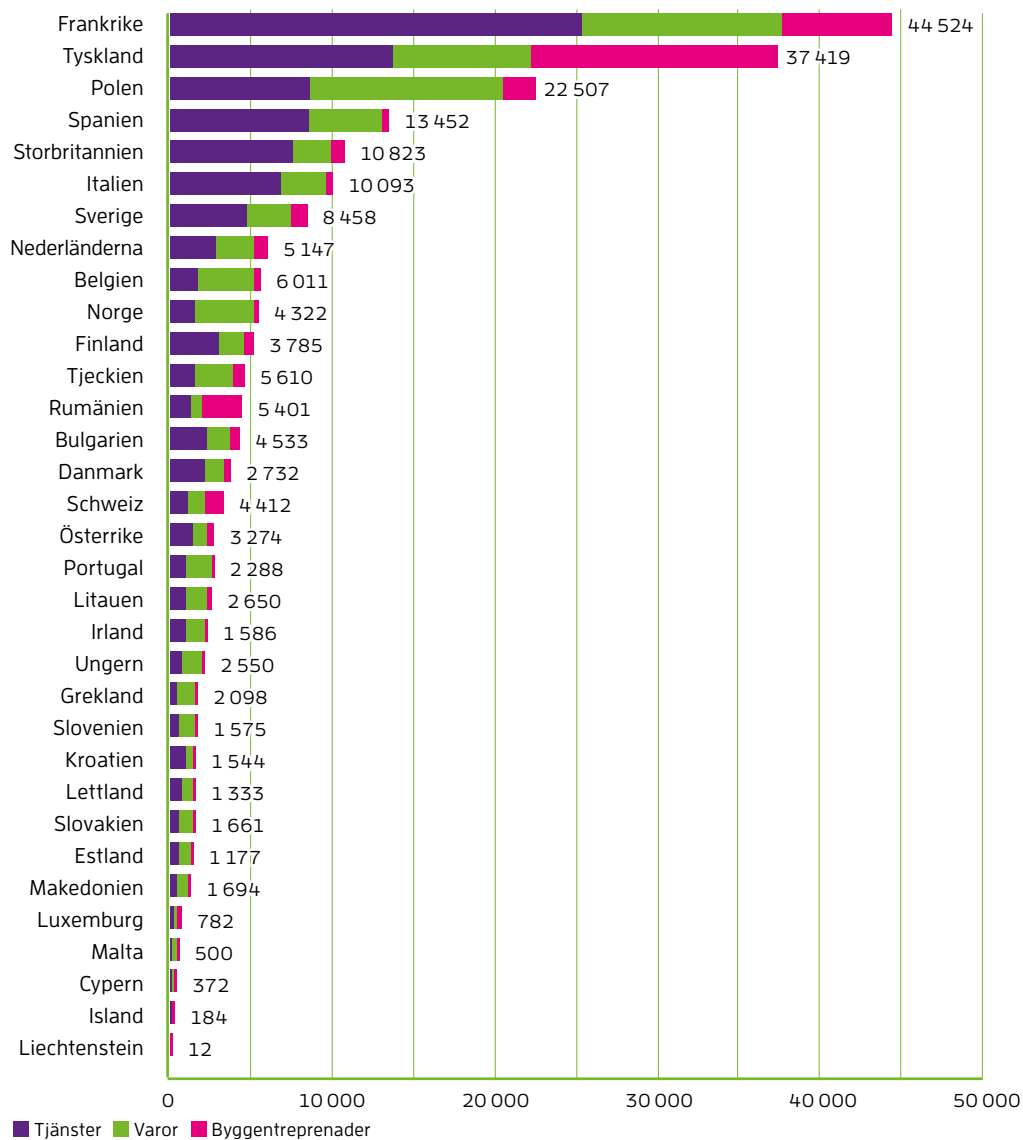
Upphandlade myndigheter i de sex staterna Frankrike (21 procent), Tyskland (17 procent), Polen (10 procent), Storbritannien (5 procent), Italien (5 procent)

och Spanien (6 procent) stod tillsammans för 65 procent av alla upphandlingar som annonserades 2017. Förändringar i någon av EU:s befolkningsmässigt största stater ger således stort utslag i statistiken.

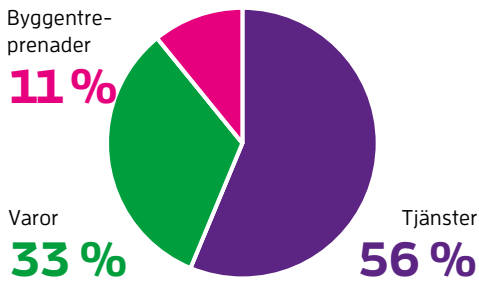
Upphandlande myndigheter i Sverige stod för 4 procent av antalet upphandlingar som annonserades i TED 2017. År 2017 annonserades 8 458 upphandlingar i TED av svenska myndigheter. Av alla upphandlingar som annonserades av svenska myndigheter avsåg 56 procent tjänster, medan 33 procent avsåg varor och 11 procent avsåg byggtreprenader. För Sverige har antalet upphandlingar som annonseras i TED ökat årligen sedan 2012.

214 509 UPPHANDLINGAR annonserades i TED 2017

Diagram 51 Antal annonserade upphandlingar i TED efter slag, 2017

Källa: Europeiska kommissionen (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2017.

Diagram 52 **Andel annonserade upphandlingar i TED för Sverige efter slag, 2017**

Källa: Europeiska kommissionen (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

14.3 De flesta upphandlingar avser anläggningsarbete

Den vanligaste CPV-huvudgruppen 2017 var CPV 45 *Anläggningsarbete*. Av de upphandlingar som annonserades 2017 hade 16 procent en huvudsaklig CPV-kod inom CPV 45 *Anläggningsarbete*. De

tio vanligaste branscherna att upphandla ifrån inom EES överensstämmer relativt väl med de vanligaste i Sverige 2017. Alla upphandlingar har en eller flera CPV-koder. Det är vanligt att en upphandling har flera olika CPV-koder, eftersom upphandlingar ofta omfattar flera olika varor och tjänster. Därför kan en upphandling tillhöra flera olika CPV-huvudgrupper. Nedan redovisas de vanligaste CPV-huvudgrupperna efter den *huvudsakliga* CPV-kod som den upphandlande myndigheten anger för en upphandling. Statistiken i detta avsnitt är därför inte fullt ut jämförbar med den statistik som redovisas för Sverige i avsnitt 4.3, där samtliga i annonsen angivna CPV-koder ingår. För mer information, se tabell 86, bilaga 2.

Tabell 64 **De tio vanligaste CPV-huvudgrupperna i TED, 2017**

CPV	Benämning	EES		Sverige	
		Antal	Andel	Antal	Andel
45	Anläggningsarbete	34 450	16,1 %	1 171	13,8 %
71	Arkitekt-, bygg-, ingenjers- och besiktningstjänster	19 520	9,1 %	948	11,2 %
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	19 381	9,0 %	618	7,3 %
90	Avlopps- och avfallshantering, sanering och miljötjänster	14 577	6,8 %	649	7,7 %
79	Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	11 929	5,6 %	668	7,9 %
34	Transportutrustning och transporthjälpmedel	10 732	5,0 %	417	4,9 %
50	Reparation och underhåll	9 041	4,2 %	222	2,6 %
72	IT-tjänster: konsultverksamhet, programvaruutveckling, Internet och stöd	7 236	3,4 %	303	3,6 %
66	Finans- och försäkringstjänster	5 757	2,7 %	179	2,1 %

Källa: Europeiska kommissionen (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: En upphandling kan tillhöra flera CPV-huvudgrupper, men här redovisas endast den huvudsakliga CPV-kod som den upphandlande myndigheten har angett i annonsen.

14.4 Det är vanligast att använda öppet förfarande

Det vanligaste förfarandet, öppet förfarande, användes i 85 procent av alla upphandlingar som annonserades i TED 2017. Det näst vanligaste förfarandet, förhandlat förfarande, användes i 9 procent, medan selektivt förfarande användes i 4 procent. Relativt få upphandlande myndigheter använder andra förfaranden. Fördelningen

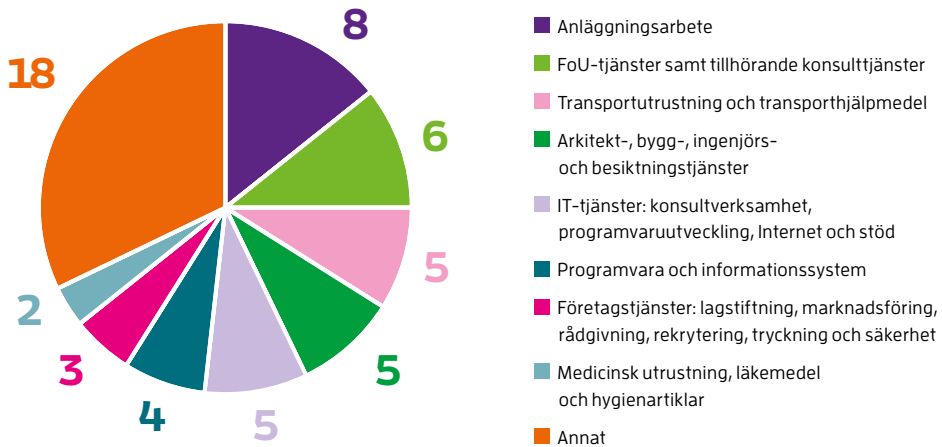
mellan förfaranden var i princip oförändrad 2017 jämfört med 2016. Trenden sedan 2012 visar en ökad användning av öppet förfarande och en minskad användning av selektivt förfarande. År 2017 annonserades 56 förfaranden för inrättande av innovationspartnerskap enligt EU:s upphandlingsdirektiv. För en redovisning av upphandlingsreglerna, se avsnitt 2.

Tabell 65 **Antal annonserade upphandlingar i TED efter förfarande, 2012–2017**

Förfarande	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Andel 2017
Öppet förfarande	143 897	148 980	149 745	156 196	162 150	183 072	85 %
Förhandlat förfarande med föregående annonsering	14 558	14 789	14 826	16 273	17 795	19 673	9 %
Selektivt förfarande	13 313	12 454	11 717	10 597	9 525	8 151	4 %
Konkurrenspräglad dialog	978	940	882	831	797	869	0 %
Förfarande för inrättande av innovationspartnerskap	0	0	0	0	16	56	0 %
Uppgift saknas	1 297	1 160	1 104	1 219	1 759	2 688	1 %
Totalt	174 043	178 323	178 274	185 116	192 042	214 509	100 %

Källa: Europeiska kommissionen (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

Diagram 53 **Antal förfarande för inrättande av innovationspartnerskap efter CPV-huvudgrupp 2017**

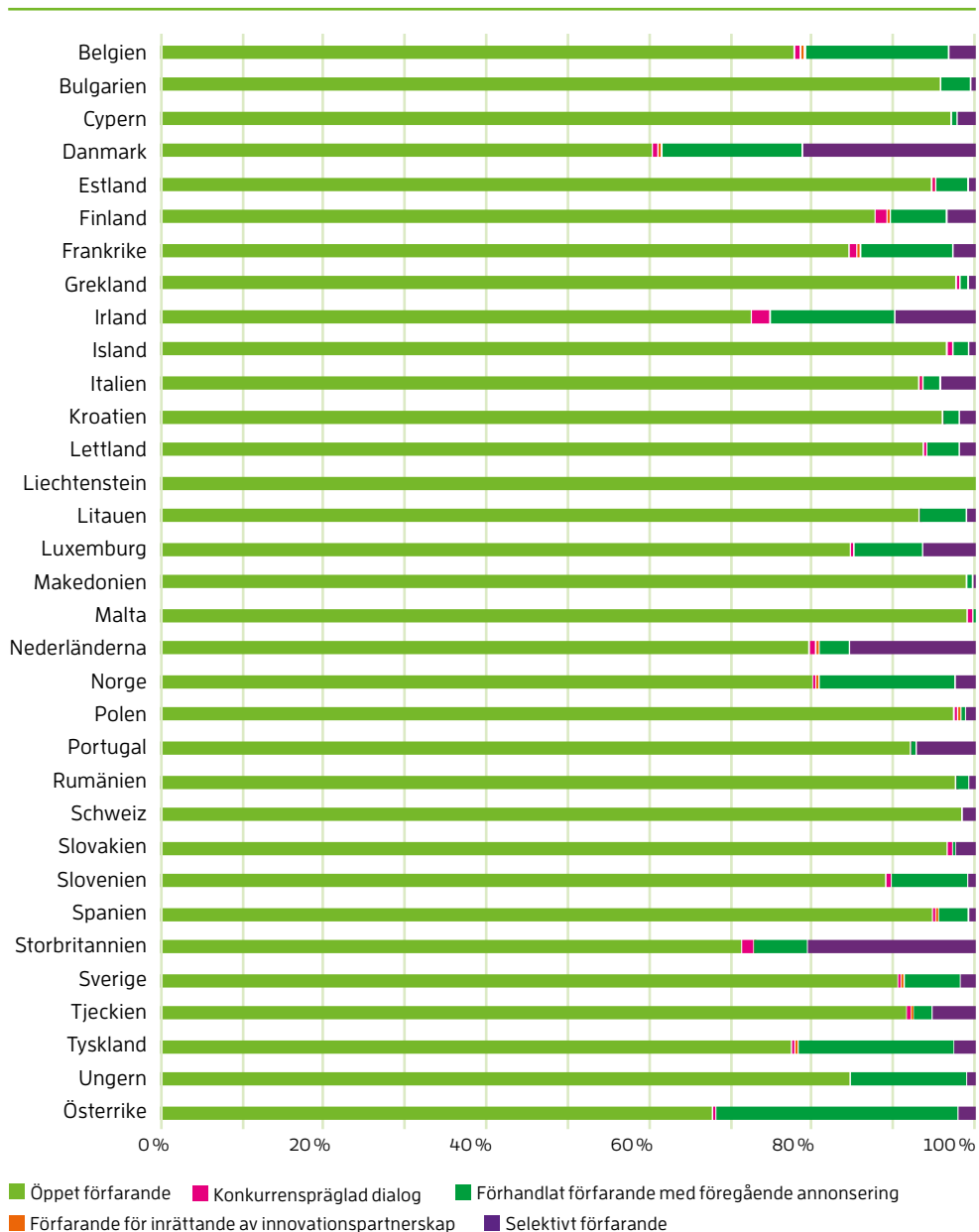
Öppet förfarande var det vanligaste förfarandet i samtliga stater 2017. Det finns vissa skillnader i användningen av förfaranden mellan upphandlande myndigheter i olika stater. I många stater använde upphandlande myndigheter nästan uteslutande öppet förfarande. Förfarandet var inte lika vanligt i exempelvis Danmark (60 procent) och Österrike (65 procent), där användningen av andra förfaranden var vanligare. I Sverige användes öppet förfarande av myndigheter vid 88 procent av alla upphandlingar som annonserades i TED 2017.³⁸ Genomsnittet i EES var något lägre, 85 procent.

Selektivt förfarande användes i högre utsträckning av upphandlande myndig-

heter i exempelvis Danmark (21 procent) och Storbritannien (20 procent). I Sverige användes selektivt förfarande i 2 procent av upphandlingarna som annonserades i TED 2017. Genomsnittet för EES var något högre, 4 procent. Förhandlat förfarande användes i högst utsträckning i Österrike (29 procent) och Tyskland (19 procent). I Sverige användes förhandlat förfarande i 7 procent av alla upphandlingarna som annonserades i TED 2017. Genomsnittet i EES var något högre, 9 procent. Användningen av andra förfaranden var relativt begränsad och visar små variationer mellan staterna.

38. För Sverige överensstämmer uppgifter om förfarande för upphandlingar annonserade i TED väl med uppgifter ur nationella annonsdatabaser om förfarande för direktivstyrda upphandlingar.

Diagram 54 **Annonserade upphandlingar i TED efter förfarande 2017**

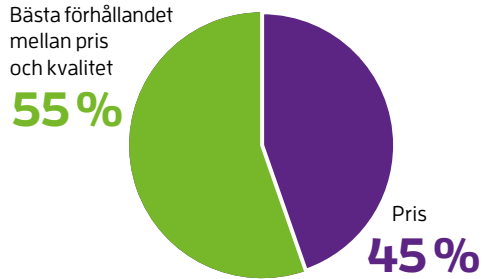

Källa: Europeiska kommissionen (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om förfarande saknas för 1 procent av alla upphandlingar 2017.

14.5 Tilldelningsgrunden bästa förhållandet mellan pris och kvalitet är vanligare än pris

Tilldelningsgrunden *bästa förhållandet mellan pris och kvalitet* (tidigare ekonomiskt mest fördelaktiga anbud) användes i 55 procent av alla upphandlingar som annonserades i TED 2017. *Pris (tidigare lägsta pris)* som tilldelningsgrund användes i lägre utsträckning, 45 procent. Nya versioner av standardformulären innebär att uppgifter om tilldelningsgrund nu kan anges per delområde i en upphandling med delkontrakt till skillnad från den tidigare versionen där de angavs per upphandling. Eftersom de nya formulären inte har implementerats i alla medlemsstater så är uppgifterna inte fullt ut jämförbara över tid eller mellan enskilda medlemsstater.³⁹ Denna statistik är därför inte fullt ut jämförbar med den statistik som redovisas för Sverige i avsnitt 4.6. För mer information om rapportens metod, se avsnitt 1.4.2.

Diagram 55 **Andel annonserade upphandlingar i TED efter tilldelningsgrund, 2017**

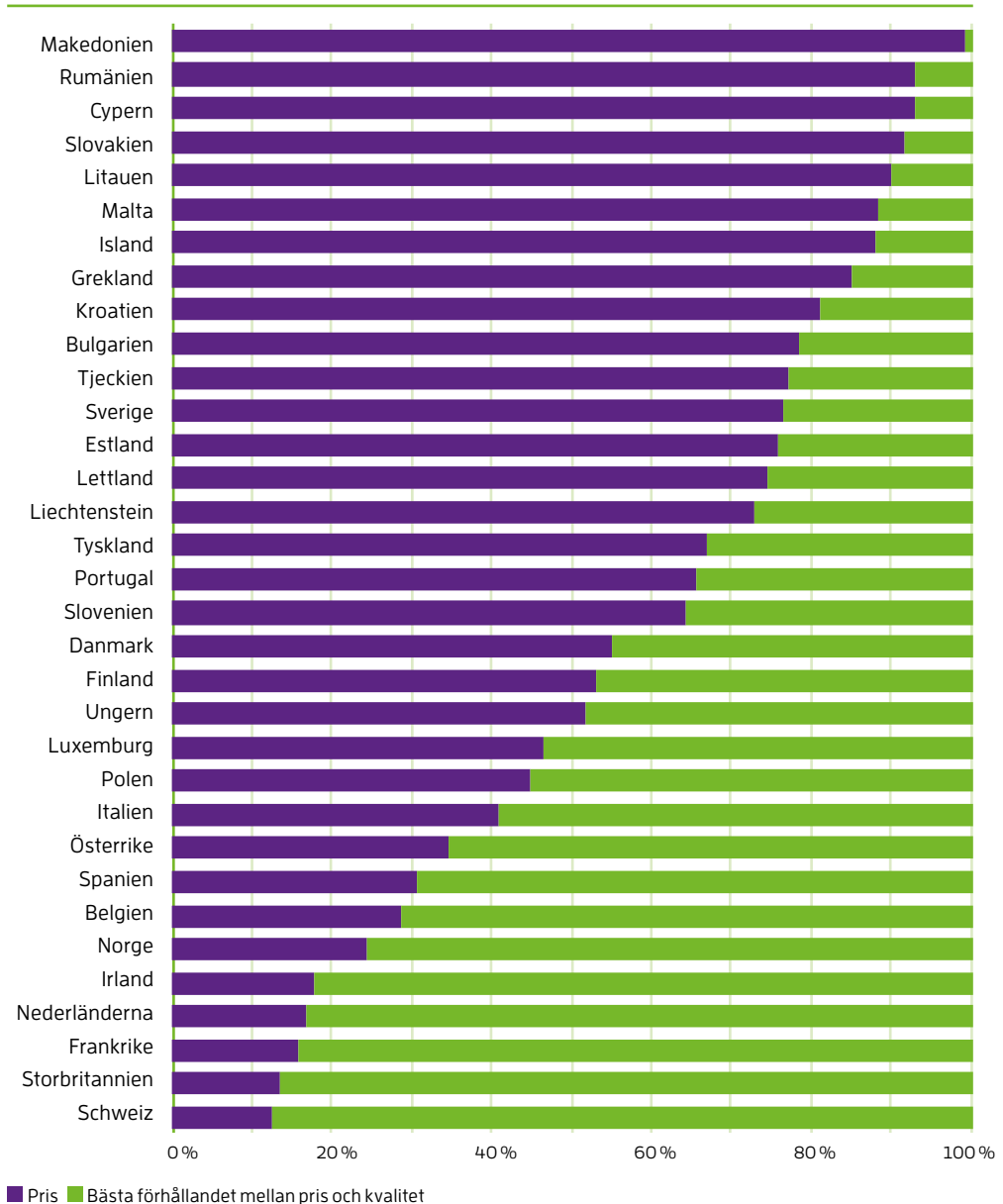
Källa: Europeiska kommissionen (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Nya versioner av standardformulären medför att uppgifter om tilldelningsgrund kan anges per delområde i en upphandling med delkontrakt, till skillnad från den tidigare versionen där de angavs per upphandling. Här används uppgiften om tilldelningsgrund per delområde. Ifall uppgiften saknas per delområde används i stället uppgiften per upphandling.

39. Europeiska kommissionen 2017. TED CSV Notes & Codebook Version 3.1.

Fördelningen mellan tilldelningsgrunderna *bästa förhållandet mellan pris och kvalitet* och *pris* varierar kraftigt mellan enskilda stater. Upphandlande myndigheter i Frankrike (84 procent) och Storbritannien (95 procent) använde till exempel ofta *bästa förhållandet mellan pris och kvalitet* som tilldelningsgrund 2017, medan upphandlande myndigheter i till exempel Rumänien (93 procent) och Slovakien (91 procent) nästan ute-

slutande använde *pris* som tilldelningsgrund. I 12 stater var det vanligare för upphandlande myndigheter att använda *bästa förhållandet mellan pris och kvalitet* som tilldelningsgrund medan det i 21 stater var vanligare att använda *pris*. För flera stater saknas uppgift om tilldelningsgrund för ett stort antal upphandlingar, vilket försvårar jämförelser. Tolkningar av statistiken bör därför göras med försiktighet.

Diagram 56 **Andel annonserade upphandlingar i TED efter tilldelningsgrund, 2017**

Källa: Europeiska kommissionen (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Nya versioner av standardformulären medför att uppgifter om tilldelningsgrund kan anges per delområde i en upphandling med delkontrakt, till skillnad från den tidigare versionen där de angavs per upphandling. Här används uppgiften om tilldelningsgrund per delområde. Ifall uppgiften saknas per delområde används i stället uppgiften per upphandling.

14.6 En av fem upphandlingar avser ramavtal

År 2017 annonserades 214 509 upphandlingar i TED, varav 23 procent avser ramavtal. Andelen upphandlingar som avser ramavtal har varit strax över

20 procent under de senaste 6 åren. Det framgår inte alltid uttryckligen av annonsen att upphandlingen avser ramavtal. Andelen upphandlingar som avser ramavtal kan därför vara högre i verkligheten.

Tabell 66 **Antal och andel upphandlingar i TED efter typ av avtal, 2012–2017**

Typ av avtal	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ramavtal	36 421	38 078	39 563	41 899	43 549	48 179
Kontrakt	137 291	139 984	138 425	142 976	142 477	165 174
Andel ramavtal	21 %	21 %	22 %	23 %	23 %	23 %

Källa: Europeiska kommissionen (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Det framgår inte alltid uttryckligen av annonsen att upphandlingen avser ramavtal. Andelarna ramavtal kan därför vara högre i verkligheten. Saknas uppgift utgår statistiken från att upphandlingen avser ett kontrakt.

Användningen av ramavtal är inte lika vanligt i alla stater. Användning av ramavtal var 2017 vanligast i Rumänien (59 procent). Även de nordiska staterna Norge (44 procent) och Danmark (36 procent) har en hög andel ramavtal ur ett europeiskt perspektiv. Det framgår inte alltid uttryckligen av annonsen att upphandlingen avser ramavtal. Andelarna upphandlingar som avser ramavtal kan

därför vara högre i verkligheten. Detta verkar exempelvis vara fallet för Sverige, där andelen upphandlingar som avser ramavtal enligt uppgifter ur TED var 28 procent. Uppgifter ur nationella annonsdatabaser visar att andelen upphandlingar som avser ramavtal för direktivstyrda upphandlingar 2017 var 46 procent. Uppgifterna i TED bör därför tolkas med viss försiktighet.

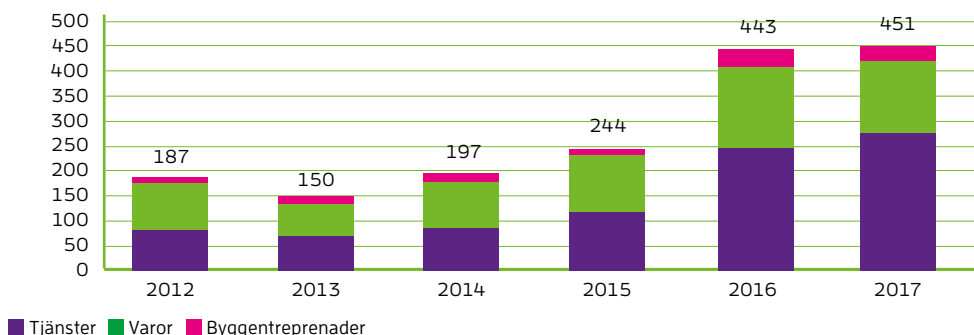
451 dynamiska
inköpssystem (DIS)
annonserades 2017

Figur 5 **Andel annonserade upphandlingar i TED som avser ramavtal, 2017**

Källa: Europeiska kommissionen (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Det framgår inte alltid uttryckligen av annonsen att upphandlingen avser ramavtal. Andelarna ramavtal kan därför vara högre i verkligheten. Saknas uppgift utgår statistiken från att upphandlingen avser ett kontrakt.

År 2017 annonserades 451 nya dynamiska inköpssystem (DIS). Detta var en mindre ökning mot antalet som annonserades föregående år. Av de DIS som annonserades 2017 avser 62 procent tjänster. Flest annonser 2017 om inrättande av

ett DIS avser CPV 79 *Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet*. Flest DIS annonserades av myndigheter i Storbritannien (42 procent), Tjeckien (22 procent) och Nederländerna (12 procent).

Diagram 57 **Antal annonserade dynamiska inköpssystem i Ted efter slag, 2012–2017**

■ Tjänster ■ Varor ■ Byggtreprenader

Källa: Europeiska kommissionen (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

Upphandlande myndigheter i Sverige annonserade fyra DIS i TED 2017. En upphandlande myndighet kan välja att tillämpa elektronisk auktion som en avslutande del av en upphandling. En elektronisk auktion innebär att myndigheten bjuder in anbudsgivarna efter en första utvärdering av anbudet i en elektronisk process för att lämna nya priser eller andra värden. År 2017 användes elektronisk auktion i 5 133 upphandlingar som annonserades i TED. Detta var en minskning jämfört med 2016, då metoden användes i 6 098 upphandlingar. Upphandlande myndigheter i Sverige använde elektronisk auktion vid 5 upphandlingar annonserade i TED 2017.

14.7 Relativt kort handläggningstid i nordiska stater

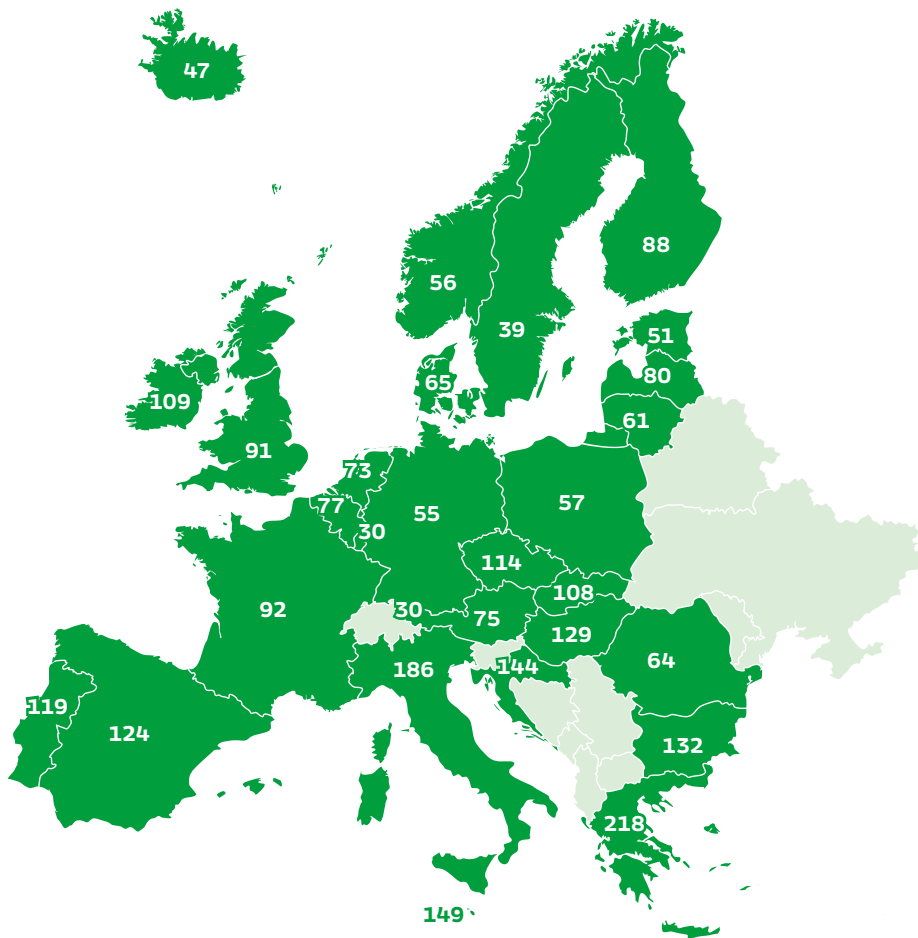
Längre handläggningstider är kostsamma för upphandlande myndigheter och

innebär osäkerhet för de anbudsgivare som medverkar i upphandlingen. Den genomsnittliga handläggningstiden visar tiden från en upphandlings sista anbudsdag (sista datum för mottagande av anbud) tills myndigheten meddelat beslut om tilldelning (datum för beslut om tilldelning). Denna beräkning beskriver därmed hur många dagar det i genomsnitt tar för upphandlande myndigheter att handlägga en upphandling i utvärderingsskedet.

Upphandlande myndigheter i de flesta stater hade en genomsnittlig handläggningstid som understeg 100 dagar 2017. Upphandlande myndigheter i Sverige har en snabbare genomsnittlig handläggningstid än myndigheter i många andra stater. År 2017 meddelades beslut om tilldelning av svenska myndigheter i genomsnitt 39 dagar efter sista anbudsdag. I flera andra stater tar upphandlande myndigheter i genomsnitt längre tid på

sig för att genomföra utvärdering av anbud. Myndigheter i Grekland (218) och Italien (186) hade den längsta genomsnittliga handläggningstiden 2017.

Figur 6 **Genomsnittlig handläggningstid av upphandling (antal dagar), 2017**

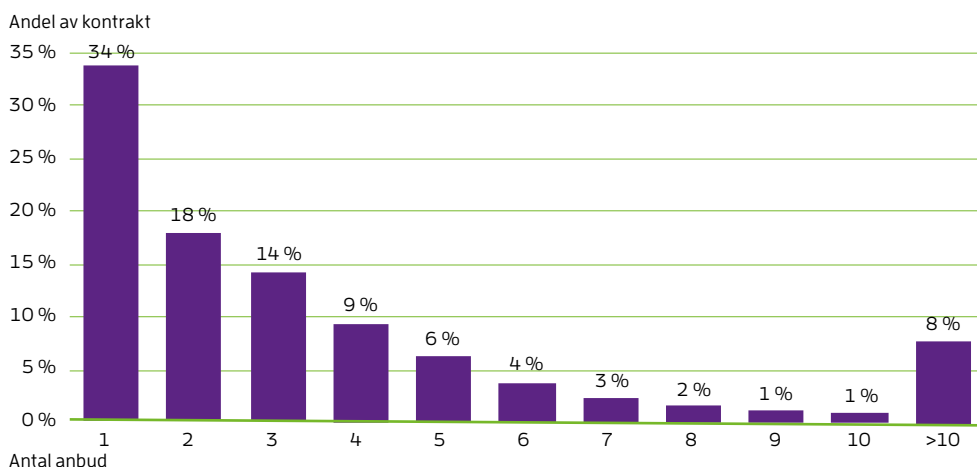
Källa: Europeiska kommissionen (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För att möjliggöra jämförelser mellan stater avser beräkningen enbart upphandlingar med öppet förfarande. Upphandlingar som avser ramavtal har exkluderats i beräkningen. Eftersom en annons kan ha flera efterannonser används den sista tillgängliga efterannonsen för att beräkna handläggningstid för respektive upphandling. Uppgifterna avser endast de upphandlingar som har nödvändig information för att kunna beräkna handläggningstid.

14.8 Endast 1 anbud per upphandling i 34 procent av alla upphandlingar som avser kontrakt

År 2017 inkom endast 1 anbud per upphandling i 34 procent av alla upphandlingar annonserade i TED som avser kontrakt. I 66 procent av alla upphandlingar inkom fler än 1 anbud. Statistiken avser enbart upphandlingar som avser kontrakt och exkluderar upphandlingar

som avser ramavtal. Detta görs eftersom rapporteringen av inkomna anbud för ramavtal inte är fullt ut harmoniserad mellan medlemsstaterna i EU. Uppgifterna om inkomna anbud redovisas per delområde i upphandlingar med delkontrakt. Denna statistik är därför inte jämförbar med den statistik som redovisas för Sverige i avsnitt 7. För mer information om metod, se avsnitt 1.4.2.

Diagram 58 **Fördelning av antal anbud per upphandling i TED, 2017**

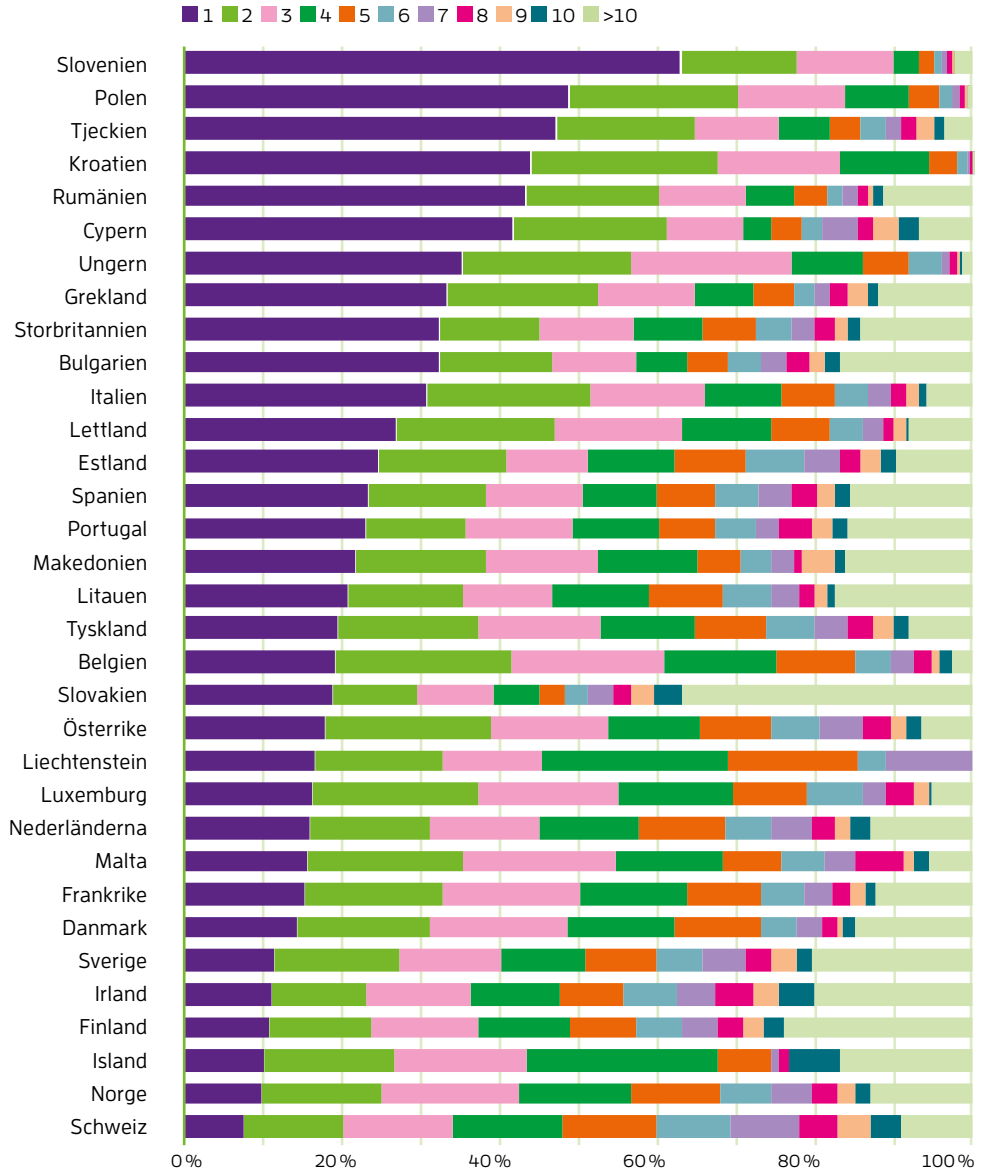

Källa: Europeiska kommissionen (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgifterna avser enbart upphandlingar som avser kontrakt och exkluderar upphandlingar som avser ramavtal. Uppgifterna avser endast de upphandlingar som har information om antalet anbud.

Fördelningen varierar relativt kraftigt mellan olika stater. Detta kan delvis bero på skillnader i rapportering av inkomna anbud, men det kan även bero på verkliga skillnader mellan staterna. Flera stater har i jämförelse med genomsnittet en hög andel upphandlingar som avser kontrakt där endast 1 anbud inkom.

Flera av de nordiska länderna som exempelvis Sverige, Finland, Norge och Danmark har en lägre andel upphandlingar som avser kontrakt med endast 1 anbud. För många upphandlingar saknas uppgift om antalet anbud. Uppgifterna bör därför tolkas med viss försiktighet.

Diagram 59 **Fördelning av antal anbud per upphandling i TED, 2017**

Källa: Europeiska kommissionen (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgifterna avser enbart upphandlingar som avser kontrakt och exkluderar upphandlingar som avser ramavtal. Uppgifterna avser endast de upphandlingar som har information om antalet anbud.

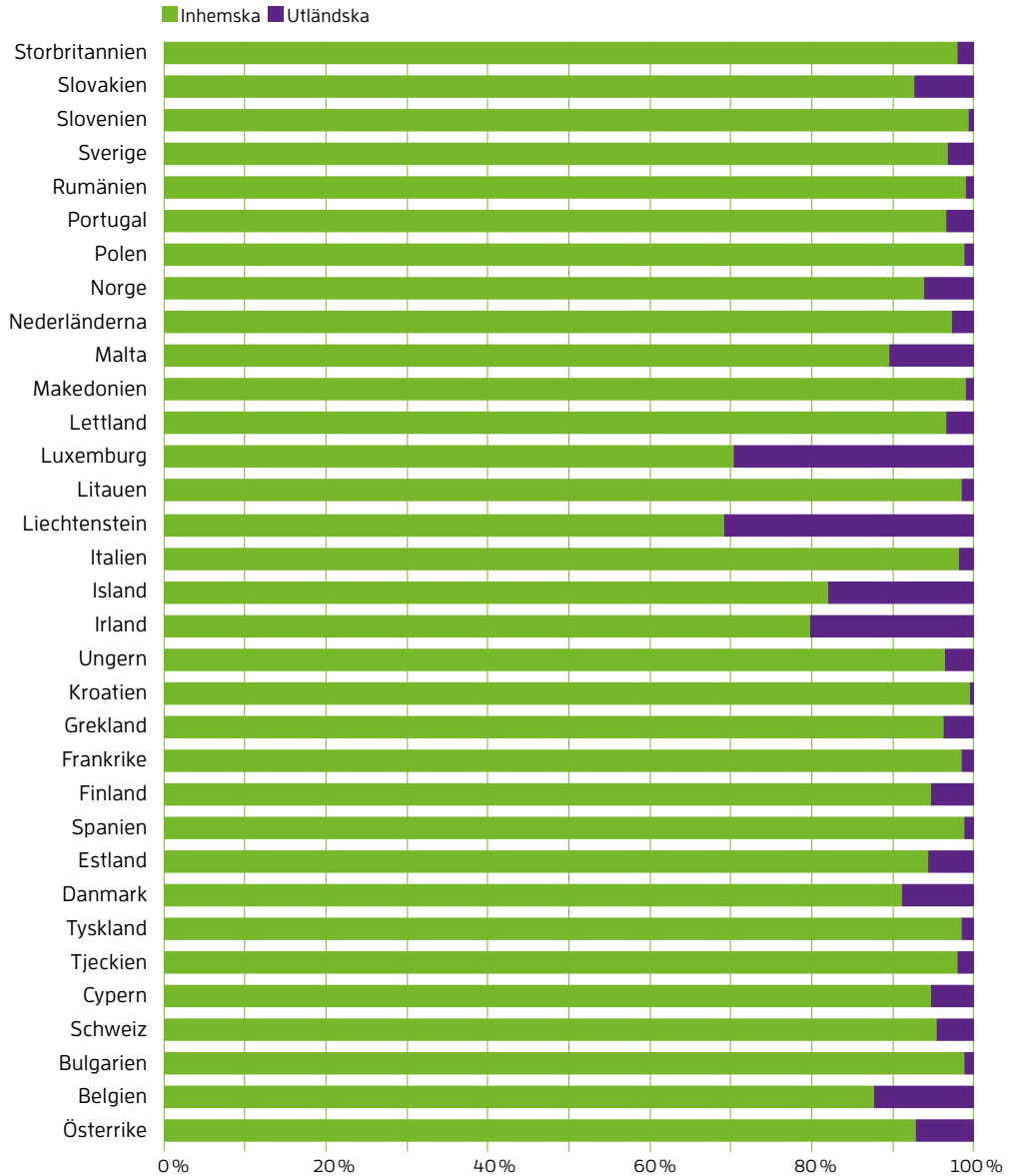

Diagram 60 visar andelen kontrakterade anbud som 2017 lämnades av en anbudsgivare som är registrerad i en annan stat än den myndighet som tilldelade kontraktet (utländska) och andelen kontrakterade anbud som lämnades av en anbudsgivare registrerad i samma stat som den myndighet som tilldelade kontraktet (inhemska). Det är endast uppgifter om vilken anbudsgivare som tilldelats kontrakt som finns tillgängliga i TED, inte samtliga anbudsgivare som lämnat anbud.

De flesta anbud som kontrakteras lämnas av anbudsgivare som är registrerade i samma stat som den upphandlande myndigheten som annonserat upphandlingen. Från den upphandlande myndighetens perspektiv kan de flesta kontrakterade anbudsgivare därmed beskrivas som inhemska. En mindre

andel av de anbud som kontrakteras lämnades av anbudsgivare som var registrerade i en annan stat än den myndighet som tilldelade kontraktet, och kan därmed beskrivas som utländska. Undantaget är framförallt Luxemburg, men även Island och Irland har en högre andel utländska anbudsgivare som tilldelats kontrakt.

För många upphandlingar saknas uppgift om organisatorisk hemvist för den vinnande anbudsgivaren. Det finns inga uppgifter som kan bekräfta att bortfallet avviker från tillgängliga uppgifter, men det är möjligt att utländska anbudsgivare kan vara något överrepresenterade i bortfallet. Andelen utländska anbudsgivare som tilldelats kontrakt kan därför vara högre än redovisade andelar. Uppgifterna bör därför tolkas med viss försiktighet.

Diagram 60 **Andel kontrakterade anbud efter utländska och inhemska anbudsgivare, 2017**

Källa: Europeiska kommissionen (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgifterna avser enbart upphandlingar som avser kontrakt och exkluderar upphandlingar som avser ramavtal. Uppgifterna avser endast de upphandlingar som har information om vinnande anbudsgivare.

Referenser

A-Train 2017. A-Train AB årsredovisning 2016.

Betänkande av Utredningen för ett stärkt civilsamhälle 2016. Palett för ett stärkt civilsamhälle. SOU 2016:13.

Bergman, Mats 2008. Offentlig upphandling och offentliga inköp: omfattning och sammansättning. Konkurrensverket: uppdragsforskningsrapport.

Betänkande av Valfärdsutredningen 2017. Kvalitet i välfärden: bättre upphandling och uppföljning. SOU 2017:38.

Energimarknadsinspektionen 2016. Fjärrvärmeföretagens årsrapporter för år 2010–2016: resultaträkning.

Europeiska kommissionen 2017. TED Notes & Codebook Version 3.1.

Europeiska kommissionen 2017. TED Advanced notes on methodology Version 0.9.

Europeiska kommissionen 2003. Kommissionens rekommendation av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag. 2003/361/EG.

Europeiska kommissionen 2015. Användarhandledning om definitionen av SMF-företag.

Finansdepartementet 2018. En tydlig definition av idéburna aktörer i välfärden. Kommittédirektiv 2018:41.

Finansdepartementet 2017. Statistik på upphandlingsområdet. Departementspromemoria 2017:48.

Finansdepartementet 2018. Uppdrag till Upphandlingsmyndigheten att genomföra en studie om vissa inköpsvärden. FI2018/01786/OU.

Förordningen (2015:527) med instruktion för Upphandlingsmyndigheten.

Förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

Försäkringskassan 2017. Socialförsäkringen i siffror 2017.

Konkurrensverket 2018. Konkurrensverkets upphandlingstillsyn 2017. Rapport 2018:2.

Konkurrensverket 2017. Tillsyn av efterannonsering. Rapport 2017:6.

Konkurrensverket 2013. Överprövningar av offentliga upphandlingar: siffror och fakta. Rapport 2013:5.

Socialstyrelsen 2017. Statistik om läkemedel för 2016.

Statistiska centralbyrån 2018. SNI 2007 Standard för svensk näringsgrensindelning 2007.

Statistiska centralbyrån 2016. El-, gas- och fjärrvärmeförsörjningen 2015.

Statistiska centralbyrån 2017. Räkenskapsammandrag för kommuner och landsting 2016.

Statistiska centralbyrån 2017. Statistikdatabasen. Offentligt ägda företag samt ekonomiska mått efter ägarkategori och näringsgren SNI 2007 för 2008–2014. www.scb.se.

Statistiska centralbyrån 2017. Statistikdatabasen. Inkomster och utgifter samt kapitaltransaktioner efter institutionell sektor och transaktionspost löpande priser år 1980–2016. www.scb.se.

Statistiska centralbyrån 2017. Statistikdatabasen. Basfakta företag enligt Företagens ekonomi efter näringsgren SNI 2007. År 2007–2015. www.scb.se.

Statistiska centralbyrån 2018. Statistikdatabasen. Civila samhället. www.scb.se.

Statistiska centralbyrån 2018. Företagsregistret. www.scb.se.

Statistiska centralbyrån 2018. Yrkesregistret. www.scb.se.

Statistiska centralbyrån 2018. Myndighetsregistret. www.myndighetsregistret.scb.se.

Statistiska centralbyrån 2017. Företagens ekonomi 2016.

Statistiska centralbyrån 2017. Företagens ekonomi 2015.

Statistiska centralbyrån 2016. Det civila samhället 2014: satelliträkenskaper. Rapport 2016:1.

Statistiska centralbyrån 2017. Civila samhällets bidrag till BNP var 3,1 procent 2015. Statistiknyhet 2017-12-11.

Statistiska centralbyrån 2017. Statistikdatabasen. Resultaträkningsposter enligt Företagens ekonomi efter näringsgren SNI 2007. År 2000–2015.

Sveriges Kommuner och Landsting 2018. Valfrihetssystem i kommuner 2018: beslutsläge. www.skl.se.

Sveriges Kommuner och Landsting 2018. Valfrihetssystem i landsting och regioner enligt LOV: beslutsläge. www.skl.se.

Sveriges Kommuner och Landsting 2016. Köp av verksamhet 2015. Kommuner, landsting och regioner 2006–2015.

Sveriges Kommuner och Landsting 2016. Privata läkare och fysioterapeuter som verkar enligt lag om ersättning 2015.

Sveriges Kommuner och Landsting 2016. Landsting, ekonomi och verksamhet: ekonomitabeller 2015 reviderade 2016-09-23.

Sveriges Radio 2017. Public service-redovisning 2016.

Sveriges Television 2017. Public service-redovisning 2016.

Svensk Insamlingskontroll 2017. Organisationer med 90-konto.
www.insamlingskontroll.se

Trafikanalys 2016. Lokal och regional kollektivtrafik 2015.

Tillväxtverket 2017. Arbetsintegrerade sociala företag.
www.sofisam.se

Upphandlingsmyndigheten 2015. Är inköpen av samma slag: hjälpregler för beräkning av kontraktsvärdet vid direktupphandlingar av samma slag. 2015:1.

Upphandlingsmyndigheten 2017. Kartläggning och analys av mål om överprövning. Rapport 2017:7.

BILAGOR

Bilaga 1: Beräkning av ett uppskattat värde på de upphandlingspliktiga inköpen	210
Bilaga 2: Tabeller	220

Bilaga 1: Beräkning av ett uppskattat värde på de upphandlingspliktiga inköpen

Denna bilaga redovisar den beräkningsmetod som används för att utifrån nationalräkenskaperna uppskatta de totala upphandlingspliktiga inköpen i Sverige.⁴⁰ Redovisningen följer huvudsakligen beräkningen för 2016, som innehåller de senast tillgängliga uppgifterna.

Det sammanlagda värdet för de inköp som omfattas av upphandlingslagarna uppskattas till cirka 683 miljarder kronor

2016. Vid jämförelser av enskilda utgiftsposter mellan åren bör hänsyn tas till att beloppen inte är inflationsjusterade. Vidare har en del av antagandena förändrats mellan åren, till exempel om vilka offentliga bolag som är upphandlingspliktiga. Därutöver har vissa definitioner av de uppgifter som ligger till grund för beräkningen samt tillgången till offentliga uppgifter förändrats.

---

40. Beräkningen bygger på en av de metoder som utvecklades i Mats Bergman 2008. *Offentlig upphandling och offentliga inköp: omfattning och sammansättning*. Konkurrensverket: uppdragsforskningsrapport.

Tabell 67 **Uppskattning av upphandlingspliktiga inköp (mdkr) utifrån nationalräkenskaperna, 2012–2016**

Inköp	2012	2013	2014	2015	2016
Offentliga inköp enligt nationalräkenskaperna exklusive moms	568	587	608	633	675
Offentliga inköp som inte är inkluderade i nationalräkenskaperna	53	57	59	62	66
Avdrag för offentliga inköp som inte är upphandlingspliktiga	-167	-184	-200	-196	-200
Myndigheters upphandlingspliktiga inköp (summa)	454	460	467	499	541
Offentliga bolags inköp	275	273	268	255	257
Avdrag för kommersiella offentliga bolag utan upphandlingsplikt	-87	-83	-77	-89	-89
Avdrag för offentliga bolags inköp som inte är upphandlingspliktiga	-38	-38	-37	-36	-38
Offentligt ägda bolags upphandlingspliktiga inköp (summa)	150	153	154	130	130
Privata bolags upphandlingspliktiga inköp	11	11	12	12	13
Upphandlingspliktiga inköp (summa)	615	623	633	642	683

Källa: Separata källor (uppgift) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018. Not: Uppgifterna är avrundade till närmaste heltal.

1. Myndigheters upphandlingspliktiga inköp

Beräkningsmetoden utgår från de offentliga utgifterna enligt nationalräkenskaperna. Genom att summera utgifterna för kostnadsposterna insatsvaror, investeringar och sociala naturaförmåner för stat, kommuner och landsting erhålls posten offentliga inköp. Denna var 772,5 miljarder kronor inklusive moms 2016. Offentliga utgifter som inte utgör inköp är således exkluderade.

Värden i nationalräkenskaperna anges till marknadspris, det vill säga inklusive

moms. Upphandlingar anges vanligen exklusive moms. Därför exkluderas momsen från de offentliga inköpen i beräkningen av myndigheters upphandlingspliktiga inköp. Uppskattningen av momsen bygger på beräkningsmetodens ursprungliga antaganden, vilket innebär att den genomsnittliga momsen är 14 procent för insatsvaror, 19 procent för investeringar och 2 procent för sociala naturaförmåner. Utifrån detta antagande beräknas momsen till 97,4 miljarder kronor. Posten offentliga inköp exklusive moms var således 675,1 miljarder kronor 2016.

Tabell 68 **Offentliga inköp utifrån nationalräkenskaperna, 2016**

Offentliga inköp	Mdkr
Offentliga sociala naturaförmåner	170,0
Offentlig insatsförbrukning	409,3
Offentliga fasta bruttoinvesteringar	193,2
Offentliga inköp enligt nationalräkenskaperna inklusive moms (summa)	772,5
Avdrag för moms sociala naturaförmåner (2 %)	-3,4
Avdrag för moms insatsförbrukning (14 %)	-57,3
Avdrag för moms fasta bruttoinvesteringar (19 %)	-36,7
Avdrag för uppskattad moms (summa)	-97,4
Offentliga inköp enligt nationalräkenskaperna exklusive moms (summa)	675,1

Källa: Statistiska centralbyrån (uppgifter) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018. Not: Uppgifterna är avrundade till en decimal.

1.1 Offentliga inköp som inte ingår i nationalräkenskaperna

Det finns offentliga inköp som är upphandlingspliktiga men som inte ingår i nationalräkenskapernas poster för insatsvaror, fasta bruttoinvesteringar och sociala naturaförmåner. För att beräkna de upphandlingspliktiga inköpen måste

därför dessa läggas till. Det handlar till exempel om köp av pedagogisk verksamhet och sjukvård mellan offentliga aktörer samt köp av kollektivtrafik och avfallhantering för medborgarnas räkning. Sammantaget uppgick offentliga inköp som inte ingår i nationalräkenskaperna till 65,5 miljarder kronor 2016.

Tabell 69 **Offentliga inköp som inte ingår i nationalräkenskaperna, 2016**

Offentliga inköp	Mdkr
Offentliga aktörers inbördes köp av verksamheter	14,2
Kostnader för lokal och regional kollektivtrafik i Sverige	45,6
Kommuners köp av pedagogiska verksamheter från offentliga leverantörer	3,8
Köp av avfallshantering från extern part	1,9
Offentliga inköp som inte ingår i nationalräkenskaperna exklusive moms (summa)	65,5

Källa: Statistiska centralbyrån (uppgifter), Sveriges Kommuner och Landsting (uppgifter), Trafikanalys (uppgifter) och Konkurrentverket (bearbetning) 2018. En del inköp bör inte ingå i inbördes köp på grund av bestämmelserna om intern upphandling. I beräkningen finns ingen möjlighet att identifiera sådana inköp, varför dessa inköp inte har exkluderats. Viss överlappning kan förekomma mellan kommuners köp från landsting och kommuners köp av pedagogiska verksamheter från offentliga leverantörer. En del av kommunernas köp av pedagogisk verksamhet kan vara ersättningar enligt skollagen och är därmed inte upphandlingspliktiga. I den här delen av beräkningen finns ingen möjlighet att identifiera ersättningar enligt skollagen till offentliga leverantörer, varför dessa inköp inte har exkluderats. Uppgifterna är avrundade till en decimal.

1.2 Offentliga inköp som inte är upphandlingspliktiga

Från de offentliga inköpen ska inköp som inte är upphandlingspliktiga exkluderas. Sammanlagt handlar det om uppskattningsvis 200,0 miljarder kronor 2016.

Tabell 70 **Offentliga inköp som inte är upphandlingspliktiga, 2016**

Offentliga inköp	Mdkr
Sociala naturaförmåner utan upphandlingsplikt	74,3
Försvarsmateriel utan upphandlingsplikt	7,5
Lokalhyror	99,1
Monopoltjänster	4,5
Läkemedel utan upphandlingsplikt	6,8
Investeringar i egen regi	7,8
Offentliga inköp som inte är upphandlingspliktiga (summa)	200,0

Källa: Separata källor (uppgift) och Konkurrentverket (bearbetning) 2018. Not: Uppgifterna är avrundade till en decimal.

Sociala naturaförmåner är kostnader som offentlig sektor har för subventioner av varor och tjänster som andra utförare producerar och levererar direkt till hushållen. Om subventionerna eller utbetalningarna görs enligt särskild

lagstiftning omfattas ersättningarna inte av upphandlingslagarna. De offentliga inköpen ska således reduceras med sådant som inte ska upphandlas. Detta värde uppgick till 74,3 miljarder kronor 2016.

Tabell 71 **Sociala naturaförmåner utan upphandlingsplikt, 2016**

Offentliga inköp	Mdkr
Fristående skolor, daghem med mera	43,0
Läkemedelsförmånen	21,8
Inkontinensartiklar	0,6
Tandvårdssubventioner	5,5
Ersättning till privata läkare som verkar enligt lag om läkarvårdsersättning	1,7
Ersättning till privata sjukgymnaster som verkar enligt lag om ersättning för sjukvårdsgymnastik	1,3
Bilstöd till handikappade	0,3
Sociala naturaförmåner utan upphandlingsplikt (summa)	74,3

Källa: Socialstyrelsen (uppgifter), Statistiska centralbyrån (uppgifter), Försäkringskassan (uppgifter), Sveriges Kommuner och Landsting (uppgifter) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018. Not: Uppgifterna är avrundade till en decimal.

LUFSS innehåller undantag för *försvarsmateriel* som innebär att sådana inköp under vissa omständigheter inte är upphandlingspliktiga. Exempel på sådana omständigheter är försvars- och säkerhetspolitiska skäl, internationella samarbeten och tillägg till tidigare beställningar som fallit under dessa undantag. Enligt Försvarets materielverk genomfördes undantagna inköp till ett värde av 7,5 miljarder kronor 2016.

En av de största posterna som de offentliga inköpen ska reduceras med är *lokalhyror*. I nationalräkenskaperna räknas lokalhyror som insatsförbrukning, men enligt upphandlingslagarna är de inte upphandlingspliktiga. Posten

lokalhyra var totalt 99,1 miljarder kronor 2016. Enligt uppgifter från Ekonomistyrningsverket respektive Statistiska centralbyrån utgjordes 23,3 miljarder kronor av statliga myndigheters lokalhyror, 35,8 miljarder kronor av kommuners och landstings externa lokalhyror och 40,0 miljarder kronor av kommuners och landstings interna lokalhyror.

Monopoltjänster behöver inte upphandlas enligt upphandlingslagarna och ska därför exkluderas från de offentliga inköpen. Monopoltjänster avser kontrakt som av legala skäl enbart kan utföras av en leverantör och där likvärdiga produkter saknas på marknaden. Beräkningen av inköpen av fjärrvärme

utgår från Energimarknadsinspektionens redovisning, som anger att fjärrvärmemarknaden omsatte 33,1 miljarder kronor 2016. Det saknas godtagbar statistik för inköpen av elnätstjänsterna för offentliga lokaler. Tidigare versioner av denna beräkning har utgått från värdet i den ursprungliga beräkningen, med hänsyn till elnätsprisernas utveckling för näringsverksamhetskunder. Från 2012 saknas näringsverksamhetskunder i Statistiska centralbyråns statistik över elnätsprisernas utveckling. Posten beräknas i stället utifrån prisutvecklingen för el för industrikunder, som ett genomsnitt för de olika förbrukningskategorierna. Detta ger cirka 2,5 miljarder kronor för elnätstjänster 2016. Offentliga lokaler antas utgöra en åttondel av den totala ytan, och av de 35,6 miljarderna uppskattas därmed cirka 4,5 miljarder kronor 2016 avse köp av fjärrvärme och elnätstjänster utan upphandlingsplikt.

Läkemedel som är patentbelagda behöver inte upphandlas av slutenvården. Enligt Socialstyrelsens läkemedelsstatistik var den totala läkemedelskostnaden för rekvisitionsläkemedel 8,0 miljarder kronor 2016. I samband med beräkningen 2011 uppgav Socialstyrelsen att ungefär 85 procent av den totala kostnaden avsåg originalläkemedel, vilka till allra största delen är patentbelagda. Det kan ingå en marginell andel läkemedel där patentet har gått ut men där konkurrens

ännu inte uppstått. I denna beräkning har vi utgått från att förhållandet i huvudsak är detsamma. Kostnaden för övriga läkemedel utan upphandlingsplikt uppskattades således till 6,8 miljarder kronor 2016.

Slutligen görs vissa *investeringar i egen regi* som inte är upphandlingspliktiga. Dessa uppskattas till 7,8 miljarder kronor 2016. Uppskattningen utgår från att investeringar i egen regi fortfarande utgör en lika stor andel av de offentliga inköpen som vid den ursprungliga beräkningen, där den var drygt 1 procent.

2. Offentligt ägda företags upphandlingspliktiga inköp

De offentligt ägda företagens upphandlingspliktiga inköp beräknas till 129,7 miljarder kronor 2016. I nationalräkenskaperna klassas de offentligt ägda bolagens verksamhet som näringsverksamhet. Därför behöver de inköp som dessa bolag gör som är upphandlingspliktiga läggas till. Beräkningen av offentligt ägda bolags inköp utgår från Statistiska centralbyråns statistik över bolagens omsättning. Offentligt ägda bolags nettoomsättning var 535,4 miljarder kronor 2016. Bruttoinvesteringarna och insatsförbrukningens andel av omsättningen har uppskattats utifrån Statistiska centralbyråns statistik över finansiella och ickefinansiella företags nettoomsättning, bruttoinvesteringar samt insatsförbrukning.

Offentligt ägda företags inköp har därmed uppskattats till totalt 48 procent av omsättningen, där bruttoinvesteringarna

motsvarar 9 procent och insatsförbrukningen 39 procent av omsättningen.

Tabell 72 **Offentliga företags upphandlingspliktiga inköp, 2016**

Inköp	Mdkr
Offentligt ägda företags inköp	257,0
Inköp av offentliga företag utan särskilt beslutat samhällsuppdrag	-89,3
Offentliga bolags inköp som inte är upphandlingspliktiga	-38,0
Upphandlingspliktiga inköp för offentligt ägda företag (summa)	129,7

Källa: Separata källor (uppgift) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018. Not: Uppgifterna är avrundade till en decimal.

För statliga företag behöver inköpen reduceras med inköp som är gjorda av bolag som inte omfattas av upphandlingslagarna. Detta avdrag utgår från antagandet att de statliga bolag som enligt Finansdepartementet har särskilt beslutat samhällsuppdrag ska omfattas av upphandlingslagarna. Bruttoinvesteringar och insatsförbrukning för övriga bolag som klassificeras som marknadsbolag har exkluderats i beräkningen. Samma uppskattning av bruttoinvesteringar och insatsförbrukning används här som tidigare, det vill säga totalt 48 procent av omsättningen. Sammantaget uppgår posten till 89,3 miljarder kronor 2016.

2.1 Offentligt ägda företags inköp som inte är upphandlingspliktiga

De undantag som finns i upphandlingslagarna gäller även de offentligt ägda företag som ska upphandla enligt upphandlingslagarna. Från de offentligt ägda företagens inköp ska därför inköp som inte är upphandlingspliktiga exkluderas. Sammanlagt handlar det om uppskattningsvis 38,0 miljarder kronor 2016.

Tabell 73 **Offentligt ägda företags inköp som inte är upphandlingspliktiga, 2016**

Inköp	Mdkr
Lokalhyra	15,2
Bränsle m.m. för el- och fjärrvärmeproduktion	12,7
Radio- och tv-program	1,9
Monopoltjänster	1,8
Investeringar i egen regi	6,4
Offentligt ägda företags inköp som inte är upphandlingspliktiga (summa)	38,0

Källa: Separata källor (uppgift) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018. Not: Uppgifterna är avrundade till en decimal.

Lokalkostnaderna för 2016 beräknas till 8,2 miljarder kronor. Beräkningen bygger på samma antagande som i den ursprungliga beräkningen, det vill säga att de offentliga bolagen i stort sett har lika höga kostnader för lokalhyra som de statliga myndigheterna, det vill säga 23,3 miljarder kronor, men att endast 64 procent av denna summa ska exkluderas. Anledningen är att resterande 36 procent svarar mot de statliga bolag som inte omfattas av upphandlingslagarna och som därför har exkluderats på annat sätt.

Bränsle med mera för el- och värmeproduktion som köps av kommunala energibolag och Vattenfall beräknas till 12,7 miljarder kronor 2016. Beräkningen utgår från samma antaganden som i den ursprungliga beräkningen, det vill säga att de kommunala bolagen och Vattenfall tillsammans stod för 60 respektive 8 procent av fjärrvärmebolagens produktion och inköp. För övriga bränslen antas det att andelen sammanlagt är 54 procent.

Tabell 74 **Uppskattade inköp av bränsle med mera för kommunala företag och Vattenfall (mdkr), 2016**

Inköp	Totalt värde	Uppskattad andel	Uppskattat värde
Bränsle för fjärrvärmeproduktion	15,3	68 %	10,4
Bränsle för elproduktion	4,2	54 %	2,3
Inköp av bränsle för el- och fjärrvärmeproduktion (summa)			12,7

Källa: Statistiska centralbyrån (uppgifter) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018. Not: Uppgifterna är avrundade till en decimal.

Sveriges Radios och Sveriges Televisions *inköp av radio- och tv-program*, inklusive produktionsutläggningar, samproduktioner och övriga kostnader för utomstående medverkan, har beräknats till 1,9 miljarder kronor 2016.

Inköp för *monopoltjänster* uppskattas till 1,8 miljarder kronor och *investeringar i egen regi* till 6,4 miljarder kronor 2016. Beräkningen utgår från antagandet att monopoltjänster och investeringar i egen regi fortfarande utgör en lika stor andel av de offentligt ägda bolagens inköp som vid den ursprungliga beräkningen, där

de offentliga bolagen använder 0,7 procent av inköpen för monopoltjänster och 2,5 procent för investeringar i egen regi.

3. Privata bolags upphandlingspliktiga inköp

Enligt LUF är en del av vissa privata bolags inköp upphandlingspliktiga. Bland de privata bolagens inköp är det i första hand elnätsbolag, fjärrvärmebolag och företaget A-Train som omfattas av reglerna. Privata bolags upphandlingspliktiga inköp uppskattas till sammanlagt 13,1 miljarder kronor 2016.

Tabell 75 **Privata bolags upphandlingspliktiga inköp 2016**

Inköp	Mdkr
Privata företag på elnätsmarknaden, upphandlingspliktiga inköp totalt	7,8
Privata företag på fjärrvärmemarknaden, upphandlingspliktiga inköp totalt	4,9
A-Train AB, upphandlingspliktiga inköp totalt	0,4
Privata bolags upphandlingspliktiga inköp (summa)	13,1

Källa: Separata källor (uppgift) och Konkurrensverket (bearbetning) 2018. Not: Uppgifterna är avrundade till en decimal.

Beräkningen utgår från samma antagande om bruttoinvesteringarnas och insatsförbrukningens andel av omsättningen som vid beräkningen av offentliga bolags upphandlingspliktiga inköp, det vill säga totalt 48 procent.

Värdet på upphandlingspliktiga inköp av privata företag på elnätsmarknaden beräknas utifrån Statistiska centralbyråns uppgifter om att elnätsmarknaden omsatte 32,5 miljarder kronor 2016. Beräkningen utgår från den ursprungliga beräkningens antagande

om de privata företagens andel av omsättningen på elnätsmarknaden, det vill säga 50 procent. Därmed blir elnätsmarknadens privata företags upphandlingspliktiga inköp 7,8 miljarder kronor.

Värdet på upphandlingspliktiga inköp av privata företag på fjärrvärmemarknaden baseras på Statistiska centralbyråns uppgifter att fjärrvärmemarknaden omsatte 33,8 miljarder kronor och att inköpen av bränsle var 6,9 miljarder kronor 2016. Beräkningen utgår från att de privata företagens andel av

omsättningen på fjärrvärmemarknaden var 30 procent. Därmed blir fjärrvärmemarknadens privata företags upphandlingspliktiga inköp 4,9 miljarder kronor 2016.

Värdet på A-Train AB:s upphandlingspliktiga inköp baseras på att företaget 2016 omsatte 864 miljoner kronor och

att företaget investeringar var 40 miljoner kronor. Insatsförbrukningen har beräknats utifrån samma förutsättningar som för offentligt ägda bolag, det vill säga 39 procent. Därmed blir bolagets upphandlingspliktiga inköp 377 miljoner kronor.

Bilaga 2: Tabeller

Tabell 76 **Antal annonserade upphandlingar efter CPV-huvudgrupp, 2012–2017**

CPV	Benämning	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Andel 2017
03	Jordbruks-, jakt-, fiske- och skogsbruksprodukter samt tillhörande produkter	187	204	188	202	193	208	1 %
09	Petroleumprodukter, bränsle, elektricitet och andra energikällor	209	226	206	195	215	199	1 %
14	Gruvprodukter, basmetaller och tillhörande produkter	112	116	86	91	79	103	1 %
15	Livsmedel, drycker, tobak och dyligt	240	256	293	286	338	268	1 %
16	Jordbruksmaskiner	168	162	166	150	133	98	1 %
18	Kläder, skor, väskor och tillbehör	187	218	212	190	196	234	1 %
19	Skinn och textilier, plast- och gummidmaterial	69	81	95	65	64	67	0 %
22	Trycksaker och tillhörande produkter	159	162	140	116	147	148	1 %
24	Kemiska produkter	158	143	167	141	152	152	1 %
30	Kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning, utom möbler och programvara	410	354	337	307	332	340	2 %
31	Elektriska maskiner, apparater och förbrukningsvaror samt elektrisk utrustning; belysning	654	656	569	489	482	501	3 %
32	Radio-, televisions-, kommunikations- och telekommunikationsutrustning samt tillhörande utrustning	457	491	410	366	433	405	2 %
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	888	893	854	823	927	959	5 %
34	Transportutrustning och transporthjälpmiddel	1 117	1 248	1 081	1 041	1 019	1 140	6 %
35	Säkerhets-, brandbekämpnings-, polis- och försvarsutrustning	362	338	295	275	261	280	2 %
37	Musikinstrument, sportartiklar, spel, leksaker, hantverk, konsthantverksmateriel och tillbehör	192	182	167	149	162	165	1 %
38	Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning (exkl. glas)	682	675	526	423	469	493	3 %
39	Möbler (inkl. kontorsmöbler), inredning, hushållsapparater (exkl. belysning) och rengöringsprodukter	806	806	757	643	639	688	4 %

FORTSÄTTER PÅ NÄSTA SIDA >

Tabell 76 **Fortsättning**

CPV	Benämning	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Andel 2017
41	Uppsamlat och renat vatten	10	5	13	6	10	5	0 %
42	Industrimaskiner	978	847	729	661	668	653	4 %
43	Maskiner för brytning och byggnadsarbeten	179	206	164	167	173	190	1 %
44	Konstruktioner och konstruktionsmaterial; konstruktionshjälpmedel (utom elutrustning)	1 234	1 147	1 031	1 047	1 021	1 012	5 %
45	Anläggningsarbete	7 534	7 766	7 420	7 373	7 117	7 181	39 %
48	Programvara och informationssystem	479	491	533	497	547	614	3 %
50	Reparation och underhåll	1 166	1 033	1 014	1 054	998	1 096	6 %
51	Installation (utom programvara)	583	623	816	928	848	893	5 %
55	Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster	236	261	246	310	248	245	1 %
60	Transporter (utom avfallstransport)	445	460	435	428	460	450	2 %
63	Kringtjänster för transporter; resebyråttjänster	184	189	227	204	207	197	1 %
64	Post- och telekommunikationstjänster	151	197	238	210	246	164	1 %
65	El-, vatten- och energiverk	208	151	171	127	125	162	1 %
66	Finans- och försäkringstjänster	412	402	356	375	368	348	2 %
70	Tjänster avseende fast egendom	87	133	132	120	107	136	1 %
71	Arkitekt-, bygg-, ingenjör- och besiktningstjänster	2 005	1 886	1 833	1 834	1 867	2 041	11 %
72	IT-tjänster: konsultverksamhet, programvaruutveckling, Internet och stöd	866	865	869	867	920	890	5 %
73	FoU-tjänster samt tillhörande konsulttjänster	108	92	118	83	100	78	0 %
75	Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster	171	178	167	145	144	144	1 %
76	Tjänster för olje- och gasindustrin	57	68	49	30	53	36	0 %
77	Jordbruks-, skogsbruks-, trädgårds-, vattenbruks- och biodlingstjänster	486	532	479	587	488	535	3 %
79	Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	1 918	1 700	1 601	1 621	1 743	1 679	9 %
80	Undervisning och utbildning	568	481	445	408	480	466	3 %
85	Hälso- och sjukvård samt socialvård	746	638	703	830	777	724	4 %
90	Avlopps- och avfallshantering, sanering och miljöttjänster	1 433	1 452	1 396	1 298	1 420	1 491	8 %
92	Fritids-, kultur- och sporttjänster	288	283	264	277	309	271	1 %
98	Andra samhälleliga och personliga tjänster	395	429	422	408	423	446	2 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. En upphandling kan ha en eller flera CPV-koder. Varje upphandling kan därför tillhöra flera CPV-huvudgrupper.

Tabell 77 **Avbrutna annonserade upphandlingar efter CPV-huvudgrupp, 2017**

CPV	Benämning	Antal upp- handlingar	Varav avbrutna	Andel avbrutna
03	Jordbruks-, jakt-, fiske- och skogsbruksprodukter samt tillhörande produkter	208	22	10,6 %
09	Petroleumprodukter, bränsle, elektricitet och andra energikällor	199	27	13,6 %
14	Gruvprodukter, basmetaller och tillhörande produkter	103	15	14,6 %
15	Livsmedel, drycker, tobak och dylikt	268	21	7,8 %
16	Jordbruksmaskiner	98	8	8,2 %
18	Kläder, skor, väskor och tillbehör	234	36	15,4 %
19	Skinn och textilier, plast- och gummimaterial	67	6	9,0 %
22	Trycksaker och tillhörande produkter	148	16	10,8 %
24	Kemiska produkter	152	19	12,5 %
30	Kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning, utom möbler och programvara	340	61	17,9 %
31	Elektriska maskiner, apparater och förbrukningsvaror samt elektrisk utrustning; belysning	501	71	14,2 %
32	Radio-, televisions-, kommunikations- och telekommunikationsutrustning samt tillhörande utrustning	405	55	13,6 %
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	959	126	13,1 %
34	Transportutrustning och transporthjälpmedel	1 140	149	13,1 %
35	Säkerhets-, brandbekämpnings-, polis- och försvarsutrustning	280	47	16,8 %
37	Musikinstrument, sportartiklar, spel, leksaker, hantverk, konsthantverksmateriel och tillbehör	165	20	12,1 %
38	Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning (exkl. glas)	493	59	12,0 %
39	Möbler (inkl. kontorsmöbler), inredning, hushållsapparater (exkl. belysning) och rengöringsprodukter	688	103	15,0 %
41	Uppsamlat och renat vatten	5	1	20,0 %
42	Industrimaskiner	653	84	12,9 %
43	Maskiner för brytning och byggnadsarbeten	190	22	11,6 %
44	Konstruktioner och konstruktionsmaterial; konstruktionshjälpmedel (utom elutrustning)	1 012	142	14,0 %
45	Anläggningsarbete	7 181	996	13,9 %
48	Programvara och informationssystem	614	95	15,5 %
50	Reparation och underhåll	1 096	121	11,0 %
51	Installation (utom programvara)	893	129	14,4 %
55	Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster	245	36	14,7 %
60	Transporter (utom avfallstransport)	450	59	13,1 %
63	Kringtjänster för transporter; resebyråttjänster	197	34	17,3 %

FORTSÄTTER PÅ NÄSTA SIDA >

Tabell 77 Fortsättning

CPV	Benämning	Antal upphandlingar	Varav avbrutna	Andel avbrutna
64	Post- och telekommunikationstjänster	164	28	17,1 %
65	El-, vatten- och energiverk	162	20	12,3 %
66	Finans- och försäkringstjänster	348	40	11,5 %
70	Tjänster avseende fast egendom	136	22	16,2 %
71	Arkitekt-, bygg-, ingenjers- och besiktningstjänster	2 041	217	10,6 %
72	IT-tjänster: konsultverksamhet, programvaruutveckling, Internet och stöd	890	121	13,6 %
73	FoU-tjänster samt tillhörande konsulttjänster	78	10	12,8 %
75	Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster	144	14	9,7 %
76	Tjänster för olje- och gasindustrin	36	1	2,8 %
77	Jordbruks-, skogsbruks-, trädgårds-, vattenbruks- och biodlingstjänster	535	71	13,3 %
79	Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	1 679	177	10,5 %
80	Undervisning och utbildning	466	54	11,6 %
85	Hälso- och sjukvård samt socialvård	724	105	14,5 %
90	Avlopps- och avfallshantering, sanering och miljö tjänster	1 491	141	9,5 %
92	Fritids-, kultur- och sporttjänster	271	23	8,5 %
98	Andra samhällsliga och personliga tjänster	446	61	13,7 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. En upphandling kan ha en eller flera CPV-koder. Varje upphandling kan därför tillhöra flera CPV-huvudgrupper.

Tabell 78 **Genomsnittligt antal anbudsgivare per upphandling efter CPV-huvudgrupp, 2012–2017**

CPV	Benämning	2012	2013	2014	2015	2016	2017
03	Jordbruks-, jakt-, fiske- och skogsbruksprodukter samt tillhörande produkter	3,5	3,5	3,6	3,3	3,5	3,1
09	Petroleumprodukter, bränsle, elektricitet och andra energikällor	3,4	3,5	4,0	3,5	4,6	3,4
14	Gruvprodukter, basmetaller och tillhörande produkter	3,1	2,8	3,6	2,6	2,8	2,8
15	Livsmedel, drycker, tobak och dylikt	3,3	3,2	3,3	2,8	2,8	2,9
16	Jordbruksmaskiner	2,9	2,5	2,6	2,4	2,5	2,5
18	Kläder, skor, väskor och tillbehör	4,6	4,7	4,3	4,6	4,1	3,6
19	Skinns och textilier, plast- och gummimaterial	3,6	4,9	3,9	4,0	3,7	4,5
22	Trycksaker och tillhörande produkter	5,8	5,4	4,8	5,5	5,4	5,4
24	Kemiska produkter	3,7	3,8	3,8	3,2	2,9	4,1
30	Kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning, utom möbler och programvara	4,2	4,1	3,9	4,1	4,3	3,6
31	Elektriska maskiner, apparater och förbrukningsvaror samt elektrisk utrustning; belysning	4,2	3,9	4,1	3,9	3,9	3,8
32	Radio-, televisions-, kommunikations- och telekommunikationsutrustning samt tillhörande utrustning	4,2	3,8	3,5	3,5	4,0	3,5
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	5,3	5,2	5,4	5,0	5,0	5,1
34	Transportutrustning och transport hjälpmedel	3,1	3,1	3,0	2,9	2,8	2,6
35	Säkerhets-, brandbekämpnings-, polis- och försvarsutrustning	3,8	3,5	3,2	3,4	3,8	3,6
37	Musikinstrument, sportartiklar, spel, leksaker, hantverk, konsthantverksmateriel och tillbehör	3,5	3,9	3,2	3,3	3,6	3,3
38	Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning (exkl. glas)	2,9	3,0	2,9	2,8	2,9	2,5
39	Möbler (inkl. kontorsmöbler), inredning, hushållsapparater (exkl. belysning) och rengöringsprodukter	4,0	3,8	3,6	3,7	3,9	3,4
41	Uppsamlat och renat vatten	2,4	5,3	2,7	6,3	4,8	4,0
42	Industrimaskiner	3,4	3,6	3,6	3,1	3,3	3,3
43	Maskiner för brytning och byggnadsarbeten	4,0	4,0	3,6	3,7	3,3	2,9
44	Konstruktioner och konstruktionsmaterial; konstruktionshjälpmedel (utom elutrustning)	4,0	3,8	3,7	3,5	3,6	3,4
45	Anläggningsarbete	4,6	4,6	4,3	4,1	3,9	3,7
48	Programvara och informationssystem	3,5	3,4	3,1	3,1	3,3	2,8
50	Reparation och underhåll	4,5	4,6	4,2	4,2	4,2	3,9

FORTSÄTTER PÅ NÄSTA SIDA >

Tabell 78 Fortsättning

CPV	Benämning	2012	2013	2014	2015	2016	2017
51	Installation (utom programvara)	5,4	4,5	4,0	4,0	3,7	3,6
55	Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster	6,2	7,6	4,8	7,6	7,4	5,1
60	Transporter (utom avfallstransport)	3,7	3,7	3,6	3,8	3,6	3,5
63	Kringtjänster för transporter; resebyråttjänster	3,6	3,6	3,6	3,5	3,3	3,1
64	Post- och telekommunikationstjänster	3,7	3,1	3,1	3,1	3,6	2,9
65	El-, vatten- och energiverk	3,8	4,0	3,9	3,5	4,1	3,8
66	Finans- och försäkringstjänster	3,1	3,1	3,1	3,1	2,8	2,7
70	Tjänster avseende fast egendom	3,9	4,5	3,9	3,2	3,2	3,8
71	Arkitekt-, bygg-, ingenjör- och besiktningstjänster	6,5	6,4	6,2	5,7	5,9	5,0
72	IT-tjänster: konsultverksamhet, programvaruutveckling, Internet och stöd	5,7	5,6	4,5	4,3	4,4	3,8
73	FoU-tjänster samt tillhörande konsulttjänster	4,7	5,1	4,6	4,1	4,3	2,6
75	Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster	4,0	5,6	4,7	4,6	4,0	4,7
76	Tjänster för olje- och gasindustrin	4,2	4,6	3,5	4,0	3,5	3,3
77	Jordbruks-, skogsbruks-, trädgårds-, vattenbruks- och biodlingstjänster	4,8	4,9	5,2	4,3	4,1	4,1
79	Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	6,2	6,0	5,8	5,7	5,5	5,6
80	Undervisning och utbildning	6,1	6,1	5,6	6,7	5,7	5,4
85	Hälso- och sjukvård samt socialvård	7,1	5,8	5,7	6,5	7,4	6,9
90	Avlopps- och avfallshantering, sanering och miljöttjänster	4,9	5,0	4,8	4,8	5,0	3,7
92	Fritids-, kultur- och sporttjänster	6,2	5,5	7,4	4,9	8,8	11,4
98	Andra samhällliga och personliga tjänster	4,7	5,3	4,6	4,1	4,7	3,6

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om antalet anbudsgivare saknas för 30 procent av upphandlingarna 2012. Motsvarande andel är 28 procent för 2013–2015, 26 procent för 2016 och 24 procent för 2017. Vid tolkning av statistiken bör därför försiktighet iaktas.

Tabell 79 **Kontrakterade anbudsgivare efter CPV-huvudgrupp, 2017**

CPV	Benämning	Anbud i genom- snitt	Varav kontrakterade i genomsnitt	Andel kontrakterade
03	Jordbruks-, jakt-, fiske- och skogsbruksprodukter samt tillhörande produkter	3,1	1,3	43 %
09	Petroleumprodukter, bränsle, elektricitet och andra energikällor	3,4	1,2	35 %
14	Gruvprodukter, basmetaller och tillhörande produkter	2,7	1,7	61 %
15	Livsmedel, drycker, tobak och dyligt	2,9	1,4	49 %
16	Jordbruksmaskiner	2,4	1,3	54 %
18	Kläder, skor, väskor och tillbehör	3,5	1,5	44 %
19	Skinns och textilier, plast- och gummimaterial	4,3	2,2	50 %
22	Trycksaker och tillhörande produkter	5,2	1,7	32 %
24	Kemiska produkter	4,0	2,3	58 %
30	Kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning, utom möbler och programvara	3,6	1,3	35 %
31	Elektriska maskiner, apparater och förbrukningsvaror samt elektrisk utrustning; belysning	3,7	1,4	38 %
32	Radio-, televisions-, kommunikations- och telekommunikationsutrustning samt tillhörande utrustning	3,4	1,4	41 %
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	5,0	3,2	63 %
34	Transportutrustning och transporthjälpmiddel	2,6	1,3	48 %
35	Säkerhets-, brandbekämpnings-, polis- och försvarsutrustning	3,5	1,3	38 %
37	Musikinstrument, sportartiklar, spel, leksaker, hantverk, konsthantverksmateriel och tillbehör	3,3	1,7	51 %
38	Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning (exkl. glas)	2,6	1,4	55 %
39	Möbler (inkl. kontorsmöbler), inredning, hushållsapparater (exkl. belysning) och rengöringsprodukter	3,3	1,6	47 %
41	Uppsamlat och renat vatten	4,0	1,0	25 %
42	Industrimaskiner	3,3	1,5	45 %
43	Maskiner för brytning och byggnadsarbeten	2,9	1,5	52 %
44	Konstruktioner och konstruktionsmaterial; konstruktionshjälpmedel (utom elutrustning)	3,3	1,4	41 %
45	Anläggningsarbete	3,7	1,5	41 %
48	Programvara och informationssystem	2,8	1,1	37 %
50	Reparation och underhåll	3,8	1,9	49 %
51	Installation (utom programvara)	3,6	1,5	41 %
55	Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster	5,0	3,4	67 %
60	Transporter (utom avfallstransport)	3,4	1,8	53 %

FORTSÄTTER PÅ NÄSTA SIDA >

Tabell 79 Fortsättning

CPV	Benämning	Anbud i genom- snitt	Varav kontrakterade i genomsnitt	Andel kontrak- terade
63	Kringtjänster för transporter; resebyråttjänster	3,1	1,5	47 %
64	Post- och telekommunikationstjänster	2,9	1,1	37 %
65	El-, vatten- och energiverk	3,5	1,5	44 %
66	Finans- och försäkringstjänster	2,6	1,5	56 %
70	Tjänster avseende fast egendom	3,7	1,6	43 %
71	Arkitekt-, bygg-, ingenjör- och besiktningstjänster	5,0	2,5	49 %
72	IT-tjänster: konsultverksamhet, programvaruutveckling, Internet och stöd	3,9	1,7	44 %
73	FoU-tjänster samt tillhörande konsulttjänster	2,5	1,1	45 %
75	Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster	4,8	2,3	49 %
76	Tjänster för olje- och gasindustrin	3,4	1,3	38 %
77	Jordbruks-, skogsbruks-, trädgårds-, vattenbruks- och biodlingstjänster	4,1	1,8	44 %
79	Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	5,4	2,2	41 %
80	Undervisning och utbildning	5,1	2,6	51 %
85	Hälso- och sjukvård samt socialvård	6,8	3,8	56 %
90	Avlopps- och avfallshantering, sanering och miljötjänster	3,7	1,6	42 %
92	Fritids-, kultur- och sporttjänster	6,8	2,2	32 %
98	Andra samhällseliga och personliga tjänster	3,5	1,7	47 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: Uppgift om antalet anbud saknas för 24 procent av alla upphandlingar 2017. Vid tolkning av statistiken bör därför försiktighet iaktas.

Tabell 80 **Antal och andel överprövade annonserade upphandlingar efter CPV-huvudgrupp, 2017**

CPV	Benämning	Antal upphandlingar	Varav överprövade	Andel överprövade
03	Jordbruks-, jakt-, fiske- och skogsbruksprodukter samt tillhörande produkter	208	14	6,7 %
09	Petroleumprodukter, bränsle, elektricitet och andra energikällor	199	13	6,5 %
14	Gruvprodukter, basmetaller och tillhörande produkter	103	5	4,9 %
15	Livsmedel, drycker, tobak och dylikt	268	10	3,7 %
16	Jordbruksmaskiner	98	3	3,1 %
18	Kläder, skor, väskor och tillbehör	234	25	10,7 %
19	Skin och textilier, plast- och gummimaterial	67	7	10,4 %
22	Trycksaker och tillhörande produkter	148	16	10,8 %
24	Kemiska produkter	152	10	6,6 %
30	Kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning, utom möbler och programvara	340	46	13,5 %
31	Elektriska maskiner, apparater och förbrukningsvaror samt elektrisk utrustning; belysning	501	32	6,4 %
32	Radio-, televisions-, kommunikations- och telekommunikationsutrustning samt tillhörande utrustning	405	29	7,2 %
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	959	104	10,8 %
34	Transportutrustning och transporthjälpmedel	1 140	62	5,4 %
35	Säkerhets-, brandbekämpnings-, polis- och försvarsutrustning	280	34	12,1 %
37	Musikinstrument, sportartiklar, spel, leksaker, hantverk, konsthantverksmateriel och tillbehör	165	11	6,7 %
38	Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning (exkl. glas)	493	20	4,1 %
39	Möbler (inkl. kontorsmöbler), inredning, hushållsapparater (exkl. belysning) och rengöringsprodukter	688	60	8,7 %
41	Uppsamlat och renat vatten	5	1	20,0 %
42	Industrimaskiner	653	57	8,7 %
43	Maskiner för brytning och byggnadsarbeten	190	8	4,2 %
44	Konstruktioner och konstruktionsmaterial; konstruktionshjälpmedel (utom elutrustning)	1 012	73	7,2 %
45	Anläggningsarbete	7 181	379	5,3 %
48	Programvara och informationssystem	614	42	6,8 %
50	Reparation och underhåll	1 096	115	10,5 %
51	Installation (utom programvara)	893	50	5,6 %
55	Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster	245	8	3,3 %
60	Transporter (utom avfallstransport)	450	43	9,6 %
63	Kringtjänster för transporter; resebyråttjänster	197	17	8,6 %
64	Post- och telekommunikationstjänster	164	9	5,5 %

FORTSÄTTER PÅ NÄSTA SIDA >

Tabell 80 **Fortsättning**

CPV	Benämning	Antal upp- handlingar	Varav överprövade	Andel överprövade
65	El-, vatten- och energiverk	162	11	6,8 %
66	Finans- och försäkringstjänster	348	8	2,3 %
70	Tjänster avseende fast egendom	136	8	5,9 %
71	Arkitekt-, bygg-, ingenjör- och besiktningstjänster	2 041	130	6,4 %
72	IT-tjänster: konsultverksamhet, programvaru- utveckling, Internet och stöd	890	64	7,2 %
73	FoU-tjänster samt tillhörande konsulttjänster	78	2	2,6 %
75	Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster	144	15	10,4 %
76	Tjänster för olje- och gasindustrin	36	2	5,6 %
77	Jordbruks-, skogsbruks-, trädgårds-, vattenbruks- och biodlingstjänster	535	41	7,7 %
79	Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	1 679	150	8,9 %
80	Undervisning och utbildning	466	38	8,2 %
85	Hälso- och sjukvård samt socialvård	724	84	11,6 %
90	Avlopps- och avfallshantering, sanering och miljötjänster	1 491	105	7,0 %
92	Fritids-, kultur- och sporttjänster	271	21	7,7 %
98	Andra samhällliga och personliga tjänster	446	39	8,7 %

Källa: Visma (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. En upphandling kan ha en eller flera CPV-koder. Varje upphandling kan därför tillhöra flera CPV-huvudgrupper.

Tabell 81 **Utbetalningar från stat, kommun och landsting till utomstående organisationer, 2017**

Intervall	Antal köpare*	Andel av köpare*	Utbetalade belopp (mdkr)	Andel av utbetalade belopp	Genomsnittligt utbetalat belopp (mdkr)
Stat					
> 10 mdkr	2	1 %	93,0	48 %	46,5
1 mdkr – 10 mdkr	26	13 %	72,3	37 %	2,8
100 mkr – 1 mdkr	92	45 %	27,5	14 %	0,3
< 100 mkr	84	41 %	2,8	1 %	0,0
Totalt	204	100 %	195,6	100 %	1,0
Kommun					
> 10 mdkr	2	1 %	49,7	15 %	24,9
1 mdkr – 10 mdkr	79	28 %	185,4	57 %	2,3
100 mkr – 1 mdkr	206	72 %	89,5	28 %	0,4
< 100 mkr	0	0 %	0,0	0 %	0,0
Totalt	287	100 %	324,6	100 %	1,1
Landsting och region					
> 10 mdkr	4	19 %	182,4	68 %	45,6
1 mdkr – 10 mdkr	17	81 %	86,5	32 %	5,1
100 mkr – 1 mdkr	0	0 %	0,0	0 %	0,0
< 100 mkr	0	0 %	0,0	0 %	0,0
Totalt	21	100 %	268,9	100 %	12,8
Totalt					
> 10 mdkr	8	2 %	325,1	41 %	40,6
1 mdkr – 10 mdkr	122	24 %	344,2	44 %	2,8
100 mkr – 1 mdkr	298	58 %	117,0	15 %	0,4
< 100 mkr	84	16 %	2,8	0 %	0,0
Totalt	512	100 %	789,1	100 %	1,5

Källa: DSI (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer. *Med köpare avses utbetalande myndighet.

Tabell 82 **Utbetalningar från stat, kommun och landsting till utomstående organisationer, 2017**

Intervall	Antal leverantörer	Andel av leverantörer	Mottaget belopp (mdkr)	Andel av mottaget belopp
Stat				
> 1 mdkr	22	0 %	49,2	25 %
100 mnkr – 1 mdkr	303	0 %	76,9	39 %
10 mnkr – 100 mnkr	1 431	2 %	47,5	24 %
1 mnkr – 10 mnkr	5 202	7 %	16,1	8 %
100 tkr – 1 mnkr	14 641	20 %	4,8	2 %
< 100 tkr	52 228	71 %	1,1	1 %
Totalt	73 827	100 %	195,6	100 %
Kommun				
> 1 mdkr	19	0 %	40,5	12 %
100 mnkr – 1 mdkr	515	0 %	120,9	37 %
10 mnkr – 100 mnkr	3 773	2 %	105,7	33 %
1 mnkr – 10 mnkr	13 386	8 %	43,8	13 %
100 tkr – 1 mnkr	34 360	22 %	11,4	4 %
< 100 tkr	106 507	67 %	2,3	1 %
Totalt	158 560	100 %	324,6	100 %
Landsting och region				
> 1 mdkr	33	0 %	128,2	48 %
100 mnkr – 1 mdkr	276	0 %	76,2	28 %
10 mnkr – 100 mnkr	1 513	2 %	42,1	16 %
1 mnkr – 10 mnkr	5 671	9 %	17,2	6 %
100 tkr – 1 mnkr	13 202	21 %	4,7	2 %
< 100 tkr	43 441	68 %	0,5	0 %
Totalt	64 136	100 %	268,9	100 %
Totalt				
> 1 mdkr	86	0 %	265,5	34 %
100 mnkr – 1 mdkr	998	0 %	263,8	33 %
10 mnkr – 100 mnkr	5 982	3 %	175,5	22 %
1 mnkr – 10 mnkr	20 113	10 %	64,4	8 %
100 tkr – 1 mnkr	50 126	24 %	17,2	2 %
< 100 tkr	132 977	63 %	2,8	0 %
Totalt	210 282	100 %	789,1	100 %

Källa: DSI (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer.

Tabell 83 **Utbetalningar från stat, kommun och landsting till utomstående organisationer efter SNI-sektion, 2017**

SNI	Benämning	Utbetalade belopp till privata leverantörer (mdkr)	Utbetalade belopp till offentliga leverantörer (mdkr)	Utbetalade belopp till privata leverantörer (%)	Utbetalade belopp till offentliga leverantörer (%)
A	Jordbruk, skogsbruk och fiske	0,0	0,0	100 %	0 %
B	Utvinning av mineral	0,0	0,0	100 %	0 %
C	Tillverkning	19,0	1,1	95 %	5 %
D	Försörjning av el, gas, värme och kyla	4,6	9,9	32 %	68 %
E	Vattenförsörjning; avloppsrening, avfallshantering och sanering	2,1	4,4	32 %	68 %
F	Byggverksamhet	99,2	9,9	91 %	9 %
G	Handel; reparation av motorfordon och motorcyklar	66,8	5,8	92 %	8 %
H	Transport och magasinering	33,0	15,5	68 %	32 %
I	Hotell- och restaurangverksamhet	5,2	0,2	97 %	3 %
J	Informations- och kommunikationsverksamhet	34,6	1,1	97 %	3 %
K	Finans- och försäkringsverksamhet	13,1	2,5	84 %	16 %
L	Fastighetsverksamhet	21,5	37,2	37 %	63 %
M	Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	44,2	3,0	94 %	6 %
N	Uthyrning, fastighetservice, resetjänster och andra stödtjänster	28,8	7,4	80 %	20 %
O	Offentlig förvaltning och försvar; obligatorisk socialförsäkring	0,2	45,6	0 %	100 %
P	Utbildning	34,1	31,8	52 %	48 %
Q	Vård och omsorg; sociala tjänster	74,1	109,9	40 %	60 %
R	Kultur, nöje och fritid	4,6	2,7	63 %	37 %
S	Annan serviceverksamhet	7,3	2,3	76 %	24 %
U	Verksamhet vid internationella organisationer, utländska ambassader o.d.	0,0	0,0	100 %	0 %
	Uppgift saknas	5,4	10,6	34 %	66 %
	Totalt	497,8	300,8	62 %	38 %

Källa: DSI (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer.

Tabell 84 **Utbetalningar från stat, kommun och landsting till utomstående organisationer efter SNI-huvudgrupp, 2017**

SNI	Benämning	Utbetalade belopp (mnkr)	Antal leverantörer
1	Jordbruk och jakt samt service i anslutning härtill	5,8	77
2	Skogsbruk	1,3	58
3	Fiske och vattenbruk	0,2	1
8	Annan utvinning av mineral	0,4	5
10	Livsmedelsframställning	880,8	1 383
11	Framställning av drycker	28,2	95
13	Textilvarutillverkning	125,1	452
14	Tillverkning av kläder	27,3	245
15	Tillverkning av läder, läder- och skinnvaror m.m.	2,7	71
16	Tillverkning av trä och varor av trä, kork, rotting o.d. utom möbler	788,6	963
17	Pappers- och pappersvarutillverkning	183,0	126
18	Grafisk produktion och reproduktion av inspelningar	978,7	956
19	Tillverkning av stenkolsprodukter och raffinerade petroleumprodukter	205,1	10
20	Tillverkning av kemikalier och kemiska produkter	701,2	247
21	Tillverkning av farmaceutiska basprodukter och läkemedel	948,0	35
22	Tillverkning av gummi- och plastvaror	160,0	444
23	Tillverkning av andra icke-metalliska mineraliska produkter	2 536,2	594
24	Stål- och metallframställning	579,5	111
25	Tillverkning av metallvaror utom maskiner och apparater	1 329,8	2 424
26	Tillverkning av datorer, elektronikvaror och optik	600,3	353
27	Tillverkning av elapparatur	709,4	250
28	Tillverkning av övriga maskiner	799,0	801
29	Tillverkning av motorfordon, släpfordon och påhängsvagnar	422,2	266
30	Tillverkning av andra transportmedel	3 228,7	169
31	Tillverkning av möbler	1 567,7	406
32	Annan tillverkning	1 820,1	1 057
33	Reparation och installation av maskiner och apparater	1 479,4	1 253
35	Försörjning av el, gas, värme och kyla	14 457,5	521
36	Vattenförsörjning	1 380,5	80
37	Avloppsrening	1 511,3	113
38	Avfallshantering; återvinning	3 400,7	295
39	Sanering, efterbehandling av jord och vatten samt annan verksamhet för föroreningsbekämpning	211,6	20
41	Byggande av hus	49 890,6	2 383
42	Anläggningsarbeten	31 160,7	485
43	Specialiserad bygg- och anläggningsverksamhet	28 045,4	11 368
45	Handel samt reparation av motorfordon och motorcyklar	2 099,3	4 711
46	Parti- och provisionshandel utom med motorfordon	58 945,7	10 491
47	Detaljhandel utom med motorfordon och motorcyklar	11 560,9	15 072

FORTSÄTTER PÅ NÄSTA SIDA >

Tabell 84 **Fortsättning**

SNI	Benämning	Utbetalade belopp (mnkr)	Antal leverantörer
49	Landtransport; transport i rörsystem	36 792,5	2 645
50	Sjötransport	1 302,4	267
51	Lufttransport	224,8	56
52	Magasinerings och stödtjänster till transport	8 450,4	849
53	Post- och kurirverksamhet	1 726,6	54
55	Hotell- och logiverksamhet	3 160,3	2 661
56	Restaurang-, catering- och barverksamhet	2 151,9	9 241
58	Förlagsverksamhet	2 986,7	1 744
59	Film-, video- och tv-programverksamhet, ljudinspelningar och fonogramutgivning	593,1	2 104
60	Planering och sändning av program	37,2	64
61	Telekommunikation	3 585,0	355
62	Dataprogrammering, datakonsultverksamhet o.d.	27 791,6	3 489
63	Informationstjänster	699,3	495
64	Finansiella tjänster utom försäkring och pensionsfondsverksamhet	11 010,3	538
65	Försäkring, återförsäkring och pensionsfondsverksamhet utom obligatorisk socialförsäkring	3 423,7	107
66	Stödtjänster till finansiella tjänster och försäkring	1 238,4	283
68	Fastighetsverksamhet	58 658,3	14 591
69	Juridisk och ekonomisk konsultverksamhet	2 971,2	2 528
70	Verksamheter som utövas av huvudkontor; konsulttjänster till företag	11 017,4	8 007
71	Arkitekt- och teknisk konsultverksamhet; teknisk provning och analys	23 517,6	5 628
72	Vetenskaplig forskning och utveckling	1 977,1	1 030
73	Reklam och marknadsundersökning	2 116,9	2 136
74	Annan verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	5 453,1	4 864
75	Veterinärverksamhet	179,6	384
77	Uthyrning och leasing	3 982,4	1 315
78	Arbetsförmedling, bemanning och andra personalrelaterade tjänster	10 939,7	865
79	Resebyrå- och researrangörsverksamhet och andra resetjänster och relaterade tjänster	1 735,0	744
80	Säkerhets- och bevakningsverksamhet	4 388,9	288
81	Fastighetsservice samt skötsel och underhåll av grönytor	10 713,3	2 512
82	Kontorstjänster och andra företagstjänster	4 433,3	884
84	Offentlig förvaltning och försvar; obligatorisk socialförsäkring	45 859,6	450
85	Utbildning	65 941,2	8 452
86	Hälso- och sjukvård	108 782,0	8 628
87	Vård och omsorg med boende	42 660,3	1 388
88	Öppna sociala insatser	32 557,4	2 808

FORTSÄTTER PÅ NÄSTA SIDA >

Tabell 84 **Fortsättning**

SNI	Benämning	Utbetalade belopp (mnkr)	Antal leverantörer
90	Konstnärlig och kulturell verksamhet samt underhållningsverksamhet	3 039,5	12 007
91	Biblioteks-, arkiv- och museiverksamhet m.m.	1 613,9	619
92	Spel- och vadhållningsverksamhet	12,7	46
93	Sport-, fritids- och nöjesverksamhet	2 571,2	11 199
94	Intressebevakning; religiös verksamhet	7 347,8	16 228
95	Reparation av datorer, hushållsartiklar och personliga artiklar	204,9	1 152
96	Andra konsumenttjänster	2 003,7	3 828
99	Verksamhet vid internationella organisationer, utländska ambassader o.d.	1,5	20

Källa: DSI (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: För 2017 finns uppgifter för 287 kommuner, 21 landsting och regioner samt 204 statliga myndigheter. Uppgifter saknas för offentligt ägda bolag och övriga offentliga organisationer.

Tabell 85 Antal annonserade upphandlingar i TED, 2017

Stat	Tjänster	Varor	Byggenre- prenader	Totalt
Belgien	2 893	2 334	784	6 011
Bulgarien	1 622	2 255	656	4 533
Cypern	110	247	15	372
Danmark	1 415	896	421	2 732
Estland	448	640	89	1 177
Finland	2 142	1 154	489	3 785
Frankrike	25 456	12 355	6 713	44 524
Grekland	710	1 278	110	2 098
Irland	1 015	425	146	1 586
Island	85	80	19	184
Italien	6 903	2 702	488	10 093
Kroatien	635	853	56	1 544
Lettland	564	683	86	1 333
Liechtenstein	0	0	12	12
Litauen	1 049	1 506	95	2 650
Luxemburg	323	120	339	782
Makedonien	444	1 086	160	1 694
Malta	162	227	111	500
Nederländerna	3 071	1 593	483	5 147
Norge	2 297	1 463	562	4 322
Polen	8 642	11 848	2 017	22 507
Portugal	1 069	1 053	166	2 288
Rumänien	1 655	3 479	267	5 401
Schweiz	1 325	765	2 322	4 412
Slovakien	532	1 056	73	1 661
Slovenien	683	818	74	1 575
Spanien	8 561	4 541	350	13 452
Storbritannien	7 646	2 250	927	10 823
Sverige	4 759	2 781	918	8 458
Tjeckien	1 767	3 441	402	5 610
Tyskland	13 759	8 492	15 168	37 419
Ungern	986	1 374	190	2 550
Österrike	1 148	1 009	1 116	3 274
Totalt	103 876	74 804	35 824	214 509

Källa: Europeiska kommissionen (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018.

Tabell 86 Antal annonserade upphandlingar i TED efter CPV-huvudgrupp, 2017

CPV	Benämning	Antal	Andel
03	Jordbruks-, jakt-, fiske- och skogsbruksprodukter samt tillhörande produkter	777	0,4 %
09	Petroleumprodukter, bränsle, elektricitet och andra energikällor	5 633	2,6 %
14	Gruvprodukter, basmetaller och tillhörande produkter	477	0,2 %
15	Livsmedel, drycker, tobak och dylikt	3 792	1,8 %
16	Jordbruksmaskiner	347	0,2 %
18	Kläder, skor, väskor och tillbehör	1 574	0,7 %
19	Skinn och textilier, plast- och gummimaterial	353	0,2 %
22	Trycksaker och tillhörande produkter	1 151	0,5 %
24	Kemiska produkter	1 292	0,6 %
30	Kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning, utom möbler och programvara	5 637	2,6 %
31	Elektriska maskiner, apparater och förbrukningsvaror samt elektrisk utrustning; belysning	3 141	1,5 %
32	Radio-, televisions-, kommunikations- och telekommunikationsutrustning samt tillhörande utrustning	2 937	1,4 %
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	19 381	9,0 %
34	Transportutrustning och transporthjälpmedel	10 732	5,0 %
35	Säkerhets-, brandbekämpnings-, polis- och försvarsutrustning	1 725	0,8 %
37	Musikinstrument, sportartiklar, spel, leksaker, hantverk, konsthantverksmateriel och tillbehör	522	0,2 %
38	Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning (exkl. glas)	4 280	2,0 %
39	Möbler (inkl. kontorsmöbler), inredning, hushållsapparater (exkl. belysning) och rengöringsprodukter	4 647	2,2 %
41	Uppsamlat och renat vatten	383	0,2 %
42	Industrimaskiner	3 592	1,7 %
43	Maskiner för brytning och byggnadsarbeten	803	0,4 %
44	Konstruktioner och konstruktionsmaterial; konstruktionshjälpmedel (utom elutrustning)	4 243	2,0 %
45	Anläggningsarbete	34 450	16,1 %
48	Programvara och informationssystem	4 162	1,9 %
50	Reparation och underhåll	9 041	4,2 %
51	Installation (utom programvara)	449	0,2 %
55	Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster	2 853	1,3 %
60	Transporter (utom avfallstransport)	4 513	2,1 %
63	Kringtjänster för transporter; resebyråttjänster	1 115	0,5 %
64	Post- och telekommunikationstjänster	1 935	0,9 %
65	El-, vatten- och energiverk	778	0,4 %
66	Finans- och försäkringstjänster	5 757	2,7 %
70	Tjänster avseende fast egendom	608	0,3 %
71	Arkitekt-, bygg-, ingenjör- och besiktningstjänster	19 520	9,1 %
72	IT-tjänster: konsultverksamhet, programvaruutveckling, Internet och stöd	7 236	3,4 %

FORTSÄTTER PÅ NÄSTA SIDA >

Tabell 86 **Fortsättning**

CPV	Benämning	Antal	Andel
73	FoU-tjänster samt tillhörande konsulttjänster	1 182	0,6 %
75	Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster	1 141	0,5 %
76	Tjänster för olje- och gasindustrin	186	0,1 %
77	Jordbruks-, skogsbruks-, trädgårds-, vattenbruks- och biodlingstjänster	3 843	1,8 %
79	Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	11 929	5,6 %
80	Undervisning och utbildning	2 899	1,4 %
85	Hälso- och sjukvård samt socialvård	5 544	2,6 %
90	Avlopps- och avfallshantering, sanering och miljötjänster	14 577	6,8 %
92	Fritids-, kultur- och sporttjänster	1 440	0,7 %
98	Andra samhällliga och personliga tjänster	1 906	0,9 %

Källa: Europeiska kommissionen (uppgifter) och Upphandlingsmyndigheten (bearbetning) 2018. Not: En upphandling kan tillhöra flera CPV-huvudgrupper. Här redovisas endast den huvudsakliga CPV-kod som den upphandlande myndigheten angett i annonsen.

Rapporten **Statistik om offentlig upphandling 2018** ger en aktuell bild av den offentliga upphandlingen i Sverige. Rapporten är en årlig publikation som redovisar den senast tillgängliga statistiken om offentlig upphandling och närliggande områden. Rapporten publiceras gemensamt av Upphandlingsmyndigheten och Konkurrensverket.

Box 1194, SE-171 23 Solna
Besöksadress: Svetsarvägen 10, Solna
Telefon: 08-586 21 700
E-post: info@uhmynd.se
upphandlingsmyndigheten.se

KONKURRENSVERKET

Swedish Competition Authority

103 85 Stockholm
Besöksadress: Torsgatan 11, Stockholm
Telefon 08-700 16 00
E-post: konkurrensverket@kkv.se
konkurrensverket.se